

ŞEFKAT VE TEZKİRE-İ ŞU‘ARASI

Murat ÖNDER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ali İrfan Aypay

Afyonkarahisar

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

2006

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

ŞEFKAT VE TEZKİRE-İ ŞU'ARASI

Murat ÖNDER

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

2006

Danışman: Prof. Dr. Ali İrfan Aypay

Bu çalışmada 19. yy. tezkirelerinden biri olan Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî incelenmiştir. Tezkirenin yanı sıra tezkiredeki şiiirleri seçen İbrahim Nâşid Bey ve tezkirenin yazarı Şefkat Efendi de tanıtılmıştır. Tezkirenin kütüphane kataloglarındaki mevcut üç nüshası karşılaştırılarak tenkitli metin ortaya çıkarılmıştır. Metin transkripsiyon sistemine uygun olarak çevrilmiştir.

Türk Edebiyatı'nda antoloji niteliğindeki ilk tezkire Kaf-zâde Fâizî'nin Zübdetü'l-eş'âr'ıdır. Bu tezkireye sırayla Yümnî, Âsım ve İsmail Belîğ zeyl yazmışlardır. İsmail Belîğ'in tezkiresine ise Silâhdâr-zâde Mehmed Emîn ve Şefkat Efendi zeyl yazmıştır. Antoloji niteliğindeki bu tezkirelerin son halkasını Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî teşkil etmektedir.

Tezkire-i Şefkat'te, Sultan I. Mahmut (H. 1143/ M. 1730) devrinden başlayarak tezkirenin yazılış tarihine (H.1229/ M. 1814) kadar geçen 84 yıllık bir zaman diliminde ortaya çıkmış 125 şair ele alınmaktadır. Tezkiredeki şairler alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Metnin transkribe edilmesiyle o dönemin şairlerinden seçilmiş şiiir örnekleri ortaya çıkarılmış, böylece dönemin şiiir anlayışı ve edebiyat zevki ortaya konmuştur. Ayrıca Şefkat'in hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilerek, onun kültür ve edebiyat dünyamıza kazandırılmasına çalışılmıştır.

ABSTRACT

ŞEFKAT AND HİS TEZKİRE-İ ŞU‘ARÂ

Murat ÖNDER

Department of Turkish Language and Literature

Afyon Kocatepe University, The Institute of Social Sciences

2006

Advisor: Prof. Dr. Ali İrfan Aypay

In this study Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî, which is one of the 19th century tezkires, has been examined. Besides tezkire, its writer Şefkat Efendi and İbrahim Nâşid Bey, who choose poems of tezkire, have also been introduced. By comparing three copies of tezkire, which are in the library catalogue, the criticized text has been produced. Text has been translated according to transcription system.

First tezkire in Turkish literature, a kind of anthology, is Kaf-zâde Fâizî's tezkire called Zübdetü'l-eş'âr. Then Yümnî, Âsım, and İsmail Belîğ wrote in this tezkire one after other Silâhdâr-zâde Mehmed Emîn and Şefkat Efendi wrote in İsmail Belîğ's tezkire, a kind of Anthology, and the last chain of this tezkire is Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî.

In Tezkire-i Şefkat 125 poets, who appeared from sultan Mahmut's time to the tezkire's written time which was 84 years' period of time, were studied. The poets in tezkire have been written in alphabetic order. Transcription of text make known chosen examples poems of poets of that time, so that literature taste, poems style and understanding of that time have been made possible to see. Moreover, information about Şefkat's life and works has been given and also it has been tried to introduce him to our literature world.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI**İmza**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Mehmet SARI

: Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim HAKSEVER

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, yüksek lisans öğrencisi Murat Önder'in "Şefkat ve Tezkire-i Şu'arâsı" başlıklı tezi .../.../ tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında, Yüksek Lisans Yeterlik tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Ali ÖZDEMİR

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

*“Cāy-ı zevk idi cihān olmasa ey Şefkat eger
Devletin āhiri let vuşlatıñ encāmı firāk”
Şefkat-i Bağdādī*

Tezkire kelimesi, Arapça “anma, anılma” anlamlarına gelen “zıkr” kelimesinden türetilmiştir.“isteneni anma, hatıra getirme” anlamlarında kullanılan bir kelimedir. Tezkire yazarları çeşitli dallarda ün yapmış şahısların unutulup gitmelerini önlemek maksadıyla bu tarz kitaplar kaleme almışlardır. Tezkireler, Eski Türk Edebiyatı’nın en önemli kaynakları arasındadır.Tezkirelerde, genel olarak bir toplumda yer etmiş, tanınmış insanların hayatlarına ve sanatlarına yer verilir. Bu eserlerde evliyalar, şairler, mimarlar, hattat ve musikîşinaslar ele alınabilir. Bununla birlikte tezkire kelimesi şairlerin hayatlarını konu alan kitaplarda en geniş ifadesine ulaşmıştır. Bu alanda yazılan kitapların ekseriyeti tezkire kelimesini özel bir ad olarak taşımaktadır.(Tezkire-i Şu‘arâ, Tezkiretü’l-evliya,Tezkiretü’l-hattâtân)

Türk Edebiyatı’nda şu‘arâ tezkirelerini yazılışları itibariyle iki kısma ayırmak mümkündür. Birinci kısma giren tezkirelerde şair ve yazarların adı, mahlası, ünvanı, mesleği, aldığı eğitimi, ölüm ve ölüm tarihi bilgileri, edebî kabiliyeti vb. hususlar ayrıntılarıyla ele alınır. İkinci kısma giren tezkireler ise güldeste(antoloji) niteliğinde yazılmış eserlerdir. Bu eserlerde şairle ilgili bilgiler çok kısa tutulmuş ve şairlerin eserlerinden olabildiğince örnek verilmeye çalışılmıştır. Türk Edebiyatı’nda güldeste niteliğinde yazılan ilk eser XVII. yy. tezkire yazarlarından Kâfzâde Fâizî’nin yazdığı Zübdetü’l-eş‘âr adlı eserdir. Kâfzâde’den sonra sırayla Yümnî, Âsım, İsmail Belîğ, Silâhdâr-zâde Mehmed Emîn ve Şefkat Efendi güldeste niteliğinde eser yazmışlardır. Görüldüğü gibi Eski Türk Edebiyatı’nda antoloji geleneğinin son temsilcisi Şefkat Efendi’dir. Diğer tezkirelerde adı geçmeyen şairlerden ilk defa bahsetmesi ve bu şairlerin şiirlerinden çok sayıda örnek vermesi açısından üzerinde durulması gereken bir eserdir.

Çalışma giriş, eserin tanıtımı ve tenkitli metin olmak üzere iki ana bölümden oluşmuştur. Giriş bölümünde mevcut kaynakları tekrar etmek istemediğimiz için şu‘ara tezkireleri bir liste hâlinde verildi. Ayrıca bu tezkirelerle ilgili yapılmış çalışmaların tamamını vermeye çalıştık. Birinci bölümde eserdeki mensur kısım tablo hâlinde

değerlendirildi. Eserin yazarı ve eserdeki şiirlerin sahibi Naşid Bey de kısaca tanıtıldı. Üçüncü bölümde ise tenkitli metne yer verildi.

Kütüphane kataloglarında yapılan araştırmalar sonucu, Tezkire-i Şu‘arâ’nın üç nüshasının bulunduğunu tespit ettik. Bu nüshalardan Veliyüddin Efendi nüshasını tenkitli metni kurarken ana nüsha olarak aldık. Ekseriyetle bu nüsha üzerinden farklılıklar belirtildi. Ancak vezne uymayan ve anlam bakımından daha uygun olacağını düşündüğümüz birkaç örnekte diğer nüshalar esas alındı. Şiirlerden önce yazılan “bu àazel anındır” “ve bir daði budur” “bu àazeli dimişdir” gibi her nüshada farklı yazılan bu ibareler nüsha farkı olarak gösterilmedi. Ayrıca metinde ñ seslerinin yazımında da çelişkiler bulunmaktadır. Bu karışıklık üç nüshada da bulunmaktadır. Bu yanlış kullanımlar düzeltilmedi ve nüsha farklılığı olarak gösterilmedi.

Tenkitli metinden kolayca yaralanılması amacıyla çalışmanın sonuna sadece tenkitli metni esas alan bir özel isimler indeksine yer verildi.

Bu çalışma süresince her görüşmemizde bana yeni bir şeyler öğrenme mutluluğunu yaşatan, sabırla yol gösteren muhterem hocam Prof. Dr. Ali İrfan Aypay’a ve her zaman yanımda olduklarını hissettiğim aileme şükranlarımı arz ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Murat ÖNDER

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim:

Lisans: 2000 Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Lise: 1994 Adapazarı İmam Hatip Lisesi

İş/İstihdam:

2000 Türkçe Öğretmeni, Atatürk İlköğretim Okulu, Isparta /Atabey

2005 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Anadolu Lisesi, Rize / Merkez

Kişisel Bilgiler:

Doğum yeri ve yılı: Isparta/Merkez , 03 Ekim 1976

Cinsiyet: Erkek

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR TABLOSU	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ŞEFKAT EFENDİ’NİN HAYATI	13
II. ESERLERİ	14
III. NÂŞİD BEY’İN HAYATI	18
IV. TEZKİREDEKİ MENSUR KISMIN TABLO HÂLİNDE	20
DEĞERLENDİRİLMESİ	
V. NÜSHALARA GÖRE ŞAİRLER LİSTESİ.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

I. METİN TESPİTİNDE GÖZETİLEN ESASLAR VE.....	36
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	
II TEZKİRE-İ ŞEFKAT-İ BAĞDÂDÎ’NİN TENKİTLİ METNİ.....	39
III. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	269
KAYNAKÇA	270
İNDEKS.....	272

KISALTMALAR TABLOSU

bk.	: Bakınız
bs.	: Basım, baskı
C	: Cilt
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Hzl	: Hazırlayan
H	: Hicri
KB	: Kültür Bakanlığı
M	: Miladi
S	: Sayı
s	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
vb	: Ve Benzeri
Yay	: Yayını, yayınları
yy	: Yüzyıl
TDK	: Türk Dil Kurumu
No	: Numara
öl.	: Ölüm tarihi

GİRİŞ

I. TÜRK EDEBİYATI'NDA ŞU'ARÂ TEZKİRELERİ:¹

Tezkirelerin menşei tabâkat kitaplarına dayanmaktadır. Araplarda görülen bu çalışmalar, geliştirilerek önce İran daha sonra da bizim edebiyatımızda şairlerin hayatlarını ve eserlerini anlatan kitaplara dönüşmüştür. Tezkire kelimesinin yaygınlık kazanması ise XII. yüzyıl İran şairlerinden Feridüddîn Attâr'ın Tezkiretü'l-Evliyâ adıyla yazdığı kitaba dayanmaktadır. Edebiyatımızda Türk şairleri hakkında bilgi veren en eski şu'arâ tezkiresi XV. yy. Ali Şîr Nevâyî'nin yazdığı Mecâlisü'n-nefâ'is adlı kitaptır. Çağatayca yazılan eser 1908'de Taşkent'te basılmıştır. Bu tezkireden sonra Osmanlı şiir sahasında XVI. Yüzyıldan başlayarak şu'arâ tezkireleri yazılmıştır. Anadolu edebiyatında yazılan ilk eser Sehî Bey'in Heşt Bihişt adındaki tezkiresidir. Osmanlı sahasının dışında yazılmış ikinci tezkire ise Kitâb-dâr Sadıkî'nin yazmış olduğu Mecma'ül-havâss'ıdır. Nevâyî'nin eserinden başlayarak XX. Yüzyıla kadar yazılan tezkireler yüzyıllar içinde yazıldıkları yıllara göre şöyle sıralanırlar:²

XV. yüzyıl:

1.Alî Şîr Nevâyî(ölm.1501/907)

Mecâlisü'n-nefâ'is(← 1491/896)

Yazılış tarihi

1491/896

XVI. yüzyıl:

1.Sehî Bey (ölm.1548-49/955)

Heşt Bihişt (←1538/945)

1538/945

¹ Agah Sırrı LEVEND, Türk Edebiyatı Tarihi I , Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, 1973, s.251-352, İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, C. I, Dergâh Yay. İstanbul 1988, s.5-10 ; Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi,C. XII, Meydan Yayınevi, İstanbul 1990, s. 117-118; Abdülkadir Karahan, "Tezkire" , İslâm Ansiklopedisi, C. XII/I, İstanbul, 1979, s. 226-230; Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. III, 1993, s.486-491; Heffening, "Tabakât", İslâm Ansiklopedisi, C. XI, İstanbul, 1979, s.590-592; Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. I-II İstanbul, 1947-48, Haluk İPEKTEN , Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'ara Tezkireleri, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak. Yayını Erzurum -1991, s. 137-138 ; Ahmet Atillâ ŞENTÜRK, Ahmet KARTAL , Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergah Yayınları, İstanbul , Ekim 2004, s. 480.

² Haluk İPEKTEN, Şu'ara Tezkireleri,Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1991. (Bu listedeki tezkire adlarının yanında parantez içinde gösterilen tarihler tezkirelerin kapsadıkları yılları göstermektedir. Baş taraflarındaki ← işareti eserin türk edebiyatının başlangıcından beri yetişen şairleri aldığını belirtir. Ahdî, Rızâ, Âkif gibi bazı tezkirecilerin eserlerinin yanındaki köşeli parantezli tarihler tezkirenin ebcedle düşürülen yazılış tarihleridir.)

2. Latîfî (ölm.1582/990)	
Tezkire-i Şu' arâ (←1546/953)	1546/953
3.Âşık Çelebi (ölm. 1571-72/979)	
Meşâirü'ş-şu' arâ(←1568/976)	1568/976
4.Hasan Çelebi (ölm.1604/1012)	
Tezkiretü'ş-şu' arâ (←1585-86/994)	1585-86/994
5.Ahdî (ölm.1593/1002)	
Gülşen-i Şu' arâ [971] (1520-1593/926-1002)	1593/1002
6.Beyânî(ölm.1597-98/1006)	
Tezkire-i Şu' arâ (←1597-98/1006)	1597-98/1006
7.Gelibolulu Âlî (ölm.1599/1008)	
Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı(←1599/1007)	1500/1007
XVII. yüzyıl:	
1.Sâdikî (ölm.1611-12/1020?)	
Mecma'ül-havâss(1550-1607/985-1016)	1607/1016
2.Riyâzî (ölm.1644/1054)	
Riyâzü'ş-şu' arâ (1451-1609/885-1018)	1609/1018
3.Fâizî (ölm.1622/1031)	
Zübdetü'l-eş'âr (1451-1622/885-1031)	1622/1031
4.Rızâ (ölm.1671/1082)	
Tezkire-i Şu' arâ [1050] (1592-1640/1000-1050)	1640/1050

5.Güftî (ölm.1677/1088)	
Teşrifâtü'ş-şu' arâ(1600-1660/1009-1071)	1660/1071
6.Yümnî (ölm.1662/1073)	
Tezkire-i Şu' arâ(1621-1622/1030-1073)	1662/1073
7.Âsım (ölm.1675/1086)	
Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr (1621-1675/1030-1086)	1675/1086
XVIII. yüzyıl:	
1.Mucîb (ölm.1727/1139)	
Tezkire-i Şu' arâ (1610-1710/1018-1122)	1710/1122
2.Safâyî (ölm.1725/1138)	
Nuhbetü'l-âsâr min fevâ'idi'l-eş'âr(1640-1720/1050-1132)	1720-1132
3.Sâlim (ölm.1743/1156)	
Tezkire-i Şu' arâ(1688-1722/1099-1134)	1722/1134
4.Belîğ (ölm.1729/1142)	
Nuhbetü'l-âsâr li Zeyli-Zübdeti'l- eş'âr(1621-1727/1030-1139)	1727/1139
5.Safvet (ölm.?)	
Nuhbetü'l-âsâr fi Fevâ'idi'l-eş'âr (1640-1783/1050-1197)	1783/1197
6.Râmiz (ölm.1784-86/1198-1200)	
Âdâb-ı zurafâ(1722-1784/1134-1198)	1784/1198
7.Silahdârzâde (ölm.?)	
Tezkire-i Şu' arâ (1751-1790/1164-1204)	1790-1204

8.Esrâr Dede (ölm.1797/1211)
Tezkire-i Şu' arâ-yı Mevleviyye(←1796-97/1211) 1796-97/1211

9.Akif (ölm.?)
Mir'ât-ı Şi'r (1779?/1796-97/1211) 1796-97/1211

XIX. yüzyıl:

1.Şefkat (ölm.1826-27/1242)

Tezkire-i Şu' arâ (1730-1814/1143-1229) 1814-1229

2. Es' ad Efendi (ölm.1848/1264)
Bâğçe-i safâ-endûz [1251] (1722-1835/1134-1251) 1835/1251

3. Ârif Hikmet(ölm.1859/1275)
Tezkire-i Şu' arâ(1592-1836/1000-1252) 1836/1252

4. Fatîn (ölm.1866-67/1283)
Hâtimetü'l-es'âr(1722-1853/1134-1269) 1853-1269

5. Hacı Tefvik (ölm.1859-60/1276)
Mecmu' a-i Terâcim(1595-1859-60/1000-1276) 1859-60/1276

6. Mehmet Tefvik (ölm.1892/1311)
Kâfile-i Şu' arâ(←1873/1290) 1873/1290

XX. yüzyıl:

1. Ali Emirî (ölm.1924/1342)
Tezkire-i Şu' arâ-yı Âmid (←1911/1327) 1911/1327

2. İnal (ölm.1957)
Son Asır Türk Şâ' irleri (1853-1930-42) 1942

Görüldüğü gibi Türkçe şu‘arâ tezkirelerinin günümüzde tespit edilen sayısı otuzun üzerindedir. Bu tezkirelerin dışında ismi kaynaklarda zikredildiği hâlde bulunamayan onlarca tezkire vardır.³ Ayrıca Haluk İpekten’in listesine dahil etmediği Tuhfe-i Nâilî, Mecma‘-ı Şu‘arâ ve Tezkire-i Üdebâ (Mehmed Sirâceddin), Kudemadan Birkaç Şair (Recâi-zâde Mahmud Ekrem), Türk Şairleri (Sadettin Nüzhet Ergun), Eslâf (Fâik Reşat Bey), Osmanlı Şairleri (Muallim Nâci), Muasır Şairlerimiz (İsmail Hakkı Bey), Şair Hanımlarımız (Muhtar Bey), gibi eserler de bu listeye dahil edilebilir.

Bu tezkirelerden Tuhfe-i Nâilî, oluşumu bakımından diğerlerinden ayrılmaktadır. Eserin yazarı Nail Tuman kaynaklarda yer alan tüm şairleri alfabe sırasına göre sıralamış ve kaynaklardaki çelişkileri göstermiştir. Bunun yanında şair hayatlarını özetleyerek vermiş, şairlerin eserlerinden birkaç beyit seçmiştir. Kaynaklarda gösterildiği kadarıyla şairlerin doğum tarihlerini, ölüm tarihlerini ve ölüm yerlerini yazmıştır. Ayrıca verdiği bu bilgilerin hangi tezkireden aldığını da not düşmüştür.

Şu ana kadar tezkirelerin büyük bir kısmı üzerinde ilmî çalışmalar yapılmıştır. Şefkat Tezkiresi üzerinde ise ciddi bir çalışma yapılmamıştır. Şefkat Tezkiresi’nin mevcut nüshalarını karşılaştırarak, transkripsiyon sistemine göre yeni harflerle en sağlıklı metni ortaya çıkarmak, ortaya çıkan metin sayesinde o dönem şairlerinin eserlerinden seçilmiş şiirlerini görerek, dönemin şiir anlayışı ve edebiyat zevki hakkında sağlam bilgilere ulaşmak, Şefkat’in hayatı ve eserleri hakkında bilgiler vererek, onu edebiyat ve kültür dünyamıza kazandırmak gibi hususlar bu tezin amaçlarını teşkil etmektedir.

³ LEVEND, s.251-253.

A) TEZKİRELER ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR:

1. Âlî Şîr Nevâyî-Mecâlisü'n-nefâyis:

- Âlî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâyis, Hzl. Sadettin Özçelik, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1986. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)
- Neva'i Mecâlisü'n-Nefa'is(Metin-İnceleme), Hzl. Vahit Türk, C.1-II, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazığ, 1990.(Yayımlanmamış doktora tezi)
- Âlî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâyis, Hazırlayanlar Hüseyin Ayan vd., Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum,1995.
- Âlî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n Nefayis I, (Giriş ve Metin) hzl. Kemal Eraslan, TDK Yay., Ankara, 2001 ; Âlî Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n Nefayis II, (Çeviri ve Notlar) hzl. Kemal Eraslan, Naci Tokmak TDK Yay., Ankara, 2001.
- Âlî Şîr Nevâyî'nin Mecâlisü'n-nefâyis Adlı Tezkiresi'ndeki Türk Edip ve Şairler, Hzl. Uğur Köroğlu, Atatürk Üniversitesi, SBE, Erzurum, 2002. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

2. Sehî Bey -Heşt Behişt:

- Mehmed Şükrü tarafından Âsâr-ı Eslâftan Tezkire-i Sehî adıyla 1325 tarihinde İstanbul'da basılmıştır.
- O. Rescher ve Necati Lugal tarafından Almanca'ya çevrilmiş "Türkische Dichterbiographien I. Sehi's Tezkere Tübingen 1941."
- Günay Kut, Heşt Bihîşt, The Tezkire by Sehî Beg, Harvard, 1978 (Tenkitli Metin)
- Tezkire (Heşt Behişt) Sehî Bey, [Sadeleştiren Mustafa İsen] Tercüman Gazetesi, 1001 Temel Eser İstanbul 1980; Sehî Bey Tezkiresi, Hzl. Mustafa İsen, Akçağ Yay., Ankara, 1998.

3. Latîfî -Tezkire-i Şu'arâ:

- Ahmed Cevdet tarafından Tezkire-i Latîfî adıyla 1314'te İstanbul'da basılmıştır.

- Theodor V. Chabert, Latîfî, oder Biographische Nachrichten von Vorzüglichen Türkischen Dichtern, nebst einer Blumenlese aus ihren Werke, Zürich 1800(özet)
- O. Rescher tarafından Almanca'ya çevrilmiş "Türkische Dichterbiographien II, Latifi's Tezkere, Tübingen, 1950."
- Walter Guilford Andrews, The Tezkere-i Şu'ara of Latifi as A Source for The Critical Evaluation of Otoman Poetry, The Universty of Michigan 1970.
- Latîfî Tezkiresi, Hzl: Mustafa İsen, Kültür Bakanlığı Yay.,1990 (sadeleştirilmiş)
- Latîfî, Tezkiretü'ş-şu'arâ ve tabsiratü'n-nuzemâ (inceleme-metin), Hzl. Rıdvan Canım, Ankara, 2000. (edisyon kritik)

4. Âşık Çelebi-Meşâirü'ş-şu'arâ:

- Meredith Owens, Meşairu'ş-şu'arâ or Tezkire of Âşık Çelebi , London, 1971.
- Turgut Karabey, Meşa'irü-ş-şu'arâ'nın açıklamalı isimler, eserler indeksi (doktora ön çalışması) , Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Kütüphanesi Araştırma Merkezi Kütüphanesi, Erzurum, 1978.
- Meşa'irü-ş-şu'arâ (inceleme-tenkitli metin), Hzl.Filiz Kılıç, C.I-II, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1994. (Yayımlanmamış doktora tezi)

5. Hasan Çelebi-Tezkiretü'ş-şu'arâ :

- Tezkirenin üç yazma nüshası üzerinde Arap harfleriyle kurulan tenkitli metni İbrahim Kutluk tarafından hazırlanmış, ancak onun ölümü üzerine İbrahim Olgun'un sunuşuyla okuyucuya takdim edilmiştir. İbrahim Olgun'un da vefat etmesi üzerine ikinci cilt, İsmet Parmaksızoğlu tarafından düzenlemiştir.
- Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu'arâ, Hzl. İbrahim Kutluk,C.II B.2 , Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.
- Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu'arâ (İnceleme-Tenkitli Metin) Hzl.Aysun Sungurhan Eydurhan, C. I-II, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1999. (Yayımlanmamış doktora tezi)

6. Ahdî-Gülşen-i Şu‘arâ:

- Ahdî ve Gülşen-i Şu‘arâ’sı, Hzl.Süleyman Solmaz, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2005.

7. Beyânî-Tezkiretü’ş-şu‘arâ:

- Arap harfleriyle üç yazma nüshası üzerinden geliştirilen tenkitli metni, İbrahim Kutluk tarafından hazırlanarak yayımlanmıştır.
Beyânî Mustafa bin Carullah, Tezkiretü’ş-şu‘arâ, Hzl. İbrahim Kutluk, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1997.
- Beyânî Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin), Hzl. Aysun Sungurhan , Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 1994. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

8. Gelibolulu Âlî- Kühnü’l-ahbâr’ın Tezkire Kısmı:

- Kühnü’l-ahbâr’ın Tezkire Kısmı, Hzl. Mustafa İsen, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994.
- Kitâbü’t-Tarihi Kühnü’l-Ahbâr, I. Cilt I. Kısım , Hzl. A. Uğur, M. Çuhadar, A. Gül, Kayseri, 1997.

9. Sâdıkî- Mecma’ül-havâss

- Eser Farsça tercümesi ile birlikte Doktor Abdurresûl Hayyâmpûr tarafından neşredilmiştir. Tezkire-i Mecma’ u’l-havâs be-Zebân-i Turki-yi Çagatay (Tercüme-i Ân be-Zebân-i Fârisi be Hâme-i Doktor Abdurresûl Hayyâmpûr) Tebriz, 1327.
- Ahmet Kartal, “Sadîkî-i Kitâbdâr’ın Mecma’ ü’l-havâs isimli Tezkiresi ve Onda Yer Alan Anadolu Şairler” Türk Kültürü Dergisi, s.42-50.

10. Riyâzî- Riyâzü’ş-şu‘arâ:

- Riyâzü’ş-şu‘arâ, Riyâzî Mehmed Efendi (Metin-Dizin), Hzl.Namık Açıkgöz, Ankara, 1982. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

11. Fâizî-Zübdetü'l-eş'âr:

- Kafzade Fâizî'nin Zübdetü'l-eş'âr'ı, Hzl.Bekir Kayabaşı, İnönü Üniversitesi, SBE, Malatya,1996. (Yayımlanmamış doktora tezi)

12. Rızâ- Tezkire-i Şu'arâ:

- Ahmed Cevdet Paşa , Tezkire-i Rızâ, İkdâm Matbaası, İstanbul 1316.
- Rıza Tezkiresi (Eski Yazı) Seyyid Rıza (Zehrimarzade), Hzl. M. Sadık Erdağı, 2002, (1316 Basımının yeniden neşri).

13. Güftü-Teşrifâtü's-şu'arâ:

- Güftü ve Teşrifâtü's-şu'arâsı, Hzl. Kâşif Yılmaz, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

14. Yümnî-Tezkire-i Şu'arâ:

- Mehmed Salih Yümnî, Tezkire-i Şu'arâ-i Yümnî (İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks) Hzl. Sadık Erdem, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, No: LV, İstanbul, 1988, s.85-112.

15. Âsım-Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr:

16. Mucîb-Tezkire-i Şu'arâ:

- Tezkire-i Mucîb (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük), Hzl.Kudret Altun, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 1997.

17. Safâyî-Nuhbetü'l-âsâr min Fevâ'idü'l-eş'âr:

- Safâyî Tezkiresi, Hzl. Nuran Altuner İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul,1989. (Yayımlanmamış doktora tezi)
- Tezkire-i Safâyî, Hzl. Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2005.

18. Sâlim- Tezkire-i Şu‘arâ:

- Sâlim Tezkiresi, C.I-II, Hzl. Adnan İnce, Ankara Üniversitesi, DTCF, Ankara, 1977. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)
- Sâlim Tezkiresi, Hzl.Adnan İnce, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazığ, 1992. (Yayımlanmamış doktora tezi)

19. Belîğ- Nuhbetü’l-âsâr li-Zeyli Zübdeti’l-eş‘âr:

- İsmail Belîğ, Nuhbetü’l-âsâr li Zeyli Zübdeti’l-eş‘âr, Hzl.Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, B. 2, Ankara, 1999.

20. Safvet-Nuhbetü’l-âsâr fi Fevâ’idi’l-eş‘âr:

21. Râmiz-Âdâb-ı Zurafâ:

- Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ’sı, (İnceleme-Tenkidli Metin İndeks Sözlük) Hzl. Sadık Erdem, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1994.

22- Silahdâr-zâde-Tezkire-i Şu‘arâ:

23. Esrâr Dede-Tezkire-i Şu‘arâ-yı Mevleviyye:

- Esrar Dede ,Tezkire-i Şu‘arâ-yı Mevleviyye, Hzl. İlhan Genç, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

24. Akif-Mir’ât-ı Şi‘r:

- Enderunlu Mehmet Akif (Mir’ât-ı Şiir), Hzl. Mehmet Kılci, Çukurova Üniversitesi, SBE, Adana, 2001.

25. Şefkat Tezkire-i Şu‘arâ:

26. Es‘ad Efendi- Bâğçe-i Safâ-Endûz:

- Es‘ad Mehmed Efendi ve Bâğçe-i Safâ-Endûz’u (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin) Hzl.Rıza Oğraş, Burdur, 2001.

27. Ârif Hikmet-Tezkire-i Şu'arâ:

28. Fatîn-Hâtimetü'l-eş'âr:

- Fatîn Dâvud Efendi, Hâtimetü'l-eş'âr, İstanbul, 1271.
- Davud Fatin, Hayatı ve Eserleri, Hzl. Nilgün Yolcu, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara, 2001 (yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi)

29. Hacı Tefvik- Mecmû'a-i Terâcim:

- Mecmu'atü't-terâcim, Hzl. Ruhsar Zübeyiroğlu, İstanbul Üniversitesi SBE İstanbul, 1989 (Yayımlanmamış doktora tezi)

30. Mehmet Tefvik-Kâfile-i Şu'arâ(1290):

31. Ali Emirî-Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid:

- Ali Emirî, Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid, İstanbul, 1327.
- Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid, Hazırlayanlar Galip Güner-Nurhan Güner, Ankara, 2003. (Neşreden Abdulkerim Abdulkadiroğlu)

32. Mehmed Sirâceddin-Mecm'a-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ:

- Mehmed Sirâceddin-Mecma'-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ, İstanbul, 1325.
- Mehmed Sirâceddin-Mecma'-ı Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ, Hzl. Mehmet Arslan, Dilek Matbaacılık, Sivas, 1994.

33. İbnülemin Mahmut Kemal İnal- Son Asır Türk Şairleri:

- İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Bütün Eserleri Son Asır Türk Şairleri, C.1-4, B.3, Dergâh Yay., İstanbul.

B) GENEL ÇALIŞMALAR

1. İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları-I: Türkçe Tarih Yazmaları 7. Fasikül: Biyografiye Ait Eserler: C. Şairler Tezkireleri, MEB, Kütüphaneler Katalogları Yayınlarından,1947.
1. Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hazırlayanlar: Doç. Dr. Haluk İpekten, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara,1998.
2. Harun Tolasa, Sehi, Latifi, Aşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Y.Y. da Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1983.; Harun Tolasa, Sehi, Latifi, Aşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi Akçağ Yay., Ankara, 2002.
3. Filiz Kılıç, XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998.
4. Şair Tezkireleri (Hazırlayanlar: Mustafa İsen, Filiz Kılıç, İsmail Hakkı Aksoyak, Aysun Eydurun), Grafiker Yayınları, Ankara, 2002.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ŞEFKAT EFENDİ’NİN HAYATI (Ölümü H. 1242 / M. 1826) :

İsmi Seyyid ‘ Abdü’l-fettâhtır. Aslen Bağdad’lıdır⁴ Şefkat Efendi’nin hayatı hakkında kaynaklarda geniş ve ayrıntılı bilgilere yer verilmemektedir. Doğum tarihi, ailesi ve yakınları hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Çocukluk yılları ve nerelerde yaşayıp öğrenim gördüğü de bilinmemektedir. Şefkat Efendi hakkında bilgi veren kaynaklar az ve kaynaklarda verilen bilgiler de oldukça kısıtlıdır.⁵ Verilen bilgiler ise hemen hemen aynıdır.

Kaynaklarda verilen bilgilere göre, Şefkat Efendi önce İstanbul’a gelmiş ve bir müddet sonra Kırım Hanları’nın yanında katiplik vazifelerinde bulunmuştur. Sonra tekrar İstanbul’a dönmüş ve ardından Eflak ve Boğdan Beyleri’ne katip olmuştur. Hayatının sonlarına doğru İstanbul’a gelmiştir. Kuruçeşme’deki evine yerleştikten sonra hastalanmış ve bir müddet hasta olarak yaşamıştır. Çok yaşlı bir haldeyken 1242 (M. 1826) yılında vefat etmiş ve Kuruçeşme Mezarlığı’na defnedilmiştir.

Şefkat Efendi yazdığı tezkirenin kendisini anlattığı bölümünde kendisi ile ilgili şu bilgileri vermektedir: “ Boğaz içinde Kıy Çeşmede küşe-gîr-i inzivâ olup erbâb-ı ma‘ârifden ‘ adîmü’l-mişl zâhir ü bâtını ma‘mûr bir zât-ı ‘ âlî-kadr ve ekşeriyâ neşr-i ‘ ulûm ile meşgûl ve zât-ı âlîleri kütübhâne mişüllû bir zât ve mevlidi Bağdâd-ı behişt-âbâd olup ismi Seyyid ‘ Abdü’l-fettâhtır”⁶ Kendisinin de belirttiği gibi Şefkat Efendi dönemin iyi eğitim almış bilgili kişilerindendir. Mehmed Süreyyâ Şefkat Efendi’yi “âlim, fâzıl, şair” , Mehmed Tahir “ erbâb-ı kalem ve dânişden bir zât” Şemseddin Sâmî ise “müteehhirin şu’arâ-i Osmaniyeden idi.” şeklinde tanıtmaktadır. Şemseddin Sâmî Şefkat Efendi’yi her ne kadar Osmanlı’nın son dönem şairlerindendir diye tanıtırsa da o ismini tezkiresi ile duyurmuştur. Şefkat Efendi’nin Arapça ve Farsça bildiğini ise kendi biyografisinde yer verdiği mülemma‘ gazelinden anlamaktayız.⁷

⁴ Şefkat, Tezkire-i Şefkat, Bayezit Devlet Kütüphanesi-Veliyüddin Efendi No: 3427, s. 81

⁵ Fatîm Dâvud, Tezkire-i Hâtimetü’l-es‘âr, İst. 1271 s. 216; Mehmed SÜREYYÂ, Sicill-i Osmanî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniye C. III (Hazırlayanlar : Ali Aktan, Abdülkadir Yuvalı, Mustafa Keskin) , Sebil Yay. İstanbul 1995, s.169 ; Bursalı Mehmed TAHİR, Osmanlı Müellifleri C. II (Hazırlayanlar: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz) , Bizim Büro Basımevi Yayın Dağıtım San. Ve Tic. Ltd. Şti. Ankara 2000, s. 265-266 ; Şemseddin SÂMÎ, Kâmusu’l-âlâm, C.4 İstanbul Mihran Matbaası 1311, s.2862 ; LEVEND, s.327-329 ; İPEKTEN , s. 137-138 ; ŞENTÜRK, KARTAL , s. 480.

⁶ ŞEFKAT, s. 81.

⁷ ŞEFKAT, s. 81.

II. ESERLERİ :

1. Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî (H.1229/ M.1814) :

Şefkat Tezkiresi antoloji niteliğinde bir eserdir. Edebiyatımızda bu türdeki ilk eser Kafzâde Fâizî'nin 1622 yılında yazdığı Zübdetü'l-Eş'âr'dır. Kafzâde Fâizî'den sonra sırayla Yümnî (Tezkiretü 'ş-Şu'arâ) , Seyrekzâde Asım (Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr), İsmail Belîğ (Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr), Silahdârzâde Mehmed Emin(Tezkire-i Şu'arâ) ve Şefkat Efendi (Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî) antoloji niteliğinde birer tezkire yazmışlardır.

Kafzâde Fâizî'nin 1621 yılına kadar yaşayan şairleri alan Zübdetü'l-Eş'âr'ını Yümnî 1622 yılından 1662 yılına kadar , Seyrekzâde Asım 1622 yılından 1675 yılına kadar Bursalı Belîğ 1621 yılından 1727 yılına kadar Silahdârzâde 25 yıllık bir arayla 1751 yılından 1790 yılına kadar yetişen şairlerin hayatlarını ve şiirlerini alarak bir bakıma bu esere zeyl yapmışlardır.⁸

Şefkat Efendi'nin tezkiresini (1730-1814) yazıldığı yıllar itibariyle ve antoloji niteliğinde olması yönüyle değerlendirdiğimizde, tezkirenin İsmail Belîğ'in Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr adlı tezkiresine zeyl olarak yazıldığını söyleyebiliriz.

Kütüphane kataloglarında yapılan araştırmalar neticesinde Şefkat Tezkiresi nüshalarının 3 adet olduğu tespit edilmiştir.

V: Bayezid Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, No: 3427. , 80 varak (161s.)

İ: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, No: 3916, 83 varak, 1933

A: Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Tarih, No: 770, 106 varak (210 s.)

Bu nüshalardan en eskisi olduğunu düşündüğümüz Bayezid Devlet Kütüphanesi'ndeki Veliyüddin Efendi nüshasını çalışmamızda esas aldık. Diğer nüshalarla arasındaki farkları ortaya çıkarmaya çalıştık. Ali Emirî nüshası muhtemelen Ali Emirî tarafından istinsah edilmiştir. Kitabın bazı sayfalarında Ali Emirî'nin mührü yer almaktadır. Bu nüsha diğer iki nüshaya göre oldukça eksiktir. İstanbul Üniversite'si nüshası ise 1933 yılında Abdurrauf isminde biri tarafından istinsah edilmiştir. Bu nüsha Veliyüddin nüshası esas alınarak istinsah edilmiştir.

⁸ Şu'arâ tezkireleri hakkında daha geniş bilgi için bkz. LEVEND, s.251-351 İPEKTEN , Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'ara Tezkireleri, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak. Yayını Erzurum - 1991.

Şefkat Efendi, eserinin başında sanatlı bir dille tezkirenin yazılış nedenini anlatmıştır. Eserin giriş bölümünde tezkirede ele aldığı şairlerin dönemi ile ilgili olarak şu bilgileri vermektedir.

“İşbu mecmû‘a-i maşnû‘a şu‘arâ-yı selefden kimseniñ şi‘rini şâmil olmayup devr-i Maḥmūd Ḥān ‘aleyhi’r-raḥmetü ve’l-ḡufrāndan berü zūhūra ḳadem-nihāda olan nükteverān-ı zamāniñ āşār-ı feşāḥat-dişārlarıdır. Ber-feḥvā-yı muḥarrer-i bālā mīr-i mūmā-ileyh himmeti ile ‘alā-tertībi’l- hecā bir tezkire şūretinde erbāb-ı h‘āhişe rū-nümā vü cilve-pīrā oldı.”⁹ Görüldüğü gibi Tezkire-i Şefkat, yaklaşık olarak Sultan I. Mahmud (H. 1143/ M. 1730) devrinden başlayarak tezkirenin yazılış tarihine (H.1229/ M. 1814) kadar geçen 84 yıllık bir zaman diliminde yetişmiş şairleri ele almaktadır. Tezkiredeki şairler alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Veliyüddin Efendi nüshasında 126 şair Ali Emirî nüshasında ise 127 şair başlığı görülmektedir. Bunun sebebi iki nüshada da tekrarlanan şairlerin bulunmasıdır. Veliyüddin Efendi ve Ali Emirî nüshalarında elif maddesinde yer alan İhsan Efendi adlı şair, aynı maddesinde Veliyüddin Efendi nüshasında İhsan Efendi, Ali Emirî nüshasında ise Aziz başlığıyla ikinci kez tekrarlanmıştır. Tüm nüshalarda gayın maddesinde adı geçen Gâlib Es‘ad Efendi ise Ali Emirî nüshasında elif maddesinde Es‘ad başlığıyla ikinci kez tekrarlanmıştır. Tekrarlanan şairler çıkarıldığında tüm nüshalarda kendisiyle birlikte toplam 125 şairin ele alındığını görmekteyiz.

Tezkire-i Şu‘arâ’da şairler hakkındaki bilgilerin nasıl ve ne şekilde topladığına dair herhangi bir bilgi verilmemektedir. Agah Sırrı Levend Şefkat Efendi’nin Silahdârzâde Mehmed Emin tezkiresinden yararlandığını, iki tezkire arasında yer yer görülen cümle benzerliklerinden dolayı bunun anlaşılakta olduğunu söylemektedir.¹⁰

Şefkat Efendi Tezkirenin yazılış sebebini ise tezkirenin giriş kısmında oldukça ağır bir dille anlatmıştır.¹¹Bu bilgilere göre; Vezir Yahya Paşazade Ali Bey’in bir toplantısında İbrahim Naşid Bey’in toplayıp yazdığı şiir mecmuasından söz açılmış, Şefkat kendisinden istenildiği takdirde bu mecmuayı düzenleyebileceğini söylemiştir. Bunun üzerine Ali Bey Şefkat’ten mecmuanın tanzimine başlamasını istemiştir.

⁹ ŞEFKAT, s. 5

¹⁰ LEVEND, s.328.

¹¹ ŞEFKAT, s. 3-4

Böylece Şefkat kısa bir süre içinde tezkireyi yazmayı başarmıştır. Tezkiredeki şiirler İbrahim Naşid Bey'e, şairler hakkında toplanan bilgiler de Şefkat Efendi'ye aittir. Şefkat Efendi, İbrahim Naşid Bey'in mecmuasını harf sırasına koyduğunu ve düzene soktuğunu söylemektedir. Bununla birlikte sadece şairlerin hayat bilgilerini mi eklemiştir yoksa kendi beğendiği şiirleri de ilave etmiş midir bilemiyoruz.

2. Hadikatü'l-Vüzerâ Zeyli'nin Tamamı: Hadikatü'l-Vüzerâ, Osmanzâde Tâ'ib'in Osmanlı Devleti'nin başlangıcından 1703 yılına kadar görev yapan 108 sadrazam hakkında bilgi verdiği bir eserdir. Bu eseri Dilâverzâde Ömer Vahîd (öl. 1758), 1703-1730 yılları arasında sadarete bulunan 13 sadrazamı ekleyerek zeyletmiştir. Şehrizâde Mehmed Saîd (öl. 1765) 1703-1756 yılları arasındaki 30 sadrazamı yazarak Gül-i Zibâ adıyla zeyli sürdürmüştür. Ahmed Câvid (öl. 1803) Verd-i Mutarrâ adını verdiği zeyliyle Koca Râgıb Paşa'dan Yusuf Ziya Paşa'ya kadar 24 sadrazam hakkında bilgi vermiştir. Son olarak Şefkat Efendi (öl.1826) Yusuf Ziyâ Paşa'dan Alemdar Mustafa Paşa'ya kadar esere zeyl yazmıştır.¹²

- Verd-i Mutarrâ Zeyli, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, No: 4884 İstanbul 1271. 23, 4s.
- Hadikatü'l-Vüzerâ Zeylinin Tamamı, Osmanzâde Ta'ib'in Hadikatü'l-vüzerâ'sına Süleymaniye Kütüphanesi, İzmirli Hakkı, No: 2372, Havadis Matbaası, 1854. 23, 4s.

3. Gülşen-i Mülûk Zeyli-i Hadîkatü'l-Mülûki ve'l-Vüzerâ: Osmanzâde Tâ'ib yazdığı Hadîkatü'l-mülûk adlı eseri ile Osman Gazi'den başlayarak 22 padişahın biyografisini vermiştir. Hadîkatü'l-mülûk'a Şehrizâde Mehmed Saîd, Gülşen-i Mülûk adıyla bir zeyl yazmıştır.¹³ Şefkat Efendi de bu esere bir zeyl yazmıştır.

- Gülşen-i Mülûk Zeyli-i Hadîkatü'l-Mülûki ve'l-Vüzerâ, Köprülü Kütüphanesi, Mehmed Asım Bey, No:389, 1266, 1-34vr.

4. Manzûme-i Siyer-i Nebî ve Fezâ'il-i Evlâd-ı Resûl: Hz. Muhammed'in özelliklerinin anlatıldığı mesnevi nazım şekli ile yazılmış bir eserdir.

Maṭla^c -ı dībāce-i nazm-ı kerīm Oldı bismi'llāhirrahmānirrahīm

¹² TAHİR, s.265; LEVEND, s. 367.

¹³ LEVEND, s. 366.

Hey'et-i tuğrā-yı menşūr-ı İlāh Nağş-ı bismi'llāhdır bī-iştibāh

- Manzûme-i Siyer-i Nebî ve Fezâ'il-i Evlâd-ı Resûl, Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi, No:146, 34vr.

Kaynaklarda Şefkat Efendi'nin dîvânçesinden söz edilir. Ancak kütüphane kataloglarında rastlanamamıştır.¹⁴

¹⁴ TAHİR, s.265-266.

III. NÂŞİD BEY'İN HAYATI (H.1162-1206/ M. 1749-1791):

Dönemin önemli devlet adamlarından biri olan İbrahim Nâşid Bey, 1162 (M. 1749) senesinde Mora Ada'sında doğmuştur.¹⁵ Babası dönemin tanınmış vezirlerinden Râtib Ahmed Paşa'dır.¹⁶ Âdâb-ı Zurafâ'da verilen bilgilere göre Râtib Ahmed Paşa Yenişehir Fener'de Hâtem Efendi'den ders almış ve zamanının vezirleri arasında ilim ve irfanıyla şöhret bulmuştur. 1166 (M.1753) senesi Kapdan-ı Derya olmuş ve birkaç eyalette çalıştıktan sonra Mora Valisi iken 1170 (M.1756-57) sıralarında ölmüştür.¹⁷ Şefkat Efendi ise Râtib Ahmed Paşa'nın ölüm tarihini 1171 senesi zi'l-ka'desinin on yedinci günü olarak vermiştir. Ratib Ahmed Paşa kırk yaşındayken vefat etmiştir.¹⁸ Bunların yanında Râtib Ahmed Paşa ile ilgili Âdâb-ı Zurafâ'da şu bilgiler kayıtlıdır:

“Vezîr-i müşârün-ileyh ‘ulûm-ı ‘arabiyye vü fârisiyyede bülend-i akrân ve şî‘r ü inşâda râtib-i rütbe-i belâgat u beyân bir şâ‘ir-i pür-gû nefîsü’s-şuḥbe ve cilve-cû-keḷâm edîb ü vaḳûr ve âtiyyü’t-terceme Eğriḳapulı Râsim Efendi’den me’zûn olmaḡla ḥüsn-i ḥaṭṭı aḥsen Ḥaṭṭî-mişâl meşhûr bir vezîr-i dâna-dil ü ma‘ârif-mevfûr olduklarından ḡayri ser-rişte-i tezkiye-i nefse mâlik ve sâlifü’z-zıkr Ḥâtem Efendiden münîb ü sâlik dervîş-nihâd bir zât-ı pāk-i‘tikât idi. Âşârlarından müretteb Dîvân-ı belâgat-‘ünvânı vardır.”¹⁹

Görüldüğü gibi Râtib Ahmed Paşa, Arapça ve Farsça'ya hakim, şiir ve inşada oldukça kabiliyetlidir. Nakşibendi Şeyhi Şeyh Ahmed Cürcânî Hazretleri'ne nisbet eden Hatem Ahmed Efendi vasıtasıyla Nakşibendi Tarikatı'na bağlanmıştır. Râsim Efendi'den de hat dersleri almıştır ve mürettep bir divanı bulunmaktadır.

İbrahim Nâşid Bey'in annesi ve yakın akrabaları ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Dedesi Mahmud Han döneminin vezirlerinden Osman Paşa'dır.²⁰ Sadece Şefkat Efendi Tezkiresi'nde bulunan bilgiye göre 1195 (M.1781) senesinde vefat eden Âsaf Mehmed (Muhammed) Paşa, Râtib Ahmed Paşa'nın oğludur. Bu

¹⁵ Fatîh Dâvud, Tezkire-i Hâtimetü'l-eş‘âr , İst. 1271 s. 388.

¹⁶ ŞEFKAT, s. 145.; Âdâb-ı Zurafâ'da İbrahim Nâşid Bey'in babasının Osman Paşa olduğu söylenmişse de “... ‘Osmân Paşa merḥūmuñ necî-i necîb ve maḡdûm-ı edîb ü lebîbi olup...” diğer kaynaklar esas alındığında sehven yazıldığı anlaşılmaktadır.” ERDEM, s. 272

¹⁷ ERDEM, s. 101

¹⁸ Âdâb-ı Zurafâ ve Şefkat Tezkire'sinde verilen Müstaḳîm-zâde'nin tarih mısra'ı “Manşibiñ kişver-i me’vâ ola Ahmed Paşa” “منصبك كشور مأوا اول احمد پاشا” (1170)

¹⁹ ERDEM, s. 101-102.

²⁰ ERDEM, s. 272.

yönüyle Âsaf Mehmed Paşa ile 1206 (M. 1791) senesinde ölen Nâşid Bey birbirleriyle kardeşdir.²¹

İbrahim Nâşid Bey babasının vefatıyla Mora'dan ayrılmıştır. Sultan III. Mustafa devrinde Enderûn-ı Hümâyûn'da kilâr-ı hassa görevini yapmış bir süre sonra padişahın mâbeynciliğinde bulunmuştur. 1187 (M.1774) senesinde tahta geçen Sultan I. Abdulhamid Han Nâşid Bey'i bir süre mabeyncilik görevinde tutmuş ve ardından kapıcıbaşılık rütbesine çıkarmıştır. Padişahın vefatıyla kısa bir süre Yenişehir beylerbeyi göreviyle gönderilmiştir. Tahta geçen III. Selim'in 1789 (M.1202) culûsunda mukarrebîn zümresine dahil edilerek 1203 yılında vefat eden Âmine Sultan'ın kethudalığı görevini yapmıştır. 1206 yılında vefat etmiştir. Üsküdar'da Ayazma Camiî hazîresinde medfundur.²²

İbrahim Nâşid Bey de babası gibi bir divan tertip etmeyi başarmıştır. Kaynaklar İbrahim Nâşid Bey'in şairliği ile ilgili övücü ifadeler yer vermektedir:

“Hâkqâ ki ol mîr-i maḥmedet-semîr çâbük-süvâr-ı ‘arşa-i ḥüsn-i ta‘bîr bir şâ‘ir-i bî-nâzîrdir ki ma‘ârif ü kemâl ile ṭanîn-endâz-ı heft-âsümân ve güşâd-ı ṭab‘-ı nâşidi olan güftârı dil-şikârları reşk-âver-i hüner-verân ve maḥsûd-ı cümle-i sūḥan-dân-ı zamân olup...”²³

“Ḥadd-i zâtında zât-ı ma‘ârif- sîmâtları cemî‘-i ma‘ârifde yegâne sūḥan-pervâz şâ‘ir-i mu‘ciz-ṭırâz olup zâde-i ṭab‘-ı ra‘nâları meşhûr ve cümle ‘indinde maḥbûl ü müstaḥsen bir zât-ı ‘âlî-ḳadrdır.”²⁴

“Mûmâ ileyh nükte-dân bir şâ‘ir ateş-zebân olup bir zâde tab‘ı olarak bir kıṭ‘a dîvân-ı belâgat-‘ unvânı vardır.”²⁵

²¹ ŞEFKAT, s. 13.

²² ERDEM, s. 272; ŞEFKAT, s. 145. ; FATÎN, s. 388.; TAHİR, s. 461.

²³ ERDEM, s. 272.

²⁴ ŞEFKAT, s. 145-146.

²⁵ FATÎN, s. 388.

IV.TEZKİREDEKİ MENSUR KISMİN TABLO HÂLİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ							
Sayfa No V.Efendi	Mahlâsı	Adı	Lâkabı, Künyesi, Şöhreti, Mensubiyeti, Memleketi	Mesleği	Dî vâ m	Vefat Tarihi	Şiir Sayısı
5	Elîf	Ahmed Dede	Kağı-zâde Muştafa Ađanıñ oğlu	Rûm ili kuzâtı zümresinden	-	1186	2 ğazel
6	Eri̇b	Ahmed	Murâd Monlâ Efendi merhûmuñ dâ'ire-i 'âliyelerinde idi	Rûm İli kuzâtından	-	1194	1 ğazel
7	Es'ad	Es'ad Beg	Kethudâ-yı Şadr-ı 'Âlî İbrâhîm Efendi'nin mağdüm-ı mükerremleri	Müderrişin-i kirâmdan	-	-	1 ğazel
7	Eşref	Eşref Monlâ Efendi	-	Müderrişin-i kirâmdan	-	-	2 ğazel 1 târih
8	Emîn	-	Çara Bekir-zâde 'Oşmân Efendi'niñ küçük mağdümları	Mevâlî-i kirâmdan	-	-	1 ğazel
8	İhyâ	İhyâ Seyyid Yağyâ Efendi	-	Ğalağada 'Arab Câmî'î İmâmı, Müderrişin-i kirâmdan	-	1228	3 ğazel 1 târih
10	Emîn (Diğer)	Muhammed Efendi	-	Kethudâ-yı Şadr-ı A'zamî olmuş	-	-	1 ğazel
10	İhsân ('Azîz)	İhsan Efendi	Şadr-ı A'zam Silağdâr Muhammed Pâşâ birâderi	Bosna vâlisi Muştafa Pâşaya dîvân efendisi	-	-	1 ğazel 1 taħmîs
11	Emîn	Meğmed, Muhammed	Kâtib Şükri'niñ birâderi	Đarb-ğâne-i 'Âmire'de kepçe nâzırı	-	1192	2 ğazel
12	Erşed	'Abdü'l- ğamîd Efendi	Mülâzımî Râfet Efendi'niñ birâderi	-	-	1175	1 ğazel 1 beyit
13	Âşâf	Muhammed (Meğmed) Pâşâ	Râtib Ahmed Pâşâ-yı Âşaf-nağiriñ devğa-i şecere-i vücûdı ya'ni ferzend-i sa'âdet- nümûdı	-	-	1195	1 ğazel

13	Es'ad	Seyyid Meḫmed Efendi	Seyyid 'Ali Behçet Efendinin 'ammi-zâdesidir. Pederi Seyyid 'Abdullah Neşâtidir	Bağdâd Vâlîsi 'Ömer Pâşaya Dîvân Efendisi'dir	-	-	4 ğazel
15	Enîs	Enîs Efendi	Bandırmalı-zâde	Tarîḫ-ı Celvetiye meşâyihından	-	-	1 ğazel
15	Behcet	E's-Seyyid 'Alî Efendi	Muşullı	Müderrişin-i kirâmdan, Haremeyn müfettişi olmuş.	-	1197	2 ğazel
16	Başîrî	Ḥalîl Efendi.	Muşullı, Seyyid 'Alî Behcet Efendiniñ dayısı	Râğib Pâşâ Urfa Vâlisi iken dâiresinde istişhâb itmiş.	-	-	4 ğazel
18	Behcet	Muştafa Efendi		Müderrişin-i kirâmdan	-	1183	5 ğazel
19	Burhân	Meḫmed	Müftî-zâde	Müderrişin-i kirâmdan	-	-	3 ğazel
20	Pertev	-	-	-	-	-	2 ğazel
21	Tevfîḫ	Muştafâ	-	Enderûn-ı Hümâyûndan maḫrec dergâh-ı 'alî zu' amâlarından	-	1185	1 ğazel
22	Tevfîḫ	Seyyid Yahyâ Efendi	-	Şeyḫu 'l-islâm		1205	7 ğazel
26	Şervet (Ḥanîf)	'Osmân	-	Dâru 's-sâ'âde yazıcısı	-	1180	5 ğazel
27	Şâkıb	Seyyid Muḫammed	-	Sarây-ı Hümâyûn eṭibbâsından, müderrişin-i kirâmdan	-	-	2 ğazel
28	Celâlî	-	Mulaḫḫab Yıldız 'Abdullâh Efendi'niñ büyük maḫdûmıdır	Anadolu ḫuzâtından	-	-	1 ğazel
28	Hâmid (Ḥayâlî)	Ḥüseyn	-	Müderrişin-i kirâmdan	-	-	1 beyit

29	Hâkim	Seyyid Muḥammed		Hü'acegāndan, Sâbikâ vaḳ' a-nüvis olmuş.	-	1185	2 ḡazel
30	Ḥasīb	-	Çorūmī-zāde Ḥayrabolı a' yānı ve Ḳanlıcaḳlı Şeyḥ ' Aṭā dervişlerinden	-	-	1199	4 ḡazel
32	Ḥayātī	Seyyid İbrāhīm	Kör Mu' allim Ḥayātī	Müderriş	-	1172	1 ḡazel
32	Ḥamid	Muḥammed	Neylī-zāde	Mevāli-i ' ızāmdan İstanbul ma' zūli	-	1181	1 ḡazel 1 tāriḥ*
32	Ḥalīmī	Ḥalīmī Pāşā	-	Hü' acegān-ı dīvān-ı hümāyūndan	-	-	1 ḡazel
33	Ḥanīf	İbrāhīm	-	Dārü 's-sa' āde yazıcısı, Ba' dehu hü' ace-gānlıḡla çerāḡ olmuş	-	-	4 ḡazel
35	Hıfzī	Muḥammed	-	Kātib-i gümrük	-	1173	1 ḡazel
35	Ḥaşmet	-	' Abbās-zāde	Müderrişin-i kirāmdan	-	1182	3 beyit
35	Ḥamī	Aḡmed	Maşḳat-ı re'si Āmid	Köprili-zāde Abdullāh Pāşā'ya dīvān efendisi olmuş	-	-	10 ḡazel
41	Hāzıḳ	Seyyid Muḥammed	Maşḳat-ı re'si Erzurūm, Erzurūmī Hāzıḳ	-	var	-	7 ḡazel
44	Ḥayrī	Seyyid Muḥammed	Vīrānşehir'den	Re' isü 'l-küttāb ve kethüdā-yı şadr-ı a' zamī	-	1204	8 ḡazel
49	Dāniş	Süleymān Efendi	-	Hü' acegān-ı dīvān-ı hümāyūndan	-	1188	5 ḡazel
50	Zekāyī	Muştafā	Naşūhī-zāde Şeyḥ Es' seyyid Fāzıl Efendi Ḥazretleri'niñ	-		1220	3 ḡazel

			dervişlerinden				
51	Zihni			Râgıb Pâşâ'ya ve Şadr-ı A'zam Muştâfâ Paşa'ya kitâbcı olmuş.			1 ğazel 1 târih
53	Zihni	-	-	Devriye monlâsı Erzurüm ve Bosnaya monlâ olmuş.	-	-	1 ğazel 2 beyit
53	Zihni	Hudâverdi	Yanyevî	Çurd Pâşâ merhûmuñ mühürdârı	-	-	1 ğazel
54	Zihni	Seyyid Muhammed Sa'îd Keşânî		Maħkeme kâtibi	var	-	7 ğazel
56	Râsim	-	Feyz Efendi zâde-i Şa'ban-zâde	Çuzâtdan	-	1206	3 ğazel
58	Râsih	Muştâfâ	Çonyevî	-	-	-	1 ğazel
58	Rüşdi	'Alî	Çara Feyrevî Lâyine-zâde	Rüm İli çuzâtı eşrafından	-	-	1 ğazel
59	Râmiz	Seyyid Meħmed	Çara Feryeli Şarı Râmiz	Edirne müderrisi	-	1173	3 ğazel 1 târih*
60	Raħmî	Abdu'r-raħîm	Meşhûrî'l-âfâç Tâtâr Raħmî	-	-	1187	2 ğazel
61	Râmiz	Aħmed Beg	Dergâh-ı 'Alî gedüklülerinden	Silâşorân-ı ħâşşadan	-	1202	1 ğazel 1 beyit
62	Re'fet	'Abdu'r-raħmân	At çeken aġası-zâde	Müderris-i kirâmdan	-	1200	2 ğazel 2 beyit
63	Râsih	Seyyid Mehmed Sa'îd	Vânî-zâde	Mevâliden maħredden ma'zül	-	1190	1 ğazel
63	Resmî	Aħmed	-	Rüm İli çuzâtından, şülüş ħattâtı	-	-	1 ğazel

64	Remzî	Ahmed	Ergili	Rûm İli kuzâtundan	-	1200	1 gâzel
64	Refîc	-	Esîrî-zâde İsmâ'îl Efendi'nin mahdûmu	-	-	-	1 gâzel
65	Resmî	Ahmed	Giridî Ahmed Efendi	Hâ'cegân-ı dîvân- ı hümâyûndan, Devlet-i 'aliyyede kethüdâ-yı şadr-ı a'zam olmuş	-	1197	1 gâzel 1 târih beyti
65	Re'fet	Mehtmed	Vâşık Efendi-zâde	Müderrişin-i kirâmdan	-	1178	1 gâzel
66	Resim	Hüseyin	Kilîsî Hüseyin Resim Efendi	Mevâlî-i kirâmdan, Edirne pâyesiyle Haleb'den ma'zül	-	-	2 gâzel
67	Refîc	Muhammed	'İmâd-ı rûm Kâtib-zâde Efendi	Ser-e'tıbbâ-yı hasse ve ta'lik hattâtı	-	1182	5 gâzel
69	Râkım	Mehtmed Pâşâ	-	Cidde Vâlîsi	-	1183	1 gâzel 1 târih
69	Râsih	-	-	Rûm ili Hişârı Ağası	-	1181	1 gâzel 1 beyit
70	Re'fet	Ahmed Beg	Qıbleli-zâde Mahtmed Beg'in küçük oğlu	-	-	-	1 gâzel
70	Reşid	Muştafâ	Çeşmi-zâde	Müderriş-i kirâmdan	-	1184	4 gâzel 2 beyit
72	Râtib	Râtib Ahmed Pâşâ	'Osman Paşa-zâde	Mora Vâlîsi	-	1171	1 beyit 1 târih*
72	Râ'if	Râ'if İsmâ'îl Pâşâ	-	Vezir	-	1199	3 gâzel 1 beyit

74	Zühdî	-	Mora'da Gördesen'den	İzmir'de pās-bān başı	-	1186	1 beyit
74	Ziver	Ahmed	-	Zümre-i Melâmiyyinden	-	1202	1 ğazel
75	Sāhib	‘Osmān Monlā Efendi	Pirî-zāde	Şeyhu ’l-islām	-	1182	1 kıt‘a
75	Sa‘id	Meḥmed	Kātib-zāde	Midillü muvaḳḳatı	-	1188	1 ğazel
76	Sa‘deddîn	Süleymān	Müstaḳim-zāde	-	-	1202	1 ğazel
76	Sālik	-	Ḥalebiyyü ’l-aşl	Ba‘zı paşalara dīvān efendiligi ile meşğuldür	-	-	3 ğazel 1 beyit
78	Selīm	Meḥmed Taḳî Mühtedî	-	Rūm İli kuḫātından	-	1179	3 ğazel
79	Seyyidā (Şānî)	Meḥmed	Ḥayrî Efendi Ḥazretleriniñ birāder-i ‘ālî-ḳadrleri	Muḳaddem dīvān-ı hümāyūn ḳaleminde ba‘dehū ṭarīḳ-i tedriḫe sālik olmuş.	-	1224	2 ğazel
80	Şevḳî	Seyyid Meḥmed	Sivri-ḫiḫār müftisi-zāde	-	-	1189	1 beyit
80	Şefḳat	‘Alî	Midillüli ‘Osmān Efendi-zāde	Melek Meḥmed Pāşaya kitābcı olmuş	-	1187	1 ğazel
81	Şefḳat	Seyyid ‘Abdü ’l-fettāḫ	Bağdād-ı biḫişt-ābād	-	-	-	1 beyit 1 ğazel

81	Şeyhî	-	Çara Feryeli Lâniye-zâde Rüşdî Efendiniñ küçük birâderi	-	-	-	2 ğazel 2 kıt'a
82	Şermî	Meĥmed Emin	Tekfûr Taĥından	Sâbıkâ Şeyhu 'l-islâm İbrâhîm Beg-zâde Muştafa Beg dâiresinden	-	-	1 ğazel
83	Şâkir	Aĥmed Beg	-	Enderûn-ı hümâyûndan dülbend aĥalığından ĥ'âceĥanlıĥla çerâĥ olmuş	-	-	1 ğazel
84	Şükri	-	Dâvûd İsmâ'îl Efendi-zâde	Ďarb-ĥâne-i 'âmire küttâbından	-	-	7 ğazel 3 beyit
87	Şadık (Şerîf)	Yahyâ	-	İstanbulda ĥusrev Pâşâ Câmî'î imâmı	-	1195	1 ğazel
88	Şabiĥ	Aĥmed	Müneccim-başî birâderi	Ďalaĥa Gümriĥi Kâtibi	-	1199	2 ğazel
89	Şadık	Meĥmed	ĥaşeki-zâde	Müderrişin-i kirâmdan	-	1196	1 ğazel 1 târiĥ 1 beyit
89	Şalâĥî	'Abdî	Şeyĥ Cemâlî dâmâdı	İstanbulda Tâhir Aĥa merĥûmuñ tekyesinde şeyĥ	-	-	1 ğazel
90	Şafder (Kânî)		Kânî Efendi ĥazretleriniñ terbiyegerdesi ĥademe-i ĥâşşî	-	-	-	1 ğazel
90	Ziyâyî	İsmâ'îl Beg	Zâde-i ĥakîm-zâde 'Alî Pâşâ-zâde	Mevâlî-i kirâmdan	-	-	1 ğazel
91	Tâhir	Tâhir Efendi	ĥalîfe-zâde	'İlm-i müşikîde ĥ'âce-i zamân idi	-	1188	1 beyit 1 târiĥ*

91	Tıflî	Ahmed	Kerkütî	Kethudâ kalemi hulefâsından Eflâk ve Boğdân dîvân efendisi	-	-	4 gâzel
93	Tıflî	-	Ġalaṭavî	Hü'âcegân-ı dîvân- ı hümâyûndan	-	-	1 gâzel
93	Zahîr	Seyyid Ahmed	-	Dergâh-ı 'Âlî gediklilerinden	-	-	1 gâzel 1 beyit
94	'Âbid	Feyzu'llâh	-	Edirne müderrisi	-	1204 Şofya	2 gâzel
94	'Aṭâ	Seyyid	Yeñişehrli Seyyid 'Aṭâ	Küttâbdan	-	-	2 gâzel 2 târiḥ
95	'Abdî	-	Şubḥî-zâde	Hü'âcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan kethudâ-yı şadr-ı a' zamî olmuşlar	-	1177	2 gâzel
96	'Ârif	Süleymân Beg	-	Hü'âcegân-ı dîvân-ı hümâyûndan emîn-i defter-i ḥakânî olmuş	-	1183 İsaḫça	8 gâzel 2 beyit
99	'Ârif	'Ârif Efendi	-	dâru's-sa'âde yazıcılığından hü'âcegânlığa çerâğ olmuş	-	-	2 gâzel
100	'Âkif	Luṭfu'llâh Efendi	-	Rûm İli kuzâtından	-	1201 İzdin	26 gâzel 1 taḥmîs
112	'İzzî	Süleymân Efendi	-	Vakâyî'-nüvis, Hü'âcegân-ı dîvân- ı hümâyûndan	-	1166	1 gâzel 1 taḥmîs
115	Ġâlib (Es'ad)	Ġâlib Es'ad Efendi	-	Târîḫ-i Mevleviyyeden	var	-	11 gâzel
119	Fehîm (Fâriğ)	Muḥammed Efendi	Aḫşehir müftisi-zâde	-	var	-	2 gâzel

120	Feyzî	Feyzu 'llâh Efendi	Küçük Kağı-zâde	Rûm ili kuzâtı zümresinden	-	1200	3 ğazel
121	Feyzî	Feyzu 'llâh Efendi	Üsküdârî kıassâm-zâde	Yenişehir Mollası	-	-	1 müstezad
121	Ferri	Muhammed Efendi	Tâtâr Bâzârî	-	-	-	3 ğazel
123	Fetâ	Fetâ Beg	Nûh Beg-zâde	-	-	-	1 ğazel
123	Kâ'il	Muştafâ Efendi	Kilili	-	-	-	4 ğazel
125	Kânî	Ebübekir Efendi	Tokıadı	H'âceġân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan	-	-	8 ğazel
128	La'îlî	Aġmed Efendi	-	-	-	1194	1 ğazel 1 târiġ
128	Luġfî	Süleymân Efendi	-	H'âceġân-ı dîvân-ı hümâyûndan ġaşlar ġalîfesi	-	1190	2 ğazel
129	Lebîb	'Abdu'l-ġafûr Efendi	Diyârbekirli'dir	Bekre müftî olmuş	-	1185	7 ğazel
131	Münîb	Seyyid Meġmed Efendi	-	Müderrişin-i kirâmdan, Enderûn-ı hümâyûn -ġvâcesi	-	-	1 ğazel
132	Muġliş	Muştafâ Muġliş Efendi	Nevşehri	-	-	1186	1 müstezad
132	Mekki	Muhammed Efendi	-	Sâbıkâ Şeyġu'l-islâm ve müftî'l-enâm	-	-	1 ğazel
132	Nâ'il	'Abdu'r-raġîm Nâ'il Efendi	-	Rûm İli kuzâtından	-	-	1 ğazel
133	Niyâz	Seyyid Aġmed Efendi	-	Ordû-yı şeyġ-i ġulefâsından	-	1192	2 ğazel

134	Nedīm	İbrāhīm Efendi	‘İlm-i hafīdi Üskūdārī Nedīm	Müderrişin-i kirāmdan	-	1190	1 ğazel
134	Neş’et	Süleymān Aĝa	-	Dergāh-ı ‘ālī gediklilerindendir	-	-	3 ğazel
135	Nesīb	Nesīb Efendi	İki Bayraklı	H’acegāndan	-	1204	2 ğazel
136	Nihālī	Meĥmed Efendi	Şu‘arā-yı Rūmun nā-yābı Yūsuf Nābī Efendi merĥūmuñ aĥrabāsından	H’acegān-ı dīvān-ı hümāyūndan	-	1186	17 ğazel 3 taĥmīs
145	Nāşid	İbrāhīm Beg	Rātīb Aĥmed Pāşā-yı ma‘ārif-semīriñ semere-i şecere-i fu‘ādı ferzend-i ma‘ārif-i mu‘tādıdır	Vezir	-	1206	15 ğazel
153	Nüzhet	‘Ömer Efendi	Dülger-zāde Rızā Efendi Ĥazretleri’niñ teleĥkun kerde-i sülūkları idi	Ĥaremeyn-i şerīfin kīse-dārı	-	-	2 ğazel
153	Nāfiz	Muĥammed Efendi	Kezūbī	Şeyĥu ’l-islām	-	-	1 ğazel 1 tāriĥ*
154	Ni‘met	Ni‘met Efendi	-	Mevāliden, ordū-yı hümāyūn ĥadıısı	-	1185	4 ğazel
155	Nūrī	Nūrī Efendi	Anatolı Ĥāđi-‘askeri ‘Āşir Efendi Ĥazretleri’niñ dāmādlarıdır	H’acegān-ı Dīvān-ı Hümāyūndan	-	-	1 ğazel
155	Nuşret	Nuşret Efendi	-	‘Oşmāniye Cāmi-‘i şerīfi kütübĥānesi ĥāfiz-ı kütübidir	-	-	1 ğazel
156	Vārid	-	Ġalaţavī	-	-	-	1 ğazel

156	Vehbî	Vehbî Efendi	Sünbül-zâde	Rûm-ili kızâtı eşrafından		-	4 gâzel
158	Vehbî	‘İsâ	Ürgüplili ‘İsâ	Qızâtdan	-	-	1 gâzel
159	Hâtif	Seyyid Çelebi	-	Müzehhibbaşı	-	-	3 gâzel
160	Yeksân	Maḥmûd	İslâbulliyyü ‘l-aşldır, Ḥacı Meḥmed nâm bir tâciriñ meyve-i devḫa-i ḫayâtıdır	-	-	-	2 gâzel

* Başkalari tarafından şairin ölümü üzerine düşürülen târiḫlerdir.

V. NÜSHALARA GÖRE ŞAİRLER LİSTESİ

Sıra No	İSİMLER	V.E	İ.Ü	A.E
1	Elîf Aḥmed Dede	5	3a	20
2	Erîb Aḥmed	6	3b	12
3	Es' ad Beg	7	4a	16
4	Es' ad Gâlib	-	-	16
5	Eşref Monlâ Efendi:	7	4a	18
6	Emîn	8	4b	22
7	İhyâ Seyyid Yahyâ Efendi	8	5a	10
8	Dîger Emîn	10	5b	23
9	İhsân	10	6a	8
10	Emîn Meḥmed	11	6b	21
11	Erşed	12	7a	12
12	Âşâf	13	7b	19
13	Dîger Es' ad	13	7b	13
14	Enîs Efendi	15	8b	24
15	Behcet	15	9a	26
16	Başîrî	16	9b	24
17	Dîger Behcet	18	10a	27
18	Burhân	19	10b	30
19	Pertev	20	11a	31
20	Tevfîk	21	11b	32
21	Dîger Tevfîk	22	11b	33
22	Şervet	26	13b	37
23	Şâkıb	27	14a	40
24	Celâlî	28	14b	41
25	Hâmid	28	15a	41
26	Ḥâkim	29	15a	42
27	Ḥasîb	30	15b	43

28	Ḥayātī	32	16a	45
29	Ḥamīd	32	16b	45
30	Ḥalīmī Pāṣā	32	16b	46
31	Ḥanīf	33	17a	47
32	Ḥıfzī	35	17b	49
33	Ḥaṣmet	35	18a	49
34	Ḥāmī	35	18a	50
35	Ḥāzık	41	20b	57
36	Ḥayrī	44	22a	61
37	Dāniş	49	23b	66
38	Zekāyī	50	24b	68
39	Zihnī	51	25a	70
40	Zihnī	53	25b	72
41	Zihnī	53	26a	72
42	Zihnī	54	26a	73
43	Rāsım	56	27b	76(Resmī)
44	Rāsiḥ	58	28a	78
45	Rüşdī	58	28a	79
46	Rāmız	59	28a	79
47	Raḥmī	60	29a	81
48	Rāmız	61	29a	82
49	Reʿfet	62	29b	83
50	Rāşıḥ	63	30a	84
51	Resmī	63	30b	85
52	Remzī	64	30b	86
53	Refīʿ	64	31a	86
54	Resmī	65	31a	87
55	Reʿfet	65	31b	88
56	Resım	66	31b	88

57	Refīʿ	67	32a	90
58	Rāqım	69	33a	92
59	Rāsiḡ	69	33b	93
60	Reʿfet	70	33b	94
61	Reṣīd	70	34a	94
62	Rātib Aḡmed Pāṣā	72	34b	96
63	Rāʿif İsmāʿīl Pāṣā	72	35a	97
64	Zühdī	74	35b	99
65	Zīver	74	35b	99
66	Sāḡib	75	36a	100
67	Saʿīd	75	36a	101
68	Saʿdeddīn	76	36b	101
69	Sālik	76	37a	102
70	Selīm	78	37b	104
71	Seyyidā	79	38a	105
72	Şevķī	80	38b	107
73	Şefkat	80	38b	107
74	Dīger Şefkat	81	38b	108
75	Şeyḡī	81	39a	109
76	Şermī	82	39b	110
77	Şākır	83	40a	111
78	Şükri	84	40a	112
79	Şadīķ	87	41b	116
80	Şabīḡ	88	42a	117
81	Şadīķ	89	42a	118
82	Şalāḡī	89	42b	119
83	Äafder	90	42b	119
84	Ziyāyi	90	43a	120
85	Tāḡir	91	43a	121

86	Ṭıflī	91	43b	121
87	Dīger Ṭıflī	93	44a	123
88	Zāhīr	93	44a	123
89	‘Ābid	94	44b	124
90	‘Atā	94	44b	125
91	‘Abdī	95	45a	126
92	‘Ārif	96	45b	127
93	‘Ārif Efendi	99	47a	131
94	‘Ākif	100	47b	132
95	‘İzzī	112	53b	148
96	İhsān Efendi	114 (2. kez)	-	150(‘Azīz)
97	Ġālib Es‘ad Efendi	115	54a	150(2. kez)
98	Fehīm	119	56a	155
99	Feyzī	120	56b	156
100	Feyzī	121	57a	157
101	Ferri	121	57b	158
102	Fetā Beg	123	58a	160
103	Ḳā’il	123	58b	161
104	Kānī	125	59b	163
105	La‘lī	128	61a	167
106	Luṭfī	128	61a	168
107	Lebīb	129	61b	169
108	Münīb	131	62b	172
109	Muṣṭafā Muḥliṣ Efendi	132	63a	173
110	Mekki	132	63b	174
111	Nā’il Efendi	132	63b	174
112	Niyāz	133	64a	175
113	Nedīm	134	64a	176
114	Neṣ’et	134	64b	176

115	Nesīb Efendi	135	65a	178
116	Nihālī	136	65b	179
117	Nāşid	145	69b	190
118	Nüzhet	153	73a	199
119	Nāfız Efendi	153	73b	200
120	Ni' met Efendi	154	74a	200
121	Nūrī Efendi	155	74b	202
122	Nuşret Efendi	155	74b	203
123	Vārid	156	75a	203
124	Vehbī Efendi	156	75b	204
125	Vehbī Efendi	158	76b	207
126	Hātif	159	76b	207
127	Yeksān	160	77b	209

V top. 126 şair İ top. 125 şair A. Top. 127

- Tekrarlanan şairler sayılmadığı takdirde tüm nüshalarda 125 şair bulunmaktadır.

II. BÖLÜM

I. METİN TESPİTİNDE GÖZETİLEN ESASLAR

1. Metindeki Arapça ve Farsça ibareler kendi harfleri yerine transkripsiyon harfleriyle verilmiştir.
2. Arapça ve Farsça kelimelerdeki hurûf-ı med olan “و،ى” harfleri “ ā, ī, ū ” şeklinde gösterilmiştir.
3. Arapça ve Farsça mürekkep kelimelerde, kelimeler arasında kısa çizgi işareti “ – ” konulmuştur. tā-be-key, nev-ḥaṭṭ gibi.
4. Farsça isim ve sıfat tamlamalarında izâfet veya sıfat kesresi, muzâf ve mevsûfa kısa çizgi “ - ” ile bağlanmış ve “ -ı,-i ; -yı,-yi ” şeklinde yazılmıştır.
5. Arapça terkipler ise örnekte gösterildiği şekilde yazılmıştır. tertībü ’l-hicā, sālifü ’z-zıkr gibi.
6. Farsça kelimelerdeki vāv-ı ma’ düleler , düz yazının biraz üstüne “v” harfi konularak gösterilmiştir. ḥ^vāb, mey-ḥ^vār, ḥ^vāce gibi.
7. Atıf vavları “u,ü; vu, vü “ olarak yazılmıştır.
8. Türkiye Türkçesinde uzun vokal bulunmadığı için Türkçe kelimelerde imâle sebebiyle uzun okunması gereken vokaller transkripsiyonda gösterilmemiştir. Ayrıca zihaf yapılması gereken yerlerde uzatma işareti konulmamıştır.
9. Türkçe kelimelerdeki ve eklerdeki “b” sesi “p” olarak yazılmıştır. “ hep, gelip, başlayıp, yanıp” gibi. Arapça ve Farsça kelimelerin ve bazı özel isimlerin metindeki şekilleri değiştirilmeden yazılmıştır. “muṭrib, Rātib Ahmed , taḳarrub, dil-firīb” gibi.
10. Vezne uymayan kelimeler metindeki şekilleriyle yazılmış ve dipnotta vezne uymayan bölümler belirtilmiştir. Bununla birlikte okunuştan kaynaklanan bazı durumlarda vezne uygun olan şekiller esas alınmıştır. “ ḥaṭṭ –ḥaṭ , gülistān-gül-sitān , k’ola, k’eylemez” gibi.
11. Tezkire 1229 (m.1814) tarihinde yazılmıştır. Bu dönem şairlerinin eserlerindeki kelime telaffuzlarının tespiti mümkün değildir. Bazı kelimelerin telaffuzunu metinden

anlamamız mümkün olmadığı için yazılışları günümüz Türkçesine yaklaştırılmıştır. “señün –señin , baruñ-bāriñ yāruñ-yāriñ, anuñ-añın, hecrüñ-hicriñ” gibi. Bunun yanında bazı kelimelerin metindeki okunuş şekilleri ise okunduğu şekliyle değiştirilmeden yazılmıştır. “iderse, itdiğin, kapucı, şevketlü, buyurılıp, oldu, alurmuş, meclisde, sözi, içün” gibi.

12. Metinde bazı kelimelerdeki anlamı bozacak harf yanlışlıklarının ve harflerdeki nokta eksikliklerinin sehven yazıldığı düşünülerek bu hatalar düzeltilmişve nüsha farkı olarak değerlendirilmemiştir. “dahi-daği, faşlını-fazlını, muğallim-mu‘allim, hñn-cñn, hayf-hayf , silah-dār- silahdār” gibi. Bunun dışındaki farklılıklar orijinal haliyle yazılmıştır. Zārın kelimesindeki n sesi “ñ” ile yazıldığı gibi başka bir yerde “n” ile de yazılmıştır.

13. V nüshası başta olmak üzere tüm nüshalarda atıf vavlarının yazılmadığı yerler olmuştur. Bu örnekler üslup özelliği olarak değerlendirilerek atıf vavları yazılmıştır. ““ ahd peymān-‘ ahd ü peymān, nāz niyāza- nāz u niyāza, mekr ālindir - mekr ü ālindir” gibi.

14. Farsça son ekler bitişik yazılmıştır. “ gül-şen-gülşen, gül-zar- gülzar pervâne-âsâ- pervâneâsâ gibi.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ²⁶

ا (أ)	a,e	ش	ş
ا (أ)	a,e,i,i,u,ü	ص	ş
ء	’	ض	z,d
ب	b	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	ç
ث	s	غ	ğ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k,g
خ	h	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v(o,ö,u,ü,ū)
ژ	j	ه	h(a,e)
س	s	ی	y(i,i,î)

²⁶ Faruk Kadri Timurtaş, Osmanlı Türkçesi Grameri III, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1997, s. 37.

II. TEZKİRE-İ ŞEFKAT-İ BAĞDÂDÎ'NİN TENKİTLİ METNİ

TEZKİRE-İ ŞEFKAT-İ BAĞDÂDÎ'²⁷

Bis'mi 'llâhi 'r-raḥmâni 'r-raḥîm ve bihî neste'în

[1] Ey matla' -i dibâce-i hestî zi-tû peydâ. Ey na' t-i kemâl-i tû tebâreke ve te' âlâ ez-baḥr-i zuhûr-i tû ḥabâb-i 'în heme ' âlem. Ey mazḥar-i esmâ-i tû 'în cümle müsemmâ. Sübhâna'llâh ne zât-ı kerîm-i kerem-fermâ ki seccâde-nişînân-ı tekve-i melekût. Nazm-i neşîde-i ḥamd u şenâsında ve ta' dâd-ı kem ü keyf-i ni' am ü iḥsân-ı vâlâsında deng ü lâl ve sübḥa-ḥ'ânân-ı mecâmi' -i ins derk-i zât-ı bî-zevâlinde mânend-i şüret-i dîvâr dest-ḥuş-ı hayrânî vü ser-gerdânîde bî-ḥayr ü bî-mecâldir. Ve dîvân-ı şun' -i bedî'inde çâr unşur ile çâr faşl bir rübâ'î-i mevzûn ve mecmû' a-i maşnû' a-i ḥikmet-i bî' illetinde müfredât-ı mükevvenât iki mışra' -i pür-ma' nî-i ' ibret-nümündür. Ve h'ân-ı inâyet-i bî-gâyetinden zebân-ı şeker-feşân şu' arâ-yı ' azbü'l-beyân bir nevâle-i nemekîn ve mâide-i pür-fâyide-i luḫ u cûdundan kuvve-i nâṭıka-i nükte-sencân-ı Seḥbânî ḥayâl bir dem-i zülâl-i Tesnîm-mişâl şîrîn olup zîr-i ' arş-ı ḥikem-i bâliğasında mûnderic kenz-i bî-ḥadd ü gâye-i ḥikmet-i gûnâ-gûn lisân-ı buḫalemûn-nümûn-ı büleğâ-yı ḥoş edâyı bir miftâḥ-ı [2] fâtiḥ-i letâfet-meşḥûn kılmışlardır. Ve manzûme-i pür-ma' nâ-yı şalavât-ı zâkiyât ve kıṭ' a-i selâset-i ihtivâ-yı taḥiyyât-ı vâfiyât ol şeh-beyt-i қаşıde-i nazîde-i rişâlet ve dîbâce-i fâtiḥâ ve ḥâtîme-i kitâb-ı nübüvvet cenâblarına şâyân ü aḥrâdır ki her kelâm-ı mu' ciz-nizâm-ı ' acîbü'l-intizâmı cevâmî' u'l-kelim olmağıl ḥuṭabâ-yı belîgu'l-beyân-ı ' Arab u ' Acem temeddüḥ-i sebk-i kelâm-ı şüreyyâ insicâmlarında dem-beste vü ebkem ve nâzımân-ı Seb' a-i Mu' allağa-i da' vâ-yı faşâḥatlerinde ser-fürü-bürde vü mülzem olmuşlardır. Ve dürûd-ı mevrûd-ı nâ-ma' dūd-ı²⁸ micmere gerdân-ı maḥmil-i ḫudsî mev' il-i evlâd u aşḥâb u âl u aḥbâb-ı mu' allâ-cenâblarına lâyiḫ u sezâdır ki her biri âsmân-ı faşâḥât u belâğatiñ²⁹ neyyir-i nûr-pâş-ı lem' adarı ve gülşen-i ṭalâḫat ü ḥikmetiñ³⁰ serv-i reşîḫu'l-ḫâme-i kenâr-ı cûy-bâr-ı iftiḥârdırlar. Ammâ ba' d bu³¹ şaḥrâ-

²⁷ TEZKİRE-İ ŞEFKAT-İ BAĞDÂDÎ : TEZKİRE-İ ŞU' ARÂ-İ ŞEFKAT-İ BAĞDÂDÎ A

²⁸ ma' dūd: ma' dūde İ

²⁹ feşâḥât u belâğatiñ : belâğat ü feşâḥatde A

³⁰ ḥikmetiñ : ḥikmetde A, İ

³¹ bu: - A

yı pehnâ-ver-i 'ışk u yetimânîñ Qays-ı mâder-zâdı ve küh-ı bî-sütûn-ı mihen ü âlâmîñ Ferhâd-ı nâ-şâdı hâk-pâ-yı sühan-verân ve kâse-lîs-i bezm-i nükte-sencân Şefkat-i Bağdâdî hezâr 'acz ü iftikâr ve şad çendân şikeste-zebân ü ihtikâr birle ber-dâşte-i bezm-i dil-nişîn-i ihvân-ı şafâ ve taqdîm-kerde-i encümen-i hassân sipend-i hullân-ı pür-vefâ itdügi işbu berg-i pejmürde-i şenâ vü du'âdan müdde'â bu ki³² gerdiş-i devr-i 'acîbü't-tavr muqtezâsı üzre beyt:

Her dem ez-în bâğ berî mî-resed
Tâze ter ez-tâze terî mî-resed³³

Bu devha-i pür-reng ü bûy-i 'âlemde her kırm-ı ferhunde-ıktırân nite ki bir gönce-i hüş-ğhande-i bâğ-ı dil-cüyi ve nev-gül-i şîrîn-şemâyil-i gülistân-ı ra'nâyı vü hûb-rûy-ı dehen-güşâ ve ruh-nümâ olması 'âdet-i dirîne-i tecelliyât-ı³⁴ hüsn-i dil-efrûz [3] olur. Hem-çünân bir 'andelîb-i nükte-senc-i nağme-serâ daği bu 'âlemde terâne-perdâz ü terennüm-nümâ olması 'âdet-i pîr-i hîred-âmûz-ı 'ışk-ı 'âlem-sûz olmuştur. Binâberîn nice sinînden berü hâk-i 'ıtr-nâk-merzbûm-ı Rûm-ı dil-keş-rüsûmda ser-şâhâ-i gül-bün-i faşâhat ü bâlâ-yı serv-i ser-efrâz-ı gülşen-i belâgatde âşiyân-sâz u nağme-per-dâz-ı 'anâdil-i hüş edâ-yı zemzeme-pîrâ ya'ni şu'arâ-yı nâdire güy-i Şehbân-edânîñ âşâr-ı letâfet-şi'ârları ve müntehabât-ı eş'âr-ı âb-dâr-ı selâset-nişârları olarak bundan aqdem gavta-h'âr-ı bahr-i gufrân-ı İzid-i kerîm fâyıku'l-'akrân sühan-şinâs-ı cenâb-ı mîr-i ma'ârif-semîr Nâşid İbrâhîm Bey Hazretleri cem' u tenmîk buyurdukları bir mecmu'a-i zîbâ ve bir dîvançe-i ra'nâ ki hezârân şâhid-i ma'nâ-yı dil-rübâ-yı siyeh-püş zîr-i niğâb-ı lafızda birbirine hem-düş u hem-âğüş çeşm-i güyâ vü zebân-ı hâmûş ile halvet-güzîñ olmuştardır. Şâyeste-i nazâr-ı erbâb-ı ma'ârif ü hüner bir dürc-i pür-gevher-mânden dâ'imâ aşhâb-ı sühan ve tab'-ı miyânesinde mergûb u mu'teber olmağın bir müddetten berü müntaşib dâ'ire-i devletleri ve suqâta-çîn-i ser-süfre-i 'inâyetleri oldıgım sühan-şinâs u qârdân miqdâr fehm-i şîrîn-zebân-ı nükte-senc hüş-nihâd u hüş-tab' u kerem-mu'tad gürûh-ı vezîr-i zadegâmîñ ser-bülendi ve hanedân-

³² bu ki: budur ki A

³³ İ nüshasında metnin başından (Ey matla-'i dibâce-i hestî ...) bu beyte kadar olan kısım tekrar yazılmıştır

³⁴ tecelliyât: - A

zâdeleriñ eḡham u ercümendi merḡum Yaḡyâ Paşâ-zâde ‘Alî Beḡ Efendi Ḥazretleri ḡizmetinde bir gün mecmû‘a-i mezbûreniñ mâ‘ide-i bezm-i neşât ve zîb-i ser-taḡte-i mülâḡafa vü iḡtilâḡ olup her sūḡan-ı erbâb-ı kemâliñ neşve-i şelâfe-i nûket-i mezâyâsından başḡa bir vecd u ḡâl zâhir olup kâ‘iller ḡayr du‘âlar ile yâd [4] ve ḡâḡırları ol şevḡ u zevḡ ile şâd olduḡtan soñra ol mîr-i feḡânet-semîr-i rûşen-zamîr eḡnâ-yı kelâmıde böyle taḡrîr-i dil-pezir buyurdular ki ḡayf u şad ḡayf bu şâḡa dil-keş-ḡurâm de‘b-i tezkire-nüvisân üzre ḡille-i dil-pesend-i ḡurûf-ı hecâ ile bâlâ-yı dil arasına niẓâm virilmeyüp bir şehsüvâr-ı ‘arşâ-i ‘irfânîñ meydân-ı selâsetde rubûde-i şavlecân-ı beyânı olan ma‘nâ-yı dil-ḡvâḡı buluncaya dek mânend-i biñ püyân-ı firâz u neşîb³⁵ temâmi-i evrâḡa irḡâ-i ‘inân kümeyt-i nazra-i diḡḡat ü îḡâne muḡtâḡ bir emr-i düşvâr ve bir kâr-ı nâ-be-hencârdır deyu mühre-zen-i dürc-i lü‘lü‘-bâr-i ḡüftâr olmaları bu bendelerine bâ‘iş-i heyecân-ı ḡayret olup ol meclisde himmet buyurulursa şûret-i ḡarf-i³⁶ hecâda anı tertîp etmek ḡab‘-ı nezâket-i neb‘-i ‘âliñize emr-i düşvâr degüldür. Zîrâ ḡamden-li‘llâḡ kuvve-i fâkireñizde selâset mevcûd ve selîḡa-i şî‘r ü inşâda cevdet-i ḡâḡırîñız erbâb-ı kemâl ‘indinde pesendide vü maḡmûddur. Eger bu şuglde it‘âb-ı vücûda tenezzül buyurulursa ona tevaḡḡul birle maḡşûd ḡâşıl olur didigimde ḡavr-ı dil-ḡvâḡları üzre tanẓîmine mübâderet buyurup minaşşa-i zuhûrda libâs-ı mezbûr üzre müştâḡân-ı cemâle ednâ müddetde cemâl-i bâ-kemâl manẓûr oldu. Ayrıca mîr-i mûmâ-ileyḡ aḡsene‘llâḡ-i ‘aleyḡ ve edâ-yı kâfiye-sencî ve sūḡan-sezâyâ tenezzül buyurmayup vaḡt-i şerîfini mübâlaḡa-i şâ‘irâne ve safsaḡa-i medḡ-ḡüyân ile zâyî‘ muḡtezi-i meşreb-i vâlâları degil ise daḡı ḡâḡ ḡâḡ baḡr-i zehḡâr-ı ḡâḡır-ı feyz-âşârlarından ḡoş-âyende maḡla‘lar ve aḡyânen ḡâlet-i şebâblarında rengîñ ü nemekîñ murabba‘lar bedîḡi zuhûr³⁷ eylediḡi ba‘zı hem-nişîñlerinden [5] mesmu‘dur. Ḥattâ bir gün münâsebet ile cinâs fennini fûnûn-ı sâire-i nazımdan ziyâde sevdikleri şoḡbeti olup bu vâdide işte bu maḡla‘ benim bâziḡe-gûna zâde-i ḡab‘ımdır buyurdular.

Beyt:

³⁵ firâz u neşîb: neşîb u firâz A

³⁶ ḡarf: ḡurûf İ

³⁷ bedîḡi zuhûr: bedîḡi‘z- zuhûr A

‘Āşık-ı nālâmı hayrân eyledi bu gösteriş
Bende-i fermânîm her ne dilersen göster iş

Ve bir daği eyyâm-ı zevk u cüvânî ve âvân-ı şebâb ü kâmrânî zikri olurken bu murabba‘-ı rengîn-edâ daği anlarıñ olduĝunu ikrâr buyurdular. Hazret-i Hudâ-yı ‘âlemiyân vücûd-ı maârif-endüdlarin havâdişât-ı arzî vü semavîden der-emân eyleyüp müddet-i ‘ömr-i şerîflerin müzdâd ve zât-ı âlî-ğadrlarin zafer-yâfte-i her maṭlab u murâd eyleye âmîn yâ mu‘în murabba‘ işte budur³⁸.

Beyt:

Meyl itdi dil bir dil-bere bu serv-ğadd meh-peykere
İm‘ân ile eyle nazar vechindeki zîb u fere

Ḥaddi semen gül pîrehen ĝonce-dehen nâzûk beden
İtmez nazar mihr ü mehe ruhsârını ol kim göre

Ve bir daği budur:

Murabba‘

Besteyem ol dil-berin zincir-i zülfi dâmına
Meyl idelden çeşm-i bādâmıyla hōş endâmına

Mânî vü Bihzâd reşk itse sezâdır ol bütün
Şûret-i zîbâsını resm eyleyen ressâmına

İşbu mecmû‘ a-i maşnû‘ a şu‘ârâ-yı selefden kimseniñ şi‘rini şâmil olmayup devr-i Maḥmûd Ḥân ‘aleyhi ‘r-raḥmetü ve ‘l-ğufrândan berü zuhûra qadem-nihâda olan nükteverân-ı zamânîñ âşâr-ı feşâhat-dişârlarıdır. Ber-fehvâ-yı muḥarrer-i bâlâ mîr-i³⁹ mûmâ-ileyh himmeti ile ‘alâ-tertîbi ‘l- hecâ bir tezkire şûretinde erbâb-ı h‘âhişe rû-nümâ vü cilve-pîrâ oldı. Ve billâhi ‘t-tevfîğ ve ‘aleyhi teklân

ḤARFÜ‘L ELİF⁴⁰

Elîf Aḥmed Dede⁴¹

³⁸ işte budur: şudur İ

³⁹ mîr: -A

⁴⁰ Ḥarfü‘l Elif: -V, -İ

⁴¹ Elîf Aḥmed Dede: Elîf Aḥmed Dede İ, Elîf A

Ḳāḏī-zāde Muşṭafā Aġa'nıñ oġludur. Rūm İli ḳuzātı zümresinden idi. Biñ yüz seksen altı senesi devr-i beḳā eylemişdir.

Bu ġazel anlarındır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Niġehim āl-i ruḡ-i dīde-i bādāma düşer
Hevesim la' l-i leb-i yār-i gül-endāma düşer

Mübtelāsından ider ni' met-i vaşlını dirīġ
Ḥān-ı vaşlı o mehiñ düşmen-i bed-kāma düşer

Şöyle bir mähveşe olmayalım dil-dāde
Ki aniñ meyl-i ruḡi rind-i mey-āşāma düşer

Bezm-i aġyāra varırsa o şeh-i ' işve-nümā
Ruḳabā cümle hemān dām-ı [6] dil-ārāma düşer⁴²

Ġazel-i ' Ākifi tanzīr ideyim dirse Elīf
Za' f-i afyōn ile desti ditirer ḥāme düşer

Velehū bu ġazel daḡi anlarındır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Būy-ı vaşlı getür ey bād-ı şabā gel bize es
K' eylemez ' āşık-ı bī-çāreleri ġayrı heves

Būs idem la' lini dir zāhid-i ḡar-meşrebi gör⁴³
Ḳaṭı ser-keşlik ider lāzım aniñ enfine res

Bāġ-ı ḡüsn ' öşrini her-bār ki virirse ḡālā
Onda birde dil-i ġam-dīdeye vir olma nekes

Bulamaz çün zürefā çüb-i duḡānveş hem-dem
Uzadup ṭurma sözi yetişür artuḡ sesi kes

Çün tamām oldı süḡan biz didik eyvallāhi
Hem-çü derviş Elīf göndere ' Ākif de nefes

⁴² dām-ı dil-ārāma : yār-i gül-endāma A

⁴³ zāhid: ' āşık A

Erīb Aḥmed⁴⁴

⁴⁵Rūm İli uzātındandır. Murād Monlā Efendi merḥūmuñ dā'ire-i 'āliyelerinde idi. Biñ yüz oksan dōrt senesinde vefāt itmiřdir.

Bu azel anlarındır:

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

şorma ubār-ı ḥāṭır-ı endūhkārımı
Gör cūř-i fitne-i ḥaṭ-ı ruḥsār-ı yārımı

Bir būlbūl-i nedīde ul-i nāle-ūlfetem
Farḳ eylemem ḥazān ile vaḳt-i bahārımı

'Ömri řūmār-ı yek-niġeh-i rüyın eyledim
řaymam firāḳım ile geçen rūzigārımı

řayd itdi dām-ı ṭurre-i āhū-yı řiri 'ıřḳ
İtdi řikār bu dil-i āhū-řikārımı

'Ömründe rüy-ı rāḥat u ārām görmesün
Yollarda vaḳf iden niġeh-i inṭizārımı⁴⁶

Seng-i sitemle olsa da şad-pāre dil yine
Āyīne ġibi oşteremem inkisārımı

Bir ṭatlı dille itmediñ ey once-fem henüz
şir-āb-ı tesliyet dil-i ümmīd-vārımı

Naḳř eylerem derūna ḥayālīñ çü kūh-ken
İtmem niġāh-ı tīřeye maḥrem niġārımı

şir-āb-ı řevḳ olurdu oreydi Erīb eger⁴⁷
Nābī Efendi bu azel-i ābdārımı

[7] Es'ad Beg

⁴⁴ Erīb Aḥmed: Erīb A

⁴⁵ Aḥmed Efendi'dir : A

⁴⁶ yollarda : yolları İ

⁴⁷ eger: İ'de bir alt mısranın başında yazılmış

Kethüdā-yı Şadr-ı ‘Ālī İbrāhīm Efendi’nin maḥdūm-ı mükerrerleridir. Müderris̄in-i kirāmdandır.

Bu ğazel anlarındır:

Mef’ülü Mefā’īlū Mefā’īlū Fa’ülün

Zaḥm-ı nev-i tīg-ı sitemiñ dilde yeri var
Çeksin nigehiñ destini tāze eşeri var

Ṭarf-ı ser-i zülfünde gönül idemez ārām
Şeh-bāz-ı nigāhından efendim ḥazeri var

Qılmış ḥaṭ-ı nev āyine-i ḥüsni şikeste⁴⁸
Pek düşme gönül üstüne yariñ kederi var

Encāma irüp neş’e-i şahbā-yı vişāliñ
Maḥmūri-i hicriñle diliñ derd-i seri var

Sāyeñde ne ğam Es’ada ey mihr-i dıraḥşān
Bir sine-i sūzānile bir çeşm-i teri var

Pirāye-i ser-tācı kabūl olmaga şāyān
Nā-süfte yine ben ḳulunuñ bir güheri var

Ser-meclis-i erbāb-ı sūḥān ya’ni Münibā
Bu nev-ğazeli eylese ṭanzīr yeri var

Eşref Monlā⁴⁹ Efendi

Çelebi-zāde ḥafīdi. Müderris̄in-i kirāmdandır. Bu ğazel-i bi-bedel anlarındır:⁵⁰

Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilün

Bulanursañ da bulan ey dil-i pāk āb gibi
Şāf olup kimseye zehr olma da tiz-āb gibi

Ḥarem-i zār dile maḥrem olayım dir idi
Kime açıldım ise nāle ile bāb gibi

⁴⁸ āyine: āyine V, İ

⁴⁹ Monlā : Mollā A

⁵⁰ Eşref Mollā, Mollā Gürānī Maḥallesi’nde kā’in Hekimbaşı ‘Ömer Efendi Medresesi’niñ ḥazīresinde medfūndur. : A

Āsümān ise yeriñ daħi tevāzu‘ la hemān
Yüzüñü yirlere sür her gice meh-tāb gibi

El açup seyf du‘ āsın oқudum göñlümden
Göricek ebru-yı dil-dārımı mihrāb gibi

Dili müstağni-i her şem‘ -i şeb-ārā itdi
Leyl-i zülfüñde ruħuñ gevher-i şeb-tāb gibi

Nice dil rāhat-ı emniyyeti bulsun Eşref
Dōst düşmen gibi düşmen ise aħbāb gibi

Tārīh Berā-yı Şehzāde Sulţān Aħmed
Mefā‘ ĩlün Mefā‘ ĩlün Mefā‘ ĩlün Mefā‘ ĩlün

Didi dā‘ ĩsi Eşref müjde birle sāl-i tārīhin
Şeref virdi cihāna geldi [8] Şulţān Aħmed-i emced⁵¹
1190

Velehū Nazīre-i Zihni

Mef‘ ũlū Mefā‘ ĩlū Mefā‘ ĩlū Fa‘ ũlün

Cānāna tereddüdde imiş bād-ı şabā da⁵²
Lā vü ne‘ am-ı vuşlata қalmış ‘ucabāda

Duħt-i rezi meydānda görüp şevķ ile ‘āşık
Ebnā-yı zamān oldılar Abdāl Bābāda⁵³

Bir neş’esi bu ĥayme-i gerdūnda görölmez
Ol bāde ki nüş olmışıdı қanı ābāda⁵⁴

Şüretde vü ma‘ nāda çıkar başına rindiñ
Cām-ı Cemi terciħ ideriz tāc u қabāda

Zihni-i hüner-pervere şor nazmile Eşref
Bende saña pey-rev olayım mı ‘ucabāda

⁵¹ شرف ويردى جهانہ كلدى سلطان احمد امجد

⁵² cānāna: cānā ĩ

⁵³ oldılar : oldı A

⁵⁴ ol: olmuş A

Emin

Çara Bekir-zāde ‘Osmān Efendi’niñ küçük maḥdūmlarıdır. Mevālī-i kirāmdandır.

Bu ğazel anlarıdır:

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Ḥazer itmez mi ol meh berķ-ı ‘ālem-süz-ı āhımdan
Çopar şūr-ı kıyāmet gird-bād-ı gerd-i rāhımdan

Zihī feyz-i bahār-ı cilve-tāb-ı ḥüsn-i dil-cū kim
Ḥayāl-i ‘arızıñla gül yetürdim büsegāhımdan

O ser-mest-i hevā-yı kākül-i ‘anber-şemīm kim
Dil-i müşg-i Ḥoten pür-ḥün olur bñy-ı giyāhımdan

Ne deñlü ebr-i naḥvet olsa da rñ-pñş-i istiğnā
Rehā bulmaz o meh-rñ hāle-i nür-i nigāhımdan

Ḥatıñla ‘ākıbet peyvend-i bend-i iḥtilāḥ oldı
Yine bu kaydıla āzürdeyem baḥt-ı siyāhımdan

O Mecnūnum ki fikr-i dāmen-i deşt-i temennāda
Sevād-ı ḥāme-i Leylī çıkardım dñd-ı āhımdan

Vücūdum mev‘id-i fevvāre-i āteş idüp ey dil
Şikāyet itsem olmaz mı o zālīm pādişāhımdan

Emināveş olup āzāde-ser iķbāl-i dñnyādan
Çıkardım āsümān-ı dehri dāmān-ı külāhımdan

İḥyā Seyyid Yaḥyā Efendi

Ğalaḥa’da ‘Arab Cāmi‘i İmāmı’dır. Ḥadd-i zātında erbāb-ı ma‘ārifden nükte-dān şā‘ir-i māhir ve te’līf-i kelāma kādır bir zāt-ı şerāfet-me’ābdır. [9] Müderrisīn-i kirāmdan olup biñ iki yüz yigirmi sekiz senesi mürğ-i rñḥı kafes-i tenden cināna pervāz eylemişdir. Bizzāt kendileri i‘tā buyurdukları ğazeliyyāt-ı ra‘nālarıdır ki taḥrīr olındı.

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Dir idi ez-derün-i dil-derā kim āh bir kerre

Olaydım t̄ir-i dil-d̄üz-i ŧeh-i devrān ile yek-dil

Süzüldi üstüne bir kez ḥadeng-i ŧāh-bāzāsā
Sevüp cānına ŧokdı oldu maḳŧūda ceres nā'ıl

Murādı ḥāŧıl oldukda didim tāriḥini İḥyā
Uruldı nāvek-i Sulṭān Selīme 'āŧıḳāsā zeyl⁵⁵

Velehū bu daḥi anlarındır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Mürġ-i tecrīdem hevā-yı nefis ŧıḳletdir baña
Lāne ki bālā-yı yek-tā ŧāḥ-ı vaḥdetdir baña⁵⁶

İntizām-ı ḥāl göstermez fenā-yı 'ālemi
Raḥne-i dīvār-ı sāmān çeŧm-i 'ibretdir baña⁵⁷

Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

'Ayn-i āhū-yı Ḥoten çeŧm-i ġazālñdır seniñ

⁵⁵ اورلدى ناولك سلطان سليمة عاشق آسا ذيل

⁵⁶ A: Bu beyt Dīvān-ı İḥyā'da ŧöyledir:

Mürġ-i tecrīdem 'alāyıḳ dām-ı zillettir baña
Cāy-ı pervāz evc-i istiġnā-yı 'iffetdir baña

⁵⁷ Bu bölüm A'da aŧaġıdaki beyitlerle devam etmektedir.

Ben leb-i maḥbūb-ı cüdem buse-dādımdır ne' am
Ḥarf-i lā dā'im giribān-çāk-i ḥasretdir baña

ŧem' veŧ āsüdeyem bād-ı ġurūr-ı ḥaŧmdan
Ḥande-rüyi ŧu' le-i fānūs-ı 'iŧmetdir baña

Fülk-i ŧāḥil-zīb-i deryā-yı ḳanā' atdır ġöñül
Gerdiŧ-i çeŧm-i ṭama' gird-āb-ı vaḥŧetdir baña

ŧayḳal-ı piri nümāyān eylemiŧdir mū-be-mū
Çin-i cebhe cevher-i mir'āt-ı diḳḳatdir baña

Serde sevdā-yı perīŧān kākül-i ḥam-der-ḥamñ
Gird-bād-ı fitne-i deŧ-i maḥabbetdir baña

Evc-i perdāz-ı kemāl isem deġil İḥyā 'aceb
Anı cevlangāḥ iden ŧehbāl-i himmetdir bana

Ġamze-i dil-düz tîr-i mekr ü âliñdir seniñ

Rûşenâ-yı bahş olup iqlîm-i ʿışkı gösteren
Pertev-i dil-süz-ı hürşîd-i cemâliñdir seniñ

Dūd-ı âhım eyleyen rüyân-zemîn-i sîneden
Ârzü-yı kâkül-i sünbül mişâliñdir seniñ

Sîne naqş-ı perniyân ammâ beni giryân iden
Bezmdede fânüs-veş şemʿ-i hayâliñdir seniñ

Gerdişinden merdüm-i dîdem göründi dâʿire
Şanma piç-i gîsuvân-ı rüy-ı âliñdir seniñ

Süzen-i müjgân-ı şüh-ı dil-pesendin işleyüp
Sîne-i pür-naqş-ı dâğım dest-mâliñdir seniñ

Şarşar-ı ʿışkıñla şimdi küh u şahrâlarda hep
Serv ü ʿarʿar mâʿil-i nev-res nihâliñdir seniñ

Cezb idüp İhyâyı rü-zerd eyleyen çün keh-rübâ
Cünbüş-i sâmân-rübâ-yı nev-nihâliñdir seniñ

Velehû bu daği anlarındır:

Mefʿülü Mefâʿîlü Mefâʿîlü Faʿülün

Mîzân-ı hüner olmayıcağ bir kula dâde
Nâkışdır ʿıyâr-ı şerefi olsa da zâde

[10] Çarhın daği ʿuşşâğ gibi yıldızı düşkün
Ey mâh-liķâ hâkiñe bir ben mi fütâde⁵⁸

Bintü ʿl-ʿinebe câriyedir diyü dil atma
Hürmetlidir ol görmeyesin beyʿ u şirâda

Bu nükteyi âb üzre habâb itmede işrâb
Kim dîde-i erbâb-ı tamaʿ bād-ı hevâda

ʿİşk bâbın arar bülbüle pend itmek için bād
Bir bir ider evrâğ-ı gülistanı güşâde

⁵⁸ hâkiñe: hâliñe İ

Bîmâr-ı leb-i la' liñe em yokladım ammâ
Yokdur yeri hiç nüşâ-i Kânûn-ı Şifâda

İhyâ işidüp şavt-ı refi' ile şalâyı⁵⁹
Artırdı hemân kâmet-i tanzîri ziyâde

Dîger Emîn

Muhammed Efendi Kethüdâ-yı Şadr-ı A' zamî olmuşdur.

Bu ğazel anlarındır:

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Ol cevri-cü virir diyü bezm-i meye kesel
Taḥmîl iderse bâr-i ğamı baña pek güzel

Yârin o kanlu ḥançerine bir dem itmege
Bu şerḥadâr-ı sine-veş olur mı bir maḥal

Dir Ka' be-i cemâliñi itdikçe dil tavâf
Ey ḥâcî-zâde ḥüsnüñe olmaz senin bedel

Mihr-i vefâ daḥi okusam kimse dinlemez
Almaz efendi kimse bu mey-ḥânede ğazel

Zülf ü ruḥi hevâsına yârñ düşüp Emîn
Bâd-ı şabâ gibi aniñ ardınca ṭurma yel

İḥsân⁶⁰

Şadr-ı A' zam Silâḥdâr Muhammed Paşa birâderi Bosna Vâlîsi Muştafâ Paşa'ya
dîvân efendisi olmuşdur. Mezbûrun muḳaddem maḥlaşı ' Âzîz idi. Soñra Neş'et Efendi
Ḥazretleri'niñ re'yiyle⁶¹ tebdîl-i maḥlaş idüp İḥsân taḥalluş itmişdir.⁶²

Bu ğazel anlarındır:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

⁵⁹ şavt: şûret İ

⁶⁰ İḥsân Efendi : A

⁶¹ re'yiyle : râyiyle İ

⁶² A: ' Âzîzî ve İḥsân maḥlaşlarıyla iki eşeri taḥrîr olındı

İnkisâr-ı dili ey şûh kıyâs it gülden
Şoldı baq çehresi âh-ı seher-i bülbülden

Virdi şunduqça kadeh būs-ı ʿ izâra ruḥşat
Neşvedâr eyledi sâķī bizi gülden mülden

[11] Haṭṭ-demīde olıcaq gülşen-i rüy-ı dil-dâr
Oldı bir gûne şafâ-baḥş daḥi sünbülden

Bī-tereddüd tütulursuñ göricek ey dil-i zâr
Ḳurtuluş yok saña ol dāmgeh-i kâkülden

Oldı pür-âb ʿ Azîzâ çü esâs-ı ʿ âlem
Bü ʾl-ʿ aceb kimi gelür kimi gider bu yoldan

Velehû taḥmīs-i ğazel-i Remzî:

Mefâ ʿ İlün Mefâ ʿ İlün Mefâ ʿ İlün Mefâ ʿ İlün

Felek ehl-i kemâli nev-be-nev ḥōşnūd göstermez
Revâc-ı kâle-i ʿ irfânı hîç mevcüd göstermez
Dirîĝ elṭâfi nâ-büd oldı dehrin büd göstermez
Bu çarḥ-ı sifle-perver ehl-i ṭab ʿ a cüd göstermez⁶³
Metâ ʿ -ı ma ʿ rifet gūyâ ziyândır sūd göstermez

Em olmaz derdine ehl-i kemâlin derdmend eyler
Fitîl-i zehr-i ğamla zaḥm-ı ḳalbin nâ-pesend eyler
Virir nabza göre şerbet dili cevgezend eyler
Ṭabâbet gösterüp her zaḥmıma elmâs bend eyler
Mürüvetsiz felek bir merhem-i bihbüd göstermez

Temâşâ-yı cemâle merdüm-i çeşmim tebâḥ üzre
Firâķıyla yanar olsam dem-â-dem âh ü vâh üzre⁶⁴
Nigâha virse ruḥşat nūr-i ʿ aynim şâh-râh üzre
Çeker bir perde dâ ʾim dīde-i ḥasret nigâh üzre
Ruḥ-i ḥübâna baḳsam çeşm-i ḥün-âlüd göstermez

Mezâyâ-yı şü ʾündan pāk iken bī-kīne-i ṭab ʿ im
Ne sürür pür-küdüret oldı şâf âyīne-i ṭab ʿ im

⁶³ çarḥ: dehr A

⁶⁴ yanar: sezâ İ (bu şair ve şiirleri V 114'te tekrarlanmış ve yanar kelimesi tekrarlanan şiirde sezâ şeklinde yazılmıştır)

Qırıqlık var görünmez şafvet-i dîrîne-i ʔab'ım
 Bulup seng-i havâdişden şikest âyîne-i ʔab'ım
 Murâdım üzre rûy-ı şâhid-i maqşûd göstermez

Ziyâsız pertev-i envâr-ı şem' i ʔab' -ı bezminiñ
 Cihânda nef' i yoq râğıbsa da İhsâna 'Azminiñ⁶⁵
 Sühanver olsa şanı âteşin güftâr-ı cezminiñ
 N'ola âteş eşer olsa sevâd-ı şi'ri Rezmîniñ
 Derûni ʔâb ʔolu âteşdir ammâ dūd göstermez

Emîn Meḥmed

Ḍarb-hâne-i 'Âmire'de kepçe nâzırı ve Kâtib Şükri'niñ birâderidir. Biñ yüz
 ʔoqsan [12] iki senesi irtihâl-i dâr-ı beḳâ eylemişdir.

Bu ğazeli dimişdir:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Her ki evşâfiñ anıñ kil-k-i ʔazâ-zâd yazar
 Ser-nüvişt-i dil-i bed-baḥtını nâ-şâd yazar

Fenn-i ḥulyâda gönül her ne ki te'lîf itse
 Evvelîn mertebe-i dîbâceye îrâd yazar

Ḥaste-i ʔand-i leb-i yâri şifâda gördüm
 A'zam-ı cüz'-i devâsın hele mi'âd yazar

Dil-ḥarâb-ı siyeh-i ḥaḥḥı iken cânâna
 Dil-i vîrâne yine nâmesin âbâd yazar

Eyledik mihr-i şeref-nâme-i ḥüsn-i taḥbîḳ
 Ḥâtem-i la'l-i dürer-bâr-ı femi zâd yazar

İtme endîşe-i ʔanzîr-i Münîfâya Emîn
 Ḥâme elḳâbın anıñ Ḥazret-i üstâd yazar

Velehû bu daḥi anındır:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ma'ni-i lafza mülâyim dehen-i i'câzı

⁶⁵ cihânda : cihâna A

Bıkr-i maẓmūnı içün kendüyi dāmād yazar

İstese ʃab⁶⁶ -ı sıhirkārı hüner-pīrāyı⁶⁶
Hāme-i mūy-ı hayālî ile fülād yazar

Olsa şüret-keş-i beytü'ş-şanem-i ma⁶ nāyı
Meryem-i nāṭıkası İsi-i icād yazar⁶⁷

Qālīb-ı ma⁶ ni-i nigāşteye rûḥ virir
Şive-i şāhid-i güftārını Bihzād yazar

Budur ümmīd ki cünbüşde kilik-i taqḍīr
Cümle dil-h^vāhım ber-vefḳ-i gönül bād yazar

Erşed

‘Abdü’l-ḥamīd Efendi. Mülāzımī Rāfet Efendi’niñ birāderidir. Biñ yüz yetmiş
beş senesi vefāt itmişdir. ⁶⁸

Bu ğazel anlarındır:

Mef⁶ ūlü Fā⁶ ilātü Mefā⁶ ilü Fā⁶ ilün

Zār-ı hezāra baḳ ḳo yeter nā-becālıĝı
Saña düşürmem ey gül-i ter bī-vefālıĝı

Zīb-i miyāne-bendiñ olan ḥaṇçer-i cerḥ⁶⁹
Güyā ki baḥr-i şivede mercān balıĝı

Bīĝānedir diyeñ bile bāzār-ı ıṣḳda
Kesme seniñle aḳmişe-i āşinālıĝı

Enf-i raḳıbe fiske ur ey dest-i pür-hüner
Burmı büyüdü ḥaylice vardır ḳabālıĝı

Bārī bu nā-şinīde zemīnimle Erşedā
Erbāb-ı naẓma göstereyim ḥōş-edālıĝı

⁶⁶ istese: eylese A

⁶⁷ nāṭıkası: nāṭıkasım A

⁶⁸ A: Ba⁶ zı āşārı taḥrīr olındı.

⁶⁹ cerḥ : ceriḥ A

Velehū:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Dil-i şeydāyı [13] hizmetkār şeklinde el öpdürdük
Ricālar eyledik minnetler itdik yāre aldirdık

Āşaf⁷⁰

Muhammed Paşa. Sālifü 'z-zikr Rātib Aḥmed Paşa-yı Āşaf-naẓirīn devḥa-i
şecere-i vücūdı ya' ni ferzend-i sa' ādet-nümūdıdır. Biñ yüz toḡsan beş senesi vefāt
eylemiştir.⁷¹

Bu ġazel-i ra'nā anlarındır:

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Her dil çerāġ-ı ıŷķıla pür-nūr olur mı hīç
Her tūde-i siyeh Cebel-i Tūr olur mı hīç

'Ār eyleyen mülāzemet-i mey-fürüşdan
Beyne'l-ḥavāşş Cem gibi meşhūr olur mı hīç

Kibrīt-i aḥmer idüğini ḥāki derk iden
Devlet-serāy-ı meykededen dūr olur mı hīç

Şol pāk dil ki ola ziyā-pāş-ı ŷem' -i ıŷķ
Fānūs ketm-i āb ile mestūr olur mı hīç

Her ŷeb ŷerefde leyli-i ḳadr ile bir midir
Cild-i dile mu' ādil-i semmūr olur mı hīç

Pā-der-hevā-yı devleti iz' ān u fehm iden
Deh rūze cāh-ı dehr ile maġrūr olur mı hīç

Kaşr-ı murādı ḥāk ile yeksān olanlarıñ
Vīrān-serāy-ı ḥātırı ma' mūr olur mı hīç

Dil-şād olan ḥayāli ile bezm-i yārdan
Şūretde dūr olursa da mehcūr olur mı hīç

⁷⁰ Āşaf: Āşaf Meḥmed Paşa A

⁷¹ eylemiştir : itmiştir İ,A

Āşaf şarāb-ı ʿışk-ı maḥabbetle mest olan
Tā ḥaşre dek yaşarsa da maḥmūr olur mı hiç

Diger Esʿ ad

Seyyid Meḥmed Efendi.⁷² Seyyid ʿAlī Behçet Efendi'nin ʿammī-zādesidir.

Pederi Seyyid ʿAbdu'llāh Neşāṭī'dir. Esʿ ad Efendi Bağdād Vālisi ʿÖmer Paşa'ya Dīvān Efendisi'dir.

Bu gazeller anlarıdır:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Beni bir rütbe dil-serd eylemişdir vaḥşet-i firḳat⁷³
Ki gelse şāhid-i vaşlında olmam germ-i ünsiyyet

Dili zehr-ābe-i hicriñ şu denlü telḥ-kām itdi
Ki vermez bāde-i vaşlıñ mezāḳ-ı cāna keyfiyyet

[14] Semūm-ı ḳahr-ı hicriñle o deñlü bī-dimāḡım kim
Şemīm-i kākülün virmez meşāmme şemme-i rāḫat⁷⁴

Temāşā-yı Çīn-i cām-ı ṭarabdan el ayak çekdim
Ḥarām oldu baña sensiz civānım bāde-i ʿişret

Nedir bu nāz u istiḡnā tegāfül tā-be-key cānā
Yeter zālīm ḡamıñla ḡayrı bende ḳalmadı ṭāḳat

Seniñ nīreng-i reşk-i reng ü bñy-i ʿarızındandır
Gül-i raʿ nāda çāk-i zaḫm-ı ḫasret lālede ḫurḳat

ʿAmelden ḳaldım Esʿ ad kārzar-ābād-ı firḳatde⁷⁵
Meger imdād ide eşk-i dem-ā-dem nāle-i ḫasret

Velehū:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

⁷² Āti ʿt-terceme: A

⁷³ dil-serd : dil-sīr A

⁷⁴ meşāmme şemme: dimāḡa şemme A

⁷⁵ ʿamelden: ḡamından A

Ne kâbil kim ola bir lahza âşık âh-ı hasretsiz
Huşuşâ kim ola ma' şûkı her-câyî haķîķatsiz

Siyeh-rûz-i firâķa rûz-i rûşen şâm-ı mihnetdir
Fürûġı n'eylerim bir âftâb-ı mâh tal'atsiz

İnerdim mümkün olsa defter-i 'ömr-i 'azîzimden
Firâķ ile geçen leyl ü nehârı 'ayş u 'işretsiz

Güzeller gâh gâh inşâf iderler derdmendâna
Seniñ de zerrece inşâfıñ olsun hey mürüvvetsiz

Görülmüş çok mürüvvetsiz güzellerde belâ ammâ
İnanmam kim seniñ gibi görülmüş bir mürüvvetsiz

N'ola taħrîm idersem câm-ı la' l-i şâfîñi şüfî⁷⁶
Şafâsın derk ider mi neş'eniñ böyle tabî'atsiz⁷⁷

Tekellüf ber-ţaraf bu nev-zemin-i sâde tarķ Es'ad
Olur şâyeste-i taħşîn-i ehl-i tab' a minnetsiz

Velehû:

Mef'ülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Oldum esîr-i zülf-i dü-tâ ister istemez
Pâ-beste-i kemend-i belâ ister istemez

Ta' n eyleme urulduġuma tîr-i 'ışķ ile
İşler efendi tîr-i każâ ister istemez

Bismilgeh-i niyâzda hûn-i şehîd-i nâz
Pây-i nigâra oldu ħınâ ister istemez

Bî-ihtiyâr 'ışķına düşdüim bir âfetiñ
Oldum yolunda bî-ser ü pâ ister istemez

Kâlâ-yı şabr u 'aķlımı ol reh-zen-i ħired
Destimden aldı bād-ı hevâ ister istemez

⁷⁶ idersem: iderse A

⁷⁷ şafâsın: neşâtin A

[15] İbrām ile hicāba boğup öpdüm ağzını
Ol nev-nihāl-i bağ-ı hayā ister istemez⁷⁸

Çandım şarāb-ı la'line mest-i ħarāb iken
Eş'ad o reş-k-i āb-ı beķā ister istemez

Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Hıyrelendi çeşm-i ħūrşīd āb u tābından seniñ
Lekelendi meh fūrūğ-ı āftābından seniñ

Tāb-ı rūyıñ seyr idüp çeşmi kamaşdı nergisiñ⁷⁹
Lāle yandı dāğ-ı şevķ-i la' l-i nābından seniñ

Pā gibi tāk oldı tāk-ı tākāti māh-ı neviñ
Cünbiş-i şemşīr-i ebrū-yı ' itābından seniñ

Oldı vīrān ser-te-ser ma' mūre-i şabr u şekīb
Gerdīş-i çeşm-i siyeh-mest-i ħarābından seniñ

Pek de pinhān tūtma Es'ad āteşin ma' lūmdur
Āh-ı serd-i ħasret ü çeşm-i pūr ābından seniñ

Enīs Efendi

Bandırmalı-zāde Tārīķ-ı Celvetiye meşāyihındandır.

Bu ğazel añlarındır:

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

Düşdi ezeli dillere ğavgā-yı maħabbet
Yoķdur ebedi fayşal-ı da' vā-yı maħabbet

Āşaf geçinür aķl-ı münevver aña her dem
Emrine şerīk itdi o dānā-yı maħabbet

Ma' mūr-ı gönüldür aña lāne ezeli den
Çonmaz ebedi lāşeye ' anķā-yı maħabbet

⁷⁸ nev-nihāl : nev-bahār A

⁷⁹ tāb: āb A

Āhîr şeb-i zülfine düşürdi anı Leylî
Göstermedi Kaysa günü sevdâ-yı maḥabbet

Pür-şerḥa vü pür-nâledürür sine-i ‘ uşşâk
‘ Arz eyleyeli ḥâlini bu nây-ı maḥabbet

Göstermedi yüz âyine-şâf ister Enîsâ⁸⁰
Sil ğayri-i dilden ola me’vâ-yı maḥabbet

ḤARFÜ’L- BĀ’

Behcet

E’s-Seyyid ‘ Alî Efendi. Muşullı’dır. Müderrisîn-i kirâmdan Ḥaremeyn müfettişi
olmuştur. Biñ yüz toḫsan yedi senesi şevvâlinin ikinci günü irtihâl-i beḳâ eylemiştir.

Bu ğazel anlarıdır:

Mef’ûlü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün

Her çendvar bu neş’ede çendân oḫur yazar
Ancak ḥaṭ-ı [16] piyâleyi rindân oḫur yazar

Remz-i kitâb-ı ḥikmetü’l-eşrâk ruḫların
Bilmez hakîm şâhib-i vicdân oḫur yazar

Dil ḥaṭṭ-ı yâri vaşf ile naḫş-ı zamîr ider
Bir tıfldır hemîşe gülistân oḫur yazar

Teshîr için o tıfl-ı perî-zâd-ı ṭal’ atı
‘ Āşîk hezâr ruḫye vü destân oḫur yazar

Dûd-ı siyâh-ı âh ile feryâd u zâr ile
Dil-dâra nâme ‘ âşîk-ı nâlân oḫur yazar

Rağbet mi var zemânede kâlâ-yı dânişe
Bî-hûde yere ṭâlib-i ‘ irfân oḫur yazar

Behcet şerîf efendimizin nazm-ı pâkine
Söyler nazîre nâdire-ğüyân oḫur yazar

⁸⁰ âyine-şâf ister Enîsâ : âyine-i şâf Enîsâ A

Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Harf-i şıdka gūş-i cān-ı sa'y idüp ferzāne tüt
İster iseñ kâ' ilin ' aqıl gerek dīvāne tüt

Tek hemān itme efendim cām-ı peymānı şikest
Soñra mest-i kañzil ol destinde var peymāne tüt

Eyleme ağıyāra karşı ' aşıkā ' arz-ı melāl
Kışsa-i ' ışkı haqīkat bil gerek efsāne tüt

Yine senden ğayri maħrem yoq dil-i dīvāneye
Señ dilerseñ āşinā ' add it gerek bigāne tüt

Kūy-ı dil-ber gibi olmaz bir hevā-yı sāzkār
Sende ' aşık dil gibi var anda gizli hāne tüt

Gūşine girmez yine feryādın ey bülbül seniñ
Var dilersen şāh-ı gülde ħar u ħasdan lāne tüt

Meyl-i zenle olma çāk-endāz ceyb-i ' ismete
Behcetā bir tıfl-ı şūhuñ dāmeniñ merdāne tüt

Başiri

Halil Efendi. Muşullı'dır. Gözlerinde ' illet-i ' amā olduğundan maħlaş-ı mezkūrı ihtiyār itmişdir. Cemī' -i ' ulūmda yed-i tūlāsı var idi. Ve Seyyid ' Alī Behcet Efendi' niñ dayısıdır. Rāġıb Paşa merħūm-ı merħūmı Urfa [17] Vālisi iken dā' iresinde istişhāb itmiş idi.

Bu ğazel anlarındır:

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Zülf rūyında piç ü tāb iledir
Mār-i genc üzre inqilāb iledir

Zülfün olmaz şafāsı bi-rūh-i yār
Gicenin zevki māh-tāb iledir

Kānım içmekle çeşm-i ' ālem ider

Ser-h̄oşun neş'esi şarāb iledir

Rızq-ı kāmīl hemīşe nākış olur
Felegiñ kısmeti hesāb iledir

Ey Başiri şü feyz-i nüzhetde
Şanma taḥşil ü iktisāb iledir⁸¹

Velehū bu daḡi anlarındır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Benim ki şifte-i cāh-ı bī-bekā degilim
'Arūs-ı mülk-i fenāya baḡal-güşā degilim

Yanımda āb-ı ruḡ āb-ı ḡayāttan yegdir⁸²
Rehīn-i minnet-i ser-çeşme-i bekā degilim

Olur zamānede rāḡat-güzīn-i genc-i ḡamūl
Dü-rūze devlet iḡün külfet-āşinā degilim

ḡuzūr-ı sāye-i dīvār-ı meskenet varken
Cihānda sāye-nişīn-i per-i ḡumā degilim

Başiri böyle perişān ḡavās ile el-ḡaḡḡ
Gazelde pey-revi-i Nüzhete sezā degilim⁸³

Baḡıyye:⁸⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Bā-ḡasem olmaz dehān ālūde-i lāf u güzāf
Deh zebān-ı dehr iken ḡāmūş buldum sūseni

Raḡne-i delk-i fenā itmez ḡabūl iltiyām
Biñ dikenle çākdır yine gülün pīrāheni

Zevḡ-ı dīdār-ı 'azizān itmege lāzım başir
Pīr-i Ken'an neylesün yoḡ yere çeşm-i rūşeni

⁸¹ A'da bu şiir "sendeki dāniş ... "ile başlayan şiirle devam etmektedir.

⁸² ḡayāttan : ḡayāt İ

⁸³ İ'de "oldı bir şirīn ..." ile başlayan şiir bu beyitten sonra devam etmektedir.

⁸⁴ Baḡıyye : - İ, A'da "Oldı bir şirīn..." ile başlayan şiirin devamı olmuş.

Ey Başiri ħāme-i Nüzhetle hem-āvāz olup
Başdı āheng-i neyi ħāmem nevā-yı ney-zeni
Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Oldı bir şirin-püser şehr-i dilin şür-efgeni⁸⁵
Kim merār-ı zehr-i şahrı telĥ-kām itdi beni⁸⁶

Eyleyelden sinede müjgān-ı dil-düzın ħayāl
Hem-dem olmuşdır baña divān-ı nazm-ı Süzeni

Çeřmi ħāl-i güře-i ebrūsı itmiř dil-firīb
Ders ile 'ayniden [18] ibnü' l-ĥācib almış bu feni

*Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün*⁸⁷

Sendeki dāniř andaki binīř
Āřaf-ı 'ahde intisāb iledir

Ol hüner-pişe kim dil-i düşmen
Ĥavf-ı tiğından ıztırāb iledir

Emr-i çer' ile ĥükm-i ĥikmetle
Reviş-i sünnet u kitāb iledir

N'ola faźlımı ketm iderse ĥařūd
şeb-pere düşmen āftāb iledir

Diger Behcet

Muřtafā Efendi Müderrisin-i kirāmdan idi. Biñ yüz seksen üç senesinde fevt
olmuşdır.

Bu ĥazel anlarındır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Neř'e-i meyle gönülden ĥamı dūr eylemiřiz
Düşeli genc-i ĥarābāta ĥuzūr eylemiřiz

⁸⁵ dilin : dile İ

⁸⁶ merār : murād İ

⁸⁷ Bu şiir İ' de ayrı bir şiir olarak yazılmış, V' de ise bu şiirin devamı gibi yazılmıştır.

Şevk-ı dīdār ile leb-rīz-i nağam bülbül olup
Gülşen-i dehri ʔarab-ḥāne-i sūr eylemişiz

Fikr-i ḥālīñle süveydā-yı dili ʕ anber idüp
Āteşin micmere-i dilde buḥūr eylemişiz

Nerm idince felegin püşt-i kemān-ı sitemiñ
Saḥt-ı bāzū-yı taḥammül ile zūr eylemişiz

Geşt iderken dil-i şeydā ile çin-i zülfün⁸⁸
Sünbülüstāna şabā gibi mürür eylemişiz

Reşk ider şems ü kamer şuʕ le-i idrākimize
Pertev-i mihr ü maḥabbetle zuhūr eylemişiz

Dil-berin cısr-i dü-ṭāq-ı ḥām-ı ebrūsından
Behcetā sencileyin biz de ʕ ubūr eylemişiz

Bu daḥi anlarındır:

Mefāʕ ilün Feʕ ilātün Mefāʕ ilün Feʕ ilün

Dükendi rūze mey-i nāb çaқmasaқ mı gerek
Fenārdan yine қandili yaқmasaқ mı gerek

Mişāl-i ḥātem-i Cem ḥalka-bend-i ʕ işret olup
Nigīn-i laʕ l ile elmās қақmasaқ mı gerek

Yasāğ-ı bāde faқır itdi pīr-i mey-kedeyi
Varup çanağına altun bıraқmasaқ mı gerek

Kenār-ı yemdeki mey-ḥānelerde ʕ işret için
Boğaz içine piyādeyle aқmasaқ mı gerek

Raқīb Behcet ol āhūyı itdi bizden dūr
Tüfeng-i rāhı ḥinzıra қақmasaқ mı gerek⁸⁹

Bu daḥi anlarındır:

⁸⁸ geşt : keşf A

⁸⁹ rāh : āh A

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Olur 'aks-i ruḥuñ cām-ı şarāb-ı pür-ḥabāb içre
Bir āteş-pāre gevher maḥzen-i [19] dürr-i ḥoş-āb içre

İdüp ruḥsārıñı pūşide ḥaṭṭ-ı 'anberin olmış
Gül-i ḥürşid zā'il sünbülüstān-ı seḥāb içre

Gören ḥaṭṭ-ı siyehfāmıñla rüyüñ 'aksini meyde
İder güyā temāşā münkesif-ḥürşidi āb içre

Olur reng-i ruḥuñ gülgün-ı tāb-ı çehre-i şahbā
Sevād-ı 'aks-i ḥaṭṭıñ sürmedir çeşm-i ḥabāb içre

Bu şeb rü'yāda Behcet ol mehiñ ruḥsār-ı gülgünü
Görindi āl-i ṭūṭiveş baña mir'āt-ı ḥ'āb içre

Bu daḥi anlarındır:

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Ruḥ-i renginine o verd-i teriñ
Reşk idüp lāle ḥün ider cigeriñ

İdüp ol şeh güneş gibi leme' ān
İrdi noḫsān nūrına ḳameriñ

Bu şeb ol māh seyre çıḳsa gerek
Aydın olsun gözi sitāreleriñ

Gül-i āliñ benefşe-i müşgīn
Ravza-i ḥüsn içinde tutdı yeriñ

Ḳanda ey dil piyāle-i rengin
Çekme bī-hüde 'ālemiñ kederiñ

Bezm-i gülşende ey gül-i ra' nā
Bülbülüñ diñle nāle-i seḫeriñ

Leb-i şirīn-i yāre ey Behcet
Ṭatlıdır pek ezilmesi şekerin

Bunlar daği anlarındır:

Mef'ülü Mefā'īlū Mefā'īlū Fe'ülün

Ser-meclis-i rindāne gel ey sākī ayak baş
Şāyed yıķılur za' file maħmūra ıayak baş

Şahbā ile sākī ide gör sāgārı gül-pūş
Māh-i ķadehiñ ıehresine āl-i şafaķ baş

Germ olmağıçün bezm-i mey ey ğonce-i ser-mest
Maħmūrlara bir iki fincān ' arak baş

Başdırmadı çün yār eşigine seni ey dil
Hālvā-yı raķībi gülerək oynayarak baş

Bu şı' r-i şeker-bār-ı hōş-āyendeyi Behcet
Terkīb-i müferriħ gibi altūn varak baş

Burhān

Meħmed⁹⁰. Müderrisīn-i kirāmdandır. Müfti-zādelikle ' arīf bir zāt-ı şerīfdir.

[20] Bu ğazel anlarındır:

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Hāyālī ' aşıķıñ būs-ı ruħ-i gülfāmdır femdir⁹¹
Harīşān-ı mişāle dā'imā evhāmdır hemdir⁹²

' İzārın haıı siyehfām itdigin ğuş itmeyem yārin
O ķāl u ķīl bir şūr-efgen-i peygāmdır ğamdır

Helāk eyler idüp ' uşşāķına zehr-i elem işrāb⁹³
Hele ağyār gerçi şuretā ecsāmdır semdir

Lisān-ı ' ışķ bāzān-ı melāmet-pişegān üzre
O kim ğamdan müberrā ğuşşadan nā-kāmdır kemdir

Niğāh-ı merħamet ķıl kendi bendeñdir seniñ Burhān

⁹⁰ Meħmed: Meħmed Efendi İ, Meħmed Efendidir A

⁹¹ ruħ : leb A

⁹² mişāle : vişāle A

⁹³ elem : sitem A

Dime ey şeh-r-yār-i nāz o bir bed-nāmdır nemdir

Bu ğazel daĥi anlarındır:

Fe'īlātūn Fe'īlātūn Fe'īlātūn Fe'īlūn

Ķanıımı içmiş iken ğamze-i ĥūn-āşāmiñ
Nigeh-i düzdūñ elinden nice dem Ķan ũatdım

Ķerb-i Şirīnini ki ğāhi 'itāb-ālūduñ
Ķūn-i elvān-ı firāvānını Burhān ũatdım

Velehū:

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

Ķayālinde Ķo cān cānāneyi naĶd-i ricālarla
Alur ğüyā metā'ı dil-beri bād-ı hevālarla

Cefāsmı 'āşıĶa maĥşūş ider ol bī-vefā ancaĶ
Hele ağyār olurlar müşterek mihr ü vefālarla

Nice dil bağlasun erbāb-ı dil ālāyiş-i kevne
Müzeyyen anlarıñ ervāĥı rūĥānī Ķabālarla

Tehī mağzında āĥir cilvegerdir nuĥbe-i fikrī
Dili-perver su'āl olduĶda ferĥunde-liĶālarla

Saçılan cūr' aveş pāyine aĥbābıñ tehī Ķalmaz
Dolar cām-ı ümīdi 'āĶıbet dest-i du'ālarla

Olur Nāşid bigi ũanzīr ile meftūn dil-i Burhān
Ķörenler şāhid-i mazmūnını ĥüşn-i edālarla

Pertev

Bu ğazel anlarındır:

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn

Şu revzende emān bir Leylī saçlı māĥ ũal' at var
Ķüneş ruĥsārılı bir mihr-i raĥşān-ı [21] şabāĥat var

Olur ğayret dih-i kālā-yı zībā-yı şeb-i meh-tāb

Muṭallā āsmānı cāmeli bir şūḥ āfet var

İremden mi ḥırāmıñ ey benim ṭāvūs-ı firdevsim
Ki zīrā hey ’etiñde bir yeñi çıkdı kıyāfet var

Lezīz ü āb-dār ayvā vü şeftālūsi de ammā
Turuncunda bu bāğıñ şekkerāsā bir ḥalāvet var

Gülistān-ı dilim ḥālī hemān Pertev derūnunda
O nergis-çeşm o gül-ruḥ o sīm-ber serv-i kāmēt var⁹⁴

Bu daḥi añlarındır:

Mefā’ ilün Fe’ ilātün Mefā’ ilün Fe’ ilün

Nesīm-i ‘ ışkım ‘ aceb virde mi peyām saña
Ḥulāşa mā ’ilim ey serv-i ḥōş-ḥırām saña

Felek ‘ adāveti terk it hedıyyem eyle kabūl
Ki tır-i āhımı göndermişim selām saña

Hilāli kaşıña teşbīhi idemem teslīm
Ya bedr-i tām nice beñzesün tamām saña

Esīr-i bend-i ser-i zülfüñ it dil-i zārım
Amān merḥamet itme budur ricām saña

Gönül çü Qays-ı beyābān-neverd ‘ ışk olsun
Bir öyle gözleri āhū olur mı rām saña

Zebān-ı Pertevi bīhūde eyleme ḥāmūş
Lisān-ı ḥālile de ‘ arz ider merām saña

ḤARFÜ’T-TĀ’

Tevfīk

Muştafā⁹⁵ Enderūn-ı Hümāyūn’dan muḥric dergāh-ı ‘ālī zu’ amālarından idi. Biñ
yüz sekseñ beş senesinde fevt olmuştır.

⁹⁴ o sīm-ber : ol semen-ber

⁹⁵ Muştafā : Muştafā Efendi İ / Şomalı Muştafādır. A

Bu ğazel añlarındır:

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Diliñ giryeyle her-dem incilâsı artar eksilmez
Silinmezse eger âyine pâsı artar eksilmez

Ne rütbe 'ahd ü peymân eylese durmaz döner dâ'im
Bu çarh geçer dek-i şubh u mesâsı artar eksilmez

Nümūdâr eyledikde zîr-i fesden perçemin cânân
Muhaşşal 'âşıkıñ başdan belâsı artar eksilmez

Ne miqdâr ol tabîbim bezl-i ma'cûn-ı vişâl itse
Yine dil-ğaste-i dârü 'ş-şifâsı artar eksilmez

Hele on dördine girsün de ol meh-tâbı gör zîrâ
Meh-i nev-kâmil olduça ziyâsı [22] artar eksilmez

Devâm-ı devlet-i hüsnuñ için şeb-tâ-seher cânâ
Kuluñ Tevfîk-i bî-dâdıñ du'âsı artar eksilmez

Diger Tevfîk

Seyyid Yahyâ Efendi. Şeyhu 'l-islâm iken biñ iki yüz beş senesi dünyâ-yı
faniden 'uqbâya irtihâl eylemişdir.

Bu ğazeller añlarındır:

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Ey dil aldanma felek itse de iqbâl saña
Hayr-ğvâh ola mı hiç düşmen-i muhtâl saña

Olma meftûn u firîb-i felek-i kîne-güzâr
Gösterüp bahri serâb itmededir âl saña

Çemene toğrı hırâmıñ görüp ey serv-i revân
Akdı cûlar gibi bu hâtır-ı meyyâl saña

Ħâk-büsüñ hevesi 'âkıbet ey mihr-i cihân
Sâyeveş zülfünü de eyledi pâ-mâl saña⁹⁶

⁹⁶ zülfünü : mihriñi A

Deverān eyleyicek ey meh-i raqqāş oldu
Gerdiş-i nūr-i nigeḥ ziver-i ḥalḥāl saña

Ruḥlarıñ lāleye teşbīḥ ideli kem-nazarān
Dāğ-ber-dil idigin gösterir ol ḥāl saña

Çekme ḡam gerdiş-i dōlāb-ı felekden Tevfīk
Dem-be-dem māzi vü müstaḡbel olur ḥāl saña

Bu daḡi añlarındır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ne ṭarīk-i mescidi ne ḥōd reh-i mey-ḡāne ṭut
Eyleyüp ṭarḡ-ı tekellūf vādi-i rindāne ṭut

Tek teḡ-dest eyleme imrār-ı evḡāt-ı bahār
Elde ger lāle bulunmazsa ḡülü peymāne ṭut

Şeh-süvārım böyle pāmāl eyleme üftādeñi⁹⁷
Çek ' inān-ı tevseni nāzik birāz şāḡāne ṭut

Ehl-i derde maḡremiyyet mūrīş-i ekdār imiş
İtme vaż' -ı āşināyi kendüñi bī-ḡāne ṭut

Ehl-i cāḡı şayd için ey zāhid eyle firīb
Zir-i dām-ı ḡırḡada tesbīḡāsā dāne ṭut

Ger cihāt-ı sitte olsun dir iseñ zir-i nigeḡiñ
Cem gibi geḡ şadr-ı bezme sāḡar-ı şeş-ḡāne ṭut

Bir ṭaraf ḡencine-i himmetle [23] mā-lā-māldır⁹⁸
Gir derüne dil gibi bir ḡāne-i vīrāne ṭut

Vaşf-ı dendāniñ şümār için yed-i endīşede
Silk-i la' le munṭazam bir sübḡa-i dūr-dāne ṭut

El çeküp Tevfīk dāmān-ı hevesden ba' d-ez-īn
Her seḡer dest-i niyāzı derḡeh-i Yezdāne ṭut

⁹⁷ böyle: V'de iki kez tekrarlanmış.

⁹⁸ bir : her A

Bu daği anındır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Şımāh-ı gūş-i hūş-i vārid olan her sūhan açmaz
Şadef her kıatre-i bārān-ı bīhūde dehen açmaz

Açarsa çeşm-i baht-ı hişşe-i şām-ı ğarībānı
Tulū' -ı neyyir-i ikbāl açar şubh-i vaţan açmaz

‘ Aceb ħam-der-ħam-ı iġlāk olur bu kıufl-i endişem⁹⁹
Felātūn olsa da ħayretde kıalır bilmeyen açmaz

Ķarirū'l-‘ ayn iden Ya' kıübı nūr-ı mihr-i vuşlatdır
Anıñ çeşm-i sefidñ sāde būy-i pīrehen açmaz

‘ Abeş āmed şūd eyler müşteriler şevkı-i ümmide¹⁰⁰
Dükān-ı kāle-i vaşlıñ o şūh-ı ‘ işve-fenn açmaz

Açar biñ raĥne dīvār-ı ümide rūzgār ammā
Niķāb-ı çehre-i maķşūdı Tevfikā neden açmaz

Bu daği añlarındır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Ķonca ħāmūş-ı edeb la' l-i güher-bārından
Lāle pūr-dāĝ-ı ħased ħāl-i siyehkārından

Her ħabāb-ı mey olur mihr ü meh-i ‘ ālem-i āb
Pertev-efşān olıcaķ sāĝara ruĥsārından

Reh-i kūyinde n'ola āb ile derpāy olsam
Gül biter bāĝ-ı ĝamıñ ser-zede her ħārından

N'ola ser-mest-i mey-i bī-ħūde-i ‘ işķ olsam
Neş'edār oldum anıñ dīde-i ħammārından

İstiķāmet k'ola merkezde olur kār dūrüst

⁹⁹ endişem : endişe İ

¹⁰⁰ ‘ abeş : ‘ aceb A

Pây birün olamaz dâ 'ire pergârından

Perde-keş kâküli nezzâre-i rûy-ı yâre
Seyre medhal bulamam beyim 'alemdârından

Güş u hüş oldı dür ü gevher ile pür-Tevfîk¹⁰¹
İltifât eyleyeli Hayriniñ âşârından¹⁰²

Bu daği anındır:

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ne dem ki gâmzesin ol dîde-i âhûda gördüm ben
[24] Pür-âteş ejderi güyâ yed-i cādûda gördüm ben

N'ola şayd-ı haremveş cân atarsam Ka'be-i vaşla
Ki bîm-i cân-şikârı deşne-i ebrûda gördüm ben

Hayâl-i kâdd-i yâri zîb-i çeşm-i giryenâk itdim
Yine ol serv-i mümtâzı kenâr-ı cûda gördüm ben¹⁰³

Kem endîşân gibi olmam gubâr âlûde-i teşvîş
Şafâ-yı hâtırı âyîne-i zânûda gördüm ben¹⁰⁴

Hayâl idüp hâṭ-ı müşgîn-i la' lin bād-ı vaşlile¹⁰⁵
Nüvişte iki âyât-ı şifâ ten-zûda gördüm ben

Dil-i sūzân-ı şâfımdan çıkar serv-i kebūdāsâ
Nazîre âh-ı sînem dūd-ı tenbākûda gördüm ben

İdince gerden-i şâfında naṣṣ-ı bûse-i rengîn
Semenzâr-ı melâḥatde gül-i negşûde gördüm ben

Raḳîbe 'îd ü baña rûze-i hicriñ ider îmâ¹⁰⁶
Bu vaż' -ı nâ-becâyı ol hilâl-ebrûda gördüm ben

Dü-beyt-i ebruvân kim maṭla' -ı dîvân-ı Şevketdir

¹⁰¹ güş u hüş: güş-i hüş İ, A

¹⁰² iltifât: iltikâṭ A

¹⁰³ serv: server İ

¹⁰⁴ şafâ : şifâ A

¹⁰⁵ la' lin bād-ı vaşlile : vaşla yād-ı la' lile A

¹⁰⁶ hicriñ : hicrân A

Anı ne Muhteşem ne Husrev-i pür-gûda gördüm ben

Şakın kim ğamze dirler düşmen-i bihbûd imiş zaḥmı
Ser-i müjgânda bir şemşîr-i şekk endûda gördüm ben

Dil-i işkesteme meyl-i nevâziş var gibi Tevfîk
O şûhuñ dâmen-i zülfiñ gubâr-âlûde gördüm ben

Bu daḥi anındır:

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

İder rûyın niķâb-âlûde-i nahvet nigâhımdan
Sezâ görmem bu vaz' -ı perde-bîrûnı o mâhımdan

Niçün rû-pûşe-nâz olur nigâh-ı gâh gâhımdan
Gelür bürķâ' -güşây itmek o mâhı dest-i âhımdan

O meh gül ḥand-i nâz itdikde mürvârîd-i dendânın
Geçirdim yek-be-yek ser-rişte-i nûr-i nigâhımdan

Ser-â-pâ ' uzv-i yâri bî-sebeb bî-câ iken terciḥ
Esîr-i ḥayretim ta' yîn-i cây-ı büsegâhımdan

Dimiş ol meh ḥalel virsün mi [25] mihr-i rûyıma ḥattım
Olur mı mihr-i ' âlem-sûzum âzürde giyâhımdan

Olurdum dil-rübûde keh-rübâ-yı ' ışķ-ı taḥķîķa
Girâni-i heves maḥv olsa çeşm hem-çü kâhımdan¹⁰⁷

Ser-i jülîde-müyum berķ-i âhımla idüp sūzân
Olur dil bu riyâ sūz-i şikâyet pâdişâhımdan

Bu gün tündimime sa' y itme vâ' iz luḥf-i yârile
Peşimân olmazam ferdâda da belki günâhımdan

N'ola gül-geşt-i bâğ-ı bî-niyâzı eylemem Tevfîk
Gül-i ümmîdi maḥrûd eyledim ḥarf-ı külâhımdan

Bu daḥi añlarındır:

¹⁰⁷ hem-çü: hicr A

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Hâne-i çeşme hayâl-i yâr itmez rağbeti
Yoğımış ol merdüm-i çeşmânîñ insâniyyeti

Haste-i hicrâna itmez çün nigâh-ı şefqati
Görmesün bîmâr çeşmiñ daği rûy-ı şîhhati

Dest-res mümkün degil nev-bâve-i ihsânına
Var ise ol nahl-i nâz artırmış ancak kâmeti

Gitdi âgûş-i hayâle gelmez oldu ol perî
İdeli vaşf-ı miyânında kemâl-i diğkati

Dem-be-dem seylâb-ı eşk-i hasrete pâ-mâl iken¹⁰⁸
Düşde görmez dîde-i bîdâr h'âb u râhâtı

Var ise feryâdı maşşerde meger hûş-yâr olur
Teşne-i ser-şâr-ı 'ışkıñ kem degül keyfiyeti

Sâye-i zülfünde yârûñ ba' d-ezîn âsüdeyim
Başına çalsun felek zıll-i hümâ-yı devleti

Fikr-i zülf itdi ser ü sâmân-ı şabrım târ mâr
Tâk-ı ebrû eyledi taħrîb tâk-ı tâkâti

Şûret-ârâlıkdan 'ârîdir kerîmü 'l-aşl olan
Cevher-i zâtı virir şemşîre zîb ü zîneti

Zâhidâne gûşe-gîrî maşlaşat-âmîzdir
Künc-i 'uzletdir çü 'ankânîñ medâr-ı şöhreti

Virmeyiñ âyineyi ol hûd-perest-i nâze kim
Didi kâmiller kabûl itmez maħabbet şirketi

Cüşiş-i gird-âb sîmâyı ider hâtır-güzâr
Lerziş-endâz-ı sürin oldukça rağkâş âfeti

[26] Pey-revî mümkün degül Tefvîk tab' -ı Nâşide
Kâmet-i vus' umdan efzûndur 'uluvv-i himmeti

¹⁰⁸ dem-be-dem: dîdem : İ

Fİ HARFİ'Ş-ŞĀ'

Servet

İsmi ' Oşmāndır. Sābıkan dāru's-sā'āde yazıcısı olmuştır. Ba'zı ğazelde Hānīf ve ba'zı ğazelde Şervet taħallüş ider. Biñ yüz seksen şaferü'l-hayr ğurresında fevt olmuştır.

Bu ğazelleri daħi dimişdir:

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Dimez münākaşa-i dāne-i ' ızārına çap
Büzerdim aĝzını görseydim öpdigin şap şap

Niçün şarāb-ı bûze qorqarım bu dārudur
Emān şu muĝ-beçeniñ destisin elinden qap

Dimez ki falya virir bir fetileden bu edā
Derūmı toptoludur kendisi ider bize çap

Vefāya şöyle gidersin bu keyfile nereye
Seni raqīb fenā yire çekmek ister şap¹⁰⁹

Yapılmadıq deme Şervet harāb olup qaldıq
Yıkılmasun dil-i virāne bārī var yap yap

Bu daħi añlarındır:

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Neş'esi ' arızadır gerçi anı görme ' aceb
Sākiyā lebleriñe benzemeze mā'-i ' ineb¹¹⁰

Bāĝ-ı ' ālemde bulunmaz hele şeftālūsi
Qızıl elmada daħi yoqdur o sīb-i ğabĝab

Āşık-ı mürde-diliñ cānı mı var virmemege
Naqd-i ' ömrin eger ol rūh-ı revān itse taleb

Aĝız itme bize ey ĝonce-dehānım gördüm

¹⁰⁹ seni : - İ

¹¹⁰ benzemeze: beñzeyemez A

Seniñ aǵyār ile söyleşdigini leb-ber-leb

Bu günüm yarına ǵalsun dimiyor hiç Şervet
Rind-i maǵmūr-i elem-dīdede şā'ir-meşreb

Bu daǵı anındır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Bu fıkra pīç-i ǵaıında diliñ şikāyetidir
Temām kırǵa sürer bir yılan hikāyetidir

Benim o tıfl-ı siyeh-çerdemiñ gören ħālīñ
Şanur diyār-ı Habeş kendiniñ ze'āmetidir

Kırık şınık yine olmaz ıapırdıdan ħālī
Fütādeniñ dil-i [27] mecrūhı başma sā'atidir

Yine o şūhı ilāhīye şoǵdı zākir ile
Ayaǵ başar veli şeyhiñ büyük kerāmetidir

Siyeh' imāmesi cāmi' dir iǵtidā idene¹¹¹
Şufūf-ı saıır-ı süĥān ħāmeniñ cemā' atidir

Bu cünbüş' ālem-i pīride h'āce-i nazma
'Aşā-yı kilik-i teriñ Şervetā i'ānetidir

Buni daǵı dimişdir:

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Yapmaǵda sā' atince varup gelmeden bir iş¹¹²
Raǵǵāşa ihtiyār muvaǵķit daǵı giriş

Ceffe' l-ķalem taşavvur ider ebruvānını
Var mūy-i kilik-i nāķış ile ħāme çüb ǵarış

Gel seyr-i ħ'ān-ı vuşlaıına olma cebre-zen
Zirā ki haızın olunmaz efendi ǵurı söyış

¹¹¹ iǵtidā : iǵtidār İ

¹¹² yapmaǵda : yapıldı A

Germ-âbeden mülâhaza kııl t̄âb u düzahı
Şâbûn mişâli pençe-i dellâkdan siviş

Ol gül-beden leţâfet ile câme-düz olup
Geldi şadâ-yı hâresi işte kıfış kıfış¹¹³

Bilmez devât-ı şî' r gibi hoşka-bâzlık
Aıncağ tufeyl hâmeniñ oyını giriş çıkış

Yağdı yuğardan aşığı ol lâle ruğ yine¹¹⁴
Şervet ' aceb ki nergise midir o göz kıpış

Bu daği añlarındır:

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Kiţâb-ı hüsn-i dil-ârâsına olur taqrîz
Bilen me'âlini eyler mi haţţına ta' rîz

Tırâş olur mı şanursıñ dükân-ı berberde
İder sevâd-ı haţ-ı rüyımı güzel tebyîz¹¹⁵

' İlâcı taşfiye itmek fesâd-ı mi' desini
Sebû-yı bâde gibi kıan kıuşarsa rind-i marîz

İderse haţţ-ı ruğın hâme naql bi ' l-mıştar¹¹⁶
Midâd-ı hoşkası nür-ı siyeğden olsa müfîz

Boğuldum işte emân mâ-cerâyı ey Şervet
Seniñle söyleşelim bâri gel ' amîk u ' arîz

Şâkıb

İsmi Seyyid Muhammeddir. Sarây-ı Hümâyün eţibbâsından ve müderrisîn-i kirâmdandır.

Bu ğazeller anındır:

¹¹³ A der-kenâr:

Peymânevâr alemi geşt eyleyem diyen
Tıtsun hum-ı şarâb gibi kıarnımı geniş

¹¹⁴ yuğardan : yuğarudan İ

¹¹⁵ güzel : - İ

¹¹⁶ iderse haţţ: iderdi vaşf A

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

‘ Aceb mi şevk-i nâlem hem-ser olsa çarh-ı minâya
Kıpıldı şeb-nem-i [28] dil yine bir hürşid-simâya

Benim ol kem-sürâğ-ı bî-sütün-ı ‘ ışk-ı Şîrîn kim
Cihânda benden özge hem-ser olmaz Kays-ı şeydâya

Şağın reşk itme Şâkıb irtifâ' -ı kadr nâ-dâna
Çıkar elbet kefi mizânda nâkış evc-i bâlâya

Bu dağhi anındır:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Zülf-i ejder-hamların ‘ idânda dil fem gösterür
Dil-rübâlar birbirine bunda perçem gösterür

Mey-fürüş-ı kudsiyânın hiçe almazlar sözün
Şîre-i engürlar câyında her-dem gösterür

Eşheb-i ‘ ışkın süvârî dâm-ı zülfünden şağın
Reh-zen-i çarhı giyâh-ı huşk-i şeb-nem gösterür

Dest-i istiğnâya darb eyle hıyâm-ı himmetin
Yevm-i lâ-yenfa' günahkârân ebkem gösterür

Şâkıbâ nür-i İlahîye yüzün tut her seher
Beste-i zincir-i hübân olma pür-gâm gösterür

ḤARFÜ'L-CİM

Celâlî

Mülaqqab Yıldız ‘ Abdu'llâh Efendi'niñ büyük mağdümıdır. Anaçolı
kuzâtındandır.

Bu gazeli dimişdir:

Mefā' ilün Fe' ilâtün Mefā' ilün Fe' ilün

O tıfl-ı nâze sefercel virilmesün yaramaz
Dağhi reside degüldir o menzile varamaz

Ne h amr-i a mre ne a fere ba ar yaramaz
Hem n piy le piy le  a ar yarar yaramaz

Ra  bi de s nede  a ı ı bil r ey dil
Zam ne y rı mec z u ha ı ati aramaz

Mu  a  ad olmıyıcak ri te nesne bend itmez
Anı -  n ol  a ı s nb l kel lesin  aramaz

O n -m l yimi te  ir-i  h ile  a ı 
Efendi d g-ı dile merhem itse de  aramaz

Cel li  o dur iden ba r-i nazmı ge t amm 
Bu f lk-i p r-g heri degme kimse a daramaz

F  H ARF 'L-H '  

H mid

İsmi H seyindir. M derris n-i [29] kir mdandır. H y li ma la ıyla da i  ohreti vardır. Vel kin e  arında H mid g r lm  d r.

Bu beyti dimi dir:

Mef 'il n Fe'ilat n Mef 'il n Fe'il n

 ikenc-i  urra-i z lf nde meh nih n oldu
H m r-i s de-i  eb m ye-i zeb n oldu

H kim

İsmi Seyyid Mu ammeddir. H  ceg ndandır. S bı a va  a-n vis olmu dur. Bi  y z seksen be de vef t itmi dir.

Bu g zel anı dır:

Mef 'il n Mef 'il n Mef 'il n Mef 'il n

H m   ol sırr-ı  ı  -ı y rdan l f urma seslenme
Yanup  te -nev -yı ney gibi her-dem nefeslenme

 a ın ey g l en-i temk n-i reng-i bezm-i  nsiyet
Bu ferd gehdde b y-ı berg-i imr za heveslenme¹¹⁷

¹¹⁷ imr za :  mm de A

Düşüp dāmān-ı hıcre ey dūr-i şehvāre-i hayret
Kenār-ı çeşm-i ümīdimde gıryem gibi beslenme

Hoten peydā-yı taraf-ı ebruvānıdır Cezāyirden
Sen ey hūrşīd-i zerrīn-tāc-ı mağrīb böyle feslenme

Hayālīñ rahl-i taḥsīne idüp āvīze ey Hākım
Gelū-yı nāḩa-i i' cāz-ı ma' nāda cereslenme

Bunı daḩı dimiştir:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Fürüg-ı tal'at-ı dīdārñ olmaz mihr-i enverde
Ki ebr-i perde-i terden degüldir rüygüsterde

' Aceb dermānı yok bir derde düşdüm hem-zebānım yok
Ki tefhīm eylemek güç ḩāl-i ehl-i derdi bī-derde

Melāḩat lücce-i ḩüsnünde tūfān eylemiş seyr it
Levendāne o ḩalyoncu kesem mellāḩ-ı esmerde

Hele ser-māye-i ' acz-i ' ubūdiyetde yektāyım
Bulunmaz peyker-i hestī-nümā bu ' abd-i kemterde

Bürūd dilden mürekkebdır miyān-ı derde ber-lebdir
Bu ma' nāyı bilür şāḩib-ḩaşarruf lafz-ı dil-berde

Sürīn ü sāf-ı sīmīniñ bürehne eyleyen āgüş
Sikender gibi ḩazmıḩ sikkesin elvāḩ-ı mermerde

Anıñ çün vālih ü şeydāsıyım ol şūḩuñ ey Hākım
Hevāsı dilde [30] ' ışḩı sīnede endişesi serde

ḩasīb

Çorūmī-zāde ḩayrabolı a' yānı ve ḩanlıcaḩlı Şeyḩ ' Aḩā dervīşlerinden idi. Biñ yüz ḩoḩsān ḩokuz senesinde fevt olmuştur.

Bu ḩazelleri dimiştir:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Serv pā-beste olur şīve-i reftārından
Tūṭī lüknet-zededir lezzet-i güftārından

Eşkile mevce-i deryāları gird-āb eyler
Her kerre kim çözüle turre-i tarrārından

Dilurulmuş yine bir dil-ber-i çār-ebrūya
‘Āfiyet mi bula ol şerḥa-i nā-çārından

Vefḫ-i maḫşūdını eyler şeref-i şems-i qarīn
Noḫṭa-i ḥālī gören şafḥa-i ruḥsārından

‘Amelin dā’ire-i meddin ider maḥv-i vücūd
Ḥakk olur şıfr ki ḥāriç düşe pergārından

Būse-i haṭṭ-ı ruḥa bīm-i nigehtir māni‘
‘Arz-ı ḥāl eyleyemem şāha silāḥdārından

Ḥazret-i Ḥayriye mümkün mi Ḥasībā tanzīr
Yem-i ṭab‘ı ki güher-pāş ola eş‘ārından

Bunı daḥi dimişdir:

Nazīre-i Sālīm-i Kāḍī¹¹⁸

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Mey ü neyle şafā-yāb ol gönül gel bu hevādan geç
Sema‘ u raḫşa gir ir menzile arz u semādan geç

Çeküp desti sebūveş sāḫiyā bezm-i ta‘alluḫdan
Müdām ayağına gelsün naşībiñ ‘iddi‘ādan geç

Ḥaṭā itme gönül sevdā-yı zülf-i müşgsāsından
İdüp ṭul-i emel olma perişān bu hevādan geç

Ḥafīden vāşıl-ı ihfā olup iḫyā-yı rūḥ ile
İdüp ḫalbiñde ḥāşıl bir veled şīt u şadādan geç

Esīr-i sırr-ı ‘ıḫ ol şāh-ı ‘ālem olmaḫ isterseñ
Olup āzāde ḡamdan ḫayd-i ḫubb-i mā-sivādan geç

¹¹⁸ Nazīre-i Sālīm-i Kāḍī: Nazīre-i Kāḍī Sālīm A

Külâh it dünye vü 'uqbāya bakma Mevlevîler-veş
Libās-ı fakr ile kaḥr eyleyüp tāk-ı kabādan geç

Ṭabībe itme şerḥ-i şerḥa muḥtāc-ı devā olma
Yüri şāfī cevāb al derdi [31] dermān bil devādan geç

Cebīniñ ferş idüp dergāh-ı ḥaḳḳa künc-i 'uzletde
Teniñ naḳş-ı ḥaşīr it bī-riyā ol bu riyādan geç

Ḥasībā Sālim ol cān içre pinhān eyle gör sırrı
Saña ḥüsnünüñ ola luṭfi dirsən ma-'adādan geç

Bu daḫi añlarındır:¹¹⁹

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Unutdur 'ıḣḳıla efsāne-i Mecnūn u Leylāyı
İrüp nāz u niyāza ḳıḣḣa-i şāh u gedādan geç

İşin altun it iksīr-i elemle pūte-i tende
Ġamile zerd-rū ol ārzū-yı kīmyādan geç

Nesīm-i ehl-i derd-i miḥnet ile feyz-yāb olsun
Vücūduñ gülşen it ol gülşeni bād-ı şabādan geç

Taḥammülle hemīşe ol ḳadīr eyle tevekkül kim
Rızā-yı ḳādı'ü'l-ḥacātile ḥavf u recādan geç

Ḥasībā Ḥazret-i Sālim Efendi ş'i riñi görse
Ḳuşürñ 'afv ile tekmiñ ider ğayra recādan geç

Bunı daḫi dimişdir:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Raḳşla her 'uzvı kim cünbiş-künān-ı cilvedir
Cān u dil çār-pāre-i zīb-i benān-ı cilvedir

Döndi fānūs-ı ḥayāle āteşi tennüresi
Gör o raḳḳāş āfeti kim şem' dān-ı cilvedir

¹¹⁹ A'da bu şiir yok

Bağlanup kaldı kemer-bendinde gönlüm ğālibā
 Ārzū-mend-i der-āġūş-i miyān-ı cilvedir

Sīne sīm-āyīne zūlf āvīze ruḥ ḳandīldir
 Bōyle ūehr-āyīni seyr it kim zamān-ı cilvedir

Turreler açmış   izārında tınāb-ı   anberīn
 ūāh-ı ḥūsne iki mūşġīn sāyebān-ı cilvedir

Fes beyāz al fermene ḥūrşīddir sūrḥ-i ūafaḳ
 Meşrıḳ-ı gerdinde ḥāli farḳadān-ı cilvedir

Kurş-i güldür la  li aġız miskidir gül-būsele
   İd i in āmāde dūkkān-ı mekān-ı cilvedir

Merdüm-i  eşmim resen-bāz u terāzūdır nigeḥ
 Tār-ı bārīk-i ḥayālim rīsmān-ı cilvedir

Bāġ-ı naẓmıñ serv-i mevzūn-ḳaddidir [32] kilk-i Ḥasīb
 Ḥavz-ı feyza meccere ūād-ı revān-ı cilvedir

Ḥayātī

İsmi Seyyid İbrāhīmdir. Müderrisdir. K r Mu  allim Ḥayātī dimekle meşh rdir.

Biñ y z yetmiş iki senesi vefāt itmişdir.

Bu ġazeli daḫi dimiştir:

Mef ul  Fā  ilāt  Mefā  İl  Fā  il n

Yārıñ ūarāb-ı la  li ki cāndan ḥaber virir
 Bir neşvedir ki ruḥ-i revāndan ḥaber virir¹²⁰

Bir gevher-i yegānedir o ūḥ-i dil-pesend
 Bir par adır ki ḳıymet-i kāndan ḥaber virir

Dil bir siyāh- erde   Acem dil-berinde kim
 Ḥüsn-i li ası ḥ r-i cināndan ḥaber virir

ūaff-ı ni  āl-i cāmi  -i ḥayretde  aldı dil

¹²⁰ ki : -A

Nālem hemīşe şavt-ı ezāndan haber virir

Bu hōş edāda lehce-i şî'rim Ḥayātiyā
Vehbî mişāl tāze zebāndan haber virir

Ḥamīd

İsmi Muḥammeddir. Mevālī-i 'izāmdan İstanbul ma'zūli iken biñ yüz seksen bir senesi vefāt eylemişdir. Beyne'l-enām Neylī-zādelikle meşhūr bir zāt-ı şerīf idi. Müstaḳīm-zāde bu tāriḫi demişdir:

Ḳabr-i Neylī-zādeyi pür-nūr idüp Rabb-ı Ḥamīd¹²¹

Bu ğazel añlarındır:

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Şol rütbe māil-i püserem k'eylemem taleb
Şol ḳaḫbeniñ ki nāmı ola duḫter-i 'ineb

Şūrīde 'āşıkım baña şūḫ olsa dil-rübā
'Arz-ı merāma māni' olur şīve-i edeb

Şubḫ oldı yāre naḳl ile çarḫın sitemlerin
Hicrān müsevvidatı beyāz oldı hep bu şeb

İḳbāl-i çarḫı neşve-i cāvīd zann ider
Sükkānı beng-ḫāne-i cāhiñ 'aceb 'aceb

La'net o ehl-i cāha ki bī-minnet olmaya
İḫsānına ḫaseb yā 'ulüvv-i neseb sebeb

Eyle nişār-ḫāk-reh-i ehl-i dil Ḥamīd
Naḳdīne-i ma'ārif-i mevrūş-i mükteseb

Ḥalīmī Paşa

İbtidā Ḥ'ācegān-ı [33] Dīvān-ı Hümāyūn'dan olup devr-i menāşib-i 'āliye iderek rütbe-i 'āliye-i defterdāriye şu'ūd ve ba' deḫū iki tuğ ile ḳurb-i devletden teb'id ḳılındı. Ma'den-i kān-ı seḫā bir zāt-ı ma'ārif-pirā idi.

¹²¹ قبر نیلی زادہ □ پر نور ایوب رب حمید

Bu ğazel-i ra' nāyı dīmişdir:

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fa'ülün

Geldikde saña ol peri kâşāneyi boş o
Şun bāde-i nābı yere peymāneyi boş o

Fikr-i ruı itmekde dili vālih ü hayrān
Pend itme şaın gel dil-i dīvāneyi boş o

Her bir ade ardınca birer buse mi virdiñ
Şāı çekemem avr-ı kerīmāneyi boş o

'Ārz eyleyicek būs-ı lebiñ dil-ber-i annāz
Bir hōşça şarıl avr-ı zarīfāneyi boş o

Bilmem niye mestāneliĝiñ var saña n'oldı
Ey pīr-i kühen cünbüş-i ıflāneyi boş o

Şayd itdi Hālimī nice āvāre-i cāmı
Gel sen de uçur mürĝ-i dili lāneyi boş o

Hānif

İsmi İbrāhīmdir. Bunlar daı Dārü's-sa'āde yazıcısı olmuşlar idi. Ba' dehū
h'ācegānlıĝla çerāĝ olmuşlardır.

Bu na't-ı şerīfī dīmişdir:

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Hālaş it dāmenim dest-i 'adūdan yā Resūla'llāh
Beni urtar bu hevl-i ĝussa-cūdan yā Resūla'llāh

apunda zār zār ma'zeretden ĝayrı nem vardır
Maşun it ĝayra bezl-i āb-rūdan yā Resūla'llāh

Sirişkim atre atre cūy peydā itdi asretle
Eşer yok ĝülşenimde reng ü būdan yā Resūla'llāh

Murādım izmet-i dergāh-ı luţfuñdur şadaātle
Yine sensin ĝaraż bu ārzūdan yā Resūla'llāh

Hānif efgendeñi [34] aĝyāra pā-māle rızā virme

Seniñdir ğayreti koğma kapudan yâ Resûla 'llâh

Bu daği anındır:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Merhametsiz dil-ber-i cevvarsın bildim seni
Luţfi yok âzârı çok ğaddârsın bildim seni

Cezbede esbâb-ı hüsnün hep yerinde neyleyim
Bir felek meşreb-edâ mekkârsın bildim seni

Dün gece meclisde aldım çeşm-i şühundan haber
Nâzenînim mâ' il-i ağyârsın bildim seni

Âferîn ey nây-ı nâle sînede artsun demiñ
Şevk-bağş-ı meclis-i dil-dârsın bildim seni

Ġalibâ olmuş Ğanîfâ târ-ı dil-bend-i figâr
Şimdi ol kaydıla pür-efğârsın bildim seni

Bunlar daği anındır:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Mest-i cām-ı ' ışk olaldan çeşmimiz pür-ĥündür
Şâh-ı ' ışkıñ sâyesinde ' ayşımız her gündür

Neş'emiz artmağdadır ol ĥâl-i ' anber-bârdan
La' l-i nâbıñ keyfini mestâna şor niçündür¹²²

Bulmadım bî-' ışk hergiz râh-ı ' işrette şafâ
Zevk-i nâle şöğbet-i mey-ĥâneye merhündür

Çirk-i zühd-i yârda eyler izâle cürm-i ' ışk
Ġüyyâ kirpâs-ı nefse ma' zeret şâbündür

' Azli naşbından mu' avvendir ricâl-i devletiñ
Kıymet-i cevher nigîninden daği efzündür

Bir nigâh-ı çeşm-i rağbetdir niyâz-ı dil Ğanîf

¹²² şor niçündür : şun pür-ĥündür A

Bende-i dîrîneye luḡf-i nazār ḡānūndur

Bunı daḡı dimišdir:

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fa'ūlün

Hüršid šıfat ol meh-i ḡüsnüm šarıšınca
Ne çekdi siyeh kevkeb-i baḡtım barıšınca

Bir velvele düšdi ki kıyāmet ḡopa düšdi
ḡübān içine serv-i revānım ḡarıšınca

Ma'nā-yı 'ašaḡ šarmašıḡ olduḡı müsellem
ḡoyvirme miyān-bend-i niḡārı šarıšınca

Endāze-i inšāf iledir kāle-i gerdūn
Virmezler o kirbās-ı ümīdi ḡarıšınca

Esb-i hūneriñ cünbiš-i reftārı [35] bülendi
Bu teng zemīn üzre ḡanīfā yarıšınca

Ḥıfzī

İsmi Muḡammeddir. Kātib-i gümrük¹²³

Bu ḡazeller anındır:

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Süz-i firāḡdan ḡaberiñ yoḡ mıdır seniñ
Oldum helāk ḡiç kederiñ yoḡ mıdır seniñ

Gāḡı yanup yaḡılmadañ ol āftābdan
Ey āḡ-ı ātešiñ šererin yoḡ mıdır seniñ

Tā-key ümīd-i nīm-niḡāḡ-ı kerem begim
Ben mübtelāya bir nazariñ yoḡ mıdır seniñ

Her bir ḡademde ḡüsnüñe 'āšıḡ bešer bešer
Hür u melek misiñ pederiñ yoḡ mıdır seniñ

Taḡšil-i re's-i māl-ı višāle ḡalıš ḡöñül

¹²³ A: Kātib-i gümrük-i emti'a olup biñ yüz yetmiš üç sālında vefāt itmišdir. Ḥāfız-ı Kur'an idi.

Rizān-ı eşkden zararın yok mıdır seniñ

Āteş şaçar derūna maḳāl-i ḫarāretin
Eşk-i terinde bir eşerin yok mıdır seniñ

Zib-i nigin-i faḫra sezā cān bahā olur
Elmās-pāre-i güherin yok mıdır seniñ

Hıfzı nedir telāfı-i dil-berde inhimāk
Hübān içinde cilvegerin yok mıdır seniñ

Haşmet

Müderrişin-i kirāmdan ‘Abbās-zādelikle müştehir idi. Ve Rāgıb Paşa merḫūmuñ istişhāb-kerdelerinden ve maḳbūl u pesendīdelerinden idi. Biñ yüz seksen iki senesi vefāt eylemiştir.

Bu eş‘ār anındır:

Mefā‘ ilün, Mefā‘ ilün, Mefā‘ ilün, Mefā‘ ilün

Şoyunmuş sinesin açmış vücūdın tām göstermiş
O şūḫ ‘uşşāka bir āyine-i endām göstermiş

Velehū bu daḫi anındır:

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

İder iş‘ār bī-dīni olan bī-rahm bī-şefkat
Bulunmaz naḳş-ı cevher nefsi-i Tīmūr-ı Firengide

Şi‘ār olmuş kibār-ı aşra oynaklık teraḫḫumda
Aranmaz ğayrı Haşmet ādemiyyet tavr-ı çengide

Hāmī

İsmi Aḫmeddir. Maşkat-ı re’si [36] Āmid’dir. Derviş Āgāh merḫūmdan oḫumuşdır. Köprili-zāde ‘Abdu’llāh Paşa merḫūma dīvān efendisi olmuştur.

Bu ğazelleri dimişdir:

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Neş’e-i mey ğāze-i ruhsār-ı āl olmuş saña

Revġan-ı gül dühn-i ħandîl-i cemâl olmuş saña

Oldı zîr-i lebe fikr-i bûse ġarġ-âb-ı dehen¹²⁴
Leb Şeker ġabġab turunġ u portakal olmuş saña

Hüsnüñü taŐvîr iden naġġâŐ dest-efŐân olup
ReŐġa-pâş olmuş ħalem pûskürme ħâl olmuş saña

Şîr-i meh-tâba ġalınmıŐ mâye naġl-i tûrdan
Sâ' id-i sîmîn sâġ-ı bî-mişâl olmuş saña

ġayra ħelvâ gibi ħâzîr Şalma mûm-ı Şehd-i leb
Yan yaġıl ey dil ne mûm olmuş ne bâl olmuş saña

Şöyle nevmîdim ki fikr-i bûse gelmez yâdıma
Baġtı gör farz-ı muġâl-ender-muġâl olmuş saña

Nûrî ġıġmıŐ süzġi-i mehden elenmiŐ âftâb¹²⁵
Gerden-i Şâf u binâġûŐ-i zülâl olmuş saña

Ĥâmiyâ aldı beni bu tâze nazmın neş'esi
Bu ' aŐîr-i nev mey-i dîrine-sâl olmuş saña

Bu daġi anlarındır:

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

ÂŞâr-ı ġıbta sîne-i bî-kîneden ġıġar¹²⁶
Bir demde ' aks-i Őafġa-i âyîneden ġıġar

Def' -i raġîbdir raŐadı kenz-i vuŐlatın
Genc aldasan bu ejderi gencîneden ġıġar

Bilse benim ġadar o perî ġadr-i ħüsnini
Bir laġza Şanma ħâne-i âyîneden ġıġar¹²⁷

Zâhid ' aceb mi Şu' bede-bâz olsa dekk ile¹²⁸

¹²⁴ lebde : lebe V, İ

¹²⁵ nûrî : derdi A

¹²⁶ âşâr : neş'e-i âşâr İ

¹²⁷ A: 4. beyit

¹²⁸ bâz olsa dek ile : bâzlıġlar eylese A

Her ne çıkarsa hırka-i peşmīneden çıkar¹²⁹

Geldikde bezme yār düşer kalbe ıztırāb
Ta‘zīm için kudūmına dil sīneden çıkar

İş eskilerde geçme yine eski yārdan
Pür-zūr neş‘e-i bāde-i pārīneden çıkar

Etfālī kor mı [37] kām ala bir gün uğurlaya
Şenbe ‘ulüvv gibi pes āzīneden çıkar

Bī-h‘āblık humārı düşer çeşm-i mestine¹³⁰
Her şubh-dem ki şöhet-i dūşīneden çıkar

Dāğ itdi cevri le beni āyā görür miyim
Ol kīne-cū bu hūy-ı pil-i kīneden çıkar

Degmez fülüs-ı aħmere şad-neş‘e-i niyāz
Kālā-yı vaşl bender-i naqđīneden çıkār

Dirse inanma ülfet-i hūbānı terk ider¹³¹
Hāmī meger ki ‘ādet-i dīrīneden çıkār

Bunı daħi dimişdir:

Mef‘ülü, Fā‘ilātü, Mefā‘ilü, Fā‘ilün

Pür-gūluğ itme nāle vü zārın kes istemez
Ey ‘andelīb o gül uyuşmuş ses istemez

Erbāb-ı cāha cūd gerek nā-kes istemez
Cūd eyle cūd nā-kesi hiç bir kes istemez

Güft ü şenīdīn ebkem olur tercemānları
A‘mā ile mücāleseti aħras istemez

Virmez ‘aşīr-i nev mey-i dīrīne neş‘esin
Maħbūb daħi mey gibi pek nev-res istemez

¹²⁹ A: 2. beyit

¹³⁰ bī-h‘āblık : mey-h‘ārluğ A

¹³¹ dirse : dirler A

Çirk-i derûnı bāde-i ʿirfān ider nazīf¹³²
 Çirk-i cenābet-i dil için mığtaş istemez¹³³

ʿİsā gibi mücerred olur rifʿ at isteyen
 Ğilmān terk-i cāriye-i Çerkes istemez

Jūlīde-mūy-ı ser yeter abdāl-ı ʿışka tāc
 Çakmaqlı bendi şarığı nʿeyler fes istemez

Deh rūze bāğ-ı dehrde ʿārif çü müşg-i bīd¹³⁴
 Peşmīne ile kaniʿ olur atlas istemez

Uğratma bezme zāhid-i süfli ṭabīʿ atı
 Bu şāh-bāz lānesidir kerges istemez

Qovsan gider mi rişte-i ihsāna bend olan¹³⁵
 Mürğ-i dile kerem gibi bir maḥbes istemez

ʿĀrif-miṣāl şeklgerī yek-cihet gerek
 Bālā vü zīr ve pāye-i piş u pes istemez

Bir Āmidiye dil-beri ister mi dil didim
 Gösterdi lehçesin didi ister pes istemez

Eṭfāl-i nār-ı cūʿ ider ey nefis-i nān-ı ḥuşk
 Tennūr-ı miʿ de eṭʿ ime-i enfes [38] istemez

Hāmī bu nazm-ı tāzeniñ ister nazīresin
 Yüz kez baḥāne eyleseler üzkes istemez¹³⁶

Bu daḥi anındır:

Mefʿ ūlū Fāʿ ilātū Mefāʿ ilū Fāʿ ilün

Yād eyle meyle sāķī dil-i pūr-melālimi¹³⁷
 Farq idemem ğamiñla yemīn ü şemālimi

¹³² ider nazīf : nazīf ider A

¹³³ çirk : ğill A

¹³⁴ müşg-i bīd : naḥl-i bīd A

¹³⁵ bend olan : - İ

¹³⁶ kez : kere İ / kes A

¹³⁷ yād : şād A

Kâğıd yanar yazarsam eger ʿ arz-ı hâlîmi
Dilden şabâ o şâha beyân eyle hâlîmi

Bâğ-ı ğamiña vesîle ğufrân ider seniñ¹³⁸
Zâhid bu maʿ şiyetle geçen mâh u sâlimi

Her bir kemâli çünki olur mücib-i zevâl
Noğşâna kâʿ ilim taleb itmeme kemâlîmi

Oldum bu hâkdâna peşimân nüzûldan¹³⁹
Fikr eyleyince dağdağa-i irtihâlîmi

Cünbiş-firîb-i rişte-i cânım üzölmekle¹⁴⁰
Ey muṭrib-i ğam eyleme pek ğuş-mâlîmi

Hâmî metâʿ -ı zerka harîdârdır diyü
Zâhid yabana söyleyüp almış vebâlîmi

Bunlar daḡi anındır:

Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün

Şafâda yüz ḡum-i bâdeyle hem-civâr olalı
Daḡıl-i mey-kede pîr-i muğâna câr olalı

Değışdi ğölşeni ʿ ışka görünce ruhsârîñ
Hezâr görmedi bir böyle ğöl-hezâr olalı

Nizâm-ı kişver-i ḡüsni o şâh-ı devrânîñ
Bozıldı pâ-zede-i ceşş-i zengibâr olalı

Fesâd kevne muḡârin ʿ adem vücûda [39] redîf
Ciḡân yoğ olmada mânend-i şemʿ dâr olalı

Ḳuvâya geldi ḡalel çün görindi müy-ı sefid
Kim oldu râḡatımız leylimiz nehâr olalı

Kişi ḡarînini elbette kendi gibi ider
Felek ḡarârı kime virdi bi-ḡarâr olalı

¹³⁸ bâğ : şür A

¹³⁹ peşimân : perişân A

¹⁴⁰ cünbiş-firîb : olmuş ḡarîb A

Nümāyiş-i gül-i rüyından olma efzūter
Kenār-ı gülşen-i hüsniñ benefşe zār olalı

Ne gördi şerha-i dil dağ-ı sineden ğayrı
Hünerle Hāmī nigīn gibi nāmdār olalı

Bunu daħi dimişdir:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Leb-i dil-dāra revnağ cūş-i teb-ħāleden gelmiş
O gül-berg-i tere t̄āb u t̄arāvet jāleden gelmiş

Gören püskürme beñler rüy-ı ālında o şūħuñ dir
Benekli bir kumāş-ı tazedir Bengāleden gelmiş

İder irāş-ı şöhret fer'-i zībā aşl-ı nā-çize
Piyāzıñ irtifā'-ı k̄adri k̄at k̄at lāleden gelmiş

Ruħ-i sākī gül-i şād-āba dönmüş neş'e-i meymen
Bu taze āb u t̄āb ol āteş-i seyyāleden gelmiş

Şaķın bir kār-ı nā-hem-vār ile şöhret-pezir olma
Hemişe sū'-i zikr-i Sāmīri gūsāleden gelmiş

Görüp ol gül-ruħuñ destār-ı ālin bī-ķarār oldum
Dile ser-geştelik ol şu' le-i cevvalēden gelmiş

‘ Aceb kim halka-i āğūşdan yār ictināb eyler
Kemāl-i kevkebe görmez ki māha hāleden gelmiş

İder āh u figān erbāb-ı ‘ işķı mu' teber Hāmī
Hezāra gülşen-i ‘ ālemde rağbet nāleden gelmiş

Bunlar daħi anındır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Niyāz-ı cāmını şun bāri ķandırıcaya dek
Nişān-ı vuşlata bir at doķandırıcaya dek¹⁴¹

¹⁴¹ bir : t̄ir A

İder zamâne mezād-engübīnini şīrīn¹⁴²
Gürūh-ı naḥl-i belāya dadandırıncaya dek¹⁴³

Dolandırır bizi eṭrāf-ı ḥvān-ı vuşlatda¹⁴⁴
O şūḥ kelb raḳībe dalandırıncaya dek¹⁴⁵

Bu āsiyāb-ı felek gūne gūne gerdiş ider
Dürüş-t-i dāne-i ʿömri ufandırıncaya dek¹⁴⁶

Hezār ḥūn-ı cigerler döker bu gülşende
Zamāne bir gül-i āli boyandırıncaya dek

Öpüp ayağını çok dökdi āb-rüy-ı niyāz
O servi cūy-ı sirişkim uzandırıncaya dek

O meh pür eyledi gül-miḥ-ı dāğ ile sinem
Dile şaḥīfe-i mihrin ḳadandırıncaya dek¹⁴⁷

Hezār ḳalʿ a-i [40] tezvīri fetḥ ider süfehā
Dükān-ı cism-i ḥabīsīn donandırıncaya dek

Ne āb u tāb döker ḥāke çeşme-i ḥürşid
Serāb-ı deşt-i Ḥicāzı şuşandırıncaya dek

Dükendi nābī sözi Ḥāmi çend mısraʿ la
Ne çekdi ḳāfiye bābın ḳapandırıncaya dek

Bunları daḥi dimişdir

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Esrār-ı ʿışḳ söyleyecek güft-gü degil¹⁴⁸
İksir-i vuşlat eyleyecek ārzü degil

Merd-i Ḥudā firīfte-i reng ü bû degil

¹⁴² mezād : murād A

¹⁴³ gürūh : kürūm A / dadandırıncaya: varandırıncaya V, İ

¹⁴⁴ ḥvān-ı vuşlatda : bāğ-ı vaşlında A

¹⁴⁵ A : 7. beyit

¹⁴⁶ A : 6. beyit

¹⁴⁷ mihrī ḳadandırıncaya: mihrin ḳandırıncaya V, İ

¹⁴⁸ güft-gü : güftelü İ, A

Bu gülşeniñ hezârı hezâr-ârzü degil

Bir hâle uğradıñ gibi rengin peridedir
Ey lâle-ḥadd bu gördigimiz reng-i rû degil

Raḥm it niyâz-ı vaşl ile dökdüm yüzüm şuyın
Bu âb-rûdur ey yüzi gül-âb-cû degil

Bilmem nedir bu gerdiş-i kec-devr-i nâ-sezâ¹⁴⁹
Ey âsiyâb-ı çarḥ bu evvelki şu degil¹⁵⁰

Çün ʿicl-i Sâmirî nice bir zâhidi aḥûr
Zikr-i Ḥudâ bu ʿarbede bu hây u hû degil¹⁵¹

Zâhid kelâmı muḥtasar it refʿ -i şavtı ço
İnşâf yok mı sende bu yaşıdır kuru degil¹⁵²

Ġam-râyic ol kadar ki gül-i zaʿ ferân daḥi
Bir dem şafâ-yı ḥâtır ile ḥande-rû degil¹⁵³

Eṭvâr-ı yâr ḳaddi gibi muʿtedilcedir
Pek nîk-ḥû degilse de pek kîne-cû degil¹⁵⁴

Zaḥm-ı mizâc-ı nâz ki sûd itmez iʿtizâr
Çâk-ı zücâc ḳâbil-i ḥayt-ı rûfû degil¹⁵⁵

Ḥâmî ḳalursa böyle esîr-i ḥumâr-ı ğam
Ḥum-ḥâneler tehî ola câm u sebû degil

Bu daḥi anındır:

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Şöyle sūzân ol ki âteş-ḥâneler reşk eylesün
Âteş olsun şemʿalar pervâneler reşk eylesün

¹⁴⁹ bilmem : bilsem A

¹⁵⁰ A: 6. beyit

¹⁵¹ A: 7. beyit

¹⁵² A: 5. beyit

¹⁵³ A: 9. beyit

¹⁵⁴ A: 10. beyit

¹⁵⁵ A: 8. beyit

Tükme-i zerkârını çözü sîne-i simîniñ aç
Çâk çâk olsun şâdef dür-dâneler reşk eylesün

Nîm-bismil mürğveş çık hâne-i hammârdan
Şîve-i reftârına mestâneler reşk eylesün

[41] Naṭ -ı ʿirfânıñ şu ʿûd it rütbe-i vâlâsına
Beydağ-ı ʿirfânına ferzâneler reşk eylesün

Hâmiyâ bir kâkül-i müşgîne ol dil-beste kim
Halkâ-i zincîriñe divâneler reşk eylesün

Bu daḥi anındır:

Mefʿülü Mefāʿîlü Mefāʿîlü Faʿülün

Der-ḥʿâbdır ol nergis-i mestâneyi boş ço
Bülbül uyumuşmuş o gül efsâneyi boş ço¹⁵⁶

Toldur raqamın hâneleriñ vefk-i niyâziñ
Vaqtin gözedüp maṭlab olan hâneyi boş ço

Ancak melekü ʿl-ʿarş bilür ʿarş verâsın
Teftiş-i mollâ bahş-i ḥakîmâneyi boş ço

Her kânde giderse taqılup ardına düşme
Ey rişte-i nezzâre o dür-dâneyi boş ço

Süziş aña vuşlat demidir itme refâkat
Fânüs gider şemʿ ile pervâneyi boş ço

Ey bülbül-i cân cilvegehiñ bâğ-ı cinândır
Âlüde-i ḥâr u ḥas olan lâneyi boş ço¹⁵⁷

Bezî it bize sâķî meyi tâ âḥir olunca
Rindân şaķın boşlama mey-hâneyi boş ço

Bâzâr-ı cünün revnaķıdır seng-i melâmet
Şulḥ eyleme eṭfâl ile divâneyi boş ço

¹⁵⁶ uyumuşmuş: uyumuş İ, A

¹⁵⁷ ḥâr u ḥas: nâr u ḥüsn V, İ

Pinhānı kazādır perī kūyine varma
Çarpılmadan evvel o perī-ḥāneyi boş қо¹⁵⁸

Pendi bize maḥşūşdur ol vaḥşi nigāriñ¹⁵⁹
Ḥāmī heves-i ma'ni-i bī-gāneyi boş қо

Hāzık

İsmi Seyyid Muḥammeddir. Maşkaṭ-ı re'si Erzurūm'dur. Erzurūmī Hāzık
dimekle ma' rūfdur. Müretteb dīvānı vardır.

Bu ğazelleri dimişdir:

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Āmed şüde fütādesi çābük ayaklıdır
Ammā ki semt-i ḥānesi çıkmaz zuḳaqlıdır

Şekve kıllıklı alma o şūḥı dehānıña
Şāyed ḳulağına doḳunur bir ḳulaqlıdır

Çeşm-i terim piyāle ile hem-sifāl itse
Dāğ-ı ciğerde lāle ile bir ocaqlıdır

Cān virdi şevheri giceden yüz görümcelik
Ḥālā 'arūs-ı çarḥ-ı kühen āl duvaqlıdır

Hāzık nigāh eyleyemez mihr-i ḥüsnüñe
Zaḥm-ı remedle dīde-i baḥtı çapaqlıdır

Bunı daḥi dimişdir:

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Eyler şitāb-ı şaḥne sihām-ı ḳader ḳader
Şaḳla piyāleyi gelür ol bī-başar başar

[42] Pāy-i raḳībi balṭa keser ḳūy-i yārdan
Zann itme ol pelīdi ki keskin keser keser

Cevzā mişāli ḥizmet-i ḥāk-i deriñ için

¹⁵⁸ ḳoma : қо A / bu beyit İ'de yok.

¹⁵⁹ pendı : şaydı A

Bağlar miyāna kıavs-ı kızağdan kemer kemer

Olmaz ħalāş bār diğer bārdan diyü
Söyler lisān-ı ħālile her bir semer semer

Gerdūnı zīr-i rāna alur bir ʿināndır
Ursa semend-i fikrine Ĥāzık eger eger

Bunı dağı dimiştir:

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

Sirişk-i merdümüñe dīdemiz bebeklik ider
Cihānı seyle virir nem neme gereklik ider

Küçük olursa felek Mevlevī-i devrāna
Külāh-dūzi olur meh şafağ eteklik ider

Uçurma virme der-ʿuşşāka vaʿde-i vaşlı
O şāh-bāz-ı ħağ-āver kıatı tüleklik ider

Derūn-ı hāleye kıoymuş felek nemekdānı
O āftāb-ı cemāle meger yemeklik ider

ʿAceb mi țārem-i gerdūn-ı bī-sütün olsa
Hemişe āh çeker sözüümüz direklik ider

Meger serir-i nezāketde ħ^vāba varmışmış¹⁶⁰
O şūħa țurreyi bād-ı şabā sineklik ider

Hezār dāğla kim lālezāra döndürdi
Vücūd-ı Ĥāzık-ı zārı meger çiçeklik ider

Bunlar dağı anındır:

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Dest-i ümīdi zeyl-i ricādan kes istemez
Miskīn-kelāle şifteyi üzkes istemez

Endāzeden birūn sitemiñ tā-be-key felek

¹⁶⁰ varmışmış : varmışdır A

Senden bürehne cāmelige aḡlas istemez

Dünyāda ḡül-i 'ömr ile āsāyiş isteyen
Āzār u cevri kimseye çün kerkes istemez

Muḡbil hemişe dīde-i a' dāya ḡār olur
Rāh-ı emekde pīş-revidir pes istemez¹⁶¹

Almaz meşāmmı nūkhet-i peymāne zāhidiñ
Meşhürdur ki bŷy-i güli ḡunfes istemez

Nevbetle āh lāzım imiş giryeden bedel
Bādı olursa cŷy-i sirişki es istemez

Ruḡsārı ŷzre olmadıḡından ḡubārī ḡaḡḡ
İtdüm ḡırāş ḡülşen-i ḡüsni ḡas istemez

Teşbih olunsa serv-ḡad-i yār [43] incinür
ḡoḡrı iş ile rāst sözi bir kes istemez

Evzā' -ı serd ile güzelim açma dāḡ-ı nev
Kāşānemiz şitāda bizim menfes istemez

ḡabs olsa bi'r-i Yūsufa itmez tenezzŷli
Çāh-ı zekāndan özge ḡönŷl maḡbes istemez

İster diyŷ neder bu ḡadar Türk ŷ tāzeler
Yel gibi kŷy-i dil-bere ey dil es istemez

ḡāmī Efendi nazmına tanzīr istemez
ḡāzıḡ olursa pey-revi ister pes istemez

Bunlar daḡı anındır:

Fe' ilātŷn Fe' ilātŷn Fe' ilātŷn Fe' ilŷn

ḡā'ir-i ḡudse yeter oldu vŷcŷduñ maḡbes
ḡā-be-key bu ten-i şad-çāk ola mānend-i ḡafes

Şıḡlet-i riş-i dirāziñ çekemezler rindān
Şŷfī yārān-ı şāfā dŷr gerekdir ŷzkes¹⁶²

¹⁶¹ emekde : emelde İ, A

Deh lisānı var iken lāle denilmez ebkem
Şeb-i tāriñde der-bend-i zebān-ı aḥras¹⁶³

Zīr-i pāye felegi alsa oḥursa şāyān
Şafḥa-i levḥ-i suṭurlābda taşvīr-i feres

Ne ḳapar taḳye ḳapanlar ser-i ʿuryānımdan
Mest-i ḳanzil yaturam başda ne destār ne fes

Reh-i cānānede gönlüm nice ārām itsün
Var iken ʿazmi niye itmede feryād-ı ceres

Tāzelendirdi kühen ḳışsa-i şevḳım Ḥāzıḳ
Aldı gönlüm yine bir tāze nihāl-i nev-res¹⁶⁴

Buni daḫi dimişdir:

Mefāʿ ilün Feʿ ilātün Mefāʿ ilün Feʿ ilün

Göñül ḳomaz girih-i zülf-i yāremiz muḡlaḳ
Bu ʿuḳdeniñ n'ola ḥallinde olsa diş ṭımaḳ

Tefāvüt üzredir insānda cevher-i zātī
Tesāvi üzre degildir baḳılsa beş parmaḳ

İrişmek evc-i kemāle beyān-ı müşkindir¹⁶⁵
Neler gelür başına ferz olunca bir beydaḳ

Nişīmen olsa bize menbaʿ-ı Fırāt gibi
O serv-i nāz ile evvel bahārda çamraḳ

Başımda taşır idim çün [44] nişān-ı sādātı
Hediye itse o meh-pāre bir yeşil yapraḳ

Cihānı sırr-ı ene'l-Ḥaḳḳdan eyleyen āḡāh
Firāz-ı dāre sezā var degil midir el-ḥaḳḳ

¹⁶² şāfā : şāfālī A

¹⁶³ zebān : lisān A

¹⁶⁴ nihāl : civān A

¹⁶⁵ evc : üzre A / beyān : piyāde A

Rakīb-i dūn düşe yazmışdı pāyine yārīñ
Sezā degil mi urulsa o altabāna ayak

umār elden ayakdan düşürdi rindānı
Bu demde sākī münāsib degil mi elde ayak

Bu na-şinīde vü nā-dīde nazm-i-ter Hāzık
Virir sefīne-i yārāna başka bir revnak

Velehū:

Mef'ulū Mefā'ilū Mefā'ilū Fa'ulūn

Kesb eyle gönül da'vi-i merdāneyi boş o¹⁶⁶
Leb-riz-i mey ol na'ra-i mestāneyi boş o

İtmezse gönül zülf-i girih-gırde ārām
Zincir ile zabt olmaz o divāneyi boş o

Gel sineye ık boşla der-āgūş-ı hayālī
Eyvān demidir kūşe-i kāşāneyi boş o

Hicrān yeter ālüfteyi doldurma caime
Ey vā'iz-i pür-gū biraz efsāneyi boş o¹⁶⁷

Olsun deheniñ hāli diliñ feyzile memlū
Pür eyle sebū-yı meyi peymāneyi boş o

Ey rind alınmış yine kånūn-ı neşātiñ
Kim didi ki var mescide mey-āneyi boş o

Gül-geşt-i çemen-āne ber-endāz-ı sūkūndur
Pervāze gel ey murğ-ı seher lāneyi boş o

Ābād olacak vakf-ı arab-āne-i Cemdir
Ey büm-i elem ātır-ı vīrāneyi boş o

Gönlüñ hevesi hāl ile gīsūya düşürme
Biñ dām-ı belā var ama'-ı dāneyi boş o

¹⁶⁶ gönül : hüner A

¹⁶⁷ A'da bu beyit yok / İ'de bu mısra "Eyvān demidir kūşe-i kāşāneyi boş o" şeklinde tekrarlanmış.

Vir beyt-i vücūduñda olan varımı ʿışka
ʿİrfān ile ʿolsun dir iseñ hāneyi boş ʿo

Çār ebrūya teşhīre ʿonup vefk-i murabba¹⁶⁸
Evtādı gözet līk ʿutub-hāneyi boş ʿo

Sen encūmen-i yāre sezāvār olamazsıñ
Hāzıķ heves-i meclis-i cānāneyi boş ʿo

ḤARFÜ'L- ḤĀ'

Ḥayrī

İsmi Seyyid Muḥammeddir. Vīrānşehir'dendir. Ḥakīm-zāde ʿAlī Paşa ile altmış sekizde İstanbul'a gelmişdir. Ve seksen tārīhinde h'ācelikle kethūdā [45] ḥalīfeligiyle ʿerāğ olmuşdur. Ve Devlet-i ʿAliyye'de re'isü'l-küttāb ve kethūdā-yı şadr-ı a'zāmī olmuşlardır. Ordu-yı hümāyūnda re'isü'l-küttāb¹⁶⁹ iken ordu-yı hümāyūn ma'āza'llah ber-geşte olup ḥīn-i firārda Boza nām nehr-i mezbūri ʿubūr iderken bi-ķazā'ullāh müstağrıķ-ı lüce-i mağfīret olmuşdur. Biñ iki yüz dört muḥarremi ğurresinde vāķi' olmuşdur.

Bu ğazeller anındır:

Mef'ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Ġisūlarıñdan olmağa nūkhet-rübā şabā
Kūyuñ benim gibi dolaşur dā'imā şabā

Ġüller nuķūd-i ķabzına olmazdı kef-ğüşā
Mülk-i ʿemende olmasa şāḥib-seḥā şabā

Ebkār-ı ğoncaniñ ne ʿaceb açdı yüzlerin
İtmez mi ʿandelīb-i ʿemenden ḥayā şabā

Zülf-i siyāhına doķunup derhem eyledi
Tel kırdı bezm-i yārda itdi ḥaṭā şabā

Meşşāta-i ʿemen diyemem ol ḥāk-i pāydan

¹⁶⁸ ebrūya : ebrūyı A

¹⁶⁹ ve kethūdā-yı şadr-ı a'zāmī olmuşlardır. Ordu-yı hümāyūnda re'isü'l-küttāb : -A

Olmazsa nergisiñ gözine sürme-sā şabā

Qıldı derīde perde-i ʿ arz-ı hezārı hayf
Gül peykerinden eyledi keşf-i ğıta şabā

Taʿ līm-i secde eyledi ol serv-ķāmete
Qadd-i nihāl-i gülşeni itdi dü-tā şabā

Āb u tūrāba hūkmüni cārī ider midi
Baħr ile berre olmasa fermān-revā şabā

Meşhūr-ı dil-güşālığıla rūzgārda
Mānend-i nazm-ı Hayrī-i muʿ ciz-edā şabā

Velehū:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Miyān-ı mey-keşānda būs olunduķça leb-i mīnā
Qızardı ğayretinden bāde şanma ğabğab-ı mīnā

Degildir bā-neseb kesbi gerekdir feyz-i istiʿ dād
Tūrāb u sengidir ben bildiğim ümm ü eb-i mīnā

Olur rūşen-güher keştī-süvār-ı ķulzüm-i ʿ izzet
Degil mi ālem içre rüy-ı destīñ merkeb-i mīnā¹⁷⁰

Tehī-desti dil-i dānāya bādī-i güşāyişdir
Pür olsa meyle şafvetden berīdir meşreb-i mīnā

[46] ʿ Aceb mi merd-i bī-dāniş ķalursa hāk-i zilletde
Tehī ķalsa alınmaz deste meyden ķalīb-ı mīnā

Ne siħr itdiñ meded ey sākī-i sākī ki gösterdiñ
Hābāb-ı bādeden şad māk-ı ķāh-ı Naħşeb-i mīnā

Olur maħsūd mihr ü meh fūrūğ-ı řabʿ -ı Hayriden
İderse iķtibās-ı nūr-i fiřrat kevkeb-i mīnā

Velehū:

¹⁷⁰ ālem içre rüy-ı destīñ : āb içre destīñ A

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hayāl-i tāb-ı rüyuñ dilde kim nā-gāh olur peydā
Fezā-yı sinede her dāğdan bir mäh olur peydā¹⁷¹

Girer dil mülki bir gün kabza-i teşhīr-i cānāna
O iqlīm-i vesī' a lā-cerem bir şāh olur peydā¹⁷²

Leīm-i bī-mürüvvet hāne-zādı cūd u ref'etdir
Ne hāletdir künām-ı şīrden rübāh olur peydā

Çekildi tār-ı zülfi dest-i dilden hayli demlerdir
Hemīşe rişte-i ümmīdimiz kütāh olur peydā

Nesīm-i āh-ı serdim hier-i rüyuñla vezān olsa
Miyān-ı tābiş-i temmūzda deymāh olur peydā

O dem kim mevc ura āb-ı revān tīg-ı bürrānıñ¹⁷³
Anı cezb itmege sūrāh-ı dilden çāh olur peydā¹⁷⁴

Beyābān-ı sūhandan Hayriyā Nüzhet Efendiniñ
Sevād-ı nazma nāl-i hāmesinden rāh olur peydā

Velehū:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Olursa bī-ruḥ-i dil-ber şafā-yı 'ālem-i āb
Bana semūm-ı sitemdir hevā-yı 'ālem-i āb

Ġubār-ı gerd-i kederden eşer kıomaz dilde
Mişāl-i şu'le-i berg-i giyā-yı 'ālem-i āb

İder selāsil-i emvāc-ı meyle ser-beste
Cünūn-ı miḥneti dārü'ş-şifā-yı 'ālem-i āb

Gül-i şüküfteleri eylemez ḥazāndan pāk
Nazīr-i bāğ-ı cināndır fezā-yı 'ālem-i āb

¹⁷¹ dāğdan : mähdan A

¹⁷² vasi' a : celīle A

¹⁷³ ura : üzre A

¹⁷⁴ A: 4. beyit

Değişmez efser-i şahīye cām-ı şahbāyı
Hidīv-i mülket-i cemdir gedā-yı ʿālem-i āb¹⁷⁵

Nümūnedir gül-i ruhsār-ı pāk-ı cānāndır
Alınsa deste eger lāle hāy ʿālem-i āb

Şarīr-i hāme-i Hayrī virir bu meclisde
[47] Şimāh-ı cāna ğinā-yı nevā-yı ʿālem-i āb

Velehū:¹⁷⁶

Mefā ʿīlün Mefā ʿīlün Mefā ʿīlün Mefā ʿīlün

Nümāyān oldı dilde rişte-i efkār piç-ā-piç
Zuhūr itdi hayāl-i tırta-i tarrār piç-ā-piç

Şaķın kec-tıynetāndan istikāmet eyleme ümmīd
Miyān-ı berhemende bestedir zünnār piç-ā-piç

Dil-i dānā bulur şad-çin-i naḥvet ʿizz u rif atden
Olur bālāya çıkdıkça dehān-ı nār piç-ā-piç

Hamīde-ḳadd ider ḳadrin bülend eylerse de gerdün
Ser üzre oldıĝın seyr eyledim destār piç-ā-piç

İder rüşen-dilān reftār-ı çarḥıñ tavrı devrinde
Yürür ber-muḳtezā-yı reh-güzār enhār piç-ā-piç

Nʾola ebrūsını pür-çin kılsa ol teb-i naḥvet
Kılur üstād tıĝın cevherin izhār piç-ā-piç

Tekāpūlar ider şāhib-mezālim nāsa dārında
Künāmında olur elbette ḳadd-i mār piç-ā-piç

Bu mürvārīd-i nazm-ı dil-keşin bi ʾllāh ey Hayrī¹⁷⁷
İder çok ḫab ʿ-ı mevzūnı mişāl-i nār piç-ā-piç

Velehū:

¹⁷⁵ Aʾda bu beyit yok

¹⁷⁶ Aʾda bu şiir yok

¹⁷⁷ mürvārīd : vāriddir İ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Āfeti dehriñ haṭṭ-ı ' anber-miṣāliñdir seniñ
Fitne-i devr-i kamer cānā cemāliñdir seniñ

Şanma hāl u haṭṭ-ı ' izār-ı yāri kılmıñ pür-sevād¹⁷⁸
Dilden ' aks-endāz olan gerd-i melāliñdir seniñ

Ey müheyyā-sāz-ı tūfān-ı kader baḥr-i muḥīṭ
Kaṭre-i nāçize deryā-yı celāliñdir seniñ

Cilveger şanma şuver āyine-i ekvānda
' Aks-i şūḥ-ı şūr-i pervāz-ı hayāliñdir seniñ

Lāleyi pür-dāğ-ı ḥasret ğoncayı dil-ḥūn iden
Nağş-ı āteş fitne-i ruḥsār-ı āliñdir seniñ

Āftāb-ı rūy-ı yāre karşı turmuşsun yine
Ey kamer var ise hengām-ı zevāliñdir seniñ

Çok mı Ḥayrī merdüm-i çeşm-i hünermendān ise
Hāl-i dil-ber noçta-i kilik-i kemāliñdir seniñ

Velehū:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Nazra lağzide olur cünbiş-i [48] reftārından
Kaṅd-i ter şu kesilür ḥaclet-i güftārından

Ġıbta reşkile ter-i dāmen ider berg-i güli
Kaṭre-i ḥōy ki düşer şafḥa-i ruḥsārından

Göremez bir daḥi şıḥḥat yüzini dünyāda
Uğrayan derd-i dile dide-i bīmārından

Āteş-efsürde olur şu' lesi eفزün olsa
Güm olur kim ki tecāvüz ide miçdārından

Ḥam-be-ḥam zülfini rüyında temāşā kıldım
Çini seyr eyledim āyine-i didārından

¹⁷⁸ pür-sevād: pür-sevdā V, İ

Ṭurre nevbet mi virir pāyiñi pūs eylemege
Dāmenin ḳurtaramaz yār ḳafādārından

Dürr vücūd-ı yeme bürhān-ı celīdir Ḥayrī
Bellidir şā'ir olan nazm-ı dürer-bārından

Velehū:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Saña revnaḳ şiken mihr-i dıraḥşān dirler
Baña āyine şıfat sinesi 'uryān dirler

Ḥaṭṭ-ı nev-ḥāste-i 'arız-ı gül-rengiñ için
Cedvel-i sebz ile bir tuḥfe gülistān dirler

Cümle sükkānı ḳamer ṭal'at-ı meh-rūlar olur
Ḳişver-i ḥüsne begim ḥıṭṭa-i Māhān dirler

Sürme-i çeşm-i emel şimdi sevād-ı ḡamdan
Bu siyeh-baḥṭlıḡa şām-ı ḡarībān dirler

Süz-i sīnemdir iden böyle sirişkim cārī
Dāḡdan ḥāşıl olur seyl-i firāvān dirler

O sehī-serve şarıldıkca ten-i zerd u nizār¹⁷⁹
Ma'ni-i 'ışḳı bilüp 'aşıḳ-ı bicān dirler

Nice Ḥusrev nice Āşaf nice Cem yazmışlar
'İşḳ mecmū'asına defter-i dīvān dirler

Ḳāḍı-i fāzıl-ı iḳlīm-i hūner der-gehine
Zümre-i şāf-dilān ḳaşr-ı 'azizān dirler

Aña taḥḳīḳ-i mezāyā-yı süḥān vehbīdir
Zātına 'Urfada 'allāme-i devrān dirler

İşbu nev-bāve-i naḥl-i ḳalem-i Ḥayriye¹⁸⁰
İder 'aṭf-i nazarı dīde-i Ḥassān dirler

¹⁷⁹ ten-i : - i

¹⁸⁰ ḳalem : süḥān A

[49] H̄ARFÜ 'D-DĀL

Dāniş

Süleymān Efendi. H̄ācegān-ı Dīvān-ı Hümāyūn'dan idi. Biñ yüz seksen sekiz senesi fevt olmuşdur.

Bu ğazelleri dimişdir:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

O şūh ideli sevgend-i ' ışkıımı taħnīş
Dili ferāiz-i ālāma eyledi tevrīş

Añup o mehveşi şūfī ħurūş ider bilmez
İder tezekkür ile muzmerātını te'nīş

Lebiñ ki teng-i şekerdir yanımda luţf eyle
' Adūyi yād idüp itme dehānını telvīş

Virir mi ruḥşat-ı da' vā-yı ' ışk ' uşşāka
Nigāh-ı āfeti baḥḥāş ebruvānı baḥīş

Felekde ḥüsn-i nazarlar yegāne oldı tamām
Sezādır eylese Dāniş bu ni' meti taḥdīş

Velehū:¹⁸¹

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Beni bir nīm-nigeh-i āfet ile itdi ḥarāb
Görmeseydim o büt-i ' işve-nümāyı ey kaş

Eyledi nağme-i ḳānūn cefāyı icrā
Nāḥun-ı ḥayret-i dil-dār olalı sine-ḥırāş

Perçem ü kākül-i müşgīndir ol fettānıñ
Dil perişanlığıma bā' iş u bādī baş baş

Olmuşum ben o mehiñ mehmehe-gerd-i ' ışkı
Baña sāyem daḥi bu yolda degildir yoldaş

¹⁸¹ Bu şiir ve olalı ... ile başlayan şiir A'da birleştirilerek tek bir şiir şeklinde yazılmıştır.

Cünbiş-i şūhına āvīhte şad fitne vü nāz
Nice taqlīd ider ebrū-yı nigāra nakķaş

Kime isnād ideyim āh bu cürmi Dāniş
Yine hep kendi fiġānımdır iden ʿaşkımi fāş

Velehū:

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

Oldıġından ʿaqla ʿaql-i mecānīn-i hevā
Hükmini müşʿir degil mi silsile-i zincirde¹⁸²

Rūzgārīñ itnese eṭfāl-ı şāhā kārī kār¹⁸³
Kırılurlar mıydı böyle birbirin teksirde¹⁸⁴

Rif at-i kef-cūş-i ebnā-yi zamān meşhūddur
Cilve-i taqlīb-i hāl-i devre-i kef-girde¹⁸⁵

Hun-feşān olduġça ġamze şöhreti [50] müzdād olur
Kān dökmekdir muħassin cevher-i şemşirde¹⁸⁶

Her nigeħde hūn-ı çeşm-i āfeti der-kārdır
Dāniş ārām eylesemde genc-i çeşm-i şirde¹⁸⁷

Velehū:

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

Olalı mihr-i ruħ-i şahn-ı dile pertev-pāş
Gitmedi çeşm-i elem dīdeden aşlā nem ü yaş

BezI-i maḥşül-i niyāz itse sezādır ʿāşık
Çıkmadı bender-i behcetde daħi böyle kumāş

Dilde tāķat mı kālur sāķi-i bezmiñ olıcaķ

¹⁸² A'da bu beyit yok. /bu beyit vezne uymamaktadır.

¹⁸³ kārī kār: ṭār-i ṭār İ

¹⁸⁴ Bu beyit A'da çāk çāk olur... ile başlayan şiirin 4. beytidir.

¹⁸⁵ A'da bu beyit yok.

¹⁸⁶ A'da bu beyityok. / vezne uymamaktadır.

¹⁸⁷ Bu beyit A'da çāk çāk olur... ile başlayan şiirin 5. beytidir.

Ġamzesi mest-i mey-i nāz u nigāhı ‘ ayyāş

Velehū.¹⁸⁸

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Çāk çāk olur muşavvir ‘ aşkıımı taşvīrde
Ĥāme ser-tā-pā yanar sūz-ı dili taħrīrde

Keyfī şevk-ārā-yı zevk-ı şahşı āħir olsa da
Başkadır ser-şār-ı neşve şīve-i tebşīrde

İnhinā-yı dāldır kurbıyyete kusuñ hele
İstikāmet bu‘ d için maqbūl zīrā tīrde

ĤARFÜ’Z-ZĀL

Zekāyī

İsmi Muştafadır. Naşūhī-zāde Şeyh Es-seyyid Fāzıl Efendi Ĥazretleri’niñ dervīşlerindendir. İstanbul’da Şeyh Ümmī Sinān Ĥazretleri’niñ ĥānķāh-ı ‘aliyyelerinde seccāde-nişīn-i irşād olup ‘ idād-ı ittikā-yı mezād eylemişdir. Biñ iki yüz yigirmi yedi senesi dār-ı cemāle teşrīf buyurmuşlardır. Ĥuddise sırrahu’l-‘azīz Ĥazretleri bu ġazelleri nuţķ buyurmuşlardır:

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Gūlistān içre gönüm derdile nālān olur sensiz
Olursa ravza-i cennet baña zindān olur sensiz

Hücūm-ı nār-ı ĥasret şubħa dek cismim kebāb eyler
Derūn-ı cāme-ĥ‘ābım āteş-i sūzān olur sensiz

Temevvūc eyleyüp deryā-yı çeşmim intizārıñla
Sirişkim dem-be-dem emvāc-ı ĥūn-efşān olur sensiz

Döner gülşende ‘ ayni nergis ü sūnbül muġaylāna
Cihāniñ şafħa-i gülzār-ı ĥāristān olur sensiz

Şafā-yı ĥāħır olmaz bezm-i meyde [51] neylesün ‘ aşık

¹⁸⁸ Bu şiir İ’de oldığından ... ile başlayan şiirden önce getirilerek tek bir şiir şeklinde yazılmıştır.

Bu dehrin 'ayş ile nūşî belā-yı cān olur sensiz

N'ola ebrūların fikriyle çāk itsem giribānım
Vücūdum dāğ dāğ-ı nāvek-i hicrān olur sensiz

Yetiş ey Hızr-ı cānım semt-i maḫşūda delālet kııl
Zekāyī yine ğamda vālih ü ḫayrān olur sensiz

Velehū:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Göñül sevdā-yı çeşm-i yār için özge belā dirler
Görenler zaḫm-ı sinem derd-i 'ışka mübtelā dirler

Kimiñ āsūde devrānıñ yürütmüş inṭizām üzre
Bu miḫnetgāh-ı gerdūna cihān-ı bī-vefā dirler

Dil-i insān-ı kāmilde görünür hey'et-i ekvān
'Aceb şüret virir āyine-i 'ālem-nümā dirler

Libās-ı faḫr ile mülk-i fenāya şāh iken 'āşık
Ḫaberdār olmayanlar ḫāl-i sīretten gedā dirler

'Abā-yı köhneyi ber-düş idüp maḫv-ı vücūd eyle
Nişān-ı ehl-i mātem hırḫa-i faḫr u fenā dirler

O gülzārın Zekāyī ḫāşılı bār-ı şehādetdir
Dem-i evlād ile 'ışka ḫāk-i Kerbelā dirler

Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ḫaşd idince şāh-ı ğamzeñ ḫükmünün icrāsını
Emr idüp ebrūya çekdirmiş anıñ tuğrāsını

Münşī-i ḫudret ne ḫōş ḫatṭ ile taḫrīr eylemiş
Levḫ-i ruḫsāra berāt-ı ḫüsnünün imzāsını¹⁸⁹

Minnet-i dehre ne ḫācet giydigim köhne 'abā

¹⁸⁹ imzāsını : imlāsını A

İstemem çarh-ı deniniñ hıl' at-ı zībāsını

Tālib-i dünyāya bahş itdim libās-ı zīneti
Başına çalsun sipihriñ aṭlas-ı dībāsını

Biz gürūh-ı ehl-i 'ışkız mest-i hayrān olmuşuz
İçmişiz cām-ı haḳīkat bāde-i hamrāsını

Öldürür çeşmiñ Zekāyī derd-mendi 'āḳıbet
Zāhid-i maḡrūrdan almış anıñ fetvāsını

Zihni

¹⁹⁰Rāḡıb Paşa'ya ve Şadr-ı A'zam Muştafā Paşa'ya kitābcı olmuştur.

[52] Bu ḡazelleri demiştir:

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fa'ülün

Gitsün ne kadar mā-melekin var ise bāde
Tek sāḳī-i meclīs dimesün ḳalmadı bāde

Birbirine teklīf ile cām-ı mey-i yārān¹⁹¹
Ol tuḡfe-i Cem gezdi bu şeb dest-i cabāda

Ḳapıldı göñül bir şarışın dil-bere nā-gāh
Bir cāzibe var anda ki yok kāh-rübāda

Gelmez o perī bezme görünmez nice demdir
Maḡbūs mıdır şīşe-i şayd-ı ruḳabāda

Müşḡin iken ol ḡaṭ-ı siyeh zūlf-i mu'anber
Bi'llāh ne ḡacet sañā bu 'ıṭr-ı ziyāde

Tīr-i müjeñ ey ḳāşı kemān işledi cāna
Yokdur o kadar zūr-i nigh çēşm-i zübāda

Hicriñle seḡerde çekilen āh-ı ḡazīnem
Şimdi okunur kār-ı ḡulām oldu şabāda

Bir ḡülşeni dervīş-i iken bāḡda ḡonca

¹⁹⁰ ismi ... dir: ismi İ, -V

¹⁹¹ yārān : rindān A

N'oldı görünür şüret-i lâ'lin kabāda

İzhār-ı taḥammül ideli her ḥar-ı nādān
 Qaldı 'uqālā ye's ile ziyy-i ğurebāda

Meydān-ı riyāda tek ü pū itmede zāhid
 Şeyḥāne kesem ḥırqa-i peşmine lebāda

Kürsīde ḥarābatı yaqar ta' nile vā' iz
 Te'vīl yapar mes'ele-i ekl-i ribāda¹⁹²

Ġālib görünür na'ra-i mestāneye şimdi
 Bir başqa edādır nağamāt-ı ḥuṭabāda

Şāyed şeh-i iqlīm-i vilāyet ola ey dil
 Ḥōr bakma niğāh ittigine zīr-i 'abāda

'İbretle nigehdār olan erbāb-ı başiret
 Erkān-ı heyūlāyı görür şekl-i hebāda

Zihnī bu nev-āyīn ğazeli tarz-ı kühende
 Pek velvele-sāz oldu miyān-ı üdebāda

Her beyti birer bāde-i ser-şār ider işrāb
 Qalsun bu da bir neşve dimāğ-ı şu'arāda

Pey-rev olalı nazmına rāmişger-i devrān
 Çenberde bu piş-rev çalınur Rūm Sebāda

Eylerse tenezzül buña ger ḥāme-i Tevfīk
 [53] Tanzīrine bir tāze zemīn tarḥ ide bāde

Ol zāt-ı şerefmendi n'ola devr-i zamāne
 Gösterse baña mesned-i cāh-ı nuḳabāda

Tārīḥ-i cülūs

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Zihniyā mülhem-i ğayb itdi derūna ilhām
 'Azm-i me'vā-yı na'im eyleyicek Maḥmūd Ḥān¹⁹³

¹⁹² ekl : ehl İ

Beyt-i vâhidde dü târiḥ-i belâgat-[‘] unvân
 Ḥamd ola Ḥaḫḫa culūs eyledi Sulṭân [‘] Oṣmân¹⁹⁴

Zihni

Devriye monlâsı. Erzurûm ve Bosna’ya monlâ olmuşdur.

Bu ğazeli daḫi demişdir:

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Âdem evlâdına meşrûṭ idüp tevliyetin
 Yazdı vaḫfiyye ezel-[‘] âleme anda cihetin¹⁹⁵

Fuḫarâ-i felegin şabrı çekilmez lîkin
 Büy-ı ümmîd-i gül-âb ile virir terbiyetin

Vaḫt-i vuşlatda gönül būs u kenârdan geçmez
 Pîr-i muġân devânıñ biliyor taḫviyetin¹⁹⁶

Çün eṭibbâ-yı [‘] aşır virdi ye ’is şerbetini
 Ḥastalar kendine dermân ideler tesliyetin

Dûd-ı âhım ile ḫûn-ı cigerim derd-i sirişk
 Zihniyâ eyleyelim manşıbı ’ışḫ tehniyetin

Velehû:

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Def -i ğâm itmege ḫoymaz bir nefes ğam-ḫ’ârlar
 Gâh bî-gâh çalınur mey-ḫânedede şavt-ı ceres

Ceyş-i ğam bâr-i elem şol rûtbe itmişdir zebûn
 Âh Zihni ḫalmadı âh itmege eyvâh nefes

Zihni

¹⁹³ عزم مأوى نعيم ايليجك محمود خان

¹⁹⁴ حمد اوله حقه جلوس ايلدى سلطان عثمان

¹⁹⁵ A’da bu beyitten sonrası yazılmamış.

¹⁹⁶ muġân : mecnûn İ

İsmi Hudâverdi'dir. Yanyevî'dir. Kurd Paşa merhûmuñ mühürdârı idi.

Bu ğazelleri demiştir:

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Hayâl-i yâr çü halvet güzide-i dil olur
Ümîd ü havf dü-âlem bir anda zâ'il olur

Şeb-i firâk şerâr-ı dilim nücûm-ı felek
Nehâr-ı hicrde âhım sipihre hâ'il [54] olur

Revân şu gibi açar hâk-i pây-i dil-dâra
Nedem ki ğamze-i hûn-rîzi kıana mâ'il olur

Kemend-i zülf-i dil-âvîz-i yâra aşlanıñ
Sürûrdan ayağı yer başar ise câhil olur

Fiğân u derd ki bir şûha mübtelâyız kim
Ne öldürür dil-i sahtı ne vaşla kâ'il olur

Dü-çeşm-i mesti görenler kemân-ı tîr ile dir
Ne terk-i zâlim-i hûni ne şûh-i kâtil olur

Bahâr neş'esi pes haţ-ı dil-rübâ Zihni
Ki sebzezâr-ı cihândan bize ne hâşıl olur

Zihni

İsmi Seyyid Muhammed Sa'id, Keşânî'dir. Müretteb divânı vardır. Memleketi maḥkemesi kâtibidir.

Bu ğazeller anındır:¹⁹⁷

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Senden ümîd-i necm-i dil ey meh-liqâ liqâ
Ey âftâb-ı taht-ı sürâğ beyâ beyâ

Baḥr-i siyâh-ı firqate elde hüner gerek
Târik-i ğarqa virse n'ola rüşenâ şinâ

Geçmem direm-ḥirîdem iken bint-i rez benim

¹⁹⁷ A'da bu şiir yok.

Tatlıķa şālih olmaz imiş dā'imā imā

Vaşl-ı hüsn-i Hüseyne raķīb oldu bir Yezīd
  Işķa tufeyl-i semt-i reh-i Kerbelā belā

Zer duķteri olursa n'ola uķt-i maķremim
 Pīr-i muġān olunca bize Zihniyā niyā

Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Yārdan  uşşāķa luţf u merhamet mes'ūldür
 Pādişāhlardan re'āyāya kerem me'mūldür¹⁹⁸

H'āb-ı ġaflet şıġmadı māh-ı ħarīf-i  ışķda
 Bātıllı oldu h'āb-ı kaylūle bu ġün eylūldür

Vuşlat-ı dil-dāra eyva  llāh ider Bektāşiyim
 Baķ şurāġidir kedū ġüyā ķadeķ keşķūldür

 Ālem-i ıtlāķı bilmez lā-cerem erbāb-ı ķayd
 Ehl-i  aķla  aşıķıñ keyfiyeti meġūldür

İltizām itmez ziyān eyler diyü ehl-i ġired
 Gerçi timār-ı maķabbet ġāliyā maķlūldür

[55] İşlemez fermānı yāriñ cevre evvelki gibi
 Şeh-nişīn-i mansıbindan ġaţtıla ma' zūldür

ġırmen-i iġsānı  arz eyler cihān-ı nev-tırāş
 Zihniyā vaķt-i ħaşādıñ ni'meti mebzūldür

Velehū:

Mef'ūlü Fā' ilātü Mef'ūlü Fā' ilün

Söyler pes-i ķafesde niġārım tıķır tıķır
 ġüyā sürūda başladı bülbül çıtır çıtır¹⁹⁹

¹⁹⁸ me'mūldür : mebzūldür A / A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

¹⁹⁹ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Hıŝn-ı viŝâli fetħa baĥ ism-i raĥîble
Mâl-ı ġanımeti yiye görsün kıtır kıtır

Ben kâse-lîs-i maṭbaĥ-ı vaşlım bu ŝüfrede
Cûŝîde oldu dîk-i maḥabbet fıķır fıķır

Cânâ niyâz-ı vuşlat ile girye eylesem
Cevr ü ĥıyânet ile gülersiñ kıķır kıķır

Varsam civâr-ı yâra zârâfetle Zihniyâ
Enf-i raĥîb ider ĥasedinden fitır fitır

Velehû:

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

O dil-ber âşiyân-ı evc-i nâz üzre hümâlanmıŝ
Anıñçün murġ-ı dil pervâz idüp şimdi havâlanmıŝ²⁰⁰

Metâ'-ı vaşl-ı cânâna fedâ-yı naĥd-i cân virdim
Revâc-ı çâr-sû-yı ĥüsni bulduĥça bahâlanmıŝ

Yine bintü'l-ineble ibn-i vaĥtiñ mâderin almış
Bu şeb pîr-i muġâna baĥ zifâf ile babalanmıŝ

Giyüp iĥrâm-ı ĥacc-ı ıŝķı miĥât-ı maḥabbetde
Göñül sa'y ile varmış Merve-i vaşla cefâlanmıŝ

Ķadem der-deşt-i hicrân eyledikde âŝıķ-ı güm-râh
Yemiŝ endüh-ı fikr-i yâri birkaç gün ġıdâlanmıŝ

Düŝermüŝ erligin avretleriñ hep merdligin söyler
Zenâsâ sürme çekmiş çeşmine zâhid nisâlanmıŝ

Zarîf idi abâ-yı ıŝķıla abdâl iken ammâ
Libâs-ı aĥlı giymiş Zihniyâ kilkiñ ĥabâlanmıŝ

Velehû:

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

²⁰⁰ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Dâ'im te' aķub üzre emelde telef seref
Ėamla feraķ hemiŖe olurlar Ėalef selef²⁰¹

Zühhâda Ŗorma kıymet-i dendân-ı dil-beri
Dürri girân-ķadra olur mu Ėazef Ŗadef

‘UŖŖâķı nâr-ı ĖıŖmı [56] yaķar dil-rübâların
Virür düğâr-ı mihre Ėarâretle tef Necef

Ebrûların kemânını başma ķılıp ferâğ
Dilde Ėadeng-i Ėamzeñe her bir țaraf hedef

Nazmımda mür-i fağz-ı melaķ gibi Zihniyâ
Yârân-ı nüktedân olur bu Ėıref tuğaf

Velehû:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ŗehvet efzâ ruķ-i Ėüy-gerde-i sâķî hele baķ
İŖtihâ virmede mestânelere câm-ı ‘araķ

Kimi na' le kimisi miĖa kaķar mestânıñ
Saķiyâ at ķulaĖı itmege n'eylersiñ Ėaķ

Aķdeñizli güzeliñ keŖti-i vaŖlma dilâ
Âb-ı rüyuñ bırağup bağr-i siyeh gibi ol aķ

Ėarķ olur cûda geÇüp bağr-i muĖiți zâhid
Yol azıtdı aña nehr olsa n'ola bir ırmaķ

Pîr-i nâ-bâliği țard itse n'ola pîr-i muğân
KeŖf-i râz itmege lâyık mı olur oğlan uŖaķ

Südlü südlü melhemiñ zâhidi pâ-der-gil ider
O ķoyun başlıca ķurt görse ‘aceb mi ķaymaķ²⁰²

Ârzümend-i Ŗinâ Ėizmet-i Ŗattdın kağmaz
Zihniyâ olmaz imiŖ ‘âŖıķa Bağdâd ıraķ

²⁰¹ A'da bu beyitten sonrası yazılmamıŖ.

²⁰² O ķoyun : oķuyup İ

Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Lebleri mercān-ı aḥmer mi 'aḳīk-i sāde mi
Dāne-i dendānı dūr mi kendi dūrri-zāde mi²⁰³

Başına çıkdı belā oldı ferāgat eylemez
Saña cānā söyle ḳāş başdunda hem dil-dāde mi

Meskeniñ gülşen refiḳiñ ḡonca-i bāḡ-ı İrem
Bülbülā rāhatca ṭur meyliñ hemān feryāde mi

Vāḳı' ā āşār-ı ta' biriñ zuhūr itmez 'aceb
Ey mu'abbir bu seḳāmet sende mi rü'yāda mi

Kesb iden fenn-i rumūzāt-ı Ḥasīb i Zihniyā
Sırr-ı kenz-i nazm-ı tefhīm itmege āmāde mi

ḤARFÜ'R-RĀ'

Rāsım²⁰⁴

Feyz²⁰⁵ Efendi-zāde-i Şa' bān-[57] zāde²⁰⁶

Bu ḡazelleri dimişdir:

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün

Zevrāḳçe-i dil şaldı yem-i 'ışḳa piyāde
Çekdirdi baña sintine gird-āb-ı belāda

Mümkün mi gören olmaya biñ cānile meftün
Bu ḥüsn ü leṭāfet ki var ol māh-liḳāda

Āteşlere 'uşşāḳı yine yaḳsa gerekdir
Giymiş o perī egnine bir āl lebāda

Āyā ḡüzeri ṭurre-i pür-çine mi düşdi
Bu nefḥa-i müşḡin nedir ol bād-ı şabāda

²⁰³ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

²⁰⁴ Rāsım : Resmī A

²⁰⁵ Feyz : Feyzu'llāh A

²⁰⁶ A: Ḳuzātdan olup biñ iki yüz altı senesinde fevt oldı.

Zevrağçeye ol māhi alup nūş idelim mey
Bir ʿālem-i āb eyleyelim vaqt-i mesāda

Ḥübān şafāsın ne bilür zāhid-i bī-dil
Var ise var ol ḥüsn-i ṭabīʿ at şuʿarāda

Bu nazm-ı ḥōş-āyende ile biz daḡi Rāsım
Pey-rev olalım ʿĀkif-i pākize-nihāda

Velehū:

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Mümtāzdır felekde o meh ḥüsn ü ān ile
Kim gösterir görenler anı hep benān ile

Ol çeşm-i mest gāh çatar kaşlarıñ baña
Eyler hücūm gāhice tīr ü kemānla

Gördüñ mi bāğda şalınan āfeti göñül
Serv-i ḥırām dirler aña ad ü şan ile

Āmāde iken ülfete ol tāze naḡl-i nāz
Ülfet ider mi merd varır da zenān ile

Rāsım cenāb-ı ʿĀkife bu nazm-ı tāzeyi
Taḡrīr itdi ḡāme-i muʿciz-beyān ile

Ruscuğa ʿĀkife irsāl eyledikleri ġazeldir:

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

Nūş idelden mey-i hicriñ o şeh-i sīm-berin
Ḥaylidendir dil-i maḡmüre çeker derd-i seriñ

Yelerek yollara düşdüñ yine ey bād-ı şabā
Cānib-i kūy-i dil-ārāya mı bilmem seferin

Gülşen-i Ruscuğa var uğrasın ey bād-ı şehir
Bize luḡ eyle getür ġonca-i raʿnā ḡaberin

Gözedir hep ayağın tozını [58] bu çeşm-i ümīd
Tütüyādır şanemā dīdeye çün ḡāk-i derin

Hîç unutmaz seni dil-dâdeler ey şüh ammâ
Sen daħi gâhice şor haţırın ũftâdelerin

Ĥazret-i ' Ākife göndermege ey Râsim-i zâr
Yazdı bu nev-ġazel-i pâki yine kilik-i terin

Râsiĥ

İsmi Muştâfâ'dır. Ķonyevî'dir. Ĥâlâ Ķonya'da sâkindir.

Bu ġazel anındır:

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Ķayıĥçı ol dūr-i yektâyı al şu yâre yanaş
Piyâde gitmesün ol serv-ĥadd kenâra yanaş

Şor imdi bâde-i ' azmiñ o la' l-i ġulfâmın
Şafâ-yı bâde-i ġül-nâr ise ĥişâra yanaş

Helâk iderdi bizi âh mevce-ĥiz-i firâĥ
Ĥızır yetişdi meded semt-i şivekâra yanaş

Geçerse dil mey-i engûri ĥûra Ķamlıcada
O demde Ķanlıca şuyıyla Ūsküdâra yanaş

Nihân ġüşine esrâr söyleyim diyerek²⁰⁷
Münâsebet ile Râsiĥ o ġül-' izâra yanaş

Rüşdî

İsmi ' Alîdir Ķara Feyrevî Lâyine-zâde²⁰⁸ dimekle ma' rûf Rûm İli ĥuzâtı
eşrâfindandır.²⁰⁹

Bu ġazeli dimişdir:

Mef' ũlü Fâ' ilâtü Mefâ' ũlü Fâ' ilün

Baĥ nuţĥ-ı yâre ġonce-dehen söylerim saña
Şirin-zebân u pâk-süĥan söylerim saña

²⁰⁷ ġüşine : ġuşa V

²⁰⁸ Lâyine-zâde : Alanyalı-zâde A

²⁰⁹ Alanyalı-zâde Sicil-i ' Oşmânî İ

Gül-bün-tırâz-ı ʿ işve vü pehlûsı yâsemen
Gül-berg-i nâzdan ne beden söylerim saña

Ruhsâr-ı âli gâh gehi çeşm-i mesti gör
Hep sîm-gerdeni hele ben söylerim saña

Cellâd-ı ğamze tîĝ-ı cefâ dest-i nâzda
Yaklaşma kanlıdır bu giden söylerim saña

Hablü ʿl-metîn şabr u tevekkülveş istinâd
Olmaz hemân yapış ki resen söylerim saña

Rüşdî nazîre-cüy olalım [59] Râmiz-i zamân
Elbette nuṭṭ idüp diye ben söylerim saña

Râmiz

İsmi Seyyid Mehmeddir. Edirne müderrisidir. Kara Feryeli Sarı Râmiz demekle meşhûr ve erbâb-ı niyâbetden idi. Biñ yüz yetmiş üç senesi fevt olmuşdur.

Bu ğazelleri dimişdir:

Mefʿûlü Fâʿilâtü Mefâʿîlü Fâʿilün

Bağ zülf-i yâre müşğ ü Hoten söylerim saña
Bâĝ-ı hüsünde tâze semen söylerim saña

ʿUşşâka bezl-i vuşlat ider dil-rübâ imiş
Tavr-ı vefâda hulḫ-i ḫasen söylerim saña

Taʿdâd-ı ḫâl-i rüy-i civân ise maḫşadın
Aç ğuş-i iltifâtı ki ben söylerim saña

Vaşşâf-ı zülf-i ḫam-be-ḫam-ı dil-rübâ iseñ
Düşme o kayda ʿayn-i miḫen söylerim saña

Tanzîr olur mı Rüşdî-i nev-ṭarzda Râmizâ
Semt-i hünerde tâze süḫan söylerim saña

Velehû:

Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün

Şu'ā-ı mihr-i hüsnüñ gün-be-gün tevfir ider meh-tāb
Cemāl ' arz itmede zann itme kim taqşır ider meh-tāb

Cenāb-ı lāmi' -iveş şadr-ı ' irfān-ı mu' allāda
Şebistān-ı hayālī şubha dek taqrır meh-tāb

Hemān Mağribli bir kimyāger-i şan' at-nümā-āsā
Kamerkārān-ı dehre şu' lesin iksir ider meh-tāb

Gözin aydın ola ta' biri ile müjde-güyādır
Kudüm-ı şāh-ı mihrī ' āleme tebşir ider meh-tāb

Sirāceddīn-i şāmī gibi rüşen-gir ü hikmet-gū
Me'al-i ' ilm-i āfākı güzel ta' bir ider meh-tāb

Nazire-senc olunca nazm-ı pāk-ı Āşafa Rāmiz
Bu şī' r-i dil-keşim zer-ħalile taqrır ider meh-tāb

Velehū:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

O yārin hüsnini görmekle neyl-i kāmıdır mir'āt
Şafā-yı vuşlatıyla vāşıl-ı encāmdır mir'āt

Olur şüret-nümā şevk-i ruhiyle bir meh-i hüsnüñ
Hele her mihr-i [60] hüsne cilvegāh-ı kāmıdır mir'āt

Ruḡ-i ḥamrā-yı cānān ' aks idince şevk ider izhār
Nümāyişde mücellā şüretā bir cāmdır mir'āt

Güzel taşvir ider zülf-i nigārı mū-be-mū el-ḥaqq
İder her yüzden izhār-ı hüner ressamdır mir'āt

Ḥaṭ-āver dil-rübānıñ nazrasından ihtirāz eyler
Anıñcün perde-puş-i rü'yet-i aḡşāmdır mir'āt

Muşaffādır o rütbe ṭab' -ı dānā-yı ' arif Rāmiz
Muḳābil olmada her vechile bi-nāmıdır mir'āt

Tāriḡ-i Rüşdī berāy-ı vefāt-ı Seyyid Rāmiz:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Geldi ser-cümle ehibbā didi Rüşdī tārīh
Nā' il-i raḥmet-i Allāh ola Seyyid Rāmiz²¹⁰

Raḥmī

‘Abdu’r-raḥīm. Meşhūrü’l-āfāk Tātār Raḥmī bunlardır. Biñ yüz seksen yedi senesi fevt olmuşdur.

Bu ğazeller anındır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Görüp zincir-i zülfünde şikenc-i müy-ı zer-tārīh
Maḥabbet ḳaydı düşdi başına ‘uşşāḳ-ı pür-zārīh

Ruḥ-i ḥüy-gerdeye ḥaṭṭ geldigine ağlamam ammā
Budur ḥavfım gül-i ḥüsni olur āzürdesi ḥārīh

Gül-i şad-bergi gördüm āteşin ruḥsār-ı dil-berde
Ne ḥikmetde ‘aceb āmizişi var āb ile nārīh

Egerçi rüzedār-ı ‘ıyd-i vaşlīh zevḳi efzūndur
Ḳıl inşāf zevḳi inkār olunur mı vaḳt-i iftārīh

Ḥayāl olsa miyān-ı fikr ile ḥaṭṭ istivā Raḥmī
Muḥaşşal her ṭarafdan rabṭı müşkil ḥayṭ-ı efkārīh²¹¹

Velehū:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

O ḥürşid-i cihānı görse giymiş āl ḥārāyı
Getürmezdi felek yādına ḥiç māh-ı şeb-ārāyı²¹²

İder pā-māl-i na‘ l-i esb-i ‘işve kişver-i ḥüsni
Cüyüş-ı ḥaṭṭ idince hāle-dār ol māh-simāyı

İşābetden tehīdir menzil-i maḳşūda irerken

²¹⁰ نائل رحمت الله اوله سيد رامز

²¹¹ A’da bu beyit yok.

²¹² getürmezdi: görünmezdi V

Hevā-yı tīre beñzer gör o çeşmān-ı hūd-ārāy²¹³

[61] N'ola fehm eylemezse rāz-ı 'ışkı nīk ü bed hergiz
Ne bilsün şūfiy-i nā-şāf-ṭabī' at sırrı Mevlāy

Qıyāmetler kopardı fikr-i zülfi başıma Raḥmī
Ne sevdā-yı ḥayāle uğrarım seyr it temāşāy

Rāmiz

Aḥmed Beg, Silāḥşorān-ı ḥāşşadan Dergāh-ı 'Ālī gedüklülerinden idi. Ordı²¹⁴ ile
gidüp yolda biñ iki yüz iki senesi fevt olmuştır.

Bu ğazelleri dimişdir:²¹⁵

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Eri ḥüsn-i 'ışka gel ey dervīş-i ışık özün erit²¹⁶
Şem' veş maḥv-ı vücūd eyle koma cismin erit

Bu mihirgāhda bir eglenecek menzil yok
Turma ser-menzil-i maşşūda varınca yūri git

Jāleden ey gül-i ter gūşine kurşun m'ağdı
Nālesin bülbül-i zārñ da kulağ tut bir işit

Zīb-i ān olmuş o kaytan ḥaṭ-ı leb göstermiş
Cāme-i ḥüsnüñe bir başka kesem ince şerit

Ey raqīb bir süri külbesi cem' iyyet olup
İt köpek derneği it der başına bir alay it

Elseden taqılup ol çeşm-i ğazālı gördüm
Şayd için ḥışlayarak ardına düşmüş bir it

Gerdenimden tağıla ḍarb-ı ḥınāğ-ı hicriñ
Boynuma rişte-i ḥam-der-ḥam-ı zülfüñ bend it

Gerü kaldıysa koyun sā' ati bir diş bindir

²¹³ gör o: gör V, İ

²¹⁴ ordı : ordu-yı hümāyün İ

²¹⁵ A'da bu şiir yok.

²¹⁶ vezne uymamaktadır.

Yürüyüp işleye tâ koynuñ içinde çıt çıt

Gör ne keyfiyyet-i tâze virir köhne bedene²¹⁷
 Qo hele bâde-i ‘ışkı hum-ı dilde eskit

Ramazânda ya saḥûr vaḳtine ḥôş et‘ imedir
 Ehl-i keyfe қаtâyıf rinde maḳarnalı simit

Nuṭṭuñ iksirdir altun ide ḥâki siyehi
 Şemsisin Râmiz anıñçün [62] sözüñ aḥmer kibrît

Beyt:

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

‘Aqlımı zülfı gibi kıldı perişân Râmiz
 Dalfes ol şüh-ı Cezâyirli Tunus bâğında

Re’fet

İsmi ‘Abdu’r-raḥmândır. Müderris-i kirâmdan at çeken ağası-zâde dinmekle
 ma‘rûf idi. Biñ iki yüz senesi vefât itmişdir.

Bu ğazelleri dimişdir:

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

N’ola dilveş şarılsa mû-be-mû zülf-i perişâna
 Aña ḥayli zamândır diş bilerdi ey peri şâna

Uyar mı ebruvân-ı yâre bir tāk-ı muḳarnes ḥiç
 Efendi toğrı gelsünler gidenler Çin ü Kâşâna

Dil oldı micmerāsâ göz göre pür-âteş-i sevdâ
 Nigâh-endâz olaldan ben o ḥâl-i ‘anber-efşâna

Hele ol ğonca-fem nûş-i şarâb itsün de seyr eyle
 Ne ḳanlar yutdurur reng-i lebi la‘l-i Bedaḥşâna

Bize señ kendüni bâzâr-ı istiğnâda çok şatma
 Virilmez sevdiğim naḳd-i maḥabbet ḥöd-fürüşâna

²¹⁷ vezne uymamaktadır.

Ne mümkün pey-rev olmağ Re'fetâ bu şab'-ı kemterle
Sühanda Nâşid-i Şevket cenâb-ı Muhteşem-şâna

Çelebi Efendi'ye sikke ricâsiyle irsâl olunmuşdur

Fâ' ilâtün, Fâ' ilâtün, Fâ' ilâtün, Fâ' ilün

Eyleyüp Re'fet kuluñ luţfuñla bir sikke niyâz
Hâk-i pâya âb-rüy-ı ârzü eyler nişâr

Türbe-i vâlâ ki ger vaz' olsa ey kân-ı kerem
Başıma bu vechile olurdu tâc-ı iftiḥâr

Velehû:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

N'ola tâb-ı ruḥiyle olsa zülf-i yâr piç-â-piç
Olur her müy-ı âteş-dîdeler nâ-çâr piç-â-piç

Ḥayâl-i reşk büy-i kâkülündür ey büt-i ra' nâ
İden berg-i Buḥûr-ı Meryemi her-bâr piç-â-piç

Seniñ âhû nigâh-ı çeşm-i mestiñ intizârıyla
Kemend-i dūd-ı âh-ı ' aşık-ı ğam-ḥ'âr piç-â-piç

Felekde gird-bâd-ı ye'sile ehl-i diliñ gör kim
Hemîşe naḥl-i âmâli [63] degil hem-vâr piç-â-piç

Miyân-ı nâzikinden kı̇l u kâl itsem olur yâriñ
Kemâl-i diğkatimden rişte-i efkâr piç-â-piç

Şu rütbe ' ışkı te'sîr eylemiş kim küfr ü İslâma
Ḥayâl-i perçemiyle sübḥa-i zünnâr piç-â-piç

Ḥuzûr-ı ' izzete ' arz eyleyince nazmımı Re'fet
Cehâletle olur silk-i der-i güftâr piç-â-piç²¹⁸

Râşih

²¹⁸ A'da bu beyit yok.

İsmi Seyyid Meḥmed Sa'iddir. Mevālī-i²¹⁹ maḥrecden ma'zül Vānī-zādelikle meṣhūrdur. Biñ yüz toḫsan senesi vefāt itmişdir.

Bu ğazel anındır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Tābiş-i ' ışka dil-i maḥzūn bir meclā iki
Āh kim tūn-i şerār-meşhūn bir germā iki²²⁰

Ol perī-ruḫsār için dil daḫi bir dīvānedir
Şanma mülk-i ' ışkda Mecnūn bir Leylā iki

Maṭla' -ı ebrūsunuñ mefhūmıdır mihr ü vefā
Şāh-beyt-i ḫüsnde maẓmūn bir ma' nā iki

Sāġar-ı ser-şār ile la' l-i lebi olsa ḫayāl
Çün olur peymāne-i gülgūn bir şahbā iki

Kec-niġāhān-ı şu 'ün görmez vücūd-ı vaḫdeti
Cilve-i peydā-yı rüz-efzūn bir bīnā iki

Ḫüsñ ü ān-ı dil-rübā birdir nümāyişde velī
Lem' a-i mihr ü meh-i gerdūn bir ammā iki

Vaşl u hicrān tev'emāndır eylemezler iftirāk
Kārgāh-ı dehrde ma' cūn bir eczā iki²²¹

Müdde' ā çün ' aşık u ma' şük için ancaḫ visāl
Güft-gū-yı ' ışk gūn-ā-gūn bir gūyā iki

Rāşihā ' ışk-ı dü-çeşm-i fitne-cū yek-tā gerek
Olmaz elbette dil-i meftūn bir sevdā iki

Resmī

İsmi Aḫmeddir. Rūm İli ḫuzātından. Şülüs ḫattātıdır.

Bu ğazel anındır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

²¹⁹ mevālī-i: mevālīden V

²²⁰ şerār : şere İ, A

²²¹ kārgāh: cārkār V

Mā'îl-i beste-i zülfün haṭā [64] degil de nedir
Bu kîl u ḳāle vesīle ṣabā degil de nedir

Alur mı 'aynine hîç kuḥl-i İṣfahānı gönül
Ġubār-ı çeṣmine yāriñ cilā degil de nedir

Maḳām-ı bûseliginde nühüfte çenber-i zülf²²²
Ḳarārgāh-ı dil-i bî-nevā degil de nedir

İderse nağme-i 'uṣṣāḳı ṭa' n şeyḥ-i ṣaḳîl
Anıñ ṭarîḳi de hūy-ı hevā degil de nedir

Gel itme Resmiye evc-i cefādan āgāze
Yoluñda ey ṣeh-i nāzım fedā degil de nedir

Remzî

İsmi Aḥmeddir. Rûm İli ḳuzātından. Ergili'dendir. Biñ iki yüz senesi vefāt
itmişdir.

Bu ğazeli dahi dimişdir:

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

Kesb-i neṣāṭ ister iseñ kūy-i yāre git
Teskîn-i dāğ-ı firḳat için lālezāra git²²³

Her nev-civāna olma gönül mübtelā-yı 'ıṣḳ
Bir māyedār-ı ḥüsn-i melāḥat-medāra git

Ḳonsa sipāhı düşmen-i ğam-ḥāne-i dile
Arz eyle ḥāliñi o ṣeh-i nāmdāra git

'İṣret-bahā-yı bezm-i ṭarab naḳd-i cān olur²²⁴
Maḳbûl olursa tuḥfeyi gül dir niṣāra git

Gördük revācı olmadı Remzî bu gevheriñ
Ḳaldır metā' -ı ma' rifeti bir diyāra git

²²² bûseliginde: bûselikde V, İ

²²³ teskîn-i dāğ-ı firḳat: dāğ-ı firāḳı teskîn V, İ

²²⁴ bahā : bahār İ

Refî'

Esîrî-zâde İsmâ'îl Efendi'nin maḥdûmudur.

Bu ğazel anındır:

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fa'ûlûn

Eşkim reh-i 'ışkında ne dūn u ne ziyâde
'Uşşâka cefâ-cûya budur mâ-cera 'l-'âde

Güyâ ki siyeh şâle girüp ṭurralarından
Ḥâl-i Ḥabeşî Ka'be-i ḥüsn içre şafâda

Ḥaṭṭ-ı ruḥi mâni' degil esbâb-ı cemâle
Bî-ḥâr olamaz ğonca bu ğülşende ğüşâde

Dil rehn-i ḥayâliyle virir naḥd-i sirişki
Bî-çâreyi seyr eyle ğözi semt-i nemâda

[65] Dürr-i süḥânım gibi cevâhir bulunursa
Ancaḥ bulunur Mekki-i pâkize-edâda

Bu nazm-ı nev-icâdımı tanzire Refî'â
Var ise şalâ kimse ğürûh-ı şu'arâda

Resmî

İsmi Aḥmed'dir. Ḥ'âceġân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan Giridî Aḥmed Efendi diyü meşhûr bir pîr-i ma'ârif-mevfûr idi. Devlet-i 'Aliyye'de kethüdâ-yı şadr-ı a'zam olmuşdur. Biñ yüz ṭoḡsan yedi şevvâliniñ ikinci ġünü vefât itmişdir.

Bu ğazeli dimişdir:

Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn Mefâ'îlûn

Şabâ ġiysûlarından ğülşene 'anber getürmüşdür
Lebiñden rekb-i Şâmî beste vü şeker getürmüşdür

Melâḥat mülkünüñ sulṭânısın âşüb-i 'âlemsin
Seni cânâ felek kıyruḳlı bir aḥter getürmüşdür

Donanmış çâr-süy sünbül-'izâr u ğonca-femlerle
Sitânbula bu yıl leylek meger dil-ber getürmüşdür

Bi-ḥamdi ʾllāh raḳībiñ şıḳletinden bākimiz yoḳdur
Beşāret-nāme-i yāri kebūterler getürmüşdür

Ḥaṭuñ mūy-i kederdir sevdiğim mir ʾāt-ı ruḥsāra
Kırılusun elleri teklīf ile bir bir getürmüşdür

Ṭabīʿ at dest-yārī-i ḳalemle Resmiyā gūyā²²⁵
Ḥuzūr-i ʿ izzete şeş-ḥāne bir cevher getürmüşdür

Tārīḥ berāy-ı Şeyḥu ʾl-islām İbrāhīm Efendi

Gelüp bā şeṣḳ-i dil Resmī ḳalemde pāk bir tārīḥ
Müzeyyen ḳıldı İbrāhīm Efendi cāy-ı fetvāy²²⁶

Reʾfet

İsmi Meḥmeddir. Müderrisīn-i kirāmdan Vāşıḳ Efendi-zāde dimekle ʿ arīf idi.

Biñ yüz yetmiş sekizde vefāt itmişdir.

Bu ḡazeli dimişdir:

Mef ʿ ulü Mefā ʿ İlü Mefā ʿ İlü Fa ʿ ulün

Dün ortalığı aradı birbirine ḳatdı
Geldi o ḳul oḒlu yine vāfir cebe şatdı

Reftār u ḥırām eyleyeli bāḒ-ı ḥasende
Ol serv-i revān ḳāmeti artırdı uzatdı

Hem-şire iken sāḳiye zāhid nice demdir
Bintü ʾl- ʿ inebi ḥacle-i meclisde ḳapatdı

[66] Eyyāmını keştī-i emel buldı şuyunda
Lenger bıraḒup sāḥil-i cānāneye ḳatdı

Derdim yetişirken baña ey Ḓonce-dehānım
Geldi yine bülbul arada ḥayli dil atdı

Gördüm o ḳadar mest idi kim Ḓamzesi Re ʾfet

²²⁵ dest-yārī: destārī V

²²⁶ مزین قیلدی ابراهیم افندی جای فتوا □

Ḥatta bu gece geldi bizim ḥānede yatdı

Resīm

İsmi Ḥüseyn'dir. Mevālī-i kirāmdan. Edirne pāyesiyle Ḥaleb'den ma'zül idi.

Kilīsī Ḥüseyn Resīm Efendi dimekle ma' ruf idi.

Bu ğazeller anımdır.²²⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Serv-i gülzār-ı İrem şimşād-ı taraf-ı cū mıdır
Şem' -i balā-yı tecellī kāmēt-i dil-cū mıdır

Ḳabe kavseyñ-i melāḥāt şeh-per-i Cibrīl-i ḥüsn
Muşḥaf-i ḥüsn ü bahāya raḥle ya āb-rū mıdır

Ser-ḥaṭ-ı meşḳ-i cünün ya ser-nüvişt-i ' aşıḳāñ
Sāye-i zülf-i perişāñ ya niḳāb-ı rū mıdır

Ya nişāñ-ı busegeh ya merkez-i pergār-ı ḥüsn
Aḥter-i şubḥ-ı bahā ya ḥāl-i ' anber-bū mıdır²²⁸

Kārbāñ-ı ' ömr-i refte ya ğubār-ı müşğ-i çin²²⁹
Kākül-i müşğīñ-külāle ya kemend-i mū mıdır

Cevher-i āyīñe-i ḥüsn ü şafā şekl-i hilāl
Mevc-i baḥr-i nāz u çin-i cebhe-i niğū mıdır

Ya belā-yı nāgehāñ ya tığ-ı bī-dād-ı ḳazā
Ejder-i pür-zehr yāḥud gamze-i cādū mıdır

Ebr-i gülzār-ı cināñ ya sāyebāñ-ı şāḥ-ı ḥüsn
Ka' be-i ḥüsn ü cemāle perde pākīñü²³⁰ midir

Yā perī-zāde beşer-simādır ol vaḥşī Resīm
Bīşeẓār-ı ḥüsñde yā peçe-i āḥū mıdır

²²⁷ A'da bu şiir yok.

²²⁸ geh : ger İ

²²⁹ müşğ-i : müşğīñ İ

²³⁰ perde pākīñü: perde-i pākīz

Velehū:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Yeter mülāzemet-i bezm-i keşret eyleyelim
Biraz da kūşe-i vaḥdetde rāḥat eyleyelim

‘İlāc vākı’ a pīşez-vuḳū’ bāyedkerd
Şafā-yı ḥātır ile terk-i ūlfet eyleyelim

Zebān-ı ‘aşrı temām añladık hemān biz de
Ḥulūşına göre ḥalkıñ [67] şadāḳat eyleyelim

Ne iddi’ ā-yı vefāsı ne bār-ı minneti var
‘Adāvet eyleyene biz maḥabbet eyleyelim

Şarāb-ı kām ile ser-germ-i neş’e olmazsak
‘Aḳıḳ-i şabr ile def’-i ḥarāret eyleyelim

Çıkup bu gerdiş-i cām-ı hevādan elde midir
Şümār-ı şubḥa-i eşk-i nedāmet eyleyelim

Mişāl-i şeb-nem idüp terk-i bŷy u reng Resīm
Nezāresine bu bāḡuñ ḳanā’ at eyleyelim

Refi’

İsmi Muḥammed’dir. Meşhŷrŷ’l-afāḳ ser-eṭibbā-yı ḥāşşa ve ta’līḳ ḥaṭṭātı. ‘İmād-
ı Rŷm Kātib-zāde Efendi merḥŷm. Biñ yŷz seksen iki senesi fevt olmuşdur.

Bu ḡazeller anındır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Raḳıbe cām-ı la’ liñ ḥān-ı vuşlatda deliksizdir
Anıñçŷn ‘āşıḳ-ı ḥasret-keşıñ ḳansız iliksizdir

İder dīvāne-i deşt-i felāket ‘āşıḳ-ı zārı
‘Acebdır bāde-i ‘işḳ u maḥabbet beḡiliksizdir²³¹

Gelŷp şāḥib-ḳırān-ı ḥaṭṭ bozup cem’iyyet-i ḥŷsni
Diyār-ı nāz u ‘işve şimdi ey mŷhr ŷ meliksizdir

²³¹ ‘acebdır : ‘aceb mi A

Hemân oldur keş-â-keş eylemez şemşîr-i ğamzeñle
Zebân-ı ʿ âşık-ı miḥnet-zede cānâ çeliksizdir

ʿ Ayâr ile ḥulūşım ğayri ḥâlişlerle bir kerre
Benim naḳd-i niyâzım sikkesi gör kim siliksizdir

Virüp tıfl-ı dili âzâde olsam mekteb-i ʿ ışķa
Ḳumâş-ı şüreti yıllık çıkar hem hefteliksizdir

Refîʿ â olsa da nâ-süfte dürr-i bahır-i maʿ nâ bil
Kelâm-ı ḥöd-fürüşân silk-i nazma münşeliksizdir

Velehû:

Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün

Visâl-i yâr ile dil-şâd her çi bād-â-bād
Fırâķıñ eylemeziz yâda herçi-bād-â-bād²³²

Cefâ ise eger ol mehveşiñ hemân kârı
Dil oldu cevriye muʿ tād herçi bād-â-bād

Nuḳûd-ı ʿ iffeti cām-ı melâmete ḳoyalım
Olursa taʿ ne-i zühhād herçi bād-â-bād

[68] Dilâ helâkine ḳaşd eylemiş ḳılıñ çekmiş
Yine o ğamze-i bî-dād herçi bād-â-bād

Reh-i visâline yâruñ seri ḳoduḳ itme
Bize muḳaddime îrād herçi bād-â-bād

Hevâ-yı ʿ ışķ Refîʿ iḥtiyârımı alalı
Dil oldu ḳayddan âzād herçi bād-â-bād

Velehû:²³³

Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün

Dilâ gel olma giriftâr-ı pây-bend-i heves
Taʿ alluḳ-ı demine yâ nice yeter kes kes

²³² yâda : yād İ ,A

²³³ A'da bu şiir yok.

Bu rāh-ı ʿışkda eyle refīka kār-ı cünün
Taḫılma kāfile-i ehl-i hūşa hem-çü ceres

Raḫīb māniʿ -i seyl-i sirişk olsun mı
Olur mı sedd reh-i baḫr-i kirāna ḫār ile ḫas

İrer mi menzile saʿy ile olsa ḫaddi kemān
Eger ki tīr-i duʿāveş yetirmez ise nefes

Bu sırı vāḫıf olursa raḫīb müşkildir
Meded ki bezm-i vaşıldan çıkar mı cānā ses

Verāsın açma o şūḫūñ miyān-ı vaşfi yeter
Refīʿ ʿārifeye yek işāre besdir bes²³⁴

Velehū:

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Bizden duʿā-yı ḫayr o perīye cihān cihān
Andan bize girişme vü ʿişve nihān nihān

Bāzār-ı naḫd-i ʿāşığı fehm eylesün nigār
Vardır kesādı kāle-i ʿışkın zamān zamān

Yaḫdı derūnı tīr-i sūz-i maḫabbeti
Dūd-ı dili sipihre çıkaradı duman duman

Erbāb-ı ʿayşi ḫiddet ile dūzaḫa koyup
Vāʿ iz dehān açdı şarāba dayan dayan

Tīr-i nigāhı nüh-siper-i çarḫdan geçer
Geldi yetişdi Rüstem-i gamze amān amān

Şaldı Refīʿ sāye o meh cāme-ḫʿābıña
Bāline irdi devlet-i baḫtñ uyan uyan

Velehū:

Fāʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

²³⁴ vezne uymamaktadır.

Cevr ile ʿālemi tebāh itdiñ
Eyle inşāf çok külāh itdiñ

Geçdi şemşīr-i ğamzeden ʿuşşāķ
Ġāzab-ālūde bir niġāh itdiñ

Virmediñ ʿarz-ı hāle bir ruḥşat
Şafḥa-i baḥtı da [69] siyāh itdiñ

Sīne-ber-sīne olmadıķ ğitdi
Bār-ı naḥl-i ümmīdi āh itdiñ

İtme imsāk-i sāye ey ḳadi serv
Çün Refīʿāyı ḥāk-i rāh itdiñ

Rāķım

Meḥmed Paşa bunlar daḥi Ḥʿaceġān-ı Dīvān-ı Hümāyūn'dan iken dūş-i
istiḥḳāķlarına ferve-i vezāret ilbās olunup Cidde Vālī'si iken biñ yüz seksen üçde vefāt
eylemiştir. Tārīḥ-i vefātıdır. Raḥmetu'llāh-i ʿaleyh.

Bu ġazel anındır:

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

Lisān-ı ḥālile yāre şikāyet eyleyelim
Ne çekdiġiñ dil-i zārıñ ḥikāyet eyleyelim

Niyāz nāme-i dilde idüp nihān ġāhī
Zebān-ı ʿışḳda bir bir ḳırāʿat eyleyelim

Ḥayāl-i vuşlat ile yār olur mı luḥf eyle
Seniñle künc-i dil içre tebiʿat eyleyelim²³⁵

ʿAzīmet-i reh-i ʿışḳ itdüm ey ḥired nicesin
Cünūna hem-reh olursañ refāķat eyleyelim

Ne mālik-i zer u sīmiz şāḥib-i hüneriz
Hemān nezzāre-i yāre ḳanāʿat eyleyelim

Rumūz-ı ehl-i maḥabbet semāʿa dāʿiredir

²³⁵ tebiʿat : - A

Gel ey gönül bu hevesden ferâgat eyleyelim

Bu nazm-ı sâde ile keşf-i râz idüp Râkım
O mâha şan'at ile arz-ı şafvet eyleyelim

Velehû târih-i Kaşr-ı Hâkâniyye:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Vaşf-ı kaşr-ı pâdişâha Râkımâ
Düşdi bir ber-ceste târih-i benâm

Yazdı levh-i tab'ıma kilik-i ezel
Kaşr-ı Hâkâniyye lafzım bi't-tamâm²³⁶

Râsih

Rûm İli Hişârı Ağa'sı idi. Biñ yüz seksen bir senesi vefât itmiştir.

Bu gâzel anındır:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

İd gelse nâzeninim hep yeşil dîbâ giyer
Gonca neşgüftedir güyâ gül-i ra' nâ giyer

[70] Ateş-i ışıqla şehri-âyinveş her gün felek
Kırmızı bir vâle-i hoş-reng-i şevk-efzâ giyer

Erba'ine girdiler ser-cümle eşcâr-ı zemîn
Her biri bâb-ı rızâda hırka-i beyzâ giyer

Mest olup incinmesün sâkî ayağın çek yeter
Gâh olur meclisde âdem başına minâ giyer

Rahmi-i rengin-edâ şahib-zeminiñ Râsihâ
Lafz-ı nev-ta' biri kat kat hıl'at-ı ma' nâ giyer

Beyt velehû:

Mef'ülü Fâ' ilâtü Mef'ülü Fâ' ilün

Tâkat gelür mi manşıb-ı dehrin cefâsına

²³⁶ قصر خاقانیه

Bākī degil ki şabr ide âdem belâsına

Re'fet

Ahmed Beg Kıbleli-zâde Maḥmūd Begi'n küçük oğlıdır.

Bu ğazeli dimişdir:

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Reh-i vişâle geçilmez ḥaṭarlı bir beli var²³⁷
Ki anda ḥançer-i ḥün-rîz-i yâr medḥali var

Teline degmez idi şâne ' âşıkıñ ammâ
Cefâda zülf-i cefâ-pîşeniñ daḥi âli var

Nigâh-ı nâzına ṭâkat gelür mi o şūḥuñ
Sipâh-ı ' işve gibi leşker-i mükemmeli var

Hevâ-yı zülf-i siyehle ' aceb yeleklenmiş
Başında ' âşık-ı zârıñ eser kavaḳ yeli var

Tılsım-ı sîne-i simîne fetḫi müşkildir
Ki anda ejder-i zülfi gibi mü'ekkeli var

Ḳalür mi zulmet-i ğam hiç dilinde sâķiniñ
Fürûĝ-ı âteş-i ter gibi elde meş' ali var

Keş-â-keş eyleme aĝyâr ile ' abeş Re'fet
O kebg-i ḥüsni çü şaydıñ ṭarîķ-i esheli var

Reşid

İsmi Muştafâ'dır. Müderris-i kirâmdan Çeşmî-zâde dimekle ma' rûf idi. Biñ yüz seksen dört senesi vefât itmişdir.

Bu ğazelleri dimişdir:

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Şabr eyle kimse eylesün iddi' â-yı ' ışķ
Bî-gâne-i taḥammül olur âşinâ-yı ' ışķ

²³⁷ geçilmez : gecikmez İ

Āhen-dilān-ı h̄üsni [71] çeker s̄üy-ı ʿāşıka
Yārab nedir bu cezbe-i āhen-rübā-yı ʿışk

H̄übāna zār-ı ʿışkı zebān söyleyüp virir
Düzdān-ı naqd-i cāna haberler derāy-ı ʿışk

Āh eylesem güler açılır gonce-i lebiñ
Beñzer nesīm-i vaqt-i bahāra hevā-yı ʿışk

ʿĀlemde nʿeyle eglenir erbāb-ı ibtilā
Olmasa ey Reşīd eger h̄ülyā-yı ʿışk

Velehū:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Düşer gird-āb-ı ʿıška fülk-i dil sevdā-yı nāfindan
Görünse cāme-i zer-bāfiniñ gāhī şikāfindan

Gelince rüyına haṭṭ fitne düşdi kişver-i h̄üsne
Bu anlañmışdı ol mihr-i cemāliñ inkisāfindan

Şemīm-i zülf-i müşginiñ meşāmm-ı cāna geldikce
Komuşlar nāfeye ʿāşıkların h̄ün-i ruʿāfindan

Amān bir laḫza çeşm-i mestiñ itme h̄vābdan bīdār
Biraz şemşīr-i gamzeñ çıkmasun zālīm ğılāfindan

Ricā-mendim bu nazm-ı dil-keşe tanzīr için ğāyet
Reşīdā H̄ākimiñ ṭabʿ-ı maʿārif-ittişāfindan

Velehū:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

O şūh-i mehveşiñ laʿl-i nemek-rizindeki şūri
Füzūn itmekde dāʿim teşnegī-i cān-rencūri

Dökülmüş kālīb-ı maḫrūṭī-i ṭavr-ı nigār içre
O bī-mūsāḫ şeffāfiñ mişāl-i şemʿ-ı kāfūri

Hirāsān olma kim āyīne-i ruḫsār-ı vuşlatda

Görürseñ şeh-levendân-ı zebân destinde sâfûrî²³⁸

Çekilmez bir kemândır hasret-i ebrûsı dil-dârîñ
Ki bî-şekk anda ey dil Pür-i Zâliñ de alur zûrî²³⁹

Değil hâlî mey-i hûn-ı dilim nûş itmeden bir dem
Neden bilmem Reşîdâ çeşm-i dil-berde bu maħmûrî

Beyt:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Ol tüfekci şûhuna undadan ' âşık oldığım
Falya virdi adılar ammâzlar üstâdına

Diğer beyt:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Gerçi yakmış seni tâb-ı güneş [72] ey mâh-lia
O zavallı güneşi sen ne adar yakdıñ ola

Velehû berây-ı muâyeye nazm-kerde şüd nazîre-i ırsîde.²⁴⁰

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Bir müzalla şalgamî destâra oldum mübtelâ
Böstân-ı ' ışda manara oldum mübtelâ

Şuda pişmiş alye-i havucdan aldım kâmımı
Sirkesi o turşi-i pancâra oldum mübtelâ

Ördegim günde hemân bira olar boşanur²⁴¹
Şûf aşırıla bu yıl idrâra oldum mübtelâ

Dişle şoyulmuş hıyâra döndürür eş' arımı
ab' -ı nâ-mevzûn bir dildâra oldum mübtelâ

ırsî-i şîrin-edânîñ seyr idüp dîvânımı

²³⁸ zebân: zamân A

²³⁹ ki : bî A

²⁴⁰ ırsîde : ırsî-zâde İ / A'da bu şiir yok.

²⁴¹ birkaç : birkaç kere İ

Fâriğ olmuşken yine eş'âra oldum mübtelâ

Râtib Aḥmed Paşa²⁴²

Vezîr-i dilîr-i Müşterî-tedbîr Âşaf-naẓîr Ḥazretleri şadr-ı esbak 'Osmân Paşa-zâde olup peder-i 'âlî-ḳadrları şehâdetinde rütbe-i refî'a-i vâlâ-yı vezârete nâ'il olmuşlardır. Ba' dehû câh-ı vâlâ-yı ḳapudânı ve sâ'ir menâşib-ı celîle ile ser-efrâz olmuşlardır. Sinn-i şerîfleri 'aḳd-i erba'în henüz tecâvüz eylemişken vâlî-i livâ-yı Mora iken ḥulûl-i ecel-i mev'ûd ile ḳışver-i 'ademe livâ-yı 'azîmeti keşîde ḳılmışdır. Zât-ı me'âlî-simâtları cemî'î-i ma'ârifde yek-tâ bir vezîr-i bî-hemtâ idi. Raḥmetu'llâh. Biñ yüz yetmiş bir senesi zi'l-ḳa' desiniñ on yedinci günü vefât itmişdir.

Müstaḳîm-zâde bu târîḫi dimişdir:

Manşibiñ ḳışver-i me'vâ ola Aḥmed Paşa²⁴³

Bu beyt vezîr-i müşârün ileyhiñdir:

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

Büse sebakı olmaya mensî diyü ḥâlîñ

Mânende-i mûm şafḫa-i ḫüsne yapışığıdır

Râ'if²⁴⁴

İsmâ'îl Paşa. Muḳaddem Ḥ'â cegân-ı Dîvân-ı Hümâyün'dan iken re'îsü'l-küttâb [73] olup ba' dehû rütbe-i vâlâ-yı vezârete nâil olmuşlar idi. Ba' dü bu' din ber-muḳtezâ-yı ser-nüvişt-i ezeli maḳtûlen 'âzîm-i maḳâm-ı 'iliyyîñ olmuşdur biñ yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda.²⁴⁵

Bu ḡazeller anındır:

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Çü lâle şadra bir dil yok ki tîḡ-ı ḫûn-feşân çekmez

Bu bâḡ-ı dehrde kim derd-i 'ıḡḳ-ı gül-ruḫân çekmez

²⁴² Râtib Aḥmed Paşa : Ratib Paşa İ

²⁴³ منصبك كشور مأوا اول احمد پاشا

²⁴⁴ Râif: Râif İsmâ'îl Paşa İ

²⁴⁵ ṭoḳuzda : ṭoḳuzdadır A

Olur dil-mürde-i endūh u miḥnet künc-i firḳatde
O kim ʿālemde ṣadr-ı cāna bir rūḥ-ı revān çekmez

Döküp pīçide zülfin pādişāhım şafḥa-i rüyā
Berāt-ı ḥüsüne bilmem niçün resm-i nişān çekmez

Olur Rüstemleriñ ḳaddi ḥamīde zūr-ı ebrūdan
Bu ḳullāb-ı cefāyı sevdiğim zāl-i zamān çekmez

Çeker hep siflegānı şadra nev-cāh-ı fūrū-māye
Bilür kim vazʿ-ı dūnānı ʿarīḳu ʿn-nesl olan çekmez

Cenāb-ı ʿAşım-ı yekke-süvāra pey-rev ol Rāʿif
Ki meydān-ı hünerde pūyegerlikde ʿinān çekmez

Velehū:

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Bāğ-ı ḥüsün ḥazān ile pejmürde olmasa
ʿĀlemde āh reng-i ruḥ-i yār şolmasa

Gögsün gerüp muḳābele itmezdi her-kese
Āyine ol periden eger rüy bulmasa

İp mi taḳardı delv-i dil-i ʿāşıḳa o meh
Dölābveş dü dīdesi ḥün ile ṭolmasa

Zülf-i nigāra baş eger miydi sünbülñ
Şaçın şaḳālın ʿunf ile devrān yolmasa

Rāʿif çü bülbül itmez idim āh u nāle ben
ʿĀlemde āh reng-i ruḥ-i yār olmasa

Velehū:²⁴⁶

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Beñzer görünce cām-ı şarābı dudāğına
Sāḳiniñ iki elle şarıldım ayağına

²⁴⁶ Aʿda bu şiir Bāğ-ı ḥüsün... ile başlayan şiirden önce yazılmış.

Aldı başımdan aklımlı Mecnūna döndürüp
Oldı esîri dil-berimiñ saçı bâğına

[74] ‘ Uşşâkıñ uçdı rāhatı duyduğda kim raķīb
Girmiş o kebg nāz u ħırāmıñ yatağına²⁴⁷

Qıl vādi-i teğāfüli terk alma âteşim
Bir kez nigāh eyle kızum sîne dāğına

Ma‘kūsdur mu‘ āmele-i ‘ ışk-ı dil-bere
Yārān çalarlar ekseri tablı şolağına

Şāh ‘ arz ider çınār-ı kühen-sāl bi-şemer
Bağ ‘ ālemiñ şu dāğ-ı-i baba çolağına

Zülfi tağılmış ‘ arızı gülgüne Rā’ifā
Sünbül mi dikkiler ‘ acabā gül ocağına

Velehū beyt:

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Kūh-i temkīn olur ikşir-i dil erbāb-ı hüner
Tā ħiṭāb itmeyicek redd-i cevāb itmezler

ḤARFÜ’Z-ZĀ’

Zühdi

Morada Gördesen’ dendir. İzmir’de pāsban başı iken biñ yüz seksen altı senesi vefāt
itmişdir. Yenişehir Hātem Efendi’niñ ve Belīg Efendi’niñ terbiyelerin görmüşdür.

Bu beyti dimişdir:

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Ṭaşavvurla kıyās itdim o şūhuñ zātını Zühdi
Netice şekliniñ hem-tāsı yok şuğrā vü kübrāda

Ziver

²⁴⁷ kebg-i : köpek İ

İsmi Ahmed'dir. Zümre-i Melâmiyyinden bir şâ'ir-i mâhir elsine-i şelâsede te'lîf-i kelâma kâdir idi. Zamânemizde olan şu'arânın benâmlarından üstâd-ı şî'r ü inşâ bir zât-ı ma'ârif- intimâ olduğu meşhûrdur. Tafşîl-i ahvâli tahkîka muhtâcdır. Biñ iki yüz iki senesi vefât itmiştir.

Bu gâzeli dimişdir:

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Yandım şerâr-ı micmer-i hâl-i mu'anbere
Düşdüm hayâl-i gâmzeñ ile nevk-i hançere

Âyâ hirâş-ı deşne-i müjgân-ı yârdan
Cehd itmese mi cünnetü'l-esmâyı ezbere

Peyvend-i üns rişte-i ârâmı [75] kaç' için
Şemşîr-i ebruvâmı iderler müşâvere

Âdem degil miyem şecer-i gendüm-i vişâl
Sevķ itdi 'âķıbet beni bir şüh-i esmere

Ben bildigim keremver ise ol levend-i hüşn
Naqd-i vişâlin arz ider elbette Zîvere

ḤARFÜ'S-SİN

Sâhib

Maḥlaşı Piri-zâde 'Osmân Monlâ Efendi. Şeyḥu'l-İslâm olmuştur. Biñ yüz seksen iki senesi fevt olmuştur.

Bu kıt'a anıdır:

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Göñül yap zâhidâ beyt-i Hudâdır tâ'at istersen
Muḥaḳḳaḳdır ki bâb-ı cenneti ḥâtır-şiken açmaz

Füyûzât-ı İlâhiyye hemân gurbetdedir Sâhib
Verâ-yı perde-i gaybda olan sırrı vaḫan açmaz

Sa'id

İsmi Meḥmed'dir. Kātib-zāde.²⁴⁸ Midillilü muvaḳḳıtı iken biñ yüz seksen sekiz
şevvāliniñ ğurresinde vefāt eylemişdir.

Bu ğazeller anındır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Būse-i vuşlat alınmaz şāhid-i ğamnākdan
Dāne-çin olmak ne mümkün hırmen-i eflākdan

Şāf ṭab' ı ğüft-ğüy-ı ḥalḳ tekdīr eylemez
Tīre olmaz şafvet-i yemm cünbiş-i ḥāşākdan

Āşık-ı dīvāneden şorma cefā-yı ğamzesin
Vaḥşet-i düzd añlanılmaz merdüm-i bī-pākdan

Zār-ı ışıkı sine-i pūr-şerḥa ma' lüm eylemez
Fehm olunmaz reng-i kākül şāne-i şad-çākdan

İdemez kimse dilimden fikr-i ruḥsārın cüdā
Pertev-i lerziş-nümā-yı mihr alınmaz ḥākdan

Ḥāl-i gerdāniñ n'ola zülfün iderse ber-ḳarār
Mest olur şu' bān-beçe ḳarḥa-i tiryākdan

Eyle gel nazmıñ Sa' idā' arz-ı pīş-i defteri
Ḳadriñ ālī oldığın ister iseñ eflākdan

[76] Ya' ni kim revnaḳ-tırāz-ı mesned-i iḥsān ki çarḥ
Şadra teşrīfide itdi tevbeler imsākdan

Bezm-i feyz-āşārına subḥānda olsa rāh-yāb
Zannım oldur' add olunmaz şāḥib-i idrākdan²⁴⁹

Mā-ḥaşal ḳaşdım hemān izḥār-ı isti' dāddır
Yoḥsa gelmez vaşfiñ ifā ḥāme-i çālākdan²⁵⁰

Eyleye zātın Ḥudā me'mün her āsībden
Tā ki nazm u neşr zāḥir ola ṭab'-ı pākdan

²⁴⁸ Kātib-zāde: Kātib-zādedir A

²⁴⁹ A'da bu beyit yok.

²⁵⁰ A'da bu beyit yok.

Sa' deddīn

İsmi Süleymāndır. Müstaķīm-zāde dimekle meşhūr bir pīr-i ma'ārif-mevfūr idi. Merhūm Toķādī Emīn Efendi Hāzretleri'niñ telķīn-kerde-i irşādları idi. Biñ iki yüz iki senesi dār-ı cemāle teşrif buyurmuşlardır. Raķmetu'llāh-i 'aleyh.

Bu ğazel anındır:

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Ey mey şafā-yı dil mi ya bir mül misin nesin
Yok yok dü la' l-i leb mi iki gül misin nesin

Açdıñ o ğoncaya lebi ārām yok yine
Ey nāle bülbül-i dile ğulğul misin nesin

Yok irtifā' ı lerziş-i ğayt-ı 'alākaya
Ey dil o mihr-i ğüsne çü şāķul misin nesin

Sālik vişale irdi seniñle ğaķīķate
Rehber mi ey mecāz yāķud pīl misin nesin

Aldıñ zemīn-i köhnede meydānı ey ķalem
Tīr ü kemān-ı ŧab' ımı dildil misin nesin

Sālik

İsmi. Hālebiyyü'l-aşdır. Ba' zı paşalara dīvān efendiligi ile meşğöldür.

Bu ğazeller anındır:

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Ey mürğ-i āh bāl u periñ yok mıdır seniñ
Ey nāvek-i derūn eşeriñ yok mıdır seniñ

İķāz-ı fitne-i nigeħ ey şūħ tā-be-key
Şemşīr-i āhdan ğazeriñ yok mıdır seniñ

Bī-hūde ğayli dem nem-i çeşm eylediñ telef
Ey şāķ-ı ārzū şemeriñ yok mıdır seniñ

[77] ' Ālem ğarīf-i zevķ hemān sende yok neşāt
Bu meclis-i şafāda yeriñ yok mıdır seniñ

Ketm eyle levh-i sīnede rāz-ı maḥabbetiñ
Esrār-ı ıŝqdan ḥaberiñ yoḳ mıdır seniñ

Ṭayy it yere niŝib ü firāz-ı meṭālibiñ
Hıç kişver-i dile seferiñ yoḳ mıdır seniñ

Tertīb-i bezm-i feyż-i maḳāl eyle Sālikā
Zayf-ı ḥayāle mā-ḥazariñ yoḳ mıdır seniñ

Velehū:

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fa'ülün

Hem bezm olamazsuñ göñül efsāneyi boş ḳo
Lāf urma tehī meclis-i cānāneyi boş ḳo

Ey mürġ-i ḥired ṫā'ir-i evc-i melekūt ol
Mānend-i hümā ḥār u ḥas-ı lāneyi boş ḳo

Şāyed ki raşadgāh ola gencīne-i ŝevḳa
Ey ġam hele sen ḥāṫır-ı vırāneyi boş ḳo

Ḥamyāze-keş-i devlet-i bīdār-ı vişāliñ
Ey ḥ'āb sen ol nergis-i mestāneyi boş ḳo

Şāyed ḳoya şir-i lebiñ ol āfet-i devrān
Nüş eyle de Sālik gül-i peymāneyi boş ḳo

Velehū:

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Ġam-ı zülfüñ yine ārāmımı teşviş itdi
Şive-i serzenişiñ fikrimi taḥdiş itdi

Resm-i āyīn-i melāḥat bu ise ancaḳ olur
Ḥayret-i şermin ol āfet nemek-i riş itdi²⁵¹

Ḳılup āḫir beni me'yūs-ı cünün ol āhū
Vaṫanımdan dil-i güm-geştemi tevḫiş itdi

²⁵¹ ḥayret ü: ḥayret V, İ /şermin: ŝirīn A

Merkez-i nokta-i hâlinde karar üzre henüz
Gerçi pergâr-ı heves 'azm-i pes ü piş itdi

Giryeden neş'emizi hayf ki gördükde hasûd
Zehr-ıhandı telef-i zâyika-i 'îş itdi²⁵²

Ne kadar meşk-i füsûn-ı emel itdimse felek
Şâhid-i bahtı baña hasm-ı bed-endiş itdi

Ceyb-i idrâk tehî elde 'aşâ-yı hâme
Sâlikâ zevk-i batâlet [78] bizi dervîş itdi

Beyt :

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Muṭrib-i bezm-i şafâ nağme-serâ oldukça
Virme şıkket güle ey bülbül-i şeydâ öte git

Selîm

İsmi Mehmed Taķi Mühtedîdir. Rûm İli kuzâtından idi. Manşıbında biñ yüz
yetmiş tokuz senesi Receb ğurresinde vefât itmiştir.

Bu ğazeller anındır:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Ġaraż zülf-i siyâhından egerçi şâmdır şemdir
Şafâ-yı hâtırım ancak mey-i gülfâmdır femdir

Dükenmez seyl-i eşk-i hûn-feşânım nice demlerdir
Akarca çeşmesiyle didemiz hem-nâmdır nemdir

Gehî üns ile ülfetgâhı eyler tavr-ı bigâne
Ol âhû vahşiniñ 'uşşâka kârı râmdır remdir

Ümîd-i mîve-i vaşlñ ider zülfüñ gören ammâ
Hayâl u kâmet-i 'uşşâk-ı zârñ hâmdır hamdır

Selîme iltifâtıñla ne var bir kez nigâh eyle

²⁵² A'da bu beyit yok.

Vişâliñden yeter bu haste-i nâ-kâmdır kemdir

Velehû:

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

Ṭuṭî ki kelâm ide o güftâra mı beñzer
 'Ar' ar ki hırâm ide o reftâra mı beñzer

Hõş-bûdur o şeb-bû didigiñ berg-i ter ammâ
 İnşâf idelim turre-i tarrâre mi beñzer

Şüfî ki olur şerbet-i tã'âtile sîr-âb
 Hiç 'ârif-i müstağrıq-ı esrâra mı beñzer

Bâziçe-i firqatde iki merdüm-i çeşmim
 Bu şeş-der-i hayretde 'aceb zâra mı beñzer

Her târ-ı siyeh zülf-i dil-âvîzi Selîmâ
 Aşmış nice Manşûrı dildâra mı beñzer

Velehû:

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dolaşur şem' -i ruḥuñ girdine pervâne gibi
 Lâ-cerem mürğ-i dilim âteşiñe yana gibi

Dil-i şad-çâkdan âhım ki çıkar hiddetle
 Zülf-i piçide-i yarı tağıdır şâne gibi

Eyledi mest-i siyeh laḫza-i evvelde beni
 Sâgâr-ı nergis-i çeşmi iki peymâne gibi

Görmedim hâşılı [79] ben bezm-i cihân şahnında
 Tarab-efzâ-yı şafâ meclis-i mey-ḫâne gibi

Âşinâ-yı ezeliñdir saña bi'llâh Selîm
 Bakmaym âşık-ı dirîneye bî-gâne gibi

Seyyidâ

İsmi Meḥmed'dir²⁵³. Sālifü 'z-zıkr Ḥayrī Efendi Ḥazretleri'nin birāder-i 'ālī-
 ıadrleridir. Muḳaddem evā 'il-i ḥallerinde Dīvān-ı Hümāyūn ḳalemine müdāvim²⁵⁴
 ba' dehū tariḳ-i tadrise sālīk olmuşlardır. Ba' zı gazelde Şānī ve ba' zı gazelde Seyyidā
 taḥallūs iderler. Biñ iki yüz yigirmi dördte vefāt itmişdir.

Bu ḡazelleri dimişdir:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Verā-yı revzen-i kāşānede bir māh ḫal' at var
 Ki mihr-i 'ālem-ārāda denilse ḳābiliyyet var

Beyān-ı cilvegāh-ı nāzda bir serv-ḳāmet var²⁵⁵
 İder dil ārzū-yı vuşlatıñ ammā ḳıyāmet var

Bize raḡmen mi ey şūḫ-i vefā-düşmen bu vādiler
 Ki zīrā her mesireñde raḳīb ile refāḳat var

Mücerrebdır cihānıñ nīk ü bedde hep mükāfātı
 Revāc-ı ḫüsne maḡrūr olma ferdā-yı ḳıyāmet var

'İzārıñ cedvel-i ḫaḫıñla buldı revnāḳ-ı tāze²⁵⁶
 Ne ḫikmetdir cebīniñde seniñ bir başḳa hey'et var

Tesellī-i derūna bir nigāh-ı nāz kāfīdir
 Hevā-yı vaşla düşmem Seyyidā bende ḳanā' at var

Cenāb-ı Pertev-i şīrīn-edā-ya pey-rev olmaḳ güç
 Ki güftār-ı şeker-bārında āşār-ı ḫalāvet var

Velehū:

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Taḫlīşa bāri eyleye himmet bu kemteri
 Gird-āb-ı baḫr-i miḫnet-i hicriñ dil-āveri

Ey ḡonce-i şüküfte-i bāḡ-ı bahār-ı ḫüsn

²⁵³ Meḥmeddir: Aḫmeddir A

²⁵⁴ ḳalemine müdāvim: ḳaleminde V, İ

²⁵⁵ beyān: miyān İ,A

²⁵⁶ ḫaḫıñla : ḫaḫıla A

Ey ğıbtā-baḥş tābiş-i ḥürşid-i ḥāveri

Olur zebūn-ı pençe-i ḳahrıñ nice zamān
Bir kerre dūş olan saña olmazsa yāveri

Cūyuñ ḥayāl-i ḳaddiñile serv ayağına
Rū-māl cā-be-cā seni ḳann itme serseri

Ol istiḳāmet anda var iken muḥāldir
[80] Cezb itmek serāçesine şāf-dilleri²⁵⁷

Hep mebḥaş-i ḳadiñde ḳıyāmet ḳopardılar
İtdim bugün tamāmca seyir ehl-i maḥşeri

Sevdā-yı perçemiñle cihān teng olup sere
Gezdim Cezāyir u Fās u iḳlīm-i Berberi

Evvel gelen olur bu cihān içre Şāniyā
İḳlīm-i nazm-ı ma' ni-i nā-güfte serveri

Göster bu nazmı Ḥāzret-i Pertev Efendiye
Zirā sipihr-i nazmıñ odur mihr-i envārı

ḤARFÜ'Ş-ŞİN

Şevki

İsmi Seyyid Meḥmed'dir. Sivri-ḥişār müftisi-zāde dimekle ma' ruf idi. Biñ yüz seksen toḳuz senesi vefāt itmişdir.

Bu beyti dimişdir:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Şevki dīvānesin ' işkıñla sevindir yāhū
Didim ol şūḥ didi anı dedem Ḥaḳḳ yetüre

Şefkat

İsmi ' Alī'dir. Midillülü ' Osmān Efendi-zāde dimekle ma' rüfdür. Melek Meḥmed Paşa'ya kitābcı olmuşdur. Biñ yüz seksen yedi senesi vefāt itmişdir.

²⁵⁷ A'da bu beyit yok.

Bu ğazel anındır:

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Keyf-i şahbā-yı dehān bir var imiş bir yoğ imiş
Tîğ-ı ğamzeñden amān bir var imiş bir yoğ imiş

Mūya teşbīh iderler beli līkin nazarı
Halka-i mūy-miyān bir var imiş bir yoğ imiş

Güle teşbīh iderler ruḥ-i zībāñı velīk²⁵⁸
Gülün aḥvāli ‘ ayān bir var imiş bir yoğ imiş

Bāde-peymā-yı dil u dīde-i cān olmayıcağ
Çeşm-i sākīdeki ān bir var imiş bir yoğ imiş

Lā-mekān olma şaḳın deşt-i talebde gezme
Kān-ı maḳşūda nişān bir var imiş bir yoğ imiş

[81] Bī-dilān ehl-i dilān itdi bu esrār-ı ‘ ayān
Maḥv u işbāt hemān bir var imiş bir yoğ imiş

Mest-i şahbā-yı ğurūr olma bu mey-ḥānede kim
Neş’e-i cām-ı cihān bir var imiş bir yoğ imiş

Şefkatā fıkra-i ūlāda bunı söylerler
Kışşa- ḥ^v ānān-ı zamān bir var imiş bir yoğ imiş

Diger Şefkat

Boğaz içinde Qırı Çeşme’de kūşe-ġir-i inzivā olup erbāb-ı ma‘ārifden ‘ adīmü’l-
mişl zāhir ü bātını ma‘ mūr bir zāt-ı ‘ ālī-ḳadr²⁵⁹ ve ekşeriyā neşr-i ‘ ulūm ile meşğül²⁶⁰ ve
zāt-ı ālileri kütübḥāne mişüllü bir zāt ve mevlidi Bağdād-ı behişt-ābād olup ismi Seyyid
‘ Abdü’l-fettāḥ’dır.

Bu beyt anındır:

Mef‘ülü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fa‘ülün

Tā buse yerin ‘ aşıḳa izāh ide ḥālīñ

²⁵⁸ velīk : faḳaḳ A

²⁵⁹ ‘ ālī-ḳadr: ‘ ālī-ḳadrır İ, A

²⁶⁰ meşğül: meşğöldür A

Çün noqta-i bā taht-ı lebiñde yaqışıqdır

Bu mülemma‘ ğazel daħi anındır:

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

İdeli muṭrib-i dil zemzeme-i şevk-i ‘Irāk
Güş-i cāna irişür nāle-i zār-ı ‘uşşāk

Ṭāle şevkī bike yā muḳletü ‘aynī ve bihā
Şāretü’s-seylü cerā nehrü dümü‘ı’l-mihrāk

An çünān küşte remīde dilem ez-ṭavr-ı cihān
Mī-nümāyed be-nazar ḫalka-i dāmem āfāk

Leme‘ a’l-berḳu mine’l-menzili leylī leylen
Heyyece’l-uşşāku ‘ale’l-Ḳaysi fe-ḫallü’l-aṭrāk

Cāy-ı zevḳ idi cihān olmasa ey Şefkat eger
Devletiñ aḫır-ı let vuşlatıñ encāmı firāk

Şeyhī

Bālāda muḫarrer Ḳaraferyeli Lāniye-zāde²⁶¹ Rüşdī Efendi’niñ küçük birāderidir.

Bu ğazeller anındır:

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Sīne-i dil-dārıñ ancaḳ farkı yoḳ billürdan
Gerden-i pāki ne mümkün fark ola kāfürdan

Luṭf idüp işrāb-ı vaşl it ‘āşık-ı [82] dil-ḫasteñe
La‘l-i nābıñ gel dirig itme dil-i maḫrürdan

Gel ḳarın ol sevdigim bī-gānelik itme amān
Pertev-i rüyuñ beni yaḳdı efendim dürdan

Bir tenāsüb vardır endāmında ol meh-pāreniñ
Cism-i pāki gül gibi güyā mücessem nürdan

Ol perī aḡyār ile ünsiyet itmişdir hemān

²⁶¹ Lāniye-zāde: ğālibā Alanyalı-zāde İ der-kenār

İctināb eyler efendim Şeyhî-i mehcûrdan

Velehû:

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Olsam âceb mi ben de firâkıyla bî-ķarâr
Çünkü enîsim oldu benim her-dem âh ü zâr

Dür oldu çünkü dîdeden ol şûh-ı gül-î izâr
İnler gönül firâkıla mânende-i hezâr

Gizlendi biñ belâ ile sînemde tâb-ı ışk
Sûz-ı derûnum eyleyemem âh âşikâr

İtdi firâķ-ı yâr-ı cefâķâr ile hemân
Mülk-i derûnı leşker-i ğam şimdi târ u mâr

Şeyhî o mâhđan beni dür eyledi felek
Olsam ' aceb mi ben de firâkıyla bî-ķarâr

Velehû kıt'a:

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Pek kesel viridi dile manşıb-ı Baba-yı ' atîķ
Ola maşşûli bedel âh-ı dilim dâd u dihiş
Saña bir ehl-i himem himmet idüp ey Şeyhî
Baba eskisini bir hıl'at-i nev-câha deĝiş

Dîĝer kıt'a:²⁶²

Fe'ilâtün, Fe'ilâtün, Fe'ilâtün, Fe'ilün

Şarı Şaltuķ Baba Sultân-ı kerâmet-eşeriñ
Naķd-i âşâr-ı füyüzâtı olunmaz ta' dâd

Mağlabımdır dilerim merķadine yüz sürerek
İzn-i ĥallâķ-ı cihânile babadan evlâd

Şermî

²⁶² A'da bu kıt'a yok.

İsmi Meḥmed Emin'dir. Tekfūr Ṭaġı'ndandır. Sābıkā Şeyḫu'l-islām İbrāhīm
Beg-zāde Muştafā Beg dā'iresindedir.

Bu ğazel anındır:

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ḥayāl-i çeşm-i siyehle [83] gözime girmede ḥ'āb
Niġāh-ı mültefit ey nūr-ı dīde 'ayn-i şevāb

O tīġ-ı ġamze-i ḥūn-rīz o müjgen-i ser-tīz²⁶³
Münāvebeyle ider dūdman-ı ḳalbi ḫarāb

Demekte ol diyü būs-ı lebiyle tel ḳırmış
Bozuḳ düzen görünür nāyile miyān-ı rübāb

Ḳadeh du'āsını sāḳīye zāhid öğrederek
Ayaġı ḳaydı bezimde döküldi şāla şarāb

Ḥarāret-i mey-i 'ışḳıyla dūd-ı āhımdan
Dem-i seḫer dōşenen kūy-ı yāre şanma seḫāb²⁶⁴

Ġubār-ı pāyini çeşmine tūtiyā idecek
Ḥamīde ḳadd boġazından asılmaġile riḳāb

Bu ġüne mūnderis-elfāz-ı mühmeli Şermī
Ma'ārif ehline arz itme eyle bāri ḫicāb

Şākir

Aḫmed Beg. Enderūn-ı Hümāyūn'dan dūlbend aġalığından ḫ'āceġanlıġla çerāġ
olmuş idi.

Bu ğazel anındır:

Naẓīre-i defterdār 'Avnī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Āteş-i āhımda cūy-i eşkim olmuşdur serāb
Sīne-i şemşīrde cevher degil ol piç ü tāb

²⁶³ müjgen: ebrū A

²⁶⁴ seḫāb: şarāb V

Bir daħi eylerdi ʿ avdet hālet-i ʿ ömr-i şebāb
 Āh ʿ ömrüm būs ideydim gerdeninden şāp şāp

Gösterir geh neyyir-i şādī geh ekdār-ı sehāb
 Bir qarār üzre degildir ʿ ālem-i pür-inqılāb

Her ne deñlü itse benden ol cefā-cū ictināb
 Çāre yoqdur eylerim bu yüzden elbet intisāb²⁶⁵

Mā-cerāsı olsa taħrīr ol mehiñ aġyārile
 Yād olunmazdı daħi destān-ı tūṭī vü ġurāb

Germ olup şöhretle ġarrālanmasa iķbālile
 Gün-be-gün irmezdi böyle bir zevāle āftāb²⁶⁶

Bir nevāziş görmedik ol āfet-i [84] maġrūrdan
 Nā ʿ il olsağ da hitāba ya sitemdir ya ʿ itāb

Dām-ı taqđire düşerse bī-tekellūf şayd olur
 Ṭāir-i devlet felekde istemezmiş ıztırāb

ʿ Avni-i zī-şāna tanzīr olmağ üzre Şākirā
 Eyledim levh-i taħayyülden bu nazmı intiḥāb

Münşi-i şāhib-ķalemdir kim ʿ Uṭārid itmede
 Feyz-i taħrīrinden āsar-ı ma ʿ ārif iktisāb

Zāt-ı pāk-i feyz-i meşḥūnun idüp Ḥaķķ müstefīz
 İde Feyyāz-ı ezel dil-ḥ ʿ āhı üzre kām-yāb

Şükri

Ḍarb-ḥāne-i ʿ āmire küttābından Dāvūd İsmā ʿ il Efendi-zādelikle şehir şā ʿ ir-i
 ḥōş-ta ʿ bīrdir.

Bu ġazeller anındır:

Mefā ʿ ilün Mefā ʿ ilün Mefā ʿ ilün Mefā ʿ ilün

Der-i luṭfuñ melāz-ı bī-kesāndır yā Resūla ʿ llāh

²⁶⁵ bu : bir İ, A

²⁶⁶ zevāle : zevāl V

Harīm-i dergehiñ kehf-i amāndır yā Resūla ʾllāh

Cebīn-i tābnākiñ maṭlaʿ -ı şems-i haḳīḳatdır
O şemsiñ zerresi mihr-i cihāndır yā Resūla ʾllāh

Nʾola mühr-i nübüvvet cilvegerse zahr-i pākiñde
Vücūduñ kenz-i esrār-ı nihāndır yā Resūla ʾllāh

Luʿāb-ı cevheriñ terkīb-i rīḳ-i hoḳḳa-i laʿliñ
Şifā-baḳşende-i bīmār-ı cāndır yā Resūla ʾllāh

Şemīm-i müşg-fersā-yı ğubār-ı āsitāniñdır
Gül-i ʿAdniñ dili ḫacletle ḳandır yā Resūla ʾllāh

Şeb-i ğafletde ḳaldım pertev-i envār-ı ʿıḫşıñla
Çerāğ-ı şemʿ -i ümmidim uyandır yā Resūla ʾllāh

Dem-ā-dem bāb-ı luḫfuñdan şefāʿ at ilticāsıyla²⁶⁷
Zebānım şīven-efzā-yı amāndır yā Resūla ʾllāh²⁶⁸

Meded ḳıl bu siyeh-rū-Şükri-i ber-geşte sāmāna
Hevā-yı nefsiñe ḫāli yamāndır yā Resūla ʾllāh²⁶⁹

Velehū:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Çü rızḳ āmāde-i ḫvān-ı ezeldir ḫadd-i zātında
Tekāpū-yı taleb bī-cā cedeldir ḫadd-i zātında

Cihāniñ **[85]** tevʾemāndır mātem-i pür-şūr ile sūri²⁷⁰
Elem hem-senc-i aʿdād-ı emeldir ḫadd-i zātında

Meʿāl-i arz-ı ḫālim der-kenār-ı mü-miyāniñdan
ʿİnāyet buyrılır ise maḫalldir ḫadd-i zātında

Nʾola eylerse nuṭḳ-i āteşinim sūzişim imā
Eşerden çün müʾeşşir müstedelldir ḫadd-i zātında

²⁶⁷ Aʾda bu mısraʿ yok.

²⁶⁸ Aʾda bu mısraʿ ile aşağıdaki mısraʿ yer değiştirmiş.

²⁶⁹ Aʾda bu mısraʿ yok.

²⁷⁰ cihānuñ : cihānda İ, A

Kıyās itme netīce-baḥş olur ebḥāş-ı ehl-i dil
Anıñ şuḡrā vü kübrāsı cedeldir ḥadd-i zātında

Sitāyişdir ḡaraż bir zāt-ı ‘ālī-ḡadri ey Şükri
Merāmım şanma tanzīr-i ḡazeldir ḥadd-i zātında²⁷¹

Olup mesned-tırāz-ı mülk-i ma‘nī Ḥazret-i Nāşid
Sūḡan ehline düstürü ‘l-‘ ameldir ḥadd-i zātında

N’ola maḥşūd-ı aḡrān ise isti‘dād-ı zātisi
O vehbī-i Ḥudā-yı lem-yezeldir ḥadd-i zātında

Perişān ise ḡüftārim ta‘accüb itme sultānım
Dil-i bī-çāre me‘lūf-ı keseldir ḥadd-i zātında

Velehū:

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Serv-i zībā-yı ḡülistān-ı şafādır ḡāmetiñ
Gül-bün-i nāz ihtizāz-ı i‘tinādır ḡāmetiñ²⁷²

Tā‘irān-ı ḡuds ise cānā n’ola pervānesi
Şem‘-i bālā-yı tecellī-i Ḥudādır ḡāmetiñ

Olamaz gül-būse-çīn-i ārzū dest-i ümīd
Naḡl-i naḡvet cünbiş-i server-hevādır ḡāmetiñ

Ḥaḡ‘-ı rāh-ı vādi-i ser-menzil-i ‘ışḡ itmege
Dest-i pīrān-ı hevāda bir ‘aşādır ḡāmetiñ

Maḡla‘-ı manzūme-i dīvān-ı nāz u behcete
Mışra‘-ı berceste-i ḡüsn ü bahādır ḡāmetiñ

Remz-i nesh-i āyet-i ḡüsnī ḡaḡ-ı reyḡānile
Mū-be-mū taḡrīre kilik-i şīve-zādır ḡāmetiñ

Rişte-i ḡül-i emel ya sūzen-i şun‘-ı ezel
Ya ki sīm-endāze-i şafvet-nümādır ḡāmetiñ

²⁷¹ tanzīr : tanzīm İ

²⁷² i‘tinādır : i‘tilā A

Ĥāme-i i' cāzda yā sidre ya 'ömr-i dırāz²⁷³
Ya ĥadeng-i ġamze-i zaĥm-āzmādır kāmētīñ

Ĥāşılı artursa vaşfında ne rütbe [86] kāmeti
Ĥāme-i bālā-ķad-i Şükri' sezādır kāmētīñ

Velehū:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Nümāyiş baĥş-ı bezm olduķça naķş-ı ġül şurāĥiden
Olur ķulķul nevā-sāzende-i bülbül şurāĥiden

'Aceb mi olsa pür-ġü bezm-i 'işretde mey-āşāmān
Terennüm-sāz olurken nükte-i ķulķul şurāĥiden

Süzüldi neş'eden çeşmi taġıldı kākül-i fesden
Nümāyān oldu ġüyā nergis ü sünbül şurāĥiden

Şun ol mīnāyı kim şıyt-i ŧanīn-i ĥālet-efzāsı
Vire sākī sipihriñ ŧāsına ġulgul şurāĥiden

Dehān-ı şīşede bir nev-şüküfte ġoncadır ġüyā
Leb-i ġülfāmı nüş itdikce Şükri' mül şurāĥiden

Velehū:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Dirse çeşmiñ kātirim ey kāşı ya aķlım keser
Ĥançer-i ebrūya eyler i' tinā aķlım keser

Tā olaldan münķaŧı' şahbā-yı la' l-i yārdan
Dil keselden bulmadım dirse rehā aķlım keser

İRse kāt' -ı rişte-i ķayd-ı sivāya ehl-i dil
Ālet-i ser-tizdir miķrāş-ı lā aķlım keser

Ĥalka pā-māl olmaz idi başılıp da çizmede
Mest-i lā-ya' ķal imiş ol dil-rübā aķlım keser

²⁷³ ĥāme : ĥalka İ

Sende bu hüsni hıred-fersâ ki var Mecnûn görüp
Bilse rûz u leyl evkâtın hebâ aqlım keser

Kâviş-i nevk-i müjen dilde baña telmiḥ ider²⁷⁴
Tîşe-i Ferḥâdı ey Şîrîn-edâ aqlım keser

Geldi ḥaṭṭ kesmez eliñ sevdâ-yı kâkülde yine
Bu gönül dîvâne olmuş Şükriyâ aqlım keser

Velehû:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Ya fitîl-i şem' -i bezm-i hüsni ü ândır perçemiñ
Ma' ni-i nûr-ı siyâha ya nişândır perçemiñ

Farḳ-ı naḥl-i kâmet-i dil-cûda ey serv-i sehî
Tâ'ir-i 'ışḳ u hevâya âşiyândır perçemiñ

Ḥıfz için güyâ tılsım-ı genc-i naḳd-i hüsniñi
[87] Zîr-i destârında bir mâr-ı cihândır perçemiñ

Dest-i ḥükm-i kâtib-i ser-levḥa-i taḳdîrde
Kilk-i müy-ı ser-nüvişt-i 'âşıkândır perçemiñ

Dûd-ı âh-ı pîç-der-pîç-i dil-i Şükrî gibi
Sünbül-i ḥam-der-ḥam-ı bâğ-ı ḥübândır perçemiñ

Velehû:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Bulanlar Ḥaḳḳı dil-bend-i 'alâyık olmayanlardır
Olanlar beste-i ḳayd-ı ta' alluḳ bulmayanlardır

Tecellîmend olanlar pertev-i şem' -i ḥaḳîḳatden
Tenin pervâneâsâ âteş-i 'ışḳa yaḳanlardır

Derûnunda anıñ da derdi var bir dürlü söyletsek
Dime zevḳ eyleyeñ îrâda şarfın uyduranlardır

²⁷⁴ ḳâviş : ṭâvûs İ

Harābī bā' iş-i ma' mûre-i bünyân-ı zâtımdır
Dil-i vîrānem ābād eyleyen Şükri yıkanlardır

Zihî pākîze nazm-ı âteşin-i Hazret-i Nâşid
Ki her bir nüktesi dâğ-ı derûn-ı nükte-dânlardır

Velehû:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ey fûrûğ-ı hûsnünün mihr-i felek pervānesi
İşğ-ı şûr-engiziniñ ins ü melek dîvānesi

Velehû:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Ağdı bir serv-i ser-efrāz gönül āb gibi²⁷⁵
Oldı ser-geşte-i zülf-i hamı dōlāb gibi

Velehû:

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

Ey şūh sevdim ise didim mi bu rütbede
Sāmān-rübā-yı rābiṭa-i hānmānım ol

ḤARF-İ ŞĀD

Şadīk

İsmi Yahyā'dır. İstanbul'da Hüsrev Paşa Cāmi'î imāmıdır. Biñ yüz toksan beş Muḥarremiñiñ beşinci günü devr-i beḳā eylemişdir. Ba' zı gazelde Şerif ve ba' zı gazelde Şadīk taḥalluş ider.

Bu ğazel anındır:

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlün

Gör dīde-i āhū-beri şayyād-ı vuḥūşuz²⁷⁶
Gel saña muvāfiḳ biziz aḥbāba sūrūşuz

²⁷⁵ efrāz: firāz V

²⁷⁶ beri : bizi A

Hep şaydığımız şems ü kamer tal'ata dā'ir
Hāşā ki begim māil-i altun u ğurūşuz

Ey hāl-i ruḥ-i vefk-i murād üzre [88] konan şāh
Bil dā'ire-i vechiñe ḥaṭṭında cüyüşuz²⁷⁷

Çün gezer şurāḥī gibi ḥūn-rīz elimizde²⁷⁸
Biz Ḥumkulesi fātihiyiz ceş-i beşüşuz²⁷⁹

Sīnemde Şadīk ḥāme-i müjgān neler işler²⁸⁰
Ol şüret-i dil-dāra meger levḥ-i nuḳūşuz

Böyle de görülmüşdür:

Kilk-i müje sīnemde Şadīkā neler işler

Şabīḥ

İsmi Ahmed'dir. Galaṭa Gümriği Kātibi ve müneccim-başı birāderi idi. Biñ yüz
toḳsan toḳuz senesi fevt olmuşdur.

Bu gazeller anındır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bu nālişgehde bülbül gibi feryād itme seslenme
Ḥāmūş ol ğonceveş izhār-ı büy itme nefeslenme

Ġaraż şem'-i maḥabbetle vücūduñ maḥv ise şūfi²⁸¹
Hemīşe şīve-i pervāneden ğayra heveslenme

Bu menzilgehde olma kārīvān-ı nāle-i āmāl
Aşılma gerden-i cemmāze-i dehre cereslenme

Hümā-pervāz olup her tu'-me-i nā-çīze meyl itme
Bu çarḥ-ı 'ankebūti-ḥānede ey dil mekeslenme

Şabīḥā kāle-i şeh-bender-i bāzār-ı 'irfāna

²⁷⁷ A'da bu beyit yok.

²⁷⁸ vezin uymuyor.

²⁷⁹ A'da bu beyit yok.

²⁸⁰ A'da bu mısra' yok.

²⁸¹ şem' : ' arz A

Hemān naḳdīne-i ma' nāyı şarf eyle nekeslenme

Velehū:

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

Söylerken ol şikeste-zebānım çıtır pıtır
Eyler reg-i şetāret-i cānım çıtır pıtır

Hayfā sipendveş eşer-i sūz-ı ' ışkıla
Yandı dil-i şerāre-feşānım çıtır pıtır

Lüknet şeker-tirāş-ı ḫalāvet ider tamām
Eylerse nuḳk o ḫūḫ-lisānım çıtır pıtır

Dāmān-ı sāyesi şiken-i mevc-i nāz olur
Reftār idince serv-i revānım çıtır pıtır

Bezm-i bahār-ı ' işve ider feyz-i neşveden
Gül ḡoncaveş açılsa civānım çıtır pıtır

Hāl-i femiyle şubḫa dek eşkim dökülmese
Yanmazdı [89] şem' -i dāḡ-ı nihānım çıtır pıtır

Düz-dīde nerm-rūken o māhiñ firāşına
Her taḫta pāre kesdi amānım çıtır pıtır

Gül-berg-i cismi mevc-zen-i būy-ı feyz olur
Gülse ne dem o ḡonce dehānım çıtır pıtır

Ser-şafḫa-i ma' āniye şebt eyler ey Şabiḫ
Nazm-ı bedī' -i kilik-i beyānım çıtır pıtır

Şadık

İsmi Meḫmed'dir. Müderrisīn-i kirāmdan Ḥaşeki-zādelikle meşhūr bir zāt-ı ' ālī-
ḳadr idi. Biñ yüz ḫoḫsan altı senesi vefāt itmişdir. Mezkūrīn-i mā-şadaḫ merḫūm şikest
ḫaḫda māhir idi.

Ve bu ḡazeli dimişdir:

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ruĥuñ būs eylemiş yok zülf-i ‘ anber-bîzden ğayrı
Miyānıñ var mı görmüş ħançer-i ser-tîzden ğayrı

Niçün ey nev-nihâlim bendeñizden böyle âbîsin
Nemi gördün benim sen eşk-i tûfân-ĥîzden ğayrı

Kimin var miknet-i güftarı Cem-câhâne iĳbâle
Ĥarîfân-ı ğalağ-güyân-ı şûr-engîzden ğayrı

Ne mümkün k’ola güncâyış-pezîr-i ĳalîb-ı ta‘ bir
Benim derd-i derûnum rûz-i rüst-â-ĥîzden ğayrı

Medâr-ı def’ -i ğam ‘ add itmege şâyân budur anda
Nemiz var elde Şâdîĳ sâĳar-ı leb-rîzden ğayrı

Velehû beyt:

Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

Bilinmeyüp hünerim ĳadri çünki pest oldu
Ĥaĳım da şîşe-i ĳalbim gibi şikest oldu

Târîĳ berây-ı²⁸² şeh-zâde

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

Gelüp bir müjde-res Şâdîĳ didim târîĳ-i mevlûdım
ĳudûm-ı Ĥân-Meĥemmed eyledi memnûn dünyâyı²⁸³

Şalâĳî

İsmi ‘ Abdîdir.²⁸⁴ Şeyĳ Cemâlî dâmâdı İstanbul’da Tâhir Aĳa merĳumuñ tekyesinde şeyĳ idi.

[90] Bu ĳazel anındır:

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Bezm-i âlemde tekâsül ile bir kâr olmaz
Bâĳ-ı dilde bu revîşle gül-i ĳülzâr olmaz

²⁸² berây-ı şeh-zâde : berây-ı vilâdeti şeh-zâde A

²⁸³ قدوم خان محمد ايلدى ممنون دنيا □

²⁸⁴ ‘ Abdîdir(‘ Abdullâh)

H'ab u ğafletde yatur nef̄s-i denī bī-pervā
Ses degil nef̄ḥa-i sūr olsa da bī-dār olmaz

Mest-i şahbā-yı ğurūr oldı ayılmaz bir dem
Göz açup zād-ı rehin görmege der-kār olmaz

İtmedi başına bir çāre cihānda āḥir
Vir̄di hengām-ı fenā çāre-i nā-çār olmaz

Naḳd-i vaḳti telef itdi demedi kār idelim
Bir nefes ' avdeti şimden gerü tekrār olmaz

Naḳd-i bāzār-ı ma' arifde metā' -ı vaşla
Zer-i iḥlāş gerek dirhem ü dīnār olmaz

Ye'se yol virme Şalāḥī yem-i raḥmet bī-ḥadd
Müflis-i ṭā' ate men' -i der-i settār olmaz

Şafder

Kānī Efendi Ḥazretleri'niñ terbiye-kerdesi ḥademe-i ḥāşşıdır. Ba' zı ğazelde
Kānī taḥallüş eylediği daḥi manzūrdur.

Bu ğazel anındır:

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilūn

'Uşşāḳa virme va' d-i vişāliñ eyle kesel
Ḥōş-ḥāl-i rüz-ı ḥasretsiz ey şūḥ mā-ḥaşal

Luṭf it ṭoḳunma zūlfine ol yāriñ ey şabā
Tel kırma virme aḳl-ı perişānıma ḥalel

Ey mest-i nāz buse alınmaz eliñden āḥ
Būs eyleriz ayaḡını ger virmez iseñ el

Ḳurbāniyān-ı ḥançeriñi mäh-ı nev şanur
'İd-i vaşılđa eylediler müşkilini ḥall

Şafder nazīr olmaz Emināya ol ḥamūş
Gel kilik-i fikre eyleme ibrām-ı bī-maḥall

ḤARFÜ'Ž-ŽĀD

Žiyāyī

İsmi İsmā'īl Beg'dir. Mevālī-i [91] kirāmdan zāde-i Ḥakīm-zāde 'Alī Paşa-zādedir.

Bu ğazel anındır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Göñül o meclise bizde katılımasağ mı gerek
Şarāb-ı la' l-i lebine başılmasağ mı gerek

Ḥumār-ı hicrile ey dil yeter kesāndan²⁸⁵
Mey-i vişāl ile āyā yapılmasağ mı gerek²⁸⁶

O tarz u tavrı görünce o nāzenīnimden
Mişāl-i ḥalka o şūha tağılmasağ mı gerek

Ḥayāl-ḥāne-i āġuşumuz teḥī kalmaz
O serv-i gülşen-i nāza şarılmasağ mı gerek

Žiyāyī tarz-ı ğazelde Selīme tanzīr it
Gürūh-ı ehl-i hūnerden şayılmasağ mı gerek

ḤARFÜ'T-ṬĀ'

Ṭāhir

Ḥalīfe-zāde Ṭāhir Efendi. Cemī'-i ma' ārifde yegāne ḥuşūşan 'ilm-i mūsīķide ḥ'āce-i zamān idi. Biñ yüz seksen sekiz senesi 'āzim-i maḳām-ı 'iliyyīn olmuşdur.

Bu beyt anındır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Dil ü cān rişte-i zūlfünde yāriñ itmede bāzī
Diyen kimdir bir ipte oynamazmış iki cānbāzı

'Ākif tāriḥ dimişdir

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

²⁸⁵ kesāndan: - A

²⁸⁶ āyā: - A

Olan çü bende-i târîḫ-i sâl-ı fevti gūş itsün
Didi hâtif Ḥalîfe-zâde Ṭâhir göçdi ʿ uḫbâya²⁸⁷

Ṭıflî

İsmi Aḫmed'dir. Kerkütî'dir. Ve ketḫudâ ḫalemi ḫulefâsından Eflaḫ ve Boğdan
dîvân efendiligi ile meşḡul erbâb-ı inşâ-pervâz şâʿir-i muʿciz-ṭırâz bir zât-ı ʿâlî-ḫadr idi.

Bu ḡazeller anındır:

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

Dehenimden iderim bûse ʿaṭâ dirse o yâr²⁸⁸
Şaḫın aḡız şatar aşlı yoḫ inanma zinhâr

Görüp ol serv-ḫadiñ nâziki-i endâmın
[92] Kendi kendin şerer-i reşkile yandırdı çenâr

Añladı zülfüne bendim o ṭabîb-i nâzım
Sen de dîvâne didi bir eşer-i sevdâ var

Ḥaṭṭ-ı nev-riştesine şâne-zen olmuş gördüm
Çâk çâk olsa ten-i zâr n'ola çün minşâr

Nîşi zünbûr gönül Ṭıflî ne bâl itdi ne mûm
İñleyüp gezmededir ḫayf ne dâr u ne diyâr

Velehû:²⁸⁹

Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün

Himmet aşḫâbı degil belki hüveydâ her-kese
Eylemek zülldür tekâpü her denî vü nâ-kese

Gird-i ruḫsârında yârin ḫayf zâhir oldu ḫaṭṭ
Müzdehimgâh oldı bâḡ-ı ḫüsni gör ḫâr u ḫasa

Bâde görmez sürʿat eyler muṭribiñ âvâzına
Zâhidiñ kör gibi gelmekden nedir ḫaşdı sese

²⁸⁷ خلیفه زاده طاهر کوچدی عقبایه

²⁸⁸ iderim : iderdim İ

²⁸⁹ İ'de bu şiir pey-rev olma... ile başlayan şiirle birleştirilmiş.

Ġadrdır ʿ uşşāka zūlfūñ rūyine itme niķāb
Vech-i var n ʾola disem bī-perde saña yüz kese

Ṭarḥı nev vādīsi tāze bir ġazeldir Ṭıfliyā
Belki makbūle geġer arz it o şūḥ nev-rese

Velehū.²⁹⁰

Mef ʿ ulū Mefā ʿ ilū Mefā ʿ ilū Fa ʿ ulūn

Bu köhne ribāṭın ki i ʿ āret var içinde
Cāy-ı digere ʿ azme işāret var içinde

Dād u sitede sevķ-i cihān bir ġurı ġavġa
Sāziş idemem şevķa ḥasāret var içinde

İlhāḥile yandırdı diyen dīk-i niyāziñ
Ḥelvā-yı visāliñ ki merāret var içinde

Ma ʿ cūn-ı müferriḥ gibidir nazm-ı belīġim
Ṭıflī nigeḥ itdikce şetāret var içinde

Velehū:

Fā ʿ ilātūn Fā ʿ ilātūn Fā ʿ ilātūn Fā ʿ ilūn

Pey-rev olmak nazm-ı üstāda bu vādīde muḥāl
Beñzesūn mi şan ʿ at-ı kirpās nesc-i aṭlasa

Ḥayrlı bir kısmet ile Ḥaķķ naşīb ide rehā
Ḥıṭṭa-i Bükreşde girdik pāyimizle maḥbese

İlerü varmak girü gitmek ʿ asir [93] oldu baña
Gitmeniñ bulsam ṭariķin baķmazam piş ü pese

Mezra ʿ -ı ḥāl oldu ḥayfā şarşar-ı faķrile ḥuşķ
Bāġ-ı luṭfundan begiñ āyā kaçan bir bād ese

Dīger Ṭıflī²⁹¹

²⁹⁰ A ʿ da bu şiir yok.

²⁹¹ Dīger Ṭıflī : Ṭıflī-i Dīger İ

Ġalaṭavī ḥ̄v̄āceġān-ı Dīvān-ı Hümāyūn'dan bir zātdır.

Bu ġazel anındır:

Mef̄̄ülü Fā̄̄ilātü Mef̄̄̄ilü Fā̄̄ilün

Naşş-ı murādı şanma ki tedbīr gösterir
Her şey ki gösterir saña taq̄dīr gösterir

Gerden-firāz-ı naḥvete āyīne-i kâder
Dest-i każāda peyker-i şemşīr gösterir

Deycūr-i ye's içinde cemāl-i merāmını
Berķ-ı şerāre nāle-i şeb-gīr gösterir

Ten-dāde-i vişāl olur āḥīr ̄arūs-i kām
Evvellerinde gerçi ki te'ḥīr gösterir

Pest ü ġüşād-ı şeş-der-i ̄ālemde yek-be-yek
Nerrād-ı çarḥ hey'et-i taġyīr gösterir²⁹²

Tıflī ̄aşā-yı ḥāme-i eş'ār ile seni
Şeyḥāna nuṭķ-ı feyz-eşeriñ pīr gösterir

ḤARFÜ' Z-ZĀ'

Zahīr

İsmi Seyyid Aḥmed'dir. Der-ġāh-ı ̄Ālī gediklilerindedir. Neş'et Efendi

Ḥazretleri'nden okuyup terbiyelerin görmüşdür.

Bu ġazeli dimişdir:

Mef̄̄ülü Fā̄̄ilātü Mef̄̄̄ilü Fā̄̄ilün

Sāķī-i bezmi muṭrib ü hem peltek isteriz
Nüş-i şarābda tene ten düm tek isteriz²⁹³

Şūfī bezimde bir iki cām ile mest olup
Dirmiş meded bu şerbete bir kürek isteriz

Duḥt-i reziyle bint-i ̄ineb pīr-i sāġara

²⁹² İ'de bu beyit yok.

²⁹³ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Şerm ile didiler baba biz erkek isteriz

Maḥrūrdur nazra tābiş-i ruḥsārīñ ey perī
 ʿAtşāna āb-ı çāh-ı zekāndan çek [94] isteriz

Olduḡ Zāhīr hem-reviş-i tıfl-ı şīr-ḡār
 Pistān u laʿlini püserīñ emmek isteriz

Velehū beyt:

Mefāʿ İlün Mefāʿ İlün Mefāʿ İlün Mefāʿ İlün

Tutuşdurdı sarāy-ı sīnemi āh-ı şerer-nākım
 Yetiş ey eşk-i saḡḡā-yı dü-çeşmim dilde yangın var

ḤARFÜ'L-ʿAYN

ʿĀbid

İsmi Feyzu ʿllāh'dır. Edirne müderrisidir. Şofya'da biñ yüz toḡsan dōrt senesi vefāt eylemişdir.

Bu ḡazeller anındır:

Mefʿ ūlü Mefāʿ İlü Mefāʿ İlü Faʿ ūlün

Der-kār idüp kuvvet-i bāzū-yı şafāyı
 Şayd eyledim ol peçe-i āhū-yı şafāyı

Dil-beste-i zencīr-i ḡam u miḡneti oldum
 Pür-çīn görüp kākül-i şeb-būy-ı şafāyı

Mestāne bu şeb būs-ı pey-ā-peyle ser-ā-pā
 Gül-naḡş idüp şafḡa-i pehlū-yı şafāyı

Tenhā-rev-i mey-ḡāne görüp ol büt-i nāzı
 Gūş eyle dilā naʿra-i yā hūy-ı şafāyı

Miḡrāz keser zūlf-i girih-gīrini yārīñ²⁹⁴
 Meşşāta düzer vesme-i ebrū-yı şafāyı

Tāb-ı mey-i tanzīr-i Nedīmā-yı sūḡan-ver

²⁹⁴ girih-gīrini : dilāvezini A

Söyletdi yine ‘Ābid-i h̄oş-gū-yı şafāyı

Velehū:

Mef’ulū Fā’ilātū Mefā’ilū Fā’ilūn

Oldum rübūde bir şeh-i meh-rū dil-āvere
Virmez amān cebhesi h̄urşid-i envere

Eşkim gül-āb olursa n’ola vaqt-i būsede
Gerden o h̄āl-i ‘anbere bir sīm micmere

Tıflım büyüdi k̄āmeti arturdu ba’ d-ezīn
İtsün hemişe ‘āşık-ı zāra mükābere
‘Arz-ı merām idince o şāh-ı melāhate
Bir sīneme nigāh ider bir de h̄ançere

Her bir kelām egerçi cevāhirse ‘Ābidā
Olmaz nazīre nazm-ı durer-bār-ı zīvere

‘**Aṭā**

İsmi Seyyid’dir. Küttābdandır. Yeñi [95] şehrlı Seyyid ‘Aṭā’dır diyü meşhūrdur.

Bu gāzeller anındır:

Fe’ilātūn Fe’ilātūn Fe’ilātūn Fe’ilūn

Ġamzesi tīr-i fiten h̄ançer-i ebrū ser-tīz
Kıldı yağma dili bir āfet-i şūh-ı Cengiz²⁹⁵

Çeşm-i pür-hūnımı zann eyleme āsūde-nigāh
Tāb-ı nezzāre-i dil-dārile itmekde sitīz

Def -i h̄vāhiş-keri-i vuşlat-ı yāre tedbīr
‘İllet-i hicre dīlā şabrı idersen̄ perhīz

Çünkü teb-lerze-i ‘ışkıñ imiş ey rūh-ı revān
Luṭf it aḡyāra sezā cāy ola deşt-i Tebrīz

Şeh-nişin-i keremi kıldı Revānı şimdi
Lafz-ı itlāfa binā kaşr-ı ‘ināye dehlīz

²⁹⁵ A’da bu beyitten sonraki beş beyit yazılmamış.

‘Arz idersen olur elbette kabûle şâyân
Tuhfe-i nazmını kıl yâre ‘Aṭâ dest-âvîz

Velehû:

Mef‘ülü Fā‘ilätü Mefā‘îlü Fā‘ilün

Şem‘ -i cemâle yanmağa pervâne olmuşuz
Hüsn-âşinâ-yı şöret-i cānâne olmuşuz²⁹⁶

Saht-ı emelde hâşılıımızdır şikestelik²⁹⁷
Bu çarḥ-ı âsiyâ-yı ğama dâne olmuşuz

Hâṭır ‘aceb mi olsa perîşân-ı rûzgâr
Biz ṭurre-piç-i pür-girih-i şâne olmuşuz

Ta‘bîr iderse çeşm-i sühan-gû ider yine
Yâd-ı lebiñle ḥ‘âbda mestâne olmuşuz

Mest-i siyâh-dildir ‘Aṭâ her ḥurûfumuz
Zîrâ ḥurûş-ı ma‘ niye ḥum-ḥâne olmuşuz

Târîḥ berây-ı Şehzâde Sulṭân Meḥmed

Fā‘ilätün Fā‘ilätün Fā‘ilätün Fā‘ilün

Feyz-i Ḥaḳḳ birle yazup târîḥ ‘Aṭâyî bendesi²⁹⁸
Geldi kevne şulb-i şâhîden Muḥammed nürdür²⁹⁹

Berây-ı Şehzâde Sulṭân Aḥmed

Fā‘ilätün Fā‘ilätün Fā‘ilätün Fā‘ilün

Bî-bedel târîḥdir bu mısra‘ -ı ğarrâ ‘Aṭâ
Tal‘ at-ı Sulṭân Aḥmed kıldı âfâkı sa‘îd³⁰⁰

‘Abdî

²⁹⁶ A’da bu beyitten sonrası yazılmamış.

²⁹⁷ saht : geşt İ

²⁹⁸ A’da bu mısra yok.

²⁹⁹ كلى كونه صلب شاهين محمد نوردر

³⁰⁰ طلعت سلطان احمد قلى آفاقى سعيد

Şubhî-zâde demekle meşhûrdur. H'âcegân-ı Dîvân-ı Hümâyün'dan ketûdâ-yı şadr-ı a'zamî olmuşlardır. Biñ yüz yetmiş yedi senesi vefât [96] itmiştir.

Bu ğazelleri demiştir:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Mihr olur ser-germ-i haclet bâde-h'âr olduğça sen
Mâha dâğ urmağda ğamzeñ neş'edâr olduğça sen

Zîb virsün şerha-i 'ışkıñ riyâz-ı sîneye
Serv-i nâzım gül gibi açıl bahâr olduğça sen

Neş'edâr olmazdı dil biñ kâse mey nüş eylese
Sevdiğim âzürde-i renc-i humâr olduğça sen

Dâmdan evvel atar fitrâke kendin mürğ-i dil
Nâzenînim mâ'il-i şayd u şikâr olduğça sen

Kâm-cü-yı iltifât itmez nigâh-ı hışm ider
'Abdiyâ ol âfete hizmet-güzâr olduğça sen

Velehû:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ne 'aceb olmasa ser-germi-i güm-nâmda nâm
Var mıdır her dil-i güm-geşte-i nâ-kâmda kâm

İde gör hâsid-i bed-h'âha tevâzu' tâ kim
Der-'açabdır görünür şüret-i ikrâmda râm

Sen hemân renc-i humâr-ı ğam ile me'lûf ol
Olur elbet saña bezm-i tarab-encâmda câm

Çeşm-i şayyâdı nigeş-sâz-ı 'itâb olduğça
Görünür murğ-ı dile dîde-i bādâmda dâm

'Abdiyâ 'İzzet-i üstâda olunca pey-rev
Oldı beyt-i sühânım ma'ni-i itmâmda tām

'Ârif

İsmi Süleymān Beg'dir. H̄'ācegān-ı Dīvān-ı Hümāyūn'dan emīn-i defter-i ḥaḳānī olmuşdur. İsaḳça'da biñ yüz seksen üç senesi vefāt itmişdir.

Bu ğazelleri dimişdir:

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fa'ūlün

Nāy gibi dehen nāle-künān sīne delikdir
Bezmiñde faḳīriñ de murādı dedelikdir

‘Işḳ ehli yanında yañılup kūh-keni yād
Mecnūna taş añdırma gibi bir delilikdir

Çöz dügmelerin ol ten-i nermīne nigāh it
Ser-tā-be-ḳadem [97] sevdicegim ḳaḳma ilikdir

Fermān-ber-i tuġrā-yı ḥaṭıñdır seniñ elbet
Her sū meger iḳlīm-i melāḥatde melikdir

Mir'ātdan ol gerden-i billūrı temāşā
Baḳsañ o da bir vechile āyīnecilikdir

Emdim ruḥ-i ḥaṭṭ-āver-i dil-dārı ḥaṭā'en
Defterde faḳīriñ bilirüm adı silikdir

Şām-ı ḥaṭı hengāmıdır ‘Ārif ḥazer eyle
Ey rāh-ber-i ‘ışḳ hirās it gicelikdir

Bu ğazel anındır.³⁰¹

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ḥam itdi kāmetim ol çīn-i ebrū gösterişcikler
‘İtāb itmek yüzünden vech-i iḥsāna kirişcikler

Ne ṭūṭiden ne bülbulden işitdik bezm-i gülşende
O lüknetler o şekker-ḥandlerle söyleyişcikler

Yüzüñ göstermemek yüz virmemekdir mihre maḳşūdı
İdüp destin niḳāb ol nāz ü naḥvetle gülüşcükler

Revāc-ı ḳadr-i ḥüsnüñ ḳaşd ider ‘uşşāḳ-ı nālāna

³⁰¹ A'da bu şiir yok.

Tecāhül eyleyişikler bilişler bilmeyişcikler

Helāk itdi beni bāziçe-i tıflānesi ‘ Ārif
Meded gūyā niyāz u vaşla geldikce çelişikler

Bu ğazel de anındır:

Mefā ‘ ilün Mefā ‘ ilün Mefā ‘ ilün Mefā ‘ ilün

Tehī-mağzān gibi erbāb-ı dil şāhib-enīn olmaz
‘ Ayāndır kāse-i pür-meyde āvāz-ı tanīn olmaz

Ġarāz şūret degil tebdīl-i meşrebdır terebbīden³⁰²
Belī tağyīr-i reng itmekle şūr-āb engübīn olmaz

Eşer nā-būd olur şad zaḥm olursa rüy-ı deryāya
Bu zāhirdır ki şāfī dilde kayd-ı zaḥm-ı kīn olmaz

Binā-yı cism-i ḥākīniñ esāsī ‘ unşur-ı mādır
Ne mümkündür binā ber-āb olan menzil metīn olmaz³⁰³

Hüner göstermege meydāna var mişvārīñ ‘ arz eyle
Kümeyt-i tab‘ a ‘ Ārif böyle bir vāsi‘ zemīn olmaz

Bu ğazel de anındır:

Mef ‘ ülü Fā ‘ ilātü Mefā ‘ ilü Fā ‘ ilün

Zülfüñ ğamıyla zār u perişān degil miyim³⁰⁴
Ber-dest-i ḥūş-i luḥfuña çesbān degil miyim³⁰⁵

[98] İtdim şarāba tevbe vü maḥbūbdan ferāğ
Ben itdigim günāha peşīmān degil miyim

Nerm eyledim o saht dili zūr-i ‘ ışkıla
İnşāf olunsa ben de Nerīmān degil miyim

Ağzımla būy-ı şīr ile ḳoynumda besledim
Ben eskiden ḳuzum saña ḳurbān degil miyim

³⁰² terbiyeden : - A

³⁰³ mümkündür : ḥikmetdir İ,A

³⁰⁴ zülfüñ ğamıyla : zülf-i ğamıyla İ

³⁰⁵ luḥfuña : luḥfuñla İ

Bezmiñde istikâmet idelden mişâl-i şem[‘]
Bi’llâh yanup yakılmağa şâyân degil miyim

Dâmenle şarf eyledim ey meh düketmedi
Yâkût-ı eşk-i çeşmimi ben kân degil miyim

‘Ârif perîveşân-ı me‘ânî benimledir
Mürâne mülk-i nazma Süleymân degil miyim

Bu ğazel de anındır:

Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

Bir derde düşmüşüm diyemem âh her-kese
Oldum rübûde bir gözi hûn-rîz Çerkese

‘Uşşâk-ı zârîñ olmaz idi mâlı Çerkesî
Nakd-i girân-ı aqlını yağmaya virmese

Şad nâle itdim itmedi bir kerre iltifât
Ol şâh-bâz-ı hüsnum ‘aceb gelmiyor sese

Tarf-ı külâhda her ham-ı zülf-i siyâhını
Virmem şafâ-yı salţanat-ı Mağrib u Fasa

Tebhâle-rîz-i bîm-i firâk olmam ‘Ârifâ
Ol la‘l-i hâl-dâr baña ger benim dese

Bu ğazel de anındır:

Mef‘ülü Mefâ‘îlü Mef‘ülü Fa‘ülün

Ey şahne dimem başma sebûlar kıırarak baş
Bir kere hemân meclis-i rindâna ayak baş

Başdır mey-i gülgünü o meh-pâre şızınca
Az az virerek sâğara az az koyarak baş

Rind-i mey olan haste-dile ‘âfiyet olsun
Taħrîme-i keyf ile anı ğark-ı ‘arak baş

Kâbûs gibi başşa kaçan meclisi zâhid

Bir yaña yıķılsun dir iseñ aña dayak baş

‘Ārif o mehiñ zūlfüñe ber-dār olacaķmıř
Her ķanda olursa o raķı̄b ařılacaķ baş

Bu ğazel de anındır:

Mef̄ ūlū Mefā‘ ĩlū Mefā‘ ĩlū Fa‘ ūlūn

Meyden mi diyü derd-i serin zāhide şordı
Gör sākı-i fettānı ki çaķ başına urdı

Gül-reng-i ruķ-i yāre idermiş diyü taķlīd
Gülzāra gelüp bād-ı řabā esdi řavurdı³⁰⁶

Āĝūřa çeküp ģalkaya řokdı dönerek řeyģ
[99] Ol āfet-i devrānı biraz çekdi çevirdi

Ķānūnı tecāvüz idicek bezmde muṭrib
Ṭanbūrı çalup çarpup iki ĝuşını burdı

Giymiş yine ķařındılı bir āteřī-dībā
‘Ārif o meh ‘āřıķlarını ķařdı ķavurdı

Bu ğazel de anındır:

Mef̄ ūlū Fā‘ ilātū Mefā‘ ĩlū Fā‘ ilūn

Ey naģl-i kām bir řemeriñ yoķ mıdır seniñ
Ey rüzĝār bir eřeriñ yoķ mıdır seniñ

Yandım firāķ-ı āteř-i dil-sūz-ı yārdan
Ey dil ģurūř-ı eřk-i teriñ yoķ mıdır seniñ

Gördük recā ģadengini āmāca geçmedi
Bir tır-i āh-i kārgeri yoķ mıdır seniñ³⁰⁷

Āvāre-i maģabbet olup murĝ-ı dil gibi
Kūy-i ģabībe bir seferiñ yoķ mıdır seniñ

³⁰⁶ bād-ı řabā: bā řabā ĩ

³⁰⁷ āh-i kārgeri : āh gerek ĩ

Pîrāye-baḥş-ı şadr-ı cihān rāğıb oldığın
Cins-i kemāle ya ḥaberin̄ yok mıdır seniñ

‘Acziñ hünerde zāhir ise bāri ḥazrete
İzhār-ı ‘aczveş hünerin̄ yok mıdır seniñ³⁰⁸

‘Ārif bu ḥuşk-sāl-i emelde çü ney-şeker
Bāğ-ı hünerde kilik-i terin̄ yok mıdır seniñ

Velehū:

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

Maḥsūmdur birisi ğama biri rāḥata
Yokdur müsā‘aden a felek iki sâ‘ate

Velehū:

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

Vaqt-i vişāle ‘āşık-ı zārın̄ telāşdan
Pek muntazam süḥanları hep neste nestedir³⁰⁹

‘Ārif Efendi

Sābıkā dārü’s-sa‘āde yazıcılığında ḥ‘ācegānlığa çerāğ olmuştur.

Bu ğazel bunuñdur:

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Bendeñi maḥzūn görüp ref‘-i niḳāb itmez misiñ
İtdigin va‘d-i ‘ināyetden ḥicāb itmez misiñ

Ḳāl ile olmazsa ḥālle biñ su’āl eyler gönül
Luṭf idüp ğamzeñle olsun bir cevāb itmez misiñ

Ḥ‘āstgārān-ı maḥabbet gerçi bî-ḥadd ü şümār
Lîk erbāb-ı ḥulūşı intiḥāb itmez misiñ

‘Afv ü iḥsānıñla cürmüm ber-ṭaraf olmaz mı āḥ
Ben günāḥ itdimse sen ḳaşd-ı şevāb itmez misiñ

³⁰⁸ A’da bu beyit son beyit olarak yazılmış.

³⁰⁹ neste neste : neste beste İ / A’da bu beyit yok.

Seng-i ye 'sile yeter sâgâr-şikest itdiñ beni
İnkisârımdan da sâķī ictinâb itmez misiñ

Ben degilsem lâyıķ-ı enzâr-ı re 'fet [100] sen yine
Zâtıña şâyân-ı elţâfı hesap itmez misiñ

‘Arz-ı hâl-i ‘Ārif-i nâ-çize sulţânım bakup
Bâri bir redd-i cevâba irtikâb itmez misiñ

Bu ğazel de anıdır:

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Çeşm-i mestiñ söyledi hûn-h'ârsın bildim seni
‘Aşıkâ ğamzeñ gibi ğaddârsın bildim seni

Da‘vet-i ‘uşşâķa da eyle icâbet ey perî
Çünkü zîb-i meclis-i ağyârsın bildim seni

Sen de olduñ ğâlibâ tıfl-ı şûha dil-figâr
Ben gibi âzâde-i efkârsın bildim seni

Duĥt-i rezle ‘âlemi kıldıñ harâb ey muĝ-beçe
Ya‘ni hem-şireñ gibi mekkâresin bildim seni

Şermsâr-ı rûy-i âliñdir gel ammâ n'eyleyim
Bî-vefâsın şâhid-i bâzârsın bildim seni

Naĥd-i eşki şarfa der-kâr olduñ ‘Ārif var ise
H'âstĝâr-ı vuşlat-ı dil-dârsın bildim seni

‘Ākif

Luţfu 'llâh Efendi. Rûm İli ĳuzâtından idi. Ekşer-i evĳâtları³¹⁰ niyâbet ile ğüzâr
itmişdir. Ve Rûm İli'nde İzdin nâm-ı maĥalde terk-i dâr-ı fenâ ve ‘âzim-i füşhat-serây-ı
beķâ olmuşdur, fî sene 1201 Şevvâl.

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Var mı hûbânda bu hûsnile emşâl sañâ

³¹⁰ evĳâtları : evĳâtı A

Dil-i üftāde nice olmaya meyyāl saña

Berg-i la' līn-i gül ey şūh olup ruhsārīñ
Reng-i yāķūt-ı şarāb oldı leb-i āl saña

Hāne-i merdümek-i dīdeleri ' uşşāķıñ
Olmuş ey şūh ruħuñ üzre siyeh hāl saña

Eyle ey dil hāzere şāyed ide düşmenlik
Çeşm-i hūn-h'ārile ol ğamze-i kıttāl saña

Sen şalın nāzile ey şāh-süvār-ı ' işve
Olsun üftādeleriñ ' ışķ ile pā-māl saña

' Arz-ı hālīm var icāzet dilerim sultānım
İtmege hāl-i dil-i zārımı icmāl saña

Ķatı mekkāredir ol diyü raķīb-i mel' ün
İder ey şūh şaķın mekrile bir āl saña

Raħm idüp hālīne vaşlıñla be-kām it cānā
Dil-i ' Ākif saña ' aşıķ saña meyyāl saña

[101] Bu ğazel de anıñdır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Bezimde yāre olup rāfi' -i hicāb şarāb
Bir iş becerdi daha olalı şarāb şarāb³¹¹

Şarāb-ı hūsnūñ ile mest iken seniñ sāķi
Ümīd ider yine bu hātır-ı harāb şarāb

Hāyāl-i la' l-i nemek-riziñ ile meclisde
Olur elemde olan sāĝar içre āb şarāb

Siyāh-mest-i mey-i ' ışķa virdi giryānı
Getürdi dīde-i maħmūr-i yāre h'āb şarāb

O köhne bāde-perestim ki mest idem ' Ākif
Hum-i cihānda degildi daħi şarāb şarāb

³¹¹ daha: henüz İ

Bu ğazel de anıdır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Lā-übālī tavr ol ey dil meşreb-i rindâne tüt
Nuṭṭ-ı pend-āmiz-i zühhâdı bütün efsâne tüt

Zühd-i huşkile tarîḳ-i mescidi tütma yüri
Âşinâ-yı meslek-i 'ışḳ ol reh-i mey-hâne tüt

Faşl-ı 'ayş u nüşdur sâḳî bahâr eyyâmıdır
Tut bir elde lâle bir elde gül-i peymâne tüt

Olma ta' n-âmiz zâhid görme 'aybın kimseniñ
Eyle peydâ hüsn-i hulḳ evzâ' -ı dervişâne tüt

'Ākifāsâ ba' d-ezîn tarḫ-ı tekellüf eyleyüp
Lā-übālī tavr ol ey dil meşreb-i rindâne tüt

Bu ğazel de anıdır:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Nigâh-ı mû-şikâfile haṭ-ı yâre kıl diḳḳat³¹²
Ne a' lâ yazmış anı levḫ-i hüsn-e hâme-i ḳudret

Beni dil-haste-i 'ışḳ ittigiycün yâ Rabb ol şūḫuñ
Hemişe dide-i bîmâr u mesti görmeye şıḫḫat

Ḥayâl-i nev-nihâl-i ḳâmet-i nâzik meâliñdir
Gülistân-ı dile revnaḳ viren arâyiş ü zîynet

İdüp şad-güne Bihzâd-ı taşavvur resm-i hüsnüñ naḳş
Gönül mecmû' a-i taşvîre döndi ey perî-şüret

Derûn şeb-hâne-i leylî gibi târîḳ iken ḳıldı
Ziyâ-yı mihr-i ruḫsârile rüşen ol ḳamer-ṭal' at

Ne dem ki bir iki sâġar mey içse bezm-i işretde
Zebân-ı yâre zih-gîr-i leṭâfet-zâ ḳaṭar lüknet

³¹² mû-şikâfile: mû-şikâfân İ, A

Telâş-âver nedir şu neste neste lafzıdır ancak³¹³
 [102] Lisânında olan her ‘ aşık-ı zârîñ dem-i vuşlat

Hañı geldikte yârîñ meyl-i vaşl ümmîd ider ‘ Ākif
 Olur şubh-i cefāya hātîme şām-ı vefā elbet³¹⁴

Görür çeşm-i ma‘ arif-bîñ ile şāyeste-i taḥsîn
 Bu nazmım eylesem arz-ı huzûr-ı Ḥazret-i Neş’et³¹⁵

Bu ğazel de anıñdır.³¹⁶

Mef’ülü Mefā’îlü Mefā’îlü Fa’ülün

Hañ-ı ruḥ-ı zîbâsı güzeldir güle nisbet
 La‘l-i leb-i mināya maḥalldir müle nisbet

Ol şüh-ı sitemkârîñ elinden dil-i şeydā
 Ḥamyāze-keş-i tül-i emeldir ele nisbet

Ey şüh-i cefā-pîşe kabûl eylemez aşlā
 ‘ Aşkıñ baña rûzî-i ezeldir hele nisbet

Nāz eyleyerek mirvaḥa-cünbānlığı yârîñ
 ‘ Uşşāka işārāta bedeldir güle nisbet

Evşāf-ı miyānîñi şehā mûy ile ta‘ rîf
 Şol ḥadde ḥoş-âyende meşeldir yele nisbet

Ebrûları ser-sûre-i muşḥaf gibi zîbā
 Bir ḥāme-i mûy ile ‘ ameldir ḥulle nisbet

Şayestedir ‘ Ākif ola bu maḥlaşa tanzîr
 Ta‘ bîri pesendîde ğazeldir ele nisbet

Bu ğazel de anıñdır:

Mefā’îlün Mefā’îlün Mefā’îlün Mefā’îlün

³¹³ neste netse : neste beste İ

³¹⁴ İ’de 9. beyit

³¹⁵ İ’de 8. beyit

³¹⁶ A’da bu şiir yok.

Nihāl-i kıadd-i nāzı ol gül-endāmın olunsa yād
Helāk-i reşk olur gülşende serv-i ‘ar‘ ar u şimşād

Nesīm-i şubh-demle bir peyām esmez nice demdir
Periřān intizār-ı bŷy-ı zŷlfiyle dil-i nā-řād

Virir her bezme revnaķ maķdemi bint-i zeriñ k’olmuş
Neřāť u řevķ u řādī hılķat-i zātında mader-zād

Lisānında dŷrŷğ u lāf elinde şubha serde tāc
Cenāb-ı şeyha baķ zu‘ munca olmuş řāhib-i irřād

Yaķup yıķdıñ yeter ey bī-vefā luť eyle ta‘ mīr it
Ĝamiñla hāne-i cān u dil olmuşdur hārāb-ābād

Görŷrler dīde-i inřāf ile taħsine řāyeste
Bu nazmım ‘ Ākif erbāb-ı sŷhan eřhāb-ı isti‘ dād

Bu ğazel de anıñdır:

Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn

Dil-i maħzŷnımı seyr-i nihālān-ı ĉemen aĉmaz
Aĉar yāriñ nihāl-i kıaddi serv ŷ nārven aĉmaz

Efendi ‘ iřķı şorma ķāle gelmez hāle dā’irdir
[103] Bu remzi bilmeyenlerdir aĉan cŷmle bilen aĉmaz

Kemāle ķābiliyyet neş’esi lāzımdır ādemde
Belī her naħl-i tāze bāğda gül yāsemen aĉmaz

Aĉan bŷy-ı viřāl-i yārdır hep ĉeřm-i Ya‘ ķŷbı
Haķīķatde baķılsa sāde bŷy-ı pīrehen aĉmaz

Miyān-ı bezm-i aĝyār iĉre bŷlbŷl gibi ĝŷyādır
O ĝŷl-rŷ ‘ āřık-ı dem-besteye ařlā dehen aĉmaz

Ser-i kŷyinde bī-cā bŷlbŷlāsā eyleme eĝān
Seherde ĉeřm-i mestin hŷābdan ol ĝŷl-beden aĉmaz

Nazīre-ĝŷylikda hāyli pŷr-ĝŷdur niĉŷn bilmem

Dehânın nice demdir ‘Ākif-i mu‘ciz sühan açmaz³¹⁷

Bu ğazel de anıdır:

Mef‘ülü Fā‘ilätü Mefā‘ilü Fā‘ilün

‘Āşık hemîşe nüsha-i hicrân oğur yazar
Ağyâra şerh-i vuşlat u ihsân oğur yazar

Zâhid kitâb-ı ta‘nını her ân oğur yazar
Ders-i hağ u piyâleyi rindân oğur yazar

Üftâdegân bahâr-ı hağın şevkına şehâ
Leyl ü nehâr turma Gülistân oğur yazar

Cehliñ hep âşikâr ideyor kendi kendiñi
Gösterdi hağka şüfi-i nâ-dân oğur yazar

Vaşfinda nazm-ı pākimi mecmū‘asında gör
Tağsîn ü âferin ile cânân oğur yazar

‘Uşşâğ gördi mağla‘u‘l-envâr rüyini
Ser-tâ-ser oldu cümle ğazel-ğ‘ân oğur yazar

Sırr-ı mesâ‘il-i nüket-i vaşlıñ ‘âşıkân
Buldu nuğuş-ı hağta nümâyân oğur yazar

Ya‘nî Cenâb-ı Hağret-i Behcet Efendi kim
Vaşfıñ gürüh-ı nâdire-güyân oğur yazar

Hıfz eylesün vücūdını ekdârdan Hudâ
K’oldur cihânda mâye-i ‘irfân oğur yazar

Üstâdıma bu cür‘et-i tanzirim ‘Ākifâ
Nazm-âverân u nükte-şinâsân oğur yazar

Bu ğazel de anıdır:

Fā‘ilätün Fā‘ilätün Fā‘ilätün Fā‘ilün

Nergis-i âfet-nigeh şahrâ-yı hüsn âhüsıdır

³¹⁷ mu‘ciz sühan açmaz: i‘câzdan açmaz V

Ġamze-i seh h r Şehr-i B bil n c d sıdır

Her ser-i meh g rdigin Şanma hil l ol mehveŐin
G sterir mir  at-ı  arĥ   aks-i kem n-eb r sıdır

Ey b t-i ters  g gis kaĥdıkların Şanma teĥi
Deyr-i   iŐkın sine-i  ft deg n n k sıdır

B de-i   iŐkı ĥum r- l d yine ol [104]  feti n
Neş  e-baĥŐ  b se-i la   l-i leb-i dil-c sıdır

Ĥaste-i iŐka  ab b  itme tedb r-i dev 
Derd-i bi-derm n-ı   iŐk anı  yine d r sıdır

Ey dil ol Leyli-i ĥ sn n hem- c  Mecn n baŐımı
Uĥradan sevd ya z lf   k k l   g s sıdır

T ti-i kil-k-i kel m  ile hem-g ft r olan
   kif-i i   c zı nu ku  ĥ me-i p r-g sıdır

Bu ĥazel de anı dır:

Mef ul  F    il t  Mef   l  F    il n

K rım fir k-ı y rile hep  h u v hdır
 arĥ-ı keb d d d-ı dilim ki siy hdır

  iŐkım mec z Şanma baĥ eşk-i ĥul Őıma
C n  ĥaĥi kat olduĥı bi-iŐtib hdır

Ey n r-ı  eŐm-i    Őık-ı Őeyd  meded meded
 ft deg ni na keremi  bir nig hdır

 g z-ı lu fu  eyleme dil-besteden dir g
Her-dem terenn m-i sitemi  pek g n hdır

Dil tekye-i ĥamında nemed-p Ő olmadan
O Ő ĥ Mevleviye ĥara  bir k l hdır

Ceyş-i nig hı reh-zen-i dildir diy  ĥa ı
Ser-kişver-i cem line ĥayl-i siy hdır

‘Ākif bu cevri şanma ki gerdūn-ı dūn ider
Te ’şīr-i hāl-i kevkeb-i baht-ı siyāhdır

Bu ğazel de anıdır:³¹⁸

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

Yaman cān almada hūnī-meniş cellāddır ğamzeñ³¹⁹
Ne kāfir bī-amān bī-merḥamet bī-dāddır ğamzeñ

Raķībe ḥande-rūluķlar nevāzişler ider imā
Müdām ‘ uşşāķa çin-i cebheye mu‘ tāddır ğamzeñ

Ḥarīm-i meclis-i bī-gāneye hem-rāz u maḥremdir
Kenār-ı bezmgāh-ı aşināya yāddır ğamzeñ

Neşāṭ-āver görüp āzürde dildir ey perī bilmem
Niçün ğamnāki-i üftādegāndan şāddır ğamzeñ

Ḥirām-i dil-pesendiñ resme ‘ ācizken muşavvirler³²⁰
Seniñ taşvīr-i nāz u şivede Bihzāddır ğamzeñ

Hezārān murġ-ı dildir nice eyler her süzüldükçe
Nigāh-ı şāh-bāzıñla ‘ aceb şayyāddır ğamzeñ

İder ‘Ākif mişāli nicesin üftāde-i ‘ ışķı
Füsūn ü mekr ü āl ü fitnede üstāddır ğamzeñ

[105] Zāde-i Şa‘ bān-zāde Rāsim Feyzū ’llāh Efendi’ye ‘Ākifiñ Ruscuķda irsāl
eylediġi ġazeldir:

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

Mest-i cām-ı mey-i ‘ ışķı idim ol sīm-beriñ
Şimdi maḥmūr-ı firāķım çekerim derd-i seriñ

Yoķ mı ey bād-ı şabā kūyine yāriñ seferiñ
Dil-i nā-şādımı şād eyle virüp bir ḥaberiñ

³¹⁸ A’da bu şiir yok

³¹⁹ yamān : yamāndır İ

³²⁰ ḥirām : ġarām İ

Beni dil-ḥaste-i ʿ iŝk eyledigiyçün çeşmi
Dilerim görmeye ŝihḥat yüzün ol ʿ iŝvegeriñ

Bir kühen düşmen-i muḥtâledir erbâb-ı dile
Olma meftûn-ı firîbi felek-i kîneveriñ

Bunca âh eylerim itmez o büte hiç te ʿşîr
Yoḥsa yoḥ mı eşeri bilmezim âh-ı ŝeheriñ

Ruḥ-ı zîbâsı o Rûmî-beçe raʿ nâ güzeliñ
şermsâr itmede rengin gül-i şad-berg-i teriñ

Meylde alçağa meŝrebleri hep âb gibi
şehr-i Ruscuḡda nümâ-yâfte maḥbûblarıñ

ʿ Âkifâ Râsim Efendiye idüp pey-revlik
Yazdı bu nev-ġazeli ḥâme-i muʿ ciz-eŝeriñ

Bu ġazel de ânındır.³²¹

Mefâʿ ilün Feʿ ilâtün Mefâʿ ilün Feʿ ilün

Ḥayâl-i laʿl-i lebi dilde hem-çü neŝʿe-i mül
Saḡızlı bir büt-i tersâya düşdi şimdi göñül

Ne kâfirâne edâdır baḡ ol büt-i Rûmî
Siyâh ŝervete başında cebhe pür-kâkül

Fütâdegânımı çigner geçer nigâh itmez
Saḡız güli dimek ile ŝehîr o ruḡları gül

Görünce ġonce-femiñ gül-ruḡuñ siyeh-zülfüñ
Dil oldı gülşen-i ḥüsnünde giceci bülbül

Gören ruḡunda o püskürme ḥâl-i Hindûsın
Nişâr olındı şanur şanki âteşe ḡulḡul

Yapıŝdı çam saḡızlı gibi tutdı dâmenini
Saḡızda bir büte ʿ Âkif olup fütâde göñül

³²¹ Aʿda bu şiir yok.

Sakızda Nā'ib iken söylemişdir:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Va' de-i buse idüp geçdi dehânında sakız
Bir sakız çignedi Sakızdaki sakız güli kız

Dest-mâlile derin silme bahâne iderek³²²
Kaşd-ı rü-püşlîği şivesine müştâkız

Rağmen üftâdeye dir birbirini da' vet idüp
Bağçalar seyrine gitsek de şafâ itsek a kız

Bükreş ü [106] Yaşı gezüp Sakıza 'azm eyleyli
Zen-perest oldı diyü müştahir-i âfâkız

Kızları hûb civânânı levendâne edâ
'Âkifâ var ise bir şehir yine şehir-i Sakız

Bu ğazel de anıdır:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Ruğ-ı zibâ-teri ol nev-nihâliñ taze bir güldür³²³
Muca' 'ad zulf-i müşğ âlüdesiyle saçlı sünböldür

Serinde perçemin kat kat görenler kıl u kâl eyler
Kimi dir tûğ-ı şâhî kimi dir katmer karanfildir

İder çeşm-âşinâyî ' arz o şüh ağıyâra ' uşşâka
Tecâhülgüne imâ-yı nigâh-ı pür-teğâfüldür

Şekibâyî gibi bir çâre yoğdur ' aşîka zîrâ
Devâ-yı derd-i bî-dermân-ı ' ışk ancağ taħammüldür

Şafâ-yı ' işreti naql itmedir meclis-nişînâna
Şürâhîden gelen şanma tehi âvâz-ı kulçuldur

Şabâh-ı haşre dek görmez şeb-i deycür ğam her-giz
K' anıñ kim şem' -i maħfil-zîbi kandîl-i tevekküldür

³²² derin : terin A

³²³ nev : - İ

O gül-ruhsârîñ evşâfîñ dem-i taħrîrde ‘ Ākif
Şarîr-i ħâme gÿyâ nağme-i feryâd-ı bÿlbÿldÿr

Bu ġazel de anıñdır:

Fâ‘ ilâtÿn Fâ‘ ilâtÿn Fâ‘ ilâtÿn Fâ‘ ilÿn

Bÿlbÿlân lâl-i leb-i ġonce-miřâlîñdir seniñ
Tÿtiyân dem-beste-i ħand-i mağâlîñdir seniñ

Reng-i gül âřÿfte-ħâl-i rÿy-ı âliñdir seniñ
Neş‘e-i mey teşne-i la‘ l-i zÿlâlîñdir seniñ

Tag u bâġı ‘ ar‘ a u şimşâda mesken itdiren
Hem-çÿ serv ol ħâmet-i nev-res-nihâlîñdir seniñ

Sâye-i nÿr-i nigâh-ı ħayret-âmîzim benim
Şâfdır mir‘ât-ı ruhsârînda ħâlîñdir seniñ

Pertev-i ħÿrřîd-i ‘ âlem-tâbı bî-tâb eyleyen
Ey meh-i burc-i bahâ nÿr-i cemâlîñdir seniñ

Nağd-i vağtı ‘ Ākifîñ peyġÿle-i ġamdan hemân
Rÿz-i şeb fikr ü viřâlîñle ħayâlîñdir seniñ

Bu ġazel de anıñdır.³²⁴

Fe‘ ilâtÿn Fe‘ ilâtÿn Fe‘ ilâtÿn Fe‘ ilÿn

Marâz-ı tâb-ı teb-i ‘ işğla bilmem n‘oldum
Ey şabîb-i dil ü cân kendimi bilmez oldum

Şâkiyâ şanma tehî câm-ı dil-i mağmÿrî
Şîşe-i mey gibi ‘ iřkıñla leb-â-leb şoldum

Eyle bîmârîña dârÿ-yı viřâlîñle [107] devâ
Tâb-ı ħummâ-yı firâkıñla şarardım řoldum³²⁵

ġÿř idÿp ġÿřene teşrîfin o ġÿl-ruhsârîñ
Ĥayli dâmân-ı şitâbımla dikenler buldum

³²⁴ A‘da bu şiir yok.

³²⁵ ħummâ-yı firâkıñla: ħummâsı firâkıñla V

Dünki gün vardım o şūḥuñ ser-i kūyine fūsūs
Bu dil-i güm-şüdeyi zār u perişān buldum

‘Ākif-i zār gibi terk-i meṭālib ideli
Minnetiñden seniñ ey çarḫ-ı denī kırtuldum

Bu ğazel de anıdır:³²⁶

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

Ben ol tārām-ı şūḥ-endāma ibrām-ı vişāl itmem
Temennā-yı muḫāl ender-muḫāl-i bī-me’āl itmem

Mey-i vaşlım ḥarām olsun dimişsiñ n’eyledim bilmem
Bu vaz‘ -ı nā-be-cā lāyık mıdır zālīm ḫelāl itmem

Felātūn-ı zamān olsañ da zāhid ‘ilm-i ḫikmetde³²⁷
Seni idḫāl-i silk-i zümre-i ehl-i kemāl itmem

Gel ey naḫdīnesiyle kibriyāyı eyleyen izḫār
Kemāliñ var ise söyle o ḫāruñdan su’āl itmem

Ümīd-i mekremet nev-devletān-ı aşrdan şimdi
Mişāl-i vaşl-ı yār-ı bī-vefā fikr-i muḫāl itmem

Ḥaṭ-ı rüyüyle yāriñ mebhāş-i ḫüsn ü cemālinde
Tehī mağz ‘āşıkānveş güft-güy-ı kı̄l ü kı̄āl itmem

Zuhūrunuñ ve bed-sırr-ı ḫaderden olduğın ‘Ākif
Bilüp biḫūde baḫt u çarḫıla ceng ü cidāl itmem

Bu ğazel de anıdır:

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Bir su’ālīm var aceb redd-i cevāb itmez misin
Pür-‘ itāb olursa olsun bir ḫiṭāb itmez misin

Terk idüp şimden gerü bīm-i pederle māderi

³²⁶ A’da bu şiir yok.

³²⁷ olsañda : olsañ İ

Nev-civān olduñ daħi nūş-i şarāb itmez misin

Mağdemiñle ey meh-i burc-ı bahā v'ey mihr-i nāz
Bezmimiz hem-reşk-i bezm-i āftāb itmez misin

Cevr-i gūn-ā-gūn iderseñ bī-gūnāh üftādeñe
Hiç ' aceb endişe-i rūz-ı ħesāb itmez misin³²⁸

Renge mā 'il bir siyeh-rūdur ħazer lāzım begim
Mekr ü ālinden raķībiñ ictināb itmez misin

Duħt-i rez hem-şireñāsā sāğar u vaşlıñla gāh
Sākiyā maħmūr-ı hicriñ neş'e-yāb itmez misin

Tā-be-key imsāk u ħırşuñ cem'-i māle zāhidā
Yoħsa sen āħir yeriñ zīr-i tūrāb itmez misin

Āb u tāb-ı la' l-i yāri ey dil [108] itdikçe ħayāl
Ārzū-yı nūşiş-i şahbā-yı nāb itmez misin

Hem-çü beyt-i bī-bedel dīvān-ı ħüsnünde görüp
Mışr-ı ' ayn-i ebruvāniñ intiħāb itmez misin

' Ārif-i üstāda bī-tābāne tanzīr itmege
' Ākifā nazm-āşinālardan hicāb itmez misin

Bu ğazel de anıñdır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Çarħıñ evzā'-ı bedin fehm iden edvārından
Olur āzürde-dil elbette her eṭvārından

Sifledir sifle nihādānedir ikrām-ı felek
İtmez iķbāle heves ħavf iden idbārından³²⁹

Oldı mülk-i Ĥoten u Çin perişān yāriñ
Ĥāl-i Hindūsi ile zūlf-i siyahkārından

Cān virir bīm ile ol şūħ-ı cefā-mu' tādiñ

³²⁸ ' aceb : ' ayb İ

³²⁹ iden: ider A

Dil viren ğam-zedegān ğamze-i hūn-h'ārından

Oldım ol serv-ķade pāy-i nigeħdir zencir
 Ķāmet-i dil-keş ile hālet-i reftārından

Ķīl u ķāl eyleyerek baħş ider 'uşşāķa mūdām
 O bütün kākül ü zülf ü hāt-ı ruhsārından

Eylemez nīm nigāh āh o ṭabīb-i dil ü cān
 Ķāresiz hāste-dilim dīde-i bīmārından

Ķuvvet-i ṭab'ını ta' rife ne hācet 'Āķif
 Her-kesiñ zāhir iken ķudreti ğüftārından

Bu ğazel de anıdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Boyandı nüh felek reng-i kebūda dūd-ı āhımdan
 Uyandı 'ālem-i fitne fiġān-ı şubħġāhımdan

Benem ol tīre-rüz üftāde-i vārūn ṭali' kim
 Şeb-i deycūr-ı hicrān reng alur baħt-ı siyāhımdan

O meh hūrşīd-i ruhsārın temāşa itdirir ġayra
 Niçün bilmem benim rü-püş-ı naħvetdir nigāhımdan

Ricā-yı vaşlile çok arz-ı sūziş eyledim ammā
 Vefāya görmedim zerre temāyül hayf o māhımdan

Görüp reftār-ı rindānım beni ṭa' n eylediñ zāhid
 Sañā Mevlā su'āl itmez benim hāl-i tebāhımdan

N'ola 'Āķifveş āzāde-ser olsam bāġ-ı 'ālemde
 Emel gül-ġoncasın ṭard [109] eyledim ṭarf-ı külāhımdan

Bu ğazel de anıdır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Nigāh-ı germ ile pek baķma rüy-ı mehveşine
 Yanarsın ey dil ol āfet-nihādıñ āteşine

Gören o³³⁰ serv-kađıñ pāy-māl olur elbet
Hırām-ı nāzına reftār-ı şūh-ı ser-keşine

Olur şikār diyü ol ğazāl-ı vaḥşiniñ
Mişāl-i seng düşer aġyār-ı bed-meniş peşine

Halīdedir hedef-i dilde tīr-i bürrānı
Uruldum ol büt-i Tātār-beçe-i tīr-keşine

Behişt için hele baq şūfi-i gedā-ṭab' ıñ
Cenāb-ı rindile ğavġasına keşā-keşine

Gele düşeş diyü bāb-ı emelde zār olma
Tutulma nerd-i ciḥāniñ şaķın şeş ü beşine

Hezārgüne şuver seyrider bir ān kevnıñ
Başiret üzre baķan şüret-i münakkaşına

Sezā degil mi iderlerse ' Ākifin taḥşin
Bu nev-edā ğazel-i nev-zemin ü dil-keşine

Bu ğazel de anıdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Baq ol ḥatt-ı ' abir-efşānile zülf-i perişāna
Ne revnaķ virmiş ol şūh-ı peri-rüy-ı perişāna

Düşelden kayd-ı ' ışķ-ı kākül ü zülf-i perişāna
Vücüdün şerḥadār-ı ḥasret itmiş ey perişāna

Ruḥuñ nüş-i mey-i gülfāmile tāb-āver olduqça
Virir reng-i lebiñ şermendegi la' l-i Bedaḥşāna

Getürmez zerre ṭākat dīde ruḥsāruñ temāşāya
Degildir sevdigim nezzāre kâbil mihr-i raḥşāna

O Rūmī-beçe şūhuñ şit ü şafā ḥāl-i müşġini
Ḥiṭā' vü Çin ü Māçin ile gitmiş semt-i Kāşāne

Degil naķd-i dili belki virirler cānlar ' uşşāķ

³³⁰ o: ol V, İ

Bu bāzār-ı maḥabbetde bütān-ı ḥūb-ı Kīṣāna

Murādın himmet ise şeyḥ-i şehre eyleme minnet
Meded-ḥāh ol yūri dergāh-ı pīr-i mey-fürüşāne

Şenāsm kıl o mīr ibn-i vezīr ibn-i vezīrin kim
Anıñ zāt-ı güzīnidir viren şān nāmile şāna

Bu ṭab^ç-ı kecle pey-revlik [110] ne ḥaddiñ şı^ç rde ^ç Ākif
Cenāb-ı Ḥazret-i Nāşid gibi bir mīr-i zī-şāna³³¹

Bu ğazel de anıdır

Mef^ç ūlū Mefā^ç ĩlū Mefā^ç ĩlū Fa^ç ūlūn

Ḥüsnüñ gören elbet olur ey şūḥ fütāde
Dil-dāde degil var mı saña bāy u gedāda

Bīm-i peder ü māderi terk eyle bugün gel
Nüş-i mey-i nāb eyleyelim bezm-i şafāda

Eyyām-ı bahār irdi ṭarabgāhdır ^ç ālem
Geldi yine gülşende dem-i nüş-i bāde

Var mı eşer-i bŷy-i vişāli ^ç aceb ey dil
Ol ğonca-femiñ bād-ı sebŷk-pāy-ı şabāda

Hemşiresi mi bintü 'l-^ç ineb fitnegerāsā
Sāķi daḥi mā 'il ḥiyel ü mekr ü fesāda

Üftāde-i ḥayret-zede ^ç aks-i niĝehidir
Ḥāl-i siyeh-i yār ruḥ-i āyine sāde

Çāk itmese evrāk-ı cemāli o cefā-cŷ
Cevri çekilŷr olsa daḥi ḥāriķ-i ā^ç de

Eşḥāb-ı maḥabbet ğorinŷr her biri ammā
Yārān-ı zamānı arama semt-i vefāda

Kŷrside gel it vā^ç iz efendiye temāşā³³²

³³¹ A'da bu beyit yok.

³³² gel : - İ

Kendi ʿ ameliñ söyleyüp izhâr-ı riyâda³³³

Pey-revligiñ eş ʿâr-ı Refî ʿâya mı ʿ Âkif
Bu nazm-ı nev-îcâd u pesendîde-edâda

Bu ğazel de anıdır

Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilün

Bî-vefâ bir âfet-i hûn-ı ʿârsın bildim seni
Ey cefâ-cüyuñ hele ğaddârsın bildim seni

Ey kemân-ebrû halîde dilde çok tîr-i müjeñ
Bî-amân bir ğamzesi Tâtârsın bildim seni

Oldıgın ey dil görüp hem-çün hezâr zâr zâr
Mâ ʿil-i gül-rüy degil ruhsârsın bildim seni

Gördüğim demde hemân ey çeşm-i sâhir-pîşe yine
Añladım cādū-yı efsûnkârsın bildim seni

Sâkiyâ bintü ʿl- ʿ ineb hemşîreñ üstâdıñ mıdır
Fitne-cûluğda ʿ aceb mekkârsın bildim seni

Dürlü teşbihâtile vaşf-ı dehân-ı yârda
Âferîñ ey hâme pür-ğüftârsın bildim seni

Şeb-nemâsâ bir güle üftâde olmuşsuñ gönül
Bülbülân gibi anıçün [111] zârsın bildim seni

ʿ Âkif-i nâ-şâdı dil-şâd itmeden gitdi şehâ
Bî-mürüvvet bî-kerem dil-dârsın bildim seni

Bu ğazel de anıdır:

Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilâtün Fâ ʿ ilün

Bir mehiñ mihri alup ârâm u hû ʿâb u râhatı
Eyledim şeb-tâ-seher encüm-şümâr-ı hasreti

Dünki gün vaqt-i seherde gördüm ol meh-ţal ʿ atı

³³³ A'da bu beyit yok.

Pertev-endâz-ı cihân olmuşdı nūrāniyyeti

Neş'e-i şahbā-yı lebiñde gördigim keyfiyeti
Ditredir dir dir tenin sîm-âbveş ' uşşâkıñıñ

Nâzile raqş-âver oldukça o raqqâş âfeti
Ey perî kaçma gel insāniyyet it üftādeñe

Eyleme lutf it raqîb diyü ile ünsiyyeti³³⁴
Yek dü rûze şervet ü sāmān-ı bî-ārām için

Devlet-i nāber-ķarār-ı dehre itmem raġbeti
Ĥazret-i Tevfîķ Efendi mu' ciz-i ehl-i kemāl³³⁵

Ķāmet-i fazlı gibi bālā ' uluvv-i himmeti
Rûzgārıñ germ ü serdinden idüp zātın maşûn

Zevķ-ı şevķın itsün efzûn Haķ Te' ālā Ĥazreti
' Ākifā ' arz it berāt-ı şî' riñ ol üstāde kim

Şakk-i ' irfānıñ odur imzā-nüvis-i ĥucceti³³⁶

Taĥmîs-i ġazel-i Nedîm³³⁷

Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün

Bu ĥüsn ü ānile bir āfet-i devrān mısın kāfir
Ki yoĥsa bir ziyā-güster meh-i tābān mısın kāfir
Nedir bu meretebe sen düşmen-i ĩmā mısın kāfir
Taĥammül mülkini yıķdıñ Hülāġū Ĥān mısın kāfir
Amān dünyāyı yaķdıñ āteş-i sūzān mısın kāfir

Hele ben görmedim bir saña beñzer ey perî-peyker
Berince tarz u tavr u şîve-i reftārı ĥōş dil-ber
Gören bir kerre cānā tābe maĥşer vaşfıñı eyler
Saña kimisi cānım kimi cānānım diyü söyler
Nesiñ señ toġrı söyle cān mısın cānān mısın kāfir

Saña naķd-i dilin ĥüsnüñ temāşā eyleyen virmiş

³³⁴ A'da bu beyit yok.

³³⁵ mu' ciz : meĥar İ

³³⁶ A'da bu beyit yok.

³³⁷ A'da bu şiir yok.

‘ Aceb var mı şafā-yı vaşlūna [112] ‘ uşşāqdan irmiş
 ‘ İzār-ı tābnākiñ şem‘ -i ruḥsārıñ gören dirmiş
 Şarāb-ı āteşīniñ keyfi rūyıñ şu‘ lelendirmiş
 Bu ḥāletle çerāğ-ı meclis-i mestān mısın kāfir

Beni Mecnūn iden ancaḳ seniñ bu şīve vü nāzıñ
 Görüp raḥm it dil-i āvāreniñ bu ḥāl-i nā-sāzıñ
 Amān leb-rīz-i āheng it gehīce vuşlatıñ sāzıñ
 Kız oğlan nāzı nāzıñ şeh-levend āvāzı āvāzıñ
 Belāsın ben de bilmem kız mısın oğlan mısın kāfir

Cihānda ḳalmadı ‘ aşqın ile zār olmadıḳ bir kes
 Teḡāfūl tābe-key cevır ü sitem ey şūḥ besdir bes
 Niḡāh-ı merḥamet ḳıl ‘ āşıḳıñdır ser-te-ser her-kes
 Ne ma‘ nā gösterir dūşundaki ol āteşīn atlas
 Ki ya‘ ni şu‘ le-i cān-süz-ı ḥüsn ü ān mısın kāfir

Perestiş itmeyen sen āfet-i şūḥ-i dilārāya
 Cihānda kāfir-i ‘ ışḳ u maḥabbetdir o bī-māye
 Hele ben ‘ āşıḳım sen āftāb u māh-sīmāya
 Niçün şıḳ şıḳ baḳarsın böyle mir ’āt-ı mücellāya
 Meger sen daḫi kendi ḥüsnüñe ḥayrān mısın kāfir

Reh-i ‘ ışḳıñda olmuşdur fedā çoḳ dīn ü imānlar
 Daḫi gitse gerekdir uğrına cānā nice cānlar
 İderken ṭurmayup ‘ ışḳıñ ile ‘ uşşāḳıñ efgānlar
 Nedir bu gizli gizli āhlar çāk-ı girībānlar
 ‘ Aceb bir şūḥa sen de ‘ āşıḳ-ı nālān mısın kāfir

Seniñ var ‘ Ākifāsā ‘ āşıḳıñ vāfir işitmişdik
 Ḥırām itseñ ne sūya āh olur zāhir işitmişdik
 İşiñ üftādegāna firḳate dā ’ir işitmişdik
 Esir itmiş Nedīm-i zārı bir kāfir işitmişdik
 Sen ol cellād-ı dīn dūşmen-i imān mısın kāfir

‘ İzzī

Süleymān Efendi. Ḥ’āceḡān-ı Dīvān-ı Hümāyūn’dan. Sābıḳā vaḳāyi‘ -nüvis
 olmuş idi. Fevt şüd sene 1166³³⁸

³³⁸ biñ yüz altmış altı senesi fevt olmuşdur İ / biñ yüz altmış sekiz senesi fevt olmuşdur A

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Dūd-ı āhım ile künc-i dili tebh̄ir itdim
Da' vet itdim o perī-çehreyi tesh̄ir itdim

[113] Sehvile dil virüp ol ğamze-i kāfir-kīşe
Dermendi ne ' aceb tu' me-i şemşir itdim

Bāreka 'llāh ile h̄üsnüñ görüp itdim tebr̄ik
Levh̄aşa 'llāh ile ol k̄āmeti tekbir itdim

Çeşm ü ebrūlarımñ şibhini h̄āricde hemān
İki mesti iki şemşir ile taşvir itdim³³⁹

Haşr ile ' ışkıñı dünyādaki ' uşşākına hep
Geçmiş ervāhı ferāmūş ile taqşir itdim

Hāle içre göricek āyet-i māh-ı bedri
Anı māhiyyet-i h̄üsni ile tefsir itdim

Rime-i çeşm-i ğazālānını dām-ı rāma
Götürünce ne kadar h̄ile vü tedbir itdim

Bir rübā' iyle görüp vaşfin o çār-ebrūñ
' İzziyā bu yedi beyti anā tanzir itdim

Velehū tahmīs-i ğazel-i Rāmī Çelebi³⁴⁰

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Meş' al efrüz-ı sipihr-i bezm olaldan cāmımız
Çarh-ı mīnāda şafağdır bāde-i gülfāmımız
Mest-i ' ışk-ı nāle-mu' tādız budur aḥkāmımız
Pertev-i mihr-i eşerdir āh şeb-hengāmımız
Hem-çü kākül çehre-pirā-yı şeherdir şāmımız

Çarhıla hem-gerdiş ü ḥakkā ki dehre hem-demiz
Çāk-pür-çāk-i vücūduz şanki faşş-ı h̄ātemiz
Kār-ı taḥbik-i k̄ader olmağla gerçi h̄urremiz
Tālī' -i vārun ile şöhret-şi' ar-ı ' ālemiz

³³⁹ A'da bu beyit yok.

³⁴⁰ A'da bu şiir yok.

‘ Aks-i mersūm olmasa çıkmaz nig̃inde nāmımız

Hüsniyle mihr-i cihān-tāb-ı sipihr-i nāz iken
Şöhret-i efṽni-i Behcet ile mümtāz iken
Nesr-i t̃ā’ir olsa dil şayd itmede şeh-bāz iken
Burc-i nāza ol hümā-pervāz nev-āğāz iken
Eşk-riz-i dānedir bi-hūde çeşm-i dāmımız

Tā-be-key feryād u zāra dilde imkān kalmadı
Çāke şālih dest-i şekvāda giribān kalmadı
Hālime rahm eylemez ‘ ālemde insān kalmadı
Bir perī fikriyle biz de şabr u sāmān kalmadı
Mekr-i şeytāndan emīn itsün Hudā İslāmımız

Şaşt-ı isti‘ dādımız ‘ İzzī kemālin bulmasa
Kābzā‘ -i dilde kemān-ı k̃abiliyyet tölmasa
Şaydgāh-ı nazma hāme tırveş tōğrulmasa
[114] Nāmımız ehl-i sūhan Rāmī dimezdi olmasa
Ma‘ ni-i bi-gāne çün āhū-yı vahşī rāmımız

İhsān Efendi³⁴¹

Şadr-ı A‘ zam Silahdār Muhammed Paşa birāderi. Muştafā Paşa’ya dīvān efendisi olmuştur. Ve mezbūrun muqaddem maḥlaşı ‘ Āziz idi. Soñra Neş’et Efendi Hāzretleri’niñ re’yiyle tebdīl-i maḥlaş idüp İhsān taḥalluş itmiştir. ³⁴²

Bu ğazel anlarındır:³⁴³

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

İnkisār-ı dili ey şūḥ kıyās it gülden
Şoldı baḳ çehresi āh-ı seher-i bülbülден

Virdi şundukça kadeḥ būs-ı ‘ izāra ruḥşat
Neşvedār eyledi sākī bizi gülden mülден

Ḥaṭṭ-demīde olıcaḳ gülşen-i rüy-ı dil-dār
Oldı bir gūne şafā-baḥş daḥi sünbülден

³⁴¹ İhsān Efendi : ‘ Āziz Efendi A / İ’de bu şair ve bu şairin şirleri elif (İhsan) maddesinde verildiği için burada yer almamaktadır.

³⁴² A : Her iki maḥlaşla da ba‘zı eşeri İhsān isminde muḥarrerdir.

³⁴³ V’de bu şiir ikinci kez tekrarlanmıştır. / A’da bu şiir yok .

Bî-tereddüd tütulursun göricek ey dil-i zâr
 Kırtuluş yok saña ol dâmgeh-i kâkülden

Oldı pür-âb ‘Azîzâ çü esâs-ı ‘âlem
 Bü’l-‘aceb kimi gelür kimi gider bu yoldan

Bu gâzel anıdır

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

Felek ehl-i kemâli nev-be-nev hüşnüd göstermez
 Revâc-ı kâle-i ‘irfânı hiç mevcüd göstermez
 Dirîğ el tâfî nâ-büd oldı dehrin büd göstermez
 Bu çarh-ı sifle-perver ehl-i tab‘ a cüd göstermez³⁴⁴
 Metâ‘ -ı ma‘ rifet güyâ ziyândır sūd göstermez

Em olmaz derdine ehl-i kemâlin derdmend eyler
 Fitûl-i zehr-i gâmla zaḥm-ı ḳalbin nâ-pesend eyler
 Virir nabza göre şerbet velî cevr ü gezend eyler
 Tabâbet gösterüp her zaḥmıma elmâs bend eyler
 Mürüvvetsiz felek bir merhem-i bihbüd göstermez

Temâşâ-yı cemâle merdüm-i çeşmim tebâḥ üzre
 Firâkıyla yanar olsam dem-â-dem âh ü vâh üzre³⁴⁵
 Nigâha virse ruḥşat nūr-i ‘aynim şâh-râh üzre
 Çeker bir perde dâ‘im dîde-i ḥasret nigâh üzre
 Ruḥ-i ḥübâna baḳsam çeşm-i ḥün-âlüd göstermez

Mezâyâ-yı şü‘undan pâk iken bî-kîne-i tab‘ım
 Ne sürür pür-küdüret oldı şâf âyîne-i tab‘ım
 Kırlıklık var görünmez şafvet-i dirîne-i tab‘ım
 Bulup seng-i ḥavâdişden [115] şikest âyîne-i tab‘ım
 Murâdım üzre rüy-ı şâhid-i maḳşüd göstermez

Ziyâsız pertev-i envâr-ı şem‘i tab‘-ı Bezmîniñ
 Cihânda nef‘i yok râğıbsa da İhsâna ‘Azmîniñ³⁴⁶
 Süḥanver olsa şanı âteşin güftâr-ı Cezmîniñ

³⁴⁴ çarh: dehr A

³⁴⁵ yanar: sezâ İ (bu şair ve şiirleri V 114’te tekrarlanmış ve yanar kelimesi tekrarlanan şiirde sezâ şeklinde yazılmıştır)

³⁴⁶ cihânda : cihâna A

N'ola âteş-eşer olsa sevād-ı şî'ri Rezminiñ
Derûmı toptolu âteşdir ammâ dūd göstermez

ḤARF-İ ĞAYN

Ġālib Es'ad Efendi

Ṭarīḳ-i Mevleviyye'den erbāb-ı ma'ārifden bir zāt-ı 'ālī-ḳadrdir. Müretteb
dīvānı vardır. Ba'zı gazelde Es'ad ve ba'zı gazelde Ġālib taḫallüş iderler.³⁴⁷

Bu Na't Anıdır:³⁴⁸

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Kemāl-i zātının na'ti añılmaz yā Resūla'llāh
Ḳalır levḫ ü ḳalem mişliñ yazılmaz yā Resūla'llāh

Seniñ medḫiñde şirket eylesem Mevlāya ma'zūrum
Bu bābda cürm ü 'isyāna baḳılmaz yā Resūla'llāh

Ne ḫākim ben ki nā-şüste ḳalam deryā-yı cūduñda
Ḥabāb-ı nüh felek hiçe şayılmaz yā Resūla'llāh

Şafaḳveş her ki dāğ-ı âteşin-i 'ışkıñı açmaz
Gül-i maḳşūdı bi'llāhi açılmaz yā Resūla'llāh

Ġubār-ı āsitāniñ pertevinden āb olan ḫātır
Fürūğ-ı pençe-i mihre ḳapılmaz yā Resūla'llāh

Ümīd oldur ki Ġālib çāker-i evlād u āliñdir
Gürūh-ı ehl-i ḫüsrāna ḳatılmaz yā Resūla'llāh

Bu daḫi anıdır:

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Çeşmiñde gerçi siḫr ü beyān söylerim saña
Vāşf-ı lebiñde şoḫbet-i cān söylerim saña³⁴⁹

Birgün olursun iki gözüm sen de 'ışḳa yār

³⁴⁷ A: Es'ad maḫlaşıyla ba'zı eşerleri ḫarf-i elifde muḫarrer olunduğı gibi Ġālib maḫlaşıyla ba'zıları da burada taḫrīr olındı. Bu na't-ı şerīf anıdır.

³⁴⁸ A'da bu şiir yok.

³⁴⁹ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Bu m̄a-cerāyı ben o zamān söylerim saña

Bir va^c d-i b̄use gibi şeker çiyne di gönül
Şīrīn ü dil-nişīn yalan söylerim saña

Esrār-ı ‘ışk fāş degildir Hūdā bilür
Bu rāzı bī-vuķūf-ı zebān söylerim saña

Ey aql çāre varsa eger derd-i ‘āşıkā
Kimdir dil-i nizārım alan söylerim saña

Sengīn-dilāñ u mışra^c -ı sengīn-i ehl-i derd
Rāh-ı sūhanda işte nişān söylerim saña

[116] Şordum o şūha bā^c iş-i āhiñ nedir didi
Gālib nihālīñ itme amān söylerim saña

Bu ğazel de anıñdır:

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Tāb-ı sevdā-yı hañıñ dirsem eger baht utanur
Şoĥbet-i silsile-i zūlf açılır söz uzanur³⁵⁰

Leb-i la^c li baña nuql oldıĝını naql itsem
Mey-i gül-reng ile cām-ı Cemīñ aĝzı şulanur

Gün toĝar meclis-i ‘uşşāka şeb-i ĥayretde
Her ne sā^c at ki o ĥūrşīd-i şabāĥat uyanur

Ne gerek eyler isem dirhem-i dāĝı ĩşār
Ser-i bāzār-ı maĥabbetde biri beş kazanur

Ol ider seyrini bu ĥāne-i şad-naķşın kim
Şāf āyīne gibi gördiĝi naķşa boyanur

‘Acabā daĝdaĝa-i çāha düşen bī-çāre
Terk-i āsāyişi ser-māye-i devlet mi şanur

Kec-nihādān bulur rāst sūhandan kuvvet
Pīr-i ĥam-geşte-ķadi gör ki ‘aşāya şayanur

³⁵⁰ söz : baĥş A, A’da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Küle-işkeste siyeh-mest ü şemşîr-be-dest
 Qahramân-ı nîgeh-i çeşmiñe kimler tayanur

Nice kızsun yüzimiz ʿ arz-ı merâm eylemege
 Ol gül-i bâğ-ı hayâ ki açılır geh kapanur

Ruḥ-i gülgünüñi öpdürmege vaʿ d itmiş idiñ
 Meker ü âliñ dil-i dîvâne ne bilsün inanur

Âteş-i ʿ ışkda maḥv itmege çâr ʿ unşurını
 Dört yandan kemer-i gayret-i merdân kuşanur

Qadri kemdir veli maʿ nâ-yı süḥan zâhirdir
 Ne kadar bilmese de ḥalk hünermendi tanur

Vakf-ı bâziçe-i ḡaflet mi olur şanduñ sen
 Vakt olur kim dil-i dîvânede ey çarḥ uşanur

Lafz-ı rengin ü dil-i ḥamle-i şîr-i ṭabʿ im
 Esb-i şeb-dîz-i qalem gördiği dem kan kaşanur

Ḥazret-i Neşʿete tâ-pey-rev olunca Ğâlib
 Ḥame vâdî-i belâgatde daḥi çok tolanur

Bu ḡazel de anıñdır.³⁵¹

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

Ne hevâ vü ne kemân ü ne kemân-keş ancak
 İrdiren menziline tîri nidâ-yı yâ Ḥaqq

Kim ki ḥamyâze-i saʿ yi çeker elbet çü kemân
 Tîr-i âmâli nişangâhına eyler mülḥaqq

Menzil-i rifʿati tîre varamaz hiç kemân
 Bir degildir bu hevâlarda [117] muḳayyed muṭlaqq

Veled-i pâk olur bâʿ iş-i iʿ zâz-ı peder
 Dâʿimâ tîr virir kadr-i kemâna revnaqq

³⁵¹ Bu şiir Aʿda tekrarlanan Esʿad Ğâlib başlığında vardır. (A 17) Burada ise Aʿda bu şiir yok.

Pîr-i ham-geşteleriñ himmetidir bâ' iş-i şân
Kim kemânıñ bu söze tîr-i zebânı ençak

Nâvek-i gamzesi dil-düzdür ebrûsından
Eylemiş hükmi-î kazâ tîri kemândan esbak

Üns-i şürî diger ü hılta-i bâtın dîger
Ma' nide tîr degil lafz-ı kemândan müştak

Tîre çespândır ağız birliği itmekde kemân
Yine kec-re 'ylere ehl-i hevâdır elyak

Tîr dir ditredim Es' ad bu kemânı çekicek³⁵²
Ma'la' -ı Neş'et-i üstâda ne güc söz katmak

Bu gâzel de anıdır:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Kılıcı kanlı eli kanlı delikanlı güzel
Deşt-i aşûba ' aşîret begi Türkmânlı güzel

Bir ' abâ-pûş u yavuz atlı vü Bağdâd poşulu
' Alevî-kîş ü dervîş-dil ü ' Oşmânlı güzel

Göriccek dürdan ' uşşâka belâlar kızarı
Şemseli âl kaput âteşi kaftânlı güzel

Utanur görse eger hûsn ü edâsın Şîrîn
Öyle ser-tâbe-çadem pür-edeb erkânlı güzel

İtmez ikbâl-i tabî' at ki sevem gayrîleriñ
Var iken Gâlib o tek mu' teber ' unvânlı güzel³⁵³

Bu gâzel de anıdır:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Egerçi ol perîye sâye-i bâl-i hümâ perçem
Velîkin ehl-i sevdâya siyeh ebr-i belâ-perçem³⁵⁴

³⁵² tîr dir ditredim : tîr tîr ditredirim İ

³⁵³ tek : pek İ

³⁵⁴ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Bilinmez rişte-i âh-ı dil-i erbâb-ı hasret mi
Yağud târ-ı libâs-ı Ka'be-i maşşûd yâ perçem

Siyeh-pûşân-ı haţtdır hâller hürân zîbâsı
Bihişt-i 'ârızında hayme-i Tübâ-nümâ perçem

Siyeh-rûzân-ı 'ışkıñ rütbe-i iqbâli 'âlîdir
Anıñcün eylemişdir tâ-ser-i dil-dârı câ perçem

Göründi necm-i gîsûdâr-ı fitne mağrib-i fesden
Zalâm-ı küfr ile âfâkı kıldı pür-ziyâ perçem

Çıkardı dil-berânı çâh-ı da'vâ-yı melâhatden
İdüp simin-zekân bir dil-rübâyı mübtelâ perçem

Sevâd-ı şafha-i hâtırda kaldı naşş-ı sevdâsı
Gelüp haţ gerçi Gâlib kıldı 'uşşâkı fedâ perçem

Bu gazel de anıdır.³⁵⁵

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Nürdan hayme-i hağrâ-yı [118] Hudâdır perçem
'Âlem-i hüsne sebzgün-ı semâdır perçem³⁵⁶

Çekinür rişte-i cân ü dil-i ehl-i sevdâ
O siyehkârlara gör ne belâdır perçem

N'ola ger şu'le-i ruhsârdan olsa berter
Dûd-ı 'ûd-ı dil-i âşüfte-hevâdır perçem

Dûzah-ı âteş-i 'ışkımdan olur neşve-nümâ
Reşk-i reyhân-ı Bihişt olsa sezâdır perçem

Âşiyânı ser-i Mecnûn gam-ı hûbândır
Hem-çü mürgân-ı sürüşân-ı 'alâdır perçem

Biri birine girüp oldu perişân ebhâş
Şimdi berhem-zen-i fikr-i şu'arâdır perçem

³⁵⁵ Bu şiir A'da tekrarlanan Es'ad Gâlib başlığında vardır. (A 17) Burada ise A'da bir beyit yazılmış.

³⁵⁶ semâdır : şimâdır İ, A'da bu beyitten sonrası yazılmamış. Vezne uymamaktadır.

Tāb-ı gīsū-yı girih-gīrden āzādım līk³⁵⁷
Es' adā başıma bir hük-m-i kazādır perçem

Bu ğazel de anıdır.³⁵⁸

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Tāb-ı hüsnüñ şu' le-i hūrşīdi şebgün eylesün
Gülleri reng-i ruhuñ gülşende dil-hün eylesün³⁵⁹

Kaddiñi giysularıñla kıl siyeh-püş öyle kim
Nāzile cünbişlerin Leylāyı Mecnün eylesün

Çeşm-i mestiñ şöyle sūz kim nīm mest-i nāz olup
Her nigāhıñ āhuvān-ı çini meftün eylesün

Sāğar-ı şahbāya işrāb it şarāb-ı nāzını
Neş 'esin mest eyleyüp keyfin dīgergün eylesün

Mülk-i hüsni Bābilistān ile sihr-i nāz ider
Ġamze cādūluğlar itsün çeşmiñ efsün eylesün

Kıl o şūhuñ zīver-i silk-i şenā dendānını
Hāme Es' ad nazm-ı pākiñ dürr-i meknün eylesün

Bu ğazel de anıdır

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Fikr-i seyrān-ı perī şüretle pürdür sīnemiz³⁶⁰
Rū-nümādır kişver-i Keşmīrden āyīnemiz³⁶¹

Lā-mekān-pervāz-ı faqrız kim hümā-yı devlete
Bāl u perdir rīze rīze hırqa-i peşmīnemiz

Sāye-i zūlfüñ muħalleddir şarāb-ı la' liñe
Vāyedār-ı mihr-i maşşerdir şeb-i āzīnemiz

³⁵⁷ táb : tār A

³⁵⁸ Bu şiir A'da tekrarlanan Es' ad Ġālib başlığında vardır (A 18). Burada ise A'da bir beyit yazılmış.

³⁵⁹ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

³⁶⁰ seyrān: sebzān V

³⁶¹ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Pür-şafâ âyîneyiz âyîne-i zırhız velî
Bezm ü rezme âşinâdır şûret-i dirînemiz

Baht-ı hûn-âlûdeden kesme şabûh-ı şefkatiñ
Çeşmiñ olmuşken siyeh-mest-i mey-i dūşînemiz

Şâh-ı istiğnâ-yı ışkız nîstî mülkündeyiz
Gevher-i faqr ile mâl-â-mâldır [119] gencînemiz

Âdemiz   âlemde âdemde tılısm-ı hayretiz
Kıfl-ı endîŝeyle fetğ olmaz der-i gencînemiz

Subğ-i enfâs-ı fuyûz-ı Şems olup âyînedâr
Kalmamıŝdır çarğla Ğâlib ğubâr-ı kinemiz

Bu ğazel de anıñdır.³⁶²

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

  Işk bir şem' -i İlahîdir benim pervânesi
şevk bir zencirdir gönlüm anıñ divânesi

Mağrem-i râz olalı ğamzeñle oldı hâtırım
Âşinâniñ âşinâ bî-gâneniñ bî-gânesi

Zühd-i huŝki bezm-i nūŝ-â-nūŝdan fark eylemez
Böyledir erbâb-ı hâliñ meşreb-i rindânesi

  Âlem-i âbıñ sevâd-ı hâki hep pür-feyz olur
Çeşme-i hürşîd-i hikmetdir hum-i mey-hânesi

Ol nigâh-ı çeŝm-i zehr-âlûdeden mey-nūŝ-i nâz
Ben humâr-ı nergis-i ŝehlâsıniñ mestânesi

El-hazer ğâfil bulunma hançer-i h 'âbîdeden
Güft-güy-ı katldır dâ'im anıñ efsânesi

Mağrem-i halvet-serây-ı zevki ol Ğâlib de gör
Başkadır rez duğteriniñ meşreb-i ferzânesi

³⁶² A'da bu şiir yok.

Bu ğazel de anıdır:

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fa'ülün

Üftâdeliği bu dil-i vîrân yapa düşdi
 Hüm-hânede bir kâfir-i hüsne şapa düşdi³⁶³

La'l-i nemekîniñ unudup sînesin öpdüm
 Mellâh-ı maḥabbet ğalaṭ itdi şapa düşdi

Dil tahta-i şakḳ olmışiken tîr-i cefāya
 Tâtâr-nigeh-i ğârete geldi çapa düşdi

Gitmezdi bileydi bu kadar semt-i hilâfa
 Şeyḫiñ yolu mey-hâneye vardı şapa düşdi

Şâbit daḫi çevgân-ı kalemle gezinürken
 Ğâlib yetişüp gūy-i edāyı çapa düşdi

ḤARFÜ'L-FĀ'³⁶⁴

Fehîm

Muḥammed Efendi. Aḳşehir müftisi-zâdedir. Ve Fâriğ maḥlaşıyla dîvân tertîb
 itmişdir.

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'īlü Fā'ilün

Zühhād bezm-i şevḳa virir dā'imā kesel
 Yenmez efendi şıḳleti ger olsa da 'asel³⁶⁵

Ḳâbil degil dibâğati ḫinzîr-i zâhidiñ
 Nâ-pâkdır ger olsa da zemzemle muğtesel

Müşĝin kâkülünden eşer gelmedi bu dem
 Gerçi arada âhımız olmışdı mürtesel

[120] Var kūy-i yâre eyle selâm bizden ey şabâ
 Maḫzūn 'ani'l-ḫabîb ü ḫâlâtühü vesel

Ṭab'a ḫalel virirse Fehimâ çeker mi ğam

³⁶³ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

³⁶⁴ ḤARFÜ'L-FĀ' : ḤARF-İ FĀ' V

³⁶⁵ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Zühhād bezm-i şevka virir dā'imā kesel

Bu da anındır:

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Meded lebiñden iriştir baña şarāb şarāb
Esās-ı tevbeleri itmeden ħarāb şarāb

Getür şelāse-i ğassāleyi müşellesden
Zamānı geldi yine tıtdı ıztırāb şarāb

Dem-i hesābda ħaqqımdır isterim andan
Niçün Fehīme şunar yarı yarı āb şarāb

Feyzī

Feyzu'l-lāh Efendi. Küçük Kādī-zāde. Rūm İli kuzātı zümresinden idi. Fevt şüd
sene 1200³⁶⁶

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

Bülbül de ider nāleyi gitdikce ziyāde
Gül ħande ide ğonca daħi ola küşāde

Rindiñ ayağı yer mi başar gül gibi sāķī
Bir destine sāġar ala bir destine bāde

Dil-berse uzun boylu gerek serv mişāli
'Uşşāķı uzandıķca o da nāzı uzada

Geh ķaşı gehi çeşmini özler dil o şūħuñ³⁶⁷
Şemşirine tiġına baķup ķaldı arada³⁶⁸

Bāzārı ķatı gizlidir ol tācir-i nāziñ
Şāhid daħi lāzım degil ol bey' u şirāda

Mess eylemeseydi o ķadar şeyħi żarūret³⁶⁹

³⁶⁶ A: Biñ iki yüz senesi cumāziye'l-ülāsıñ ikinci ğünü 'āzim-i beķā olmuşdur Bu ğazelleri dimişdir.

İ: Biñ iki yüz senesi cemāziye'l-evvelisiniñ ikinci ğünü 'āzim-i beķā olmuşdur.

³⁶⁷ ķaşımı: ķaşı V, A

³⁶⁸ tiġına : tırine A

³⁶⁹ eylemeseydi : eylemedi İ

Virmez idi kâlâ-yı kerâmâtı mezâda

Yârân düşürmezdi anı Feyzi-i zârı
Düşmüş gibi ol âfete oldukça fütâde

Bu ğazel de anıdır:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ehl-i ħaliñ gice gündüz nazarı ħâldedir
Çeşm-i erbâb-ı ħikem noħta-i remmâldedir

Niyyetiñ ħayra degil ol şanemiñ ħaħķında
Var ise ey dil-i ħam-dide ħaħta fâldadır

Dil yir itse n'ola ol serv-ħadiñ kâkülünü
Lâne-i mürġ-i çemen naħl-i gül-i âldadır

Uçururlarsa n'ola ħaħıla ħüsn ü yâri
Mürġ-i çâbüġ-reve iħbâl per ü bâldedir

Toġrı gitmekse garâz-ı yâr riyâyı ata gör
Zâhidâ râst-reviş ħıffet-i ħammâldedir³⁷⁰

Yâra yalvar göñül ibrâmiledir cümle merâm
Devletiñ gelmemesi âdeme [121] ihmâldedir

Tâze maźmün ħoş-âyende bulur hep zîrâ
Dil-i Feyzî var ise ol meh-i nev-sâldedir

Bu ğazel de anıdır:

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Dilâ baħ ol mehe mihr-i felek degil de nedir
Bu ħüsnile o perî-rû melek degil de nedir

Ėmâd-ı dîn şalavât olduġına müşbitdir³⁷¹
Binâyı zâbiħ esâs-ı direk degil de nedir

³⁷⁰ ħammâldedir : aħmâldedir İ ,A

³⁷¹ olduġına : olduġımı İ , A

Kişi ider mi hıyānet veliyy-i ni‘ metine
Yenen derindeki nān u nemek degil de nedir

O dāl-ħançere gögsün açup amān demeden
Murād-ı ‘ āşıkıñ oldur demek degil de nedir

Bakılsa Feyzi o tıfl-i nişin-i gehvāre
Ĥayāli dīdelerimde bebek degil de nedir

Feyzī

Feyzu ‘llāh Efendi. Üsküdārī Ĥassām-zāde dimekle ma‘ ruf idi. Yeñişehr

Mollā’sı olup o maħalde fevt şüd³⁷²

Mef’ülü Mefā’ ilü Mefā’ ilü Fa’ ülün

Çek destini sen düşme uşul ile dü yekden
Deng al ayağın

Vech-i emeli kırtara gör sille-i şekkden
‘ Adn ola durağın

Nā-ķābil iken cism-i cemel semm-i ĥıyāta
Geçmekligi ammā

Dirler geçeyor görmüşüz ‘ ālemde elekden
Güş eyle ķulağın

Ey şem‘ -i ruħum tıtma beni ġayr ile yeksān
Nīk ü bedin añla³⁷³

Pervāneyi farķ eyle kerem kıl kelebekden
Derk eyle ķerāğın

Pisterde şaķın elleme pīrāhen-i yarı
Çün dest-i Zelīħā

Ol Yūsuf-ı ĥüsni ne çıkar örselemekden
Sicn itme ķucağın

³⁷² fevt şüd : fevt olmuşdır İ ,A

³⁷³ bedin : bedi İ

Yāriñ n'ola olursa qadi böyle ser-efrāz
Mānende-i şimşād

Belli idi ol mūy-miyānım küçücükten
Fehm eyle bu qağın

Dil olmadı gitdi sitem-i dehr ile tā'ib
Uşlanmadı şad hayf

Şākird-i ğabī olmaz imiş nerm kötekden
Elden qo çomağın

Tevfīq olur ise eger bedreqa bizde
Her iş olur āsān

Feyzī ireriz menzil-i kāra giderekden
Hazırla qonağın

Ferri

Muhammed Efendi. Tātār Bāzārīdir. Ekşer evqātları İstanbul'dadır. Ba'zı
iltizāmāt [122] ile evqāt-güzārdırlar

Nazīre-i Zihni-yi Keşānī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

İtsün qo hicriñ ile dil-i bī-nevā nevā
Oldı firāş-ı vuşlatına nā-sezā sezā

Düşdüm bu baqr-i firqate kendi hevāmile
Çekdirme bāri bār-ı gamı nā-Ĥudā Ĥudā

Düşmez şarāba 'aks-i ruḥuñ pür-ḥabāb iken³⁷⁴
Olmaz hemişe yemdeki mevc āşinā şinā

Şevq-i ruḥuñla oldı gönül nāme-senc-i 'ışq
İtse 'aceb mi bülbül-i gülşen-serā serā

Sī-rūze qoydı ol mehiñ incāz-ı va'cini
Bu çillemizde ḥaqq bu ki yok Ferriyā riyā³⁷⁵

³⁷⁴ şarāba : ḥabāba A

³⁷⁵ bu ki : bula İ

Bu ğazel de anıdır:

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Bed-mest olunca sāķi ħoma yāri çek çevir
Yūsufsa daķı dāmen-i dildāri çek çevir

Nüş eyle gāhi gāhide aķbāba Şun yüri
Çekme ħumārı sāĝar-ı ser-Şarı çek çevir

Başdan çevirdi keş-me-keş-i kaydı rind-i ħāŐ
Sen turma Őüfī Őübĥa-i ezķārı çek çevir

Evzā' -ı ĝayrı çekme seniñ düşmez üstüne
Yārān olunca ĥaml idüp ol yāri çek çevir

Cānā kümeyt-i sāĝarı at sürme üstüme
BaŐdırma raĥŐ-ı bāriķa-reftārı çek çevir

Demdir ki bezm-i mey oķına büselik ' Irāķ
Muķrib rübābı al eline tāri çek çevir

Ferī zemīn-i tāzeñe nā-maĥrem irmeye³⁷⁶
Ĥalvet-serāy-ı fikretiñe cārı çek çevir

Bu ğazel de anıdır:³⁷⁷

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

İndirme Őuya yelkeniñi mola sepenĝa
Limān-ı dile çekdiri vir ĝaybe setenĝa

Orsa boca ķullanma didi keşti-i vaşlım
Őundum dümene destimi dir ķün levelenĝa

Mangada büt-i muĝ-beçeniñ Őafrası döndi
UçmuŐ beñizi yavrucaĝıñ dir ala vıñĝa

Şeş-dergeh-i vaŐlıñda dü-ķār olsa dü-ŐeŐle

³⁷⁶ tāzeñe : nāziña İ

³⁷⁷ A'da bu Şiir yok.

Sevdā-zede ol nerde düşer lu^ç bet viyanga

Bir bāde düşüp zevrak-ı mey vardı qaraya
Mest-i siyeh itdi beni sākī mül-i lesnga

Tanzīrde pür-piçdir erbāb-ı me^ç ānī
Üftāde kümeyt-i diline renc-i pıranğa

Eş^çār degil Ferri gibi [123] mu^ç cize-gūyuñ
Su^ç bān olıcağ hāmesi sihrile mi zengā

Fetā Beg³⁷⁸

Nūh Beg-zāde diyü meşhūrdur.

Fā^çilātün Fā^çilātün Fā^çilātün Fā^çilün

Rahmi yoğ bir bī-vefā şūh-ı cihān lāzım saña
Çünki ^çāşıkım gönül āh u fiğān lāzım saña

Eyle göz göz sūzen-i ğamzeñle cānā cismimi
Kāle-i hicrāna zirā dīdebān lāzım sanā³⁷⁹

Bir şeh-i hüsnüñ ser-i zülfünde kıl dā^çim qarār
Mürğ-i devletsin gönül bir āşiyān lāzım saña

Leşker-i ğamdan amān ey dil hālāşıñ yoğ seniñ
Kūşe-i mey-hāneveş cāy-ı amān lāzım saña

Dime ki hem-reng-i yākūt leb-i cānānedir
Bezmdede ey sāğar-ı mey cān-ı cān lāzım saña

Şem^ç -i hüsnüñ n^çola çeşmim de olursa cilveger
Nürsun hem nūrdan bir şem^ç dān lāzım saña

Āftāb-ı hüsnüñe söz yoğdur ammā neyleyim
Māh-i tābānım Fetāveş mihrībān lāzım saña

ḤARFÜ'L-ḲĀF³⁸⁰

³⁷⁸İ:Fettāh Beg, A:Fetā Beg, Fettāh Beg

³⁷⁹kāle: lāle A

³⁸⁰ḤARFÜ'L-ḲĀF: ḤARF-İ ḲĀF V

Ḳā'îl

Muştafâ Efendi. Kilili'dir.³⁸¹ İstanbul sâkinlerindedir.

*Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün*³⁸²

Çün oldı hâl-i cihân bâzi-i qaraca çebiş
Ne yerde yârı bulursañ efendi pekce yapış

Tağılsañ ardına ol âftâbıñ itme şitâb
İpil ipil geriden yûri sâye gibi apış

Şunulmaz ol şehe hiç arz-ı hâl açıktan
Seyirci şekline gir güşeniñ birine sepiş

İnanmam ey raķīb eyler iseñ da' vi-i dîn³⁸³
Büt-i cemâle a kâfir nedir o sende tapış

Şapıtmasun sözi boş i' tizârı dinleyemem
Bizi görünce uzağdan nedir o kaçdı sapış

Ġarâz kol atmağ ise boynuna zarâfetle
Biraz çağır çabala tekye-i Ġam içre tepiş

Revâ mı böylece nâ-puhte kalmak ' âlemde
Tenür-ı ' ışk u maħabbetde Ḳā'îl âsâyiş

Bu Ġazel de anıdır.³⁸⁴

Mef' ūlū Fā' ilâtū Mefā' ilū Fā' ilün

Dirlerse saña gülşen-i ħüsn öyledir eved
Ya saçlarıñ degil mi benefşe demed demed

Gül-penbe şalı kaftanıñı giyme sevdiğim
Feryâda şalma sen beni bülbül gibi meded

[124] Yaşñ on altı on yedide çünki ey güzel
Ol yaş içün döküldi gözüm yaşñ bi'-' aded

³⁸¹ Kililidir : Kilislidir A

³⁸² A'da bu şiir yok.

³⁸³ vezne uymamaktadır.

³⁸⁴ A'da bu şiir yok.

Ben haftalarca seyr idemem vech-i pākīni
H̄vācenīñ didikleri eşegin bahtına ḥased³⁸⁵

Allāhdan isterim ki şayılsun ḳaburğası
Yelpāzeniñ ki oldı yüzün seyrine o sedd

Pāy-zen raḳīb ḳaç ki seni itmesün pā-şad
Ḳurtulmasun kürekden o kāfir ile 'l-ebed

Başında Ḳā'iliñ n'ola esse ḳavaḳ yeli
Tāḳaḳ gelür mi sende var iken o serv-ḳadd

Bu ğazel de anıñdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Nevāziş itse de dil-ber inanma ey gönül dekdir
Ki anıñ baḫr-i zu' munda her ādem şaşḳın ördekdir

Ne mümkün yāre cüft olmaḳ ḳarāfetle nezāketle
Daḫi ḳundaḳdan ol ' ayyār fenn-i ḫīlede dekdir

Şeb-i firḳatde ḳanlar yutmalı bir māha ' aşıḳsañ
Şafaḳ anlarsıñ ey dil saña bir rengin örnekdir

Erir ' aşıḳ olan nām-ı dil-ārāyı işitdikde
Niğın-i yār anıñçün defter-i ' uşşāḳdan ḫakkdır

Nice āyine-i dil münkesirdir dest-i cevrinden
Şaḳın ey şīşe-i ḫāḫır anıñ sengin dili pekdir

Anıñ şıḳ şıḳ cefāsından fiğān itmekdedir dil hep
Müyesser olsa da geh geh vefası līk seyrekdir

Durūğ-ı va' de-i vuşlatla yāri ittiḫām itdim
Dimiş inşāf idüp Ḳā'il belī ḳavlinde gerçektir

Bu ğazel de anıñdır:

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ulün

³⁸⁵ Vezin uymamaktadır.

Yārile dehānı ne için çünkü cedelli³⁸⁶
Dirsem o dehāna ola nā-būd maḥalli

Ebrūları kec çalmadadır işime dā'im
Her ḥāldedir baña anıñ ḥāli ḥalelli

Sevdāsına dil düşse de ol mūy-miyānıñ
Nā-kām ola çağıdır o belden katı belli

Nālem göricek şundi lebiñ ağızıma dil-ber
Zenbūr-ı fiğānım n'ola oldıysa 'ilelli

Endiše-i vaşl eyler iken deste tayandım
Tā kaşr-ı tefekkür ola gāyetle temelli

Dir dir tenimiñ ditredigin seyr idicek yār³⁸⁷
Bir ḥande uşūliyle idüp didi yelelli

Hep vaż' -ı [125] firibānesidir sāde-dilāne
Bağ pīre-zen-i çarḥa giyer her gice telli

Meydān-ı tecerrüdde çenār ile tutaşma
Bu 'arşada bir merddir ol ḥaylice elli

Qā'il tatalım āḥiri merg oldı bu 'işkuñ
Hiç kimse vefāt eylemez illā ki ecelli

HARFÜ'L-KĀF³⁸⁸

Kānī

Ebübekir Efendi. Toḳādīdir. Ḥ'ācegān-ı Dīvān-ı Hümāyūndan'dır. Ḥācı Yegen
Paşa merḥūm-ı merḥūmı istişhāb idüp Paşa-yı Meḳādir-şinās tā-vefāt idince mezbūr
dā'ire-i devletlerinde idi.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Gubār-ı ravzaniñ kühl-i cilādır yā Resūla'llāh
Gözümde ḥāk-i kūyñ tütüyādır yā Resūla'llāh

³⁸⁶ dehānı ne: dehānı V

³⁸⁷ dir dir : tir tir A

³⁸⁸ HARFÜ'L-KĀF: HARF-İ KĀF V

Şeb-i Mi' rācda na' l-i şerīfīñ naqşın almıñ çarḡ
Biri meh birisi mihr-i semādır yā Resūla 'llāh

Ne yüz ile varam yüz virmez iseñ bāb-ı Raḥmāna
Yüzümde rû-siyāhlık rû-nümādır yā Resūla 'llāh

O deñlü mücrimim zerre şevābım varsa defterde
Ya sehv-i kātībān ya iftirādır yā Resūla 'llāh

Eger rûz-i cezāda şāḥib olmazsañ degil cennet
Cehennem de baña nefret-nümādır yā Resūla 'llāh

O deñlü luṭfuña ümmīdvārım ḡavf olup ma' dūm
Zebān-ı her kelām ḡarf-i ricādır yā Resūla 'llāh³⁸⁹

Şefā' at suçluya dirlər meşeldir söylenür dā'im
Ḳuluñ Kānī de bir mücrim gedādır yā Resūla 'llāh

Bu da anıñdır:³⁹⁰

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Kelāmıñ tercemān-ı mā-sebaḡdır yā Resūla 'llāh
Ki her bir ḡarfī biñ yıllık sebaḡdır yā Resūla 'llāh³⁹¹

Ṭabaḡ-pirā-yı ṭbḡ-ı ḡüsn ü āndır cevher-i zātıñ
Anıñçün rûy-ı nūrına ṭabaḡdır yā Resūla 'llāh

Meh-i mihr ü mühürdār-ı ' Uṭārid kātib-i Mirrīḡ
Silāḡdār-ı Zūḡal ḡayıṣ bacaḡdır yā Resūla 'llāh

Seniñ esrārıñı fāş itdigiçün ehl-i inkāra
O darluḡlar bütün Mañşūra ḡaḡḡdır yā Resūla 'llāh

Sen ol ḡaḡḡu 'l-ḡaḡāyık rāz-gūy-ı her daḡāyıḡsın
Ki ḡaḡḡ seniñ dimek saña ḡaḡḡdır yā Resūla 'llāh

Degildir ' aks-i müjgān-ı taḡassür rûy-ı āliñde

³⁸⁹ kelām : sūḡan A

³⁹⁰ A'da bu şiir yok.

³⁹¹ her : - İ

Hediyem abonosī [126] bir ʔarağdır yā Resūla ʔllāh

Adağ ʔurbānlığındır gūsfend-i cān-ı İsmāʕ il
Dil-i Kānī daği gāyet adağdır yā Resūla ʔllāh

Bu da anıdır:

Mefʕ ūlū Fāʕ ilātū Mefāʕ ilū Fāʕ ilün

Kesmem ümīdi vuşlatı virsen de sen kesel
Nerm olmasağ da ey büt-i bī-rahm pek güzel

Ben isterim ayağ-ı mey-i nābı öpmege
Cevr-i zamāneden o şafāya irerse el

Silī-hʕārān-ı dest-i gāmiğ hem-çü dā ʔire
Darb-ı uşul-i fenn-i hevāda urur meşel

Hışt-ı vücūdı pāy-ı hāme vazʕ idüp bugün
ʔurduğ binā-yı şevka bu neşveyle hōş temel³⁹²

Bir tāze ʔarğ açmış Eminā-yı nükte-senc
Kānī nazīre ʔaydına gel düşme bī-mağall

Bu da anıdır:

Fāʕ ilātün Fāʕ ilātün Fāʕ ilātün Fāʕ ilün

Kişver-i şādīde te ʔbīden muğaşşıldır şarāb
Hükmdē Nūş-i Revānile muʕ ādildir şarāb

ʕUğde-i vuşlat ne deñlü olsa müşkil ħall ider
Dā ʔimā işlāğ-ı zātü ʔl-beyne mā ʔildir şarāb

Feyz cūy-i laʕ l-i cānān oldığıçünmüş meger
Sensiz ey sākī hele semm-i helāhildir şarāb

Sen ħumār-ı neşve-i ʕ işyāndan itme her iş³⁹³
Rüz-i mağşerde daği defterde dāğildir şarāb

³⁹² neşve ile : neş'e ile A

³⁹³ neşve : neş'e A

Kāniyā gird-āb-ı baħr-i ğamdan itme iřtikā
Semt-i řādiye çıkar bir hōřça sāhildir řarāb

Bu da anıñdır:

Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün

Teninde merdüm-i ten-perverinñ naķř-ı haşır olmaz
Sütür-i meşk-i āzürde-i tār-ı ħarir olmaz³⁹⁴

Anı ehlinden al kim tā ola ħāřıyyeti zāhir
Vezāret mührü dest-i düzde girmekle vezir olmaz

Zamānñ i' tibārāt-ı cihānda medħali yoķdur
Sipide-riş olan kibrit ile zātında pır olmaz

‘Alāķa māni’ -i ħükm-i taşarrufdur mevāliye
Esir-i ħüb-rünüñ ‘āřıķı Rabbü’l-esir olmaz

şeref-baķř³⁹⁵ ħaķıķatçe izāfet ister ey Kānı
Giyenler ‘āriyet bir sebz destarı emir olmaz

Bu da anıñdır:

Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün Mefā' ĩlün

Ħař-āver olmuş eyyām-ı bahār-ı ħüsn ü ān geçmiş
Bilür ol şüh görse āřıķıñ ammā zamān geçmiş

Olur pā-māl-i ħayret kendüden geçmiş [127] dil-i řeydā
Semend-i nāze binmiş ħorķarım ol bī-amān geçmiş

şaded ħāl-i dil-i ‘uřřāķdan gedikçe meclisde
Baña dā’ir de řoĥbet geçmiş ammā pek nihān geçmiş

Geerken sim-tenler āh u feryād eylemiş aġyār
Bu bir ħarb-ı meşeldir kim it ürmüş kārban geçmiş

Bu günlerde ħazer it geme Kānı semt-i dil-berden³⁹⁶

³⁹⁴ meşk-i āzürde : meşk-i ħařı A

³⁹⁵ şeref-baķř: şeref-baķřı V

³⁹⁶ it : ħıl A

Seni ğamz eylemiş aġyār o bī-raġma yaman geçmiş

Bu da anıñdır:

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Süġhan-ı ‘ışk-ı Ĥudā çün ezeli kâlimdir
Kîl u kâl eylememek lâzime-i ħâlimdir

‘Aqlımı mihr virüp duġt-i rezi ‘aġd itdim
Ger ħelâlim de disem ‘ayb degil mâlimdir

Zâhidiñ daġli meye bī-meze ġafletdir³⁹⁷
Almaz aġza lebinî mes’eleye ‘âlimdir

Bize erbâb-ı taşarruf olamaz ħarf-endâz
Sîġa-i emşile-i ‘unşurımız sâlimdir

Ġamzesi kanlu idiginde nazâr var Kânî
Ĥançeri dil dökerek kana girer zâlimdir

Bu da anıñdır:

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Ne tûvânger ne keremver ne zevî ‘l-câh yapar
Ne ħidiv ü ne müşîr ü ne şehensâh yapar

Ġam yime ey dil-i ħayret-zede ġaddârîñ işin
Ĥazret-i müntakîm ‘adlün bihi bi’llâh yapar

Yed-i tûlâ-yı ħaşım yetmeyecek³⁹⁸ yerleri hep
Ġayretu’llâh olıcaġ bir yed-i kûtâh yapar

Dime ihmâl ider ümmîdiñe imhâl eyler
Bir gün olur işi bir şûret-i dil-ġvâh yapar

Ĥahr-ı ħaşma idicek emri ta‘alluġ Ĥaġġıñ
Peşşeye şaġb-i dimâġ u dehenîñ râh yapar

³⁹⁷ ġafletdir : - A / vezin uymamaktadır.

³⁹⁸ yetmeyecek: yetmecek V, İ

Sen hemân hâzır ol Allâh unutmaz kulunu
Sen uyurken işi birden bire nâ-gâh yapar

Kaşr-ı vîrân-şüdesin hâne-ğarâb-ı gadriñ
Sen elem çekme gönül Hazret-i Allâh yapar

Şarşar-ı ‘âdiye depretmeyecek hâneleri
Bir nerimce şıcacık âh-ı seğergâh yapar

Şeb-i hicriñ şehri yaklaşıcak Hazret-i Haqq
Ahınıñ her şererin meş‘ ale-i mâh yapar

Dilde kim hâşıl ola cezbe-i miñnâñisi
[128] Haşm-ı fulâd-ten olsa bayağı kâh yapar

Kâniyâ eşk yıkar hânesini ğaddârıñ
Âhı elden kıoma mağdûruñ işin âh yapar

ĤARFÜ’L LÂM³⁹⁹

La‘lî

Ahmed Efendi. Hôş-ğab‘ lañfe-gû bir zât idi. Faķir kendüleri ile çok ülfet
itmişdim. Fevt şüd 1194⁴⁰⁰

Mef‘ülü Fâ‘ilätü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

Âşâr-ı ‘ışk dūr ola mümkün mi sineden
Çıkmaz girân-ğadr cevâhir hazineden

Merbûğ-ı çin-i zülfe ğidâ‘ hâl-i yâr olur
Gelmez ferâğ murğ-ı giriftâra çiniden

Sâķi yürüt şurâhi-i deryâ-yı ‘işreti
Bağr-i bezimde farkı ne câmın sefineden

Şevğ-ı ruñuñla turrayı küyinde düşdi dil
İhrâma girdi zâ‘ir-i Ka‘ be Medineden

Ağyâra bî-sebeb açılır genc-i vaşl-ı yâr

³⁹⁹ ĤARFÜ’L LÂM: ĤARF-İ LÂM V

⁴⁰⁰ İ, A :Biñ yüz toğsan dört senesi şevvâliniñ on ikinci ğünü vefât itmişdir.

Güçdür küşādı ‘ aşık-ı zāra defneden

La‘ lî nazîr olur mı Hasîb-i sühānverîñ
Nazmına bu ğazel dil-i zār u kemîneden

Faķiriñ mābeyn odama didiĝi târiħdir:⁴⁰¹

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

La‘ liyā yazdı bu cāy-ı pāke târiħ bî-meşîl
Hücre-i mābeyn sarāyında beyt-i bî-adîl⁴⁰²

Luţfî

Süleymān Efendi.⁴⁰³ H^vācegān-ı Dîvān-ı Hümāyün’dan hāşlar ħalîfesi iken vefāt
eylemişlerdir fî 1190⁴⁰⁴ senesi

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ İlü Fā‘ ilün

Sāķî-i ĝonce-fem ki mül ölçer iķer doker
Şerm-i lebiyle şuret-i sāĝar dürer doker

Olmaz hevā-yı evc-i maħabbetde lāne-sāz
Pervāz iderse murĝ-ı semender dü-per doker

Meyl itme rüzĝāra şaķın mihr-i cest-bāz
Bāküre-i nihāliñi şarşar eser doker

Encüm degil vişāliñe rû-māl pîr-i çarħ⁴⁰⁵
Eşķāl-i ķabz u ħāric ider noķtalar doker

Pür eyleyince naķd-i niyāz ile dāmenin
İtmez ķabül nāz ile ser-per doker⁴⁰⁶

Pür-jāle şanma ķāse-i zerrîn her seħer⁴⁰⁷

⁴⁰¹ A’da bu tarih beyti yok.

⁴⁰² حجره مابین سراینده بیت بی عدیل bî-adîl : bî-adl V

⁴⁰³ İ: H^vācegān-ı Dîvān-ı Hümāyün’dan hāşlar ħalîfesi iken biñ yüz on toķuz senesi vefāt itmişdir. A: H^vācegān-ı Dîvān-ı Hümāyün’dan hāşlar ħalîfesi iken biñ yüz on toķuz senesi vefāt eylemişdir.

⁴⁰⁴ 1190: 1119 İ, İ nüshasında bu şairin vefāt tarihi tezkirenin sonundaki fihristte 1199 olarak yazılmış.

⁴⁰⁵ rû-māl : remmāl İ, A

⁴⁰⁶ (V) / (İ) kelime okunamadı.

Şahbâ-yı hōş-güvârı ider çer ciger döker

Bahr-i hayâle gavta-zen oldukça Luţfiyâ
Şahn-ı edâya kilik-i sühanver güher döker

Velehü Luţfî:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Şüretâ bâr-ı girân zât-ı kibâra züvvâr
Şâh-ı pür-bârın [129] olur kıddine âräyış-bâr

Nâ-becâ itme olur olmaza endîşe-i hām
Gül-şüküfte şecerin mîvesi olmaz her-bâr

Beste her kâr-ı ezel silsile-i taqdîre
Yedilür mi şütürân olmasa merbût-ı mehâr

Kem bahâ ile alınmaz güher-i isti' dād
Dür ber-âver idemez dest-i yemi mevc-şümâr

Pertev-i tavr-ı kibârâne cibillî ister
Meh gibi olmadı engüştile hürşid müşâr

Lafz u mâ' ni bir olur sîret-i rüşen-dille
Şüret-i lafza daği eyle nazâr ma' nî var

Şühveş şîrin-edâdır hele tab' -ı Luţfî
Bî-tekellüf ider âlüfte-i ma' nâyı şikâr

Lebîb

‘Abdu’l-ğafûr Efendi. Diyâr-ı bekre müftî olmuştur. Ziyâde mesneddir. Bîñ yüz seksen beş târihine dek hayâtta idi. Ve memleketi daği Diyârbekir’dir.

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Felek de tekyegeh-i ‘ışkda köçeklik ider⁴⁰⁸
Ki atlas-ı şafağı devre âl eteklik ider

⁴⁰⁷ her seher : - A

⁴⁰⁸ köçeklik: güçlük V, İ

Hayāl ü nergis ü nesrīn seyrin itdikce
Gözümde bāğçe-i dil-rübā bebeklik ider

Kebāb-ı laht-ı ciger nuql-ı bezm-i hayretdir⁴⁰⁹
Sirişk-i dīde-i ' aşık aña nemeklik ider

Bu rüz-nāmeli mīkāt-ı sâ' at-i çarha⁴¹⁰
Nuķüş-i cevher-i eflāk zenbereklik ider

Mizāc-ı yeyni ile ile vâ' ize virüp sıķlet
Haṭīb-i har-nekeşed dâ 'imā eşeklik ider⁴¹¹

Açılmış ülfet idüp pek şuyunda aġyārın
Lebīb bildim o gül-çehre bir çiçeklik ider

Bu da anıdır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Dil geh geh sīneye geh gerden-i billūra baķār
Gāh nesrīne gehi sāġār-ı pür-nūra baķār

Baķa mı ķaddiñe gösterme raķīb-i bī-dīn⁴¹²
Ne cesāretle o kāfir şecer-i Ṭūra baķār

Nā 'il-i vaşlıñ ider hālīñe nezzāreme reşk⁴¹³
Bu ġanīler ṭama' ından dehen-i mūra baķār

Sīneñe ķarşu degil dāġlarım sīnemde
Dīde-i zaḥm-ı dilim merhem-i kāfūra baķār

Olmayan nazımda reh-yāb-ı [130] mezāyāya Lebīb
Baķsañ ekşer sūḥan-ı şā' ir-i meşhūra baķār

Bu da anıdır:

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

⁴⁰⁹ hayretdir : hasretdir A

⁴¹⁰ sâ' at-i : şatmaġa A

⁴¹¹ haṭīb : raķīb A

⁴¹² baķa mı : baķmasun A / bī-dīn : Fir' avn A

⁴¹³ nezzāreme : nezzāre-i A

Hıfz-ı harīm-i h̄üsne h̄aṭ-ı nev-res istemez⁴¹⁴
Dīvār-ı bāġ-ı cennete h̄ār u ḥas istemez

Sāz-ı niyāza virme düzen bezm-i vaşlda
Depretme tel kırsın o meclis ses istemez

Abdāl-ı ʿ ışka dāġ-ı seri t̄ac-ı zer yeter
Merdān-ı ser-fedāya muṭallā fes istemez

P̄ir-i muġāna müntesib ol zevki gör gönül
Ġam-h̄āne-i cihānda kişi bī-kes istemez⁴¹⁵

Ey dil şıkıldı sicn-i şurāhiyle duht-i rez⁴¹⁶
Zulm itme kan ayaklı t̄ifil maḥbes istemez

Gel şun Lebībe çeşmiñe şunma o s̄āġarı
Sākī ḥumār-ı nāz aña besdir bes istemez

Bu da anıñdır:

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

Bir sitemkārıñ esir-i cevri reng-ā-rengiyüz
Māni-i ʿ ışkıñ mükemmel nüşha-i Erjengiyüz

Sīnede olmaz ḥayāl-i vaşlı güncāyiş-pezir
Ol tenük-ḥūyuñ dehān-ı tenginiñ dil-tengiyüz⁴¹⁷

Cismimizde gūşmāl-i cevri k̄anūn eylemişiz
Muṭrib-i çarḥıñ meger biz perde-i āhengiyüz

N'ola feryād-ı perişān eyleseñ ol āfetiñ
Bülbül-i şūrīde eṭvār-ı ruḥ-i gül-rengiyüz

Bī-ķarār eyyāmdan şekve müfīd olmaz Lebīb
Bebr-i kūhīveş sehāb-ı refteniñ der-çengiyüz⁴¹⁸

⁴¹⁴ h̄üsne : h̄üsni A

⁴¹⁵ cihānda : cihāmı İ, A

⁴¹⁶ şurāhiyle : şurāhīde İ, A

⁴¹⁷ ḥūyuñ: ḥūnuñ V, İ

⁴¹⁸ refteniñ : sāiriñ A / bebr: ebr İ

Bu da anıdır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

İzтіrābın def i için şabrın dile imdādı yok
Hāşılı Mecnūn-ı ışkın 'aqla isti' dādı yok

Şanma encüm raḥne-i āh-ı nühüftümdür benim⁴¹⁹
Bī-şadā bārūtdur te 'şiri var feryādı yok

Cūş-i meyden pür-ḥabāb olmuş turur cām-ı şarāb
Şaydgāh-ı 'işretin āhūsı çok şayyādı yok

Rind-i bī-hūşa olunmuş nām-zed duht-i 'ineb⁴²⁰
Mey-furūşuñ ḥayf bir şāhib-ḥired dāmādı yok

Hep nişān-ı sübḥa-i evrādı seng-i şışedir
Ta' ne-i 'işret bilür bu tekyeniñ zühhādı yok

Bend-i zülfünden ḥalāş olmak ümīd [131] itmez Lebīb⁴²¹
Ḥātır-ı āzādedir kim ḥātır-ı āzādı yok

Bu ğazel de anıdır:

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Dil-dāde oldum ol mehe naqd-i vefāsına
Şatdım metā' -ı rāḥatımı yok bahāsına

Gül-ruḥlarında būy-i ğazab var nedir sebeb
Sünbül didimse zülfüne tevbe ḥaḫāsına

Yüz döndürürse nāzile benden şeb-i vişāl
Ben mā 'ilim ol āfetiñ işte burasına⁴²²

Aġyāre āşikārece rām oldıġıñ seniñ
Zımmen diliñ müsā' adedir iddi' āsına

Vaşlıñ deminde bir söze cānın fedā ider

⁴¹⁹ nühüftümdür : şebānımdır A

⁴²⁰ bī-hūşa : mey-nūşa A

⁴²¹ bend : ḫayd A

⁴²² burasına : orasına A

Söz var mıdır Lebîbiñ efendim edāsına

Bu ğazel de anıdır:

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Görünmez oldı ruhuñ hañtıñ âşikâr olalı
Henüz gülşene bir çıkmadıķ bahār olalı

Döküp fezā-yı dile eşk toħmı ye's alurız
Tamām rāħatımız vardır ehl-i kār olalı

Beyāna kudreti yoķ mā-cerā-yı hicrānı
Zebān-ı hāme-i nazmımda iktidār olalı

Nedir bu ülfetiñ emvāc-ı der-pey-i elemi
Ferāğ-ı hāñrımız var der-i kenār olalı

Sürür-ı būs-ı lebiñle düketdi eşki Lebîb
Kaçırdı elde olan naķdi bāde-h'ār olalı

ĤARFÜ'L-MİM⁴²³

Münîb

Seyyid Mehmed Efendi. Müderrisîñ-i kirāmdan Enderün-ı Hümāyün ħ'ācesidir.

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ulün

Yāriñ tıtalım ğamze-i nāvek-eşeri var
'Āşıklarıñıñ sine gibi bir siperi var

Būs-ı lebini başına kaķsa n'ola dil-ber
Zevķ-i meyiñ elbette gönül derd-i seri var

Meyl itdirir eşk-i ruħ-i zerdim baña yāri
Ĥālince faķiriñ de biraz sım ü zeri var

Diķķatler ile yoķladım ol mūy miyānı
Bir ĥaņçeri vardır şoķunu bir kemeri var⁴²⁴

⁴²³ ĤARFÜ'L-MİM: ĤARF-İ MİM V, A

⁴²⁴ şoķunu : şaķınur A

Yapsa ğazel-i Es' āda ebyāt-ı neẓāir
Bu tâze zemīn içre Münībā da yeri var

[132] Bār-āver-i ' irfān ola tā gülşen-i hestī
Bārī kıla ol naḥl-i kemāl ü hüneri var

Muştafā Muḥliş Efendi

Nev-şehridir. Fevt şüd 1186.⁴²⁵

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ulün

Ḥaṭṭ-ı ruḥ-i zībāsı güzeldir güle nisbet
Nev-ḥaṭṭdır o gül-rū

La' l-i lebi mināya maḥalldir müle nisbet
Çoḡ şu götürür bu⁴²⁶

' Ālem saña meftūn iken ey ḥusrev-i ḥübān
Mümkin degil aşlā

Vuşlat a begim ṭul-i emeldir ḳula nisbet
Ey şāh-ı cefā-cū

Redd olsa n'ola kākül-i pür-çin-i girih-gir
Hiç bendi açılmaz

Bir telle-i zerrīne bedeldir tele nisbet
Bir ḳıl ile baḡlu

Üftāde-i baḥr-i elemin keşti-i diller
Düşdi dümen almaz

Aç bād-ı hevā yelkeni yeldir yeke nisbet
Çık engine toḡrı

Var ' Ākife ' arz-ı hüner it iste nazīre
Teklīfe ne ḥācet

⁴²⁵ İ: Biñ yüz seksen altı senesi fevt olmuşdur bu ğazel anıdır ki Mışır ḳalemi ḳuzātından Ḥamdi müstezād eylemişdir. A: Biñ yüz seksen altı da fevt olmuşdur bu ğazel anıdır ki Mışır ḳalemi ḳuzātından Ḥamdi Efendi müstezād itmişdir

⁴²⁶ A'da bu iki beyitten sonrası yazılmamış.

Muḥliş ğazeliñ ḍarb-ı meşeldir ele nisbet
Ey şâ'ir-i pür-gū

Mekkî

Muḥammed Efendi Ḥazretleri Sâbıkâ Şeyḥu 'l-islâm ve müftî 'l-enâm olmuşlar
idi.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Bezm-i 'âlemde meserret baña cānān iledir
İnbisât-ı ezeli vâsıta-i cānāniledir

Kāfir-i ğamzesi çok kimseleri itdi esîr
Yürüyüş mülk-i derūna şaf-ı müjgāniledir

La' l-i ḥüy-kerdeñ ile meyde ḥabāb-engîz ol⁴²⁷
Zîver-i rişte-i dūr-dāne de mercāniledir

Dāğ-ı ḥasretten olup firḳat ile pür-te 'sîr
'Āşıkıñ her sūḥanı çāk-i girîbān iledir

Mekkiyâ 'ârif olan ḥalka tekāpū itmez
İ' tibārî kişiniñ māye-i 'irfān iledir

ḤARFÜ'N- NŪN⁴²⁸

'Abdu 'r-raḥîm Nâ 'il Efendi⁴²⁹

⁴³⁰Rūm İli kuzâtından.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Ḥaṭ-ı reyḥānı ile bāğ-ı ruḥsārı çiçeklenmiş
Ḥarîm-i ḥüsni gūyâ leşker-i ḥaṭṭıyla beklenmiş

Dökülmüş [133] zîr-i fesden ebruvānı üzre kāküller
Helāk-i ehl-i 'ışka ğamzesiyle müştereklenmiş⁴³¹

⁴²⁷ la' l : leb A

⁴²⁸ ḤARFÜ'N-NŪN: ḤARF-İ NŪN V, A

⁴²⁹ 'Abdu 'r-raḥîm Nâ 'il Efendi : Nâ 'il İ , A

⁴³⁰ İ : 'Abdu 'r-raḥîm Nâ 'il Efendi / A : 'Abdu 'r-raḥîm Efendi

⁴³¹ A'da bu beyit yok

Yine ʿuṣṣāḳ-ı bî-berg ü nevâyı dâğ-dâr itdi
O şâh-ı evc-i istignâ nühüfte bûseliklenmiş

Ruḥ-i âliñ gören püskürme beñlerle kıyâs eyler
Ḳumâş-ı ḥüsni bendergâh-ı ʿıṣṣık içre beneklenmiş

Şikâf-ı pîrehenden ʿarz idüp âyîne-i ḥübün
Didi bir kâse-i fağfûrdur ḥayfâ dereklenmiş⁴³²

Mey-âşâmân-ı ʿıṣṣıkın ḥürmen-i şabrın virir bâda
Hevâyî olmuş ol şūḥ-i tenük-meşreb fişeklenmiş⁴³³

Olaldan Şehdi-i şîrîn-edâya pey-rev ey Nâʿil
Letâfet-yâb olup eşʿâr-ı pākizeñ nemeklenmiş

Niyâz

Seyyid Aḥmed Efendi. Ordu-yı şeyḫ ḥulefâsından idi. Neşʿet Efendiden oğumuş
idi. Fevt şüd sene 1192⁴³⁴

Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün

Nüh felek raḳşa gelür vâdi-i refâtârından
Lâl olur vaşf-ı zebân ḥâlet-i güftârından

Kim rehâ-yâftedir öyle cefâ-muʿtâdîñ
Düzâḥ-ı derde düşen âteş-i efkârından

Çoḳ füsün-sâz-ı cihân böyle giderse yāruñ
Bâbilistâna kaçır gamze-i mekkârından

Vazʿ-ı tıflâne-edâdan felek-i pîre-zenîñ
Ḳırılır şîşe-i dil dest-i ziyânkârından

Mazḥar-ı sırr-ı Mesîḥ olsa mücerred ʿâşık
Yine iflâḥ olamaz dîde-i bîmârından

Dürr olur merde mezâmîñ yem-i ṭabʿında Niyâz
Ḥâzret-i Ḥayrîniñ iḥyâ olup âşârından

⁴³² Aʿda bu beyit yok

⁴³³ Aʿda bu beyit yok

⁴³⁴ İ,A: Bîñ yüz ṭoḳsan iki senesi fevt oldu.

O cenāb-ı şadef-i dürr-i ma'arîf buyurur
Bellidir şâ'ir olan nazm-ı dürer-bârından

Bu ğazel de anıdır.⁴³⁵

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Meyve-i maşşūda raġbet itme bî-hengām iken
Bār-i naḥli şanma şirîn tā-resīde ḥām iken

Olmuşuz ḥum-ḥānede rindān-meşreble bedīd
Cām-ı serşār-ı [134] maḥabbet içmişiz bî-nām iken

Zulmet-i hicrānile āh-ı şebāndan pür-şerer
Şem' -i iḳbāl-i fūrūzān eyledi aḥşām iken

Keşti-i baḥr-i hüner olmaḳ dilersen ey gönül
Bādbān-ı himmeti aç rüzgār eyyām iken

Der-geh-i neş'etde rû-māl olmaġā' azm it Niyāz
Pā-nihāde tuḥfe-i nazm itmedin bayrām iken

Nedīm

İbrāhīm Efendi. Müderrisīn-i kirāmdan 'İlmī ḥafīdi Üsküdārī Nedīm dimekle
'arīf bir zāt-ı şerīf idi. Fevt şüd sene 1190 Muḥarrem⁴³⁶

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ulün

Āġūşa alup bir büt-i dil-cū-yı şafāyı
Şevḳıla şikār eyledim āhū-yı şafāyı

Çevgān-ı ḥam-ı zülfüne yāriñ el uzatdım
Bu sāḥada ḳapdım hele ben gūy-ı şafāyı

Dil-ḥaste-i ālāma ṭabīb-i felek āyā
Virmez mi bu dükkānçede dārū-yı şafāyı

Def' -i ġama peymāne-i şādīye ne minnet

⁴³⁵ A'da bu şiir yok.

⁴³⁶ İ, A : Biñ yüz toḳsan senesi muḥarreminde fevt oldu.

Buldum reh-i mey-ḥāne gibi kūy-i şafāy

Āh eyler iken ḥüzn ile mir 'āt-ı kaderden
Gösterdi Nedīmāya felek rüy-ı şafāy

Tanzīr-i gül-i 'Ābid-i ḥōş-güydān elbet
Murğ-ı gönül ümmīd ider būy-ı şafāy

Neş 'et

Süleymān Ağa. Dergāh-ı 'Ālī gediklilerindendir.⁴³⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Āftāb-ı ṭal' atıñ meh-tābı şebgün eylesün
Gül-ruḥuñ reng-i gül-i ḥürşīdi dil-ḥün eylesün⁴³⁸

Şun şarāb-ı 'işveyi öyle siyeh-mest eyle kim
Çeşm-i fettān āhuvān-ı Çīni meftūn eylesün

Degmesün peymāneye la' l-i nemek-rīziñ şaķın
Hayfdır pür-şūr idüp keyfin diğergün eylesün

Çetr-i perçemde cemālīñ ile mäh-ı ḥārgēhi
Gayret-i ḥüsnüñ niçe Leylāyı Mecnūn eylesün

Ḥarf sığmaz nükte-i vaşf-ı dehān-ı tengine
Kim ḥayāl-i dürc-i la' liñ dürr-i meknūñ eylesün

Ben kelīmem ḥāme-su' bān-ı hüner Neş 'etce bañ
Es' ad-ı sıḥr-āferīn [135] biñ mekr-i efsūn eylesün

Bu da anıñdır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Qılıcı qanlı eli qanlı dili qanlı güzel
Çeşm-i cellādı yamān cān alıcı qanlı güzel⁴³⁹

Qahramānī nigeḥi gibi celālī meşreb

⁴³⁷ A der-kenār: Ḥāce Neş 'et Efendidir.

⁴³⁸ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

⁴³⁹ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Bir levendâne revişli keleş ‘ Oşmānlı güzel

Şehr-āşüb-ı zamān şöhre-i āfāk-ı cihān
Meh-i Ken‘ ān gibi şöhreti var şanlı güzel

Çeşm ü ebr ü leb ü hāl ü ruḥuna hıç söz yok
Vaşf-ı hüsnün diyemem cāzibeli ānlu güzel

Ceyş-i hūbānıñ odur şimdi sipeh-salārı
Neş’et ol devlet-i iqbālile ‘ unvānlı güzel

Bu daḥi anıdır:

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Tāc-ı iqbālile her-kese rif‘ at gelmez⁴⁴⁰
Fāḥte olsa hümā serde sa‘ ādet gelmez⁴⁴¹

Naqd-i gencine-i dil olsa da irādına
Biz ḳalender-revişiz bizlere şervet gelmez

Āb-ı tığ āb-ı Hızır bir leb-i temkinimde
Fāriḡim ḥātırıma şükr ü şikāyet gelmez

Olsa mizāb-ı ‘ aṭayā-yı felek mecrāsı
Sebzezār-ı emel-i hırşa ḳanā‘ at gelmez

Şad-hezerānı gelür gülşen-i ma‘ niniñ līk
Neş’egāh-ı sūḥana bir daḥi Neş’et gelmez

Nesīb Efendi

İki Bayraklı dimekle meşhūrdur. Ve ḥ^vcegāndandır. Fevt şüd sene 1204.⁴⁴²

Mef‘ ūlü Fā‘ ilātü Mefā‘ ĩlü Fā‘ ilün

Yandı şerār-ı dil ile ḡıll u ḡışım benim
İtdi temām puḥte beni sūzişim benim⁴⁴³

⁴⁴⁰ her-kese : her kimseye A

⁴⁴¹ A’da bu beyitten sonrası yazılmamış.

⁴⁴² İ,A: Biñ iki yüz dört senesi fevt oldı.

⁴⁴³ A’da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Eyler izāle ğafleti ŧit-i verā-yı   ışk
B d r kıldı  eŧm-i dili n liŧim benim

Ser-geŧteyim s k nımı r 'y da g rmezem
Seng-i fel h n olsa n'ola b liŧim benim

Bir keŧtiyim ki b d  eker yem degil beni
Gird- b olur niŧimen-i  s yiŧim benim

Harf-i pes n ebcediyim n ŧha-i ğamu n
Naĝz-i mer tibimledir efz yiŧim benim

Oldı netice d 'ire-i ĝayd-ı tab' ima
 z delikle dehrdeki gerdiŧim benim

[136] Dehr ile h l tadan ne zarar var ba a Nes b
Revĝanla  b gibidir  l yiŧim benim

Bu ğazel de anındır:

F 'il t n F 'il t n F 'il t n F 'il n

Hicr-i vaŧlınla get rmekden h y lin y dım
Geldi her vechile    lemdede h lel mu' t dım⁴⁴⁴

Hicri n ey meh-r  beni ŧ yle periŧ n itdi kim
Naĝz-i k ll  irdi isti' d d-ı m der-z dım

Sende yok inŧ f u ŧefkat yoĝsa ey n -mihrib n
K fir olsa merh met eyler benim fery dım

Harf-i   iffet olmuŧ iken naĝŧ-ı mihr-i ŧ hretim
Karalar  aldırdı n ey ŧ h-ı dil- r  adım

S ne-i p r-d ĝım bakdık a ğayrı ŧey dimem
La'net olsun semt-i   iŧka sevĝ iden  st dım

Dilde bir teb var Nes b  itseler taĝs m eger
Haŧre dek eyler vef  evl dım aĝf dım

⁴⁴⁴ A'da bu beyitten sonrası yazılmamıŧ.

Nihālī

Meḥmed Efendi. Ḥ^vāceḡān-ı Dīvān-ı Hümāyūn'dan idi. Ve şu^c arā-yı Rūm'un nā-yābı Yūsuf Nābī Efendi merḥūmuñ aḡrabāsından idi. Fevt şūd sene 1186.⁴⁴⁵

Fā^c ilātūn Fā^c ilātūn Fā^c ilātūn Fā^c ilūn

Nūr-ı mir 'āt-ı tecellī cemāl-i feyz-i zāt
Oldı pertev-baḡş-ı ^c aks-i maḡhar-ı sırr-ı şıfāt

Tarḡ-ı naḡş-ı bād-ı ḡudretten zuhūr itmekdedir
Mevc-i pīç-ā-pīç-i deryā-yı ḡudūş-i mümkināt

Līk evvel mevc-i baḡr-i āferinişden yine
Ḳatre ḡatre müstefīz olmaḡda baḡr-i kāināt

^c Ayn-ı feyz-i nūr-i muḡlaḡ menba^c -ı envār-ı Ḥaḡḡ
Evvelīn ma^c nī-i menşūr-ı ḡurūf-i ^c aliyāt

ḡülşen-i ḡāmemden olsun ey Nihālī rüz u şeb
Ravza-i cennet mişāline selām ile şalāt

Bu ḡazel de anıdır.⁴⁴⁶

Mef^c ulū Mefā^c ilū Mefā^c ilū Fa^c ulūn

Hengām-ı seḡer yana yana şubḡa dek āh it
Āyīne-i ḡurşīd-i cihān-tābı siyāh it

İḡlāş-ı ^c ubūdiyyet ile ḡālib-i Haḡḡ ol
Var kendiñi şāyeste-i dergāh-ı İllāh it

Ser-geşte-i iḡbāl-i cihān olma felekde
Esbāb-ı mübāhātıñı [137] ḡırḡayla külāh it

Makşūduñ eger rāḡat ise dār-ı fenāda
Var ḡısn-ı ḡanā^c atde ḡönül cāy-ı penāh it

Farḡ eyler iken ḡısn ü ḡabiḡi saña kim dir⁴⁴⁷
Dāmāniña ālūde-i çirk-āb-ı ḡünāh it

⁴⁴⁵ İ,A: Biñ yüz seksen altı senesi fevt oldı.

⁴⁴⁶ A'da bu şiir yok.

⁴⁴⁷ ḡısn ü ḡabiḡi: ḡısnle ḡabiḡi V, İ

Pey-rev olarak pîre başiretle Nihâlî
 Hâk-i kâdemîn kuhl-i ziyâ-bahş-ı nigâh it

Bu gâzel de anıdır:

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

‘ Âlem-i feyz-i İlahîden ümîd iden meded
 Qoymasun âyîne-i qalbinde hiç jeng-i hâsed

Mâ-sivânın gülşen-i tecrid ü istignâsının
 Gûyiyâ her berg-i sebz-i göncesi ber-dest-i redd

Maşsim-i keşrettedir mecrâ-yı ‘ ayn-i ihtilâf
 Yoğsa feyz-i lücce-i vahdetde olmaz cezr ü medd

Evc-i fâk-ı i‘ tibârından düşer gaddârlar
 İrtifâ‘ -ı kevkeb-i iqbâlin eylerken raşad⁴⁴⁸

Sûret-i zıddında her eşyanın aşl-ı imtiyâz
 Bir ‘ aceb âyinedir yek diğer için nîk ü bed

Farq olunmaz devr-i hürşid-i sipih-i sîne
 Maşrıq-ı şubh-ı ezelden mağrib-i şâm-ı ebed

Sâha-i eflâki her bir lahzada cevân ider
 Haşve-i rehvar-ı çâbüke-seyr-i zihne var mı hadd

Enfûs ü âfâkı İskender gibi seyr it gönül
 Sen de yap mülk-i vücûdunda hevâ-yı nefse sedd

Gonca-i neşgüfteâsâ böyle müsteşnâ gerek
 Her gâzel olmaz Nihâlî nev-gül-i rûy-i seped⁴⁴⁹

Bu gâzel de anıdır:

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa' ulün

Gör tali‘ ini ol kuzunuñ gerçi hameldir

⁴⁴⁸ irtifâ‘ : i‘ tibâr A

⁴⁴⁹ rûy: bâğ A

Takvīm-i ruḥunda o siyeh ḥālī Zuḥaldır

Taḥkīk-i nazar eyleseñ ebnā-yı zamānıñ
Her vaz' -i fūrū-māyesi bir ḍarb-ı meşeldır

Başma ayağın kūşe-i mey-ḥāneye zāhid
Ma' mūre-i rindīde bu bir başka maḥalldır

Āsāyiş-i erbāb-ı hevā dehr-i denīde
Vā-beste-i ser-rişte-i esbāb-ı keseldır

Ser-māyesi erbāb-ı diliñ varsa Nihālī
Bir nükte-i ser-beste ü bir tāze ḡazeldır

Bu ḡazel de anıñdır:

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

[138] Sīm-āb-ı 'ışk-ı yār derūnumda şaklıdır
Ammā ki rāḥat idemez āteş yataklıdır

Yağdı kül itdi sūziş-i 'ışkıyla sīnemi
Var ise böyle yaqıcı tāze ocaklıdır

Sāḳī kūmeyt-i bādeyi sürsen ḳadem ḳadem
Erbāb-ı bezm başdan ayağa ayaklıdır

Zāhid varınca sen de bulursuñ o devleti
Rindān ne rütbe meykedede ṭumturaklıdır

Beñzer riyāz-ı cennete nazmım Nihāliyā
Her berg ü şāḥ-ı ḥüsn ile dallı budaklıdır

Bu ḡazel de anıñdır:

Mef'ūlü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

Açılmağa nev-ḡonce-i dil çeşm-i ter ister
Gül-geşt-i derūn şeb-nem-i feyz-i seḥer ister

Şeb-zindelere nūr-i cebīn rāh-nümādır
Ne meş' ale ne hāle-i mehden fener ister

Dīvāne gönül da' vetine itse ' azîmet
Ammâ o perî çekmege bir şeb neler ister

Feyz olmağa bu meykedede cām-ı şafādan
Cür' a gibi rû-māl olacağ başka yer ister

Ṭayy itmege bu bādiyeyi bād-ı şabāveş
Şahrâ-yı fenâda qadem-i haṭve-ber ister

Devr itmede mağrûrdur erbâb-ı ricâli⁴⁵⁰
Devrân-ı felek ehl-i dili der-beder ister

Yaqılmağa bir şem' -i şeb-ārâ-yı cemāle
Pervâne-şifat şevkıla dil pür-şerer ister

Tanzîrde senden yine aḥbâb Nihālî
Bir tâze-edâ tâze-zemîn nev eşer ister

Bu ğazel de anıdır:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

O ḥâşşiyet ki vardır neş'esinde cām-ı gülgünüñ
Ḥum-ı pür-ḥikmetinde yoğdur ol ḥâlet Felâṭunuñ

Cebîniñ mevc-i istiğnâ-fürüş-ı naḥvet olduqça⁴⁵¹
Gelür ebrûlarıñdan ḥâṭıra âşârı Zü'n-nünüñ

Olur ehl-i kemāle kem-' iyārân bâ' iş-i rüçḥân
İder efzün qadriñ şî'r-i nâ-mevzûn mevzûnuñ

Münâfîdir ruṭûbetle yubûset imtizâc itmez
' Abeşdir rind-i mey-ḥ'ârâna isti' mâli afyõnuñ

Yine miqyâs-ı kilkimden Nihālî ṭab' -ı feyz ile
Kenâr-ı şafḥa-i eş' âra aqdı Nîli mazmûnuñ

[139] Bu ğazel de anıdır:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

⁴⁵⁰ mağrûrdur: ma' zûrdur A

⁴⁵¹ fûrüş : ḥurüş İ, A

Viren rāh-ı talebde cān cānān buldıgın gördük
İdenler cüst ü cū elbetde bir kān buldıgın gördük

Kem olmaz kıymeti pest olsa da qadri hünermendiñ
Nice pes-pāyeniñ devletde rüchān buldıgın gördük

Olanlar reh-ber-i İskender-i maqşūd Hızrāsā
Çeh-i zulmetde rāh-ı āb-ı hayvān buldıgın gördük

Yem-i tedbırde keştī-süvār-ı mevsim-i taqđır
Kenār-ı kāmı dil-h^vāh üzre āsān buldıgın gördük

Güşāde-dest olan dergāh-ı Haqqdan gayra ye 'sile
Ümīdin şurre-i pür-naqd-i hırmān buldıgın gördük

Olan sīr-āb reşh-ı çeşme-i feyz-i qanā' atdan
Kemīne qatrede mecrā-yı tūfān buldıgın gördük

Nihālī qaṭ' -ı āmāl itme dā'im luṭf-i Bārīden
Nice rencūr-ı bī-dermānı dermān buldıgın gördük

Bu gāzel de anıdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ġinā-yı qalbimiz var genc-i bād-āverden el çekdik
Qanā' atla nevāl-i süfre-i dīgerden el çekdik

Taḥammül qalması ağıyāra qıl u qālden āḥir
Der-āğüş-ı miyān-ı yār-i nāzikterden el çekdik

Maḥabbet menziline ḥayli miḥnet irtikābında
'İnān-ı ārzū-yı vuşlat-ı dil-berden el çekdik

Geçüp erbāb-ı cāhıñ zīver-i erbāb-ı faḥrından
Hevā-yı sübhā-i şāhāne-i gevherden el çekdik

Raqībiñ vaż' -ı nā-hem-vārı oldu māni' -i ülfet
Ne āl ittiyse itdi ol perī-peykerden el çekdik

Görüp sūd u ziyānın çārsū-yı dehr-i fāniniñ
Tehī-dest-i ümīdiz ceyb-i sūdā gerden el çekdik

Girān geldi ṭabīb-i çarḥıñ istiğnāsını çekmek
Nihālī ḥoḳḳa-i dārū-yı cān-perverden el çekdik

Bu ğazel de anıñdır

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Bu çarḥıñ şu' le-i cevvēle-i devr-i sirācından
Düşer reng-i ḥavādiş nev-be-nev 'aks-i zücācından

Devā olmaz ṭabībā [140] bildigimse şabrdan ğayrı
Uşandım derd-i bī-dermān-ı devrānıñ 'ilācından

Tevāzu' dur düşen erbāb-ı feyzıñ şānına yoḥsa
İder mi ser-fürū cāma sūrāḥī ihtiyācından

Leṭāfetde tevāfuḳ şartdır ülfet ḥuşūşunda
Nümāyāndır bu ma' nā meyle ābıñ imtizācından

Ser-ā-ser çārsū-yı ṭab' pā-māl-i kesād olmuş
Nihālī kāle-i ṭab' ıñ revāc-ı bī-revācından

Bu ğazel de anıñdır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Mā-cerā-yı ḥasretim bir bir beyān itsem gerek
Eşḳ-i çeşm-i nāle-ḥizim tercümān itsem gerek

Kūh-ı Ḳāf-ı 'izzeti dāru 'l-emān itsem gerek
Beyza-i 'Anḳāda āḥir āşiyān itsem gerek

Rüstemāne bu cedelgehde yeter ḥayli neberd
Bir zamānda ḥaşma irḥā-yı 'inān itsem gerek

Şevḳ-ı tār-ı zülf-i ḥam-der-ḥamla evc-i çarḥa dek
Mevc-i piç-ā-piç-i āhım nerdbān itsem gerek

Sırr-ı naḳş-ı ḥātem-i la' l-i lebiñ pinhān idüp
Sīnemi gencīne-i rūḥ-ı revān itsem gerek

Ebr-i ṭufān-zāy-ı ḥūn-ı dīde-i giryānıma

Her ser-i müjgānı şaf şaf nāvdān itsem gerek

Feyz-i āşār-ı ṭabī' atda Nihālī cā-be-cā
Şafha-i eş'āra ṭarḥ-ı gülsitān itsem gerek

Bu ğazel de anıdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Leṭāfet kat kat olmuş 'ārızında feyz-i Bārīden
Yazılmış rüyine nev-ḥāşiye ḥaṭṭ-ı 'izārīden

Sipih-ı dilde dā'ım muḥterikdir kevkeb-i 'ıṣṣım
O meh tal' at bir āteş-pāre kopdı burc-ı nārīden

Yanup yakılmadan pertev alan şem' -i cemālīnden
Sebaḳ-āmüz olur pervāneveş ders-i Fenārīden

Bu bāzīgehde ḥaşmıñ ḥatırın taṭyīb ider Ğālib
Meşamm-ı ṭab'ı ta'ṭir eyleyen 'ūd-ı ḳamārīden

Mücāzāta direfş-ı Gāveyān ber-düş olur āḥir
Olanlar girye-rizān düşmen-i Ḍaḥḥāk-ı mārīden

[141] Olur memnūn külli şīve-i taḳdīrden elbet
Olan āña Nihālī sırr-ı cüz' -i ihtiyārīden

Bu keyfiyetle hep eṭrāfda şöhret-şi'ār olmuş
Ḥaṭ-ı nev-ḥiz-i yāriñ meşḳi var Ḳaraḥişārīden

Bu da anıdır:

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Ḥaṭṭ gelse de bu ḥüsn ile yāriñ 'izārına
Revnaḳ virir ḥazāmı bu bāḡıñ bahārına

Erbāb-ı kibr zelzele-i rüzgārdan
Virmez ḥalel esās-ı binā-yı vaḳārına

Mest olma pek de bāde-i iḳbāl-i dehrden
Bir cur' adır ki neş'esi degmez ḥumārına

Sāhil-niṣ̄in-i baḥr-i muḥīṭ-i tevekkülün
Mevc-i ümīd kâle-ber olur kenârına

Sûd u ziyâmı birbirine eyleyüp taḳâz
Virmiş revâc ḥ̄âce-i devrân kârına

Gerdün Nihâli kimseye bir gün mi gösterir
Çarḥın taḳaddüm itmede leyli nehârına

Bu da anıdır:

Mef̄'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fa'ülün

Sıdḳ ile teveccühde biraz giryeler eyle
Dāmân-ı temennî-i diliñ pür-güher eyle

Görmekse eger maḳşadıñ esrâr-ı ṭariḳi
Ḥāk-i ḳadem-i mürşidi küḥl-i baṣar eyle

Āṣâr-ı küşâyiş bulur elbette ṭabî'at
Bir ḡonca güle ṣ̄iše-i ḥâṭırda yer eyle

Jeng-âver olur pertev-i mir'ât-ı cemâliñ
Dil-dâdeleriñ eşk-i terinden ḥazer eyle

Şâyân-ı revâc olmaḡa kâlâ-yı ümīdiñ
Tamḡa-zede-i bender-i rāh-ı seḡer eyle

Pey-rev olarak Ḥayri Efendiye Nihâlî
Nev-güfte-i tanḳir ile ḡayr-i eṣer eyle

Bu da anıdır:

Mef̄'ülü Fā'ilâtü Mefā'îlü Fā'ilün

Fehm eylediñse ma'ni-i taḳvīm-i âdemi
Bildiñ tamām-ı nüṣḡa-i aḥkām-ı 'âlemi

Bî-sa'y neyl-i mesned-i rif'at ümīd iden
Divâra resm ider gibidir ṣekl-i süllemi

Ḥakk eyler anı noḳṭa-i ṣekk gibi âftâb
Bulsa kenâr-ı ṣafḡa-i ḡülşende ṣeb-nemi

Olmaz meṭāf u mültezim āṣārı ehline
Mi' mār-ı tab' ın olmasa beyt-i mükerreremi

Şarf-ı belāgat [142] eylese ḥāmem unutturur
Cūd u keremde şöhret ile nām-ı Ḥātemi

Āṣār-ı naḳş-ı şan' ata baḳ her mü'eşşiriñ
Seyr it Nihāli diḳḳat ile cāmdan Cemi

Aç ' ayn-i i' tibārıñı çeşm-i ḥabābvār
Yemde görünce ḳatreyi gör ḳatrede yemi

Bu da anıñdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Medār-ı rif' at idenler tevāzu' la müdārāyı
Bu vaz' ile ider teşhīr elbet mülk-i Dārāyı

Kenār-ı çarḫda bī-hūde zann itme Şüreyyāyı
Felek kālā-yı āfāḳa urur her şeb bu tamḡayı

Ḥaḳīḳat-bīn olan Cibrīlveş sırr-ı tecellīden
Görür āyīne-i Meryemde zāhir şekl-i ' İsäyı

Ben ol deryā-yı tevḥīdim ki kemter seyli-i mevci
İder rüy-ı zemīnden maḥv gül-naḳş-ı çelīpāyı

Çekīde olsa dāmān-ı müjemden ḳatre-i ekşim
Pür eyler reşḫa-i tūfān-ḫīzi bu heft mīnāyı

Olur mı leke-şüy-i tōhmet-i pīrāhen-i ' işmet
Görenler dāmeninde Yūsufuñ dest-i Zeliḫāyı

Ümīd-i rif' at itmez bu fenāda renc ü zaḫmetle
Ḥaḳīḳatde Nihālī fehm iden ma' nā-yı dünyāyı

Bu da anıñdır:

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

Bāzū-yı himmet olmasa da mürteḫī daḫi

Çurmam bu Őaydgehde   abeş bir faħı daħi

Şöhret bulaydı ehl-i kerem bezl-i māl ile
Ĥātem olurdı   aŐrda ednā saħı daħi

Çānūn-ı germ-tāb-ı diliŐ sūziŐin görūŐ
Ĥākister itdi nā ʾiresi dūzeħi daħi

Germ-ūlfet iken araya girdi o Őūħile
Tońdurdı vaŐ  -ı serdi raķıbiŐ yaħı daħi

N ʾola Nihāli nazmda pey-revlik iderek⁴⁵²
Taķlīd idūp Naħıfiye versem daħi daħi

Ġazel-i Rāġib Paşa taħmīs-i Nihāli⁴⁵³

Fe   ilātūn Fe   ilātūn Fe   ilātūn Fe   ilūn

Germ olup sākı-i ser-mest-i ĥun-āŐāmile ben
DūŐūrūp dā ʾire-i   iŐrete ibrāmile ben
İmtizāc eyleyerek ol Őūħ-ı [143] gül-endāmile ben
Şöyle hem-meşreb u yek-reng olayım cāmile ben
Dōneyim lāle-i sūrħa mey-i gūlfāmile ben

Dūrdan   arz-ı maħabbet de iderse dil-ber
İttiħād olmadıġından yine hicre beŐzer
İħtilāŐ olmayıcaķ arada vuşlat ne gezer
Vaşl odur reşkile āmiziŐine Şir ü Şeker
Bulamam çāŐni-i⁴⁵⁴ vuşlatı ibrāmile ben

Çine-çāk olmaya tā bezmde ol Őimīn-ten
Kızarup ruħları olmaya Şerer-riz-i fiten
Açılup gül gibi sāġarla ser-ā-pāy beden
Dest-ħōŐ-ı mey-i āl olmayıcaķ Őib-i zekān
Mūtesellī olamam dā   iye-i ĥāmile ben

Çalmadı Őive vū nāzı Őaraf-ı ebrūda⁴⁵⁵
Dil-i miħnet-zedegān-ı ġam olup āsūde

⁴⁵² iderek: eylesen İ / -A

⁴⁵³ A   da bu Şiir yok.

⁴⁵⁴ çāŐni-i: çāŐni V

⁴⁵⁵ Őive vū : Őive-i vū İ

Oldı müsvedde-i nev-ḥaṭṭı nazar-peymūde
 Olalı şubḥ benāgūşı sevād-ālūde
 Rūz-i vaşlın seḥerin farḳ eylemem şāmıle ben⁴⁵⁶

Cümlesi bir mi Nihālī hele maḥbūblarıñ
 Tālib-i vaşla olur nisbeti matlūblarıñ
 Ārzūsı dil alur dil-ber-i mergūblarıñ
 Ben nerim-ḥūsun o bī-raḥmın arar ḥūblarıñ
 Rāğıb aşüfte-dımāğım dil-i ḥöd-gāmıle ben

Gazel-i Nābī taḥmīs-i Nihālī Efendi⁴⁵⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Gülsitān-ı 'ālemin biz berg ü bārın görmüşüz
 Her çemenzārıñ nice serv-i çınārın görmüşüz
 Hem gülin hem gıncasın hem ḥārzārın görmüşüz
 Bāğ-ı dehrin hem ḥazānın hem bahārın görmüşüz
 Biz neşātin da ğamın da rüzgārın görmüşüz

Başka rāḥat var tevāzu' la şafā-yı bālde
 Gülle germ-i naḥvet olma bezm-i cāh u mālde
 Neş'e-yāb-ı feyz olam dirseñ eger her ḥālde
 Çok da mağrūr olma kim mey-ḥāne-i iḳbālde
 Biz hezārān mest-i magrūruñ ḥumārın görmüşüz

Kibr ile ālūdegānıñ [144] baḳma ḥāy u ḥūyuna
 Sedd olur āḥir der-i maḳşūd bir gün rūyuna
 Ḳulle-i Ḳāfi siper eylerse her bir mūyuna
 Tōp-ı āh-ı inkisāra pāydār olmaz yine
 Kişver-i cāhıñ nice sengin ḥişārın görmüşüz

Olsa da Dārā gibi mülk-i cihān pīrāyesi
 Evc-i devletde Hümāya hem-ser olsa sāyesi
 Rüstemāsā 'arşa-i eflāke çıksa pāyesi
 Bir ḥadeng-i cān-güdāz-ı āhdır ser-māyesi
 Biz bu meydānıñ nice çāpük-süvārın görmüşüz

Pençe-i zūr-āzmāy ile kemīne kuvveti
 Ḥānmānı tār-mār eyler sipāh-ı himmeti

⁴⁵⁶ eylemem : eyleyemem İ

⁴⁵⁷ A'da bu şiir yok Nihālī Efendi : Nihālī İ

Sell-i seyf-i âh iderse sūz-ı dilden hırķati
 Bir nefesde ķaldırır biñ bārgāh-ı devleti
 Ehl-i derdiñ seyl-i eşk-i inkisārın görmüşüz

Hūzn ider dil-h̄vāhı üzre olmadan ʿ âlemde şād
 Meclisi ğamnāk ider sākī-i devr-i neş ʿe-zād
 Germ-bāzārın Nihālī serd ider dest-i kesād
 Kāse-i deryūzeyeye tebdīl olur cām-ı murād
 Biz bu bezmiñ Nābiyā çok bāde-h̄vārın görmüşüz

Ġazel-i Nedīm taħmīs-i Nihālī⁴⁵⁸

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Gün gibi āfāķa pertev şaldı hūsnile yüzi
 Bezm-i meyde cān baĝışlar ādeme şirīn sözi
 Ġamzelerle dün gice meclisde mestāne gözi
 Eyledi bir iki peymāneyle ser-gerdān bizi
 Āh o şahbā şatıcı ʿ aķıl alıcı kāfir kıızı

Mevce-i deryā-yı nāz u şīvedir gird-āb-ı nāf
 Gerden-i şeffāfı seyr it kim buña olmaz ʿ afāf
 Zāhidā gözden geçir baķ var mıdır aşlā hīlāf
 Sīnesi destindeki peymāneden berrāķ u şāf
 Ruħları destindeki şahbā-yı terden ķırmızı

Dil ser-i kūy-ı nigāra itdi biñ cāñile ʿ azm⁴⁵⁹
 Anda çāk-i pençe-i hayret olup astār-ı şerm
 [145] Muṭrib u sākī vü çeng āmāde hep esbāb-ı bezm
 Hāne tenhā elde şahbā kelle germ ü yār nerm
 Āh ey şabr u taħammül baʿ d-ezīn yāhū sizi

Zūr-i cām-ı bāde şöyle ʿ aķlına kār eylemiş
 Keyfile ʿ uşşāķına hep keşf-i esrār eylemiş
 Kim hayāl-i keyfile ittigin inkār eylemiş
 Germ olup meclisde oĝluñ pūse iķrār eylemiş
 Dün kızın da çiyneği ey pīr-i mey ol saķızı

Tālīʿ imdir ey Nihālī muķtezā-yı kevkebi
 Bilmedim yāriñ nedir yağmācilikden maṭlabı

⁴⁵⁸ Aʿda bu şiir yok

⁴⁵⁹ itdi biñ cāñile : biñ cāñile itdi ĩ

Görmedim bir tazedden böyle ‘acā’ib meşrebi
 Var mıdır bilmem Nedīmā bir daḥi anıñ gibi
 Dīn ü dil ḥaşmı riyā cellādı taḫvā ḥırsızı

Nāşid

İbrāhīm Beg Efendi Ḥazretleri. Bunlar daḥi vezīrdirler. Rātib Aḥmed Paşa-yı ma‘ārif-semīriñ şemere-i şecere-i fu‘ādı ferzend-i ma‘ārif-mu‘tādıdır. Devr-i Sultān Muştafā Ḥān-ı Şālişde Enderūn-ı Hümāyūn’da kilār-ı ḥāşşaya çerāğ buyurılıp Pādişāh-ı meḳādir-şinās mīr-i mūmā ileyi mābeyincilikleri ḥizmet-i celīlesiyle beyne’l-enām mümtāz buyurup bu siyāk ile ḳurb-ı hümāyūnlarında ḥizmet-güzār iken taḳarrub-ı iḥtişaşları daḥi bālā-ter olmaḳ için ḥāne-i ḥāşşaya naḳl buyurmuşlar idi. Pādişāh-ı maḡfūr gülşen-sarāy-ı cennete ‘ubūr eyledikde taḥt-ı saltānata şevketlü ‘azametlü pādişāh-ı cihān ‘Abdü’l-Ḥamīd Ḥān-ı Dārā-‘unvān culūs-i hümāyūn buyurup mīr-i ‘ālī-nijād Ḥazretlerini bunlar daḥi mābeyincilikleri ḥizmetinde biraz eyyām istiḥdām eyleyüp ḳapucı başılıḳ rütbe-i refī‘asıyla çerāğ buyurmuşlardır. Ḥadd-i zātında zāt-ı ma‘ārif-sīmātları cemī‘-i ma‘ārifde yegāne sūḥan-pervāz şā‘ir-i mu‘ciz-tırāz olup zāde-i ṭab‘-ı [146] ra‘naları meşhūr ve cümle ‘indinde maḳbūl ü müstaḥsen bir zāt-ı ‘ālī-ḳadrdır. Biñ iki yüz altı senesi fevt olmuşdur.

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün⁴⁶⁰

Açıl ey ḡonca gülşendir der-i ‘ismet küşāyiş yap
 Biraz cem‘iyyet-i tertīb-i bezm-i ‘işe ḥ‘āhiş yap

Amān ey şehr-i yār-ı taḥt-ı istiḡnā ‘ināyet ḳıl
 Buyūt-ı ḥāṭır-ı ‘uşşāḳı ta‘mīr it nevāşiz yap

Meded ey bāde te’şīr it mizāc-ı yāra rūḥāsā
 Ḳoma dem-beste gülzār-ı ruḥuñ pür-āb tābiş yap

Güzer eylerseñ ey bād-ı seḥer kūy-i dil-ārādan
 Yüzün sür ḥāk-pāy-i yāra bir ‘arz-ı sipāriş yap

Olur birgün ki ḡuş-i ḡoncaya te’şīr ider elbet

⁴⁶⁰ A’da bu şiir yok.

Sen ey şūrīde bülbül ıurma baş feryādı nālīş yap

Seniñ ey sifle-perver ıarlı kecdir dā'imā devriñ
Biraz da ehl-i diller semtine meyl it nümāyiş yap

Zemīn-i tāzede böyle ğazeller ıarlı idüp ğāhī
Sūhan-sencān-ı 'aşra Nāşidā bir' arz-ı dāniş yap

Bu da anıñdır:

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Hümā-yı kākülündür fark-ı cāna sāye-i devlet
Nigāh-ı iltifātıñdır baña ser-māye-i devlet

Teraqqīde olur idbārı mirkāt-ı ħaķīkatde
Egerçi mürtefi' dir şuretāne pāye-i devlet

Tezelzüldeñ degil ħālī esās-ı ıaşr-ı istikbār
Meger gehvāre-cünbān-ı ħaťadır dāye-i devlet

Livā-i ıadr ehl-i cāhı pest eyler felek bir ğün
Mümāss olsa sipihre irtifā' -ı rāye-i devlet

Mürüvvetden eşer yok Nāşidā hep kesbedir ğuşış
Kemāl-i bi-vefāyīdir ħamīr-i māye-i devlet

Bu da anıñdır.⁴⁶¹

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Muķābil olsa farzā ħüsnüne āyīne-i ħürşid
Aıardı ğayretinden dāğ-ı ħasret sine-i ħürşid

Sen ol cism-i laťif olduñ [147] ki ey ııfl-ı peri-dāye
Sezādır cāme olsa ıaddiñe peşmīne-i ħürşid

Seniñ ey sākī-i bezm-i ıarab şāyestedir devlet
Berāy-ı sāğar-ı şahbā elinde mīne-i ħürşid

Niçün yaķmış o māhıñ āftāb-ı ħüsn-i pür-süzın

⁴⁶¹ A'da bu şiir yok.

Kemāl-i reşkden varmış meger kim kīne-i hūrşīd

Yine bir nev-zemīn-i tāze inşād eylediñ Nāşid
Ki her bir lafzı oldı dāğ-sāz-ı sine-i hūrşīd

Bu da anıdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Girībān-ı cemālīñ maṭla' -ı mihr-i meşārīkđır
Tecellizār-ı ' ışka nūr-ı hüsñüñ lem' a-bāriđır

Görenler zīr-i tār-ı kākülünde rūy-i gül-rengīn
Şanurlar sünbülistān içre bitmiş bir şaķāyıkđır

Duyar evvel baķışda nükte-i ser-pūş-ı āmāli
Niğāhıñ vāķıf-ı sırr-ı zamīr-i ķalb-i ' āşıkđır

Ĥalāvet-baķş olur ehl-i dile güftār-ı şīriniñ
Lebiñ mışr-ı melāḥatde mükerrer şehd-i fā' iğdır

Rumūzāt-ı kitāb-ı hüsñüñ ezber ḥayli müşkildir
Varılmaz mā-verā-i ġavrine bir baḥr-i rā' iğdır

Raķībiñ cevherinde āb-ı şafvetden eşer yokđur
Anıñ ' arz-ı ḥulūşı hem garazđır hem mufārīkđır⁴⁶²

Mübāyindir eḥibbā-i zamāniñ ṭarz-ı girdārı
Muṭābık şüretā ammā ki ma' nen nā-muvāfiđır

Müsellemdir ki olmaz piş-rev-i ṭul-i emel çün kim
Düşen ehl-i kemāle dā'imā kaṭ' -ı ' ālāyıkđır

Cenāb-ı Resmi-i üstāda ' arz it Nāşidā nazmıñ
Ki anıñ ṭab' -ı mi'yārı mezāyā-yı daķāyıkđır

Bu da anıdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ruḥuñ bāğ-ı cemālīñ ey peri-rū lālezārıdır

⁴⁶² A'da bu beyit yok.

Leb-i yâķūt-ı fâmıñ Őordum ammâ Kandıahârıdır

Dü-ebrü-yı siyeh-tâbıñ iki ŐemŐır-i Hindıdır
Nıgâh-ı fitne-sâzıñ ya Tatârı ya Kâçârıdır

Őaķın taķķık-i baķŐ-i derd-i ‘ıŐķ itme meded zâhid
Maķabbet ehli tedķık eylemişlerdir ki sârıdır

O zülf-i müşg-bünüñ [148] maskaķ-ı re’sın su’âl itdim
Didiler kim ĥaķadır Őorma aŐlı Ćın diyârıdır

ĥaķ-ı dil-keş-nümün-ı levĥ-i ĥüsnüñ eyledim taķķık
Berât-ı Şâh-ı ĥüсне kayd olunmuşdur bahârıdır

Őaķın âyine-i ruĥsârıñ ey mâh-ı cihân-âra
Ki düd-ı âh-ı nâr-ı sine-i ‘âşık buĥârıdır⁴⁶³

Bedıĥı böyle tezyın-i süĥan tertıb-i ma’ nâda
Bu güne tâze mazmünile Nâşid feyz-i Bârıdır

Bu da anıdır:

Mef’ülü Fâ’ ilâtü Mefâ’ ilü Fâ’ ilün

Baķ cism-i pâk-i dil-bere ten Őöylerim saña
Seyr it cemâli vech-i ĥasen Őöylerim saña

ĥâl-i siyâh-ı dil-beri vaŐ itme zâhidâ
Düşmez o Çöz dehânına ben Őöylerim saña

Gird-i ruĥunda sebz-i ĥaķ-ı nev-resıdı gör
Güller içinde tâze çemen Őöylerim saña

Yanımda gör raķıbi o gül-naĥl-i ‘ıŐveniñ
Gülzâr-ı ĥüsn ü âna diken Őöylerim saña

Geldikde vaşf-ı zülfüne dirseñ nedir Őözün
‘Anber direm ya müşg-i ĥoten Őöylerim saña

ĥıŐn-ı ĥaŐın-i vaŐlına yad el toķunmamıŐ
Cism-i laķıf-i yârı beden Őöylerim saña

⁴⁶³ nâr : -ı

Yeter nigāh-ı ğamze-i dil-düz-ı dil-beri
İşler derūna sīne delen söylerim saña

Bir kerre būs-ı la‘ lile şāyeste olsam āh
Bağsañ ne tatlı tatlı sühan söylerim saña

Fikr eyledikçe cevriñi Nāşid ol āfetiñ
Çekdiklerimi hayli miñen söylerim saña

Bu da anıñdır:

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Nesīm-i dūd-ı āhım zülf-i dil-dārı çalar çarpar
Hücüm-ı mevc-i eşkim deşt-i kühsarı çalar çarpar

Muķābil olsa māha ol perīniñ cezbe-i hüsni
Fürüg-ı lem‘ a-pāş-ı kuruş-ı nevvāri çalar çarpar

Kemāl erbābı olmuş ol perī teşhīr-i hātırda
Nuķūd-ı genc-i şabr-ı ‘ aşık-ı zārı çalar çarpar

Bakup [149] bir kerre düzdīde nigeñle semt-i ‘ uşşāka
Derün-ı sīne-i ‘ aşıkda esrārı çalar çarpar

Şu rütbe düzd-i çālāk olmuş ol çeşm-i sühan-gū kim
Dehān-ı zehreden ma‘ nā-yı güftārı çalar çarpar

Süvār olsa semend-i nāzına ol ğamze-i cādū
İdüp yağmā ser-ā-ser mülk-i Tātārı çalar çarpar

Ġubār-ālūd iken Nāşid gibi hātırına hāme
Zemīn-i dilkeş üzre levh-i eş‘ārı çalar çarpar

Bu da anıñdır:⁴⁶⁴

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Mülk-i hüsñüñ olmağ isterseñ kuzum ğāyet geniş
Çoç başıñ çün bī-ser ü sāmāna itme serzeñiş

⁴⁶⁴ A’da bu şiir yok

Dağlı iderken rinde şimdi nûş-i şahbâ itmege
Tâ-bün-i humde alurmuş vâ' iz-i tenbel-meniş

Tab' a gâyetle yoķuş gelmek gerekdir gâlibâ
Pâye-i mirkât-1 kaçır-1 vaşl-1 dil-berden iniş

Bâd-1 âhım hâk-pây-1 yâre yüz sürmek diler
Ey şabâ uğrar yoluñ bir kerre sen bârî danış

Leyli vü Mecnûn kitâbıñ tıfl iken ezberlemiş
Böyle lâzımdır fûnûn-1 ' ışkı işte öğreniş

Arnabûdî dalfes bir âfete meyl itdi dil
Her ser-i müjgâmi bir pinyâl-i şehri Gerbeniş
İstemez taḥsîl ü vaşla nâ-becâ ibrâm-1 tām
Nâşidâ üslûb-1 hikmetle gerekdir davranış

Bu da anıñdır:

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Ben ol gül-bün-tırâz-1 hüsne İhâm-1 vişâl itmem
Gülistân-1 cemâlin jeng-yâb-1 infi' âl itmem

Dehân-1 tengini ta' rîf için baş-1 maḳâl itmem
Düşüp vaşf-1 miyâne inceden ince ḥayâl itmem

İdüp bülbül gibi bihûde feryâd pey-ender-pey
Mizâc-1 nâzükin âzürde-i renc-i melâl itmem

Ḥayâl-i şekkeristân-1 leb-i gül-reng-i dil-berile
Dil-i şürîdemi âlûde-i kayd-1 vebâl itmem

Emekdâr-1 der-i devlet-serây-1 ' ışkıñ olmuşken
Yine ey [150] şâh-1 taḥt-1 ' işve ' arz-1 bî-me'âl itmem

Uyup kayd-1 hevâ-yı tırâ-i tarrâr-1 müşgîne
Düşüp devr-i teselsül baḥtına vâhî cidâl itmem⁴⁶⁵

Sen ey şâh-1 cihânım aḥsen-i taḳvîme mazḥarsın

⁴⁶⁵ baḥtına : baḥşine İ,A

Seniñ nūr-ı cemāliñ mihrile māha mişāl itmem

Teşebbüt itmediñ va' dinde ey şūh-ı fiten-perver
Dimişdiñ Nāşid-i dil-ḥasteye ben mekr ü āl itmem

Bu da anıñdır:

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Her dīdeniñ ki behresi yoq eşk-i nābdan
Beñzer o ' ayn-ı ḥuşke yoq feyzi ābdan

Güya derün-ı ābı kamer cilvegāh ider
Gördükçe ' aks-i rüyuni cām-ı şarābdan

Ruḥsārı üzre ḥāl degildir ol āfetiñ
Ber-ceste bir şerer dil-i pür-iztīrābdan

Her bir niğāh-ı mesti virir başka bir şafā
Bīdār olunca dīde-i maḥmūrı ḥ'ābdan

Ḥaṭṭ geldi ğayri şafḥa-i ruḥsār-ı dil-bere
Bulduq visāli mes'elesiz biz kitābdan

Aldanma pek de şaḳf-ı serāy-ı bülendiñe
' İbret gözüyle añla zevālin ḥabābdan

Ey dīde bāde gibi aqıt durma eşkiñi
Ey sine sen de yanmağı öğren kebābdan

Nāşid Cenāb-ı Ḥazret-i İḥyā Efendiye
Eyle nazīre ḥāme-i rengin-cevābdan

Evşāf-ı zātı ' ālem-i ' irfānı pür kıla
Dā'im zebān-ı midḥat-ı her şeyḥ u şābdan

Bu ğazel de anıñdır.⁴⁶⁶

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Cümle ' ālem ' āşık olmuşken o ḳaddi ' ar' ara

⁴⁶⁶ A'da bu şiir yok.

Var mıdır bir kimse hiç hüsünde anıñ bir yere

Zülfüne dil-besteyim bir ser-tirāşī āfetin
Halka-i āgūşa alsam āh gelsem berbere

Şaff çeküp müjgānı olmuş şan müheyyā-yı cidāl
Ebruvānı çün kemān-ı fitne virmiş ser sere

Çün marīzi ‘ışka lāzımdır münāsible devā
Zāhıde şa‘ leb gerek rindāna meyle ğargara

Olmadı meyl itmedi bir kerre semt-i [151] ‘aşıkā
Āhlar te’sīrden kaldı o kılbi mermere

Tıfl-ı bāzī-meşrebe dil virme müşkildir hele
‘Āşıkın rüsvāy ider dil-ber olunca ferefere

Belki hālīñ ‘arz ider hāk-i der-i cānāneye
Bād-ı āhı Nāşidā terfīk iderseñ şarşara

Bu da anıñdır:

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

Haṭā eyler düşen sevdā-yı zülf-i ‘anber efşān
Anıñçün çāk çāk-i hayret olmuş sine-i şāne

Hayālīñdir muşavvir levḥ-i dīvārında ser-tā-ser
Kuraldan şahn-ı sinem üzre şāh-ı ‘ışk kāşāne

Amān gözden düşürme luṭf idüp ey merdüm-i çeşmim
Nigāh-ı şefkat eyle ḥasretiñle eşk pāşāna

Gülistān-ı cemāl-i yārı her-dem nazragāh eyle
Saña bīhūde zāhid seyr-i gül-geşt-i temāşāne

Nihāvendi yine bir şūḥuñ oldum beste-i zülfi
Ki gitti nağme-i evc-i kemāl-i hüsni Kāşāne

Olur tā ḥaşre dek cem‘ iyyet-i ḥatırdan āzāde
Düşen bir kerre kayd-ı halka-i zülf-i perişāna

Durūğ-ı maşlahat-āmīzdir nāfiz olan Nāşid
Zamāne halkına ʿ arz-ı maʿ ārif şîʿ r ü inşāne

Bu da anıdır:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Görüp ol serv-қaddi nīm-ten sebzīn қabālarla
Ser-i kūyinde ʿ uşşāķı yeler bād-ı şabālarla

Unutduñ hayli demdir bendeñi ey āşinā-düşmen
Muқaddem gerçi gāhī yād iderdiñ merҳabālarla

Derūn erbābı almaz bir pula zer-beft dībāyı
Haқıķat düşünü tezyīn idüp sāde ʿ abālarla

Olur āķir tehī ceyb-i ümīdi pūç-mağzānıñ
İdüp isrāf-ı naқd-i fikr bīhūde hebālarla

Қalur encām-ı kārı kāse-i āmāli bī-māye
İden izhār-ı şervet nā-becā dest-i cibālarla

Olursañ her zamān āzürdesi bir āfetiñ Nāşid
Nedir derdiñ seniñ bu bī-vefālar dil-rübālarla

Bu da anıdır:

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Zuhūr-ı mihr-i ҳüsñüñ pertev- [152] efzā itdi āfāķı
Saña günden güne meftūn olup her şehri vü āfāķı⁴⁶⁷

Anıñ şubḥ u mesā fikr ü hayāli ey perī sensin
Çıķarma haķırından luţf idüp bu ʿ abd-i müştāķı

Gül ü şahbā vü muṭrib nağme-i ney meclis-i ʿ işret
Fedādir cümlesi ancaқ seniñ hayrānıñım sākī

Ne rütbe ledğ iderse niş-i gāmzeñ mār-ı zülfüñle
Virir būs-ı lebiñ ҳāssiyyet-i maʿ cūn-ı tiryāķı

⁴⁶⁷ şehri āfāķı: şehri vü āfāķı V

Nuḳūd-ı şabr u sāmān u şu‘ūrı hūşı hep aldıñ
Hemān bir āh-ı āteş-zād ƣaldı sīnede bāƣı

Uşūlile maƣāmātıñ gözet dil-bestegānıñ hep
Hüseynīye ƣıƣarma nağme-i dil-sūz-ı ‘ uşşāƣı

Eger rağbet olaydı Nāşid erbāb-ı inşāda
Siper eylerdi nazmıñ zīver-i mihrāb-ı nüh-tāƣı

Bu ğazel de anıdır:

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Dün gice itdim temāşa bir ƣamer māhiyyeti
Rüşenā-bağş-i dil ü cān oldı mihr-i ƣal‘ atı

Zīr-i zūlfün sāyebān eyle göñül ol āfetiñ
Başına ƣonmaƣ dilerseñ ger hümā-yı devleti

Büy-ı müşg-i kākülün neşr itmeye bād-ı şabā
Sünbūlistān-ı çemen bulmazdı böyle nūkheti

Saña nisbet tıfl-ı ebced-ḣ‘ān olur hep dil-berān
Muşhaf-i ḣüsnünde ḣatm olmuş güzellik āyeti

Serv-ƣadd bir şeh-süvār-ı ḣüsn ü ān ister göñül
Haƣƣ bu kim ‘ ālī gerekdir ehl-i ḣābıñ himmeti

Toğrı söyle zāhidā gelmez mi ƣalbe iḣtilāc
Ditredirken sāk-ı sīmīnin o raƣƣāş āfeti

Ādeme gelmez raƣīb-i dīv ile me’nūs olur
Ol perīniñ yoğımış bildim ki insāniyyeti

Āh idüp sūzān olup eşk-ābe-riz oldukca sen
Ney fiğān eyler mey ağlar şem‘ eyler riƣƣati

Nāşidā Tevfīƣa ‘ arz eyle berāt-ı şı‘ ri kim
Tekye-i ‘ irfānıñ oldur pīr-i şaḣīb-himmeti

[153] Nüzhet

‘Ömer Efendi. Haremeyn-i şerīfeyn kisedārı olmuştur. Ve Dülger-zāde Rızā Efendi Hāzretleri’niñ telekḡun-kerde-i sülūkları idi. Fevt şüd sene.

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Göñülde ġayra maḡal yoḡ sa‘ adet işte budur
Şafā-yı ḡātırā ancaḡ alāmet işte budur

Havāriḡāt-ı vilāyet-şi‘āra bend olma
Rehā-güzīn-i ḡuyūd ol vilāyet işte budur

Şikeste ḡıl yem-i vaḡdetde zevraḡ-ı cismi
Necāt ümīdini terk it selāmet işte budur

Zuhūr-ı zevḡ-i hidāyetle olma fāriḡ-ı dil
ḡanā‘ at itme bu yolda nihāyet işte budur

Hücüm-ı keyf-i ḡodiyyetle ḡā‘ atıñ görme
Şaḡm ki sālīk-i ḡaḡḡa ḡabāḡat işte budur⁴⁶⁸

Şafā-yı ḡalbile maḡlūb-i pend-i pīrān ol
Mücāhidān-ı ḡarīḡa şecā‘ at işte budur

Temīz-i telḡ u ḡōşī ḡāl-i bī-mezāḡandır
Bu farḡa eyleme raḡbet ḡalāvet işte budur

Muḡīm-ı ḡvān-ı rızā ol ḡam-ı sivāyı yeme
ḡarīḡ-ı faḡr u fenāda ḡanā‘ at işte budur

Şadā-yı nāle-i eşḡār-ı ‘aşıḡān şanma
Namāz-ı vuşlata Nüzhet iḡāmet işte budur

Bu ḡazel de anıdır:

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

ḡāḡ-ı ebrū-yı bütān hem-şūret-i miḡrābdır
Pertev-i ḡandīli nūr-ı dīde-i aḡbābdır

Seyr idelden ḡarḡa-i deryā-yı ḡayretdir niḡeh
Gerdiş-i nāfiñ seniñ var ise bir gird-ābdır

⁴⁶⁸ A’da bu beyit yok.

Ehl-i 'işret oldı 'uryân-ı libâs-ı âr u neng
Neş'e-i şahbâ belî seyl-âbe-i âdâbdır

Bâd-ı zülfünle degil tahrike hâcet muttaşıl
Hâtır-ı 'âşık mişâl-i lücce-i sîm-âbdır

Hîç mümkün mi ola püf-kerde-i bâd-ı nifâk
Sem'-i ihlâşım benim hürşid-i 'âlem-tâbdır

Çeşm-i dil bîdâr ola Nüzhet budur âgâhlık
Mest-i ğaflet ehl-i güristân ile hem-ş'âbdır

Nâfiz Efendi

Şeyhu 'l-islâm İmâm Muḥammed⁴⁶⁹ Efendi ki [154] Kezûbî laḳâbile meşhûrdur.

Bunlar müşârun-ileyhun maḥdûmıdır. Devr-i menâşib iderek devr-i Sulṭân Muşṭafâ
Hân-ı şâlişde şadr-ı Rûm iken vefât itmişdir. Bu târiḥ-i vefâtıdır:

Yalan dünyâdan el çekdi Kezûbî-zâde gerçekden⁴⁷⁰

Bu ğazel de anıdır:

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Cânâne sen raḳîb ile hîç bir-kes istemez
Dâmân-ı gülde bülbülü hâr u ḥas istemez

Şeb-reng kâkülidir 'araḳ-çîn o ğoncaya
Gelse kenâr-ı bezme şarâbî fes istemez

N'eyler nühüfte râzımı izhâr ğayrıya
Çaldıñ nefesle göñlümi muṭrib ses istemez

Çâr ebruvânile başı hōş göñlü şad-kâm
Zâhid ḥayâl-i fâsidile nev-res istemez

Şaçma ḳaradır işi o şâḥşıñ ki Nâfizâ
Püskürme beñli câriye-i Çerkes istemez

⁴⁶⁹ Muḥammed : -İ

⁴⁷⁰ يالان دنياڧن ال چكدي كذوبي زاده كر چكن

Ni‘met Efendi

Mevālīden.⁴⁷¹ Ordu-yı Hümāyūn Qāđısı olmuşdur. Fevt şūd sene 1185.⁴⁷²

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

Şanma ancak zūlf-i yārile gönül āvāredir
Mihri ‘ālem-tāb ruhsāriyle āteş-pāredir

Bād-ı la‘li artırır şerm-i dil-i dīvāneyi
Gerçi dirler nūş-i mey def‘-i hicāba çāredir

Lāleāsā eylemez dāğ-ı derūnun aşikār
Goncaveş hūn-cigerle laht-ı dil şad-pāredir

Merhem-i bihbūd zāhir āna te‘şir eylemiş
Zahm-ı şemşir-i maḥabbet bir oñulmaz yāredir

Neş‘e-i Ni‘met o meydendir ki cāmında anıñ
Nūh kıbāb-ı āsūmān birkaç faķir āvāredir

Bu ğazel de anıñdır:

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilūn

Dil fikr ü zıkr-i lā‘l-i leb-i cān-fezādadır
Ḥātır hevā-yı zevķ-ı mey-i dil-küşādadır

Ümmid-i būs-ı pāy-i ḥayāl-i nigāriyle
Rūy-ı niyāz maḥdem-i şāh-ı recādadır

Pā-beste-i kemend-i hevesdir egerçi dil
Ser ḥāk-i āsitāne-i luḫfi-Ḥudādadır

Ben şeh-süvār-ı ‘arşa-i feyz-i belāgatim
A‘dā semend-i ṭab‘ım oñünde piyādedir

Ni‘met celāl-i dīde-i [155] aql-ı sūhanverān
Seyri cemāl-i şāhid-i ḥüsn-i edādadır

⁴⁷¹ mevālīden : mevālīden olup

⁴⁷² İ,A : biñ yüz seksen beş senesi fevt oldı.

Bu ğazel de anıdır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Yār-ı sīmīn-bedenim kadr-i niyāzı bilmez
Nicedir kâ'ide-i bende nevāzı bilmez

Girye-i telha ider hānde-i şirīnkārı
Hāl-i Ferhāda degil vākıf-ı rāzı bilmez

Olmamış kâfile-i rāh-ı cünūna pey-rev
Kıssa-i silsile-i zülf-i dirāzı bilmez

Çemen-i huld-ı sitāyişde ser-efrāz olmuş
Düzāh-ı derde kōnan sūz u güdāzı bilmez

Nazar-endāz-ı serā perde-i vahdet Ni' met
Fenn-i taḥkīk-i reh-i ' ışk-ı mecāzı bilmez

Bu ğazel de anıdır:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Yārdan dūr raqībīñ ğam-ı bārın çekeriz
Güle hem-dem degiliz zaḥmet-i hārın çekeriz

İştiyāk-ı şeref-i vaşlı ile dil-dārın
Çeşm-i ümmīde reh-i kūy-i ğubārın çekeriz

Berg-i sebz ile dil ehline nevāziş kılmaz
Bāğ-ı dehrīñ yine bārān-ı bahārın çekeriz

Felek erbāb-ı dile cām-ı telāfi şunmaz
Yoğ yere renciş-i efkār-ı ḥumārın çekeriz

Ni' metā māni-i mu' ciz-eşeriz deyr-i dile
Her zamān bir şanemiñ naqş-ı nigārın çekeriz

Nūrī Efendi

H'âcegân-ı Dīvân-ı Hümâyün'dan⁴⁷³ ve Anaṭolı Kādî-^c Askeri ^c Āşir Efendi

Hâzretleri'nin dâmâdlarıdır.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Vesîle-cûy-i vuşlat olduĝum yâra tıyurmuşlar
Nifâk itmişler ammâ ma' nevî himmet buyurmuşlar

Güzel ma' nâ degil yanında gördüm düşte aĝyârı
Egerçi kôrķuli rü'yâyı cânâ hayra yormuşlar

Nevâl-i vaşl-ı yâre kalmamış yer kalb-i ^c âşıkda
Pey-â-pey cevriye bî-çâreyi çokdan tıyurmuşlar

Hele bîdâri-i bahtımla vardım kûy-i cânâna
Temâşâ eyledim gönlümce mest olmuş uyurmuşlar

Lebiñ şevkıyle teng eylerdim a' dâya bu meydânı
Semend-i himmet-i Nürîyi lîkin pekçe yormuşlar

Nuşret Efendi

^c Oşmâniye Câmî-^c -i şerîfi [156] kütübhânesi hâfız-ı kütübîdir.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

İtdi her târını bir nâtıka-i sanṭur saña
İtmedi hayf eşer güfte-i mehcûr saña

Yine şad-pâresin ey kûh-i taḥammül bilmem
Hele bul kendini ta' n eylemesün Tûr saña

Çeşmiñi seyr ide hâşâ ki Süleymân-ı felek
Hırmeñ-i encümi bahş eylese ey mûr saña

Bir de haṭ geldi idüp dūş-i cemâliñ tezyîñ
Şıķlet itmez mi efendi iki semmûr saña

Düğmesin çözmeyecek olmadı çeşmiñ rûşen
Her zamân böyle maḥabbet mi gerek nûr saña

Āferîñ meşrebine var pesendim Nuşret

⁴⁷³ hümâyûndan: hümâyûndandır İ

Neş'e-i bâde virir dîde-i maḥmûr saña

ḤARF'ÛL-VÂV⁴⁷⁴

Vârid

Ġalaṭavî'dir. Tıflî Efendi terbiye-kerdesidir.

Bu ġazel anıdır:

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Sîne ġüşâde şâh-ı cihânım ' Alî gelür
Keşf eylemiş kerâmeti ġüyâ velî gelür

Meclisde vaşf-ı yârile oldukça kı̄l u kâl
Seyr it bu sırrı yâdıma ince belî gelür

Küyuñ yolunda bu dil-i şeydâyidir gören
Darü 'ş-şifâ-yı ' ışka yine bir deli gelür

Âzâd kı̄lmaġa bu esîr-i maḥabbeti
Bir ġün olur ki rüyine ḥaṭṭ-ı celî gelür

Ṭanbûr gibi Vârid ider nâleler hemân
Cânâ ne dem ki yâdıma zülfüñ teli gelür

Vehbî Efendi

Sünbül-zâde Vehbî Efendi demekle ma' rûf Rûm İli kıuzâtı eşrâfındandır. Bundan aġdem ṭarîkıını terk idüp ḥ'âceġanlıġla sefâret ṭarîkıyla ṭaraf-ı devlet-i ' aliyyeden Ġrân Şâhı Zen Kerîm Ḥân cânibine tesyîr olunmuşdı. Ba'dü bu' din maḥbûl-i şehensâhî bir ḥizmetde bulunup bâ-ḥaṭṭ-ı hümâyün ṭarîk-i evveline rücû' itmişdir. Şâ'ir-i mâhir yegâne-i devrân bir zât-ı ' âlî-ḳadrdır.

Bu ġazel anıdır:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Zülfüñ âşüftesine gerçi perişân dirler
Ḥaṭṭına meyl idene ḥayli sevâd-ḥ'ân dirler⁴⁷⁵

⁴⁷⁴ ḤARF'ÛL-VÂV: ḤARF-İ VÂV V

⁴⁷⁵ A'da bu beyitten sonrası yazılmamış.

Nev-nihâlim bilürüm servi şalındırmazsın
Niçün âyâ kadîne serv-i hırâmân dirler

Yoğiken zerre kadar vech-i şebah bü'l-hevesân
Rûy-i pür-nûriña hürşîd-i dirahşân dirler

Büse va' d itmişidiñ bir iki peymâne çeküp
Seni ey şüh o peymâne peşimân dirler

Nice yıl geçmeli bir müy-miyân şarmağičün
Bilmeyenler reh-i ' ışkı beli âsân dirler

Hicrile meş' ale-i âhi şeb-efrûz ideriz
Yine bu encümene bezm-i çerâğân dirler

İşte biz şâh-süvârân-ı fezâ-yı ' ışkız
Merd olan var ise gelsün [157] buña meydân dirler

Hzret-i Hayri-i üstâd-ı sühan-pirâye
Şu' arâ zümresi taşinile Hassân dirler

Şimdi menşür-ı belâğâtle odur Hâkânî
Zât-ı vâlâsına tuğrâyi-i divân dirler

Bilürüm haddimi pey-rev olamam ey Vehbî
İftirâ ile baña gerçi sühandân dirler

Bu gâzel anıdır:

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Kilk-i kudret haç-ı ruhsârını nâ-gâh yazar
Şafha-i sineme medd-i siyeh-i âh yazar

Vaşf-ı rûyinde gâzeller yazan ehl-i suhânıñ
Maçla' nda kimi hürşîd ü kimi mâh yazar

İkisin itse de bir yerde muşavvir taħrîr
Serv-i bâlâ-yı kadînden yine kûtâh yazar

Görse bu şüret ile münşi-i şeh-nâmesini

Mülket-i 'işvede hübāna şehin-şāh yazar

Levh-i mihr ü kamere İbnü Nuceym-i gerdūn
 Kalem-i gurre ile rüyaña Eşbāh yazar

Hem-ser-i şīr yazup 'ışkı Hāyātü 'l-hayvān
 'Aql-ı pür-ḥīleyi dūnbāle-i rūbāh yazar

Oğudum metn-i usūl-i kütüb-i devletde
 Kayd-ı ḥayşiyet-i cehli sebeb-i cāh yazar

Sīnedir kāğıdı tesvīdi debīr ise melek
 Anda naqş-ı hevesi gāh bozar gāh yazar

Kātib-i maḥkeme-i ḥükm-i ḳazā ey Vehbī
 Kısmetim seḥmini e'r-rızku 'ala 'llāh yazar

Şāhin Girāy'ın ḳatlinde söyledikleri tayyār-nāme derūnunda olan gāzeldir.⁴⁷⁶

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Yine şayd eyledim bir 'işve-bāz-ı kebg-refḫarı
 'Acāyibden şikār aldım disem şāyestedir bāri

Temāşāya çıkar ḳumrī ser-i serv-i çemān üzre
 Tezerv-i ḥōş-ḥırāmım geşt iderken şāḥn-ı gülzārı

Müsellem ḫurna telli isperī bir yavrucaḳdır kim
 [158] Değişmem zūlfünün bir müyina biñ Çīn ü Ferḫārı

'Aceb āyīne-i devrānda görmüş var mıdır bilmem
 Şeker-leblerle böyle ḫūḫ-i şīrīn-güḫḫārı

Şabā ile vezān itdim Sebāya hūdhūd-i şevḫı
 Getürseydi dile bārī peyām-ı vuşlat-ı yārı

Nesīm-i luḫf-ı şāhīden açıldı ḡonca-i kāmım
 Belī bülbül gibi çoḳdan çekerdim miḫnet-i ḫārı

Du'āmı devleti iclālīne ḫaşr itdim ey Vehbī
 Mişāl-i mürḡ-ı ḫaḳḳ-gū şubḫ u şām evrād u ezḳārı

⁴⁷⁶ A'da bu şiir yazılmamış.

Bu dađı ıannāne-i meřhūra ıasidelerinde olan ğazeldir:⁴⁷⁷

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

N'ola řirāzı virsem ben o ħāl-i 'anber-efşāna
Bulunmaz Hind ü Keşmir ü Ĥotende öyle bir dāne

'Adende görmedim dūr-dāne dendānıñ gibi lü'lü'
Leb-i la' lıñ nażirin bulmadım gitdim Bedaĥşāna

Bu ĥüsn ü cezbeler üftāde eyler māh-ı Ken' ānı
'Aceb mi māh-ı Naĥşeb düşse ol çāh-ı zenaĥdāna

Müsādif olmadım Ferĥār u Çin u Sind ü Kābilde
Siyeh ħāl ü siyeh mū böyle bir kākül-periřān

şeker güftāri-i ıand-i leb-i řiriniñe Vehbī
Semerıand ile mülk-i ıandehārı virdi şükrāna

Vehbī Efendi

Ürgüplili 'İsā dimekle ma' rüfdur. ıuzātdandır. ıayşeriye'de maĥkeme kātibi
diyü mesmū'umuz olmuřdur. řaĥiĥi ma' lūmumuz degildir.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Ĥall olur müşkilimiz sa'yile düşvār olmaz
Gerçi aĥkām u ıazā vü ıader inkār olmaz

Ehl-i 'irfāna meger lāzım imiş renc ü 'anā
Gülsitān iıre nażar ııl gül-i bī-ĥār olmaz

Nefs-i emmāre olup mā'il-i lezzāt-ı cihān
Her ki mest oldı bu řāhbā ile ĥuş-yār olmaz

Zu'm ider ser-keş olan naĥvet-i iĥbālile kim
şadme-i tōp-i felekden de nigünsār olmaz

řıĥlet-i hırş u ıama' 'ālemi bī-tāb [159] itdi
Gerden-i 'āleme bir böyle girānbār olmaz

⁴⁷⁷ A'da bu şiir yazılmamış.

Rûz u şeb şıdķıla taḥşîl-i kemâlâta çalış
Câme-i cehl gibi ‘âleme bir ‘âr olmaz

Vehbiye şıdķ u şalâhı meger iderse meded
Yoḥsa bu kûşe-i ğurbetde aña yâr olmaz

ḤARFÜ’L-HÂ⁴⁷⁸

Hâtif

Seyyid Çelebi. Müzehhibbaşdır.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Merḥametsiz bî-vefâ ğaddârsın bildim seni
Mâ’il-i âmîziş-i aġyârsın bildim seni

Gel karîb-i kûşe-i çeşmiñle bend it ‘âlemi
Ġamzesi cādû-füsün mekkârsın bildim señi

Âteşe yansun mey-i mey-ḥâneñ ey pîr-i muġân
Dest-i ğamdan sen daḥi ğam-ḥvârsın bildim señi

Kişver-i ’ıřķı yine şeb-ḥûn-ı ḥayret eylediñ
Çeşmi kâfir ğamzesi ‘ayyârsın bildim señi

Gülsitân-ı ḥüsnünüñ fikriyle her şâm u seḥer
‘Andelîbân gibi Hâtif zârsın bildim señi

Bu ğazel de anıñdır:

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Söz olur mı o şehiñ ṭavr-ı levendânesine
Âhuvân mâ’il olur dîde-i mestânesine

Vaşla ruḥşat mı virir şubḥa deġin şu‘le-i nâz
Gerdiş-i şem‘-i ‘izârıñdaki pervânesine

Kızılırmaġa döner ḥasret ile didelerim
Bâġ-ı ‘âlemde diliñ naḥl-i dil-ârânesine

⁴⁷⁸ ḤARFÜ’L-HÂ’: ḤARF-İ HÂ’ V, A

Ṭā'ir-i ẓudsi ŧikār itmege ŧeh-bāz-ı nigāh
Süzülüp cān atıyor ẓana degil lānesine

Reng-i sevdā-yı hayāliyle boyandımsa bu ŧeb
Zülfi bir silsiledir Hātif-i dīvānesine

Bu ğazel de anıdır:

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Ruḥ-i dil-sūzı tāb-ı gülŧen-i hayret midir bilmem
Gözümde reng-i gül mi āteŧ-i firẓat midir bilmem

Kemend-i ḥalkā-i hicrān olan ẓeŧm-i ğazālāne
ŧu' ā-ı riŧte-i nezzāre-i hayret midir bilmem

Çekilmez ẓille-i saḥt-ı kemān-ı cevri ol ŧūḥuñ
Sihām-ı ğam-zede [160] nev-ŧeh-per-i dehŧet midir bilmem

Devādır fikr-i ḥaṭṭıñ āhuvān-ı ẓeŧm-i bīmāra
Sevād-ı sürme-i āvāze-i ŧıḥḥat mıdır bilmem

Çözülmez uẓde-i reng-i cünün sevdā-yı zülfüñden
Dil-i dīvāneye zencir-i cem' iyyet midir bilmem

Yakan mihr ü mehi sūz-ı derün-ı ıztırābımdır
Degil encüm felekde ŧu' le-i ğayret midir bilmem

Olunca cilve-ger-i mir'āti rāz ṭab' -ı Hātifde
Hayāl-i ' işve-i Cibril-i maḥviyyet midir bilmem

ḤARFÜ'L-YA'

Yeksān

İsimleri Maḥmūd. İslāmbuliyü'l-aŧdır. Boğazda Çengelköy nām ẓaryede sākindirler. Kendüsi Ḥācı Meḥmed nām bir tāciriñ mīve-i devḥa-i hayāti olup ḥāl-i ŧabāsından berü ' ilm ü kemāl kesbine meŧğül olup ber-fefvā-yı' uṭlubu'l-' ilme mine'l-mehdi ile'l-laḥdi " اطلب العلم من المهد الى اللحد " ḥālā daḥi sinni sittine ẓarīb iken kesb-i

ma' arif ü ' avārife müdāvimdirler. ' İlm dürīde fā ' iku ' l-akrān ve nükte vü mezāyā-yı
taşavvufda müşārün bi ' l-benāndır. Sellemehu ' llāhu Te' ālā

Bu Fārisī ğazel zāde-i ṭab' -ı laṭīfleridir:

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Bāḥtem dil siper-i zülf-i nigārī ' acebī

Āh meşğül şüdem bāz be-kārī ' acebī

Gerçi der-şehr ne-bāşed çü-tu der-ḥüsn kesī

Nīst derd her çü-men-i āşık-ı zārī ' acebī

Tā ḳadem-rence küned yār be-miḥnetkedeem

Geşte ez-reşk kenārem çü-bahārī ' acebī

Behle geşt in dil ü ender kemer-i ü āvīḥt

Şāh-bāz-ı nazareş kerd şikārī ' acebī

Sūḥt yeksān hem-i şeb tā-be-seḥer hem-çün şem'

Yā ḥayāl-i şanemī lāle- ' izārī ' acebī

Bu Türki ğazel daḥi anıdır:

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Cā-be-cā dāğ-ı derūnum farḳ olunmaz lāleden

[161] İzṭırāb-ı āh-ı germim şu' le-i cevvaleden

Mışra' im kad-rāst ḳılmaz ḥāme olmazsa ' aşā

Ṭıfl-ı ṭab' im nā-tüvāndır pīr-i sī-şad-sāleden

Sürme-i āvāzım olmuş zülf-i müşğīn-tār-ı yār

Kūh-i ğamm zīrindeyim līkin şadā yok nāleden

Āteşile āteşi itfāya sa' y itmek gibi

Eyleyen def -i ḥarāret āteş-i seyyāleden

İtmede mināda Yeksān āb-ı ḥayvān seyrini

La' l-i yāra geldi zīnet cūşış-i teb-ḥāleden

Āşār-ı süḥanverān-ı şīrīn-keleām-ı ' aşr ve netice-i efkār-ı nükte-verān-ı dehr olan
işbu mecmū' a-i cāmi' ul-leṭā ' if ve nüsha-i şāmilü ' z-zarā ' ifiñ cem' u telfīḳı ve taḥrīr u

tenmîkî itmâma resîde ve naqş-ı temmet bi'l-hayr ile hitâma keşîde oldu. Fî sene 'işrîn ve tis'a mi'eteyn ve elf min târihi hicreti men lehü'l-izz ü ve 'ş-şeref.⁴⁷⁹

⁴⁷⁹ İ: Ketebehü 'Abdu'r-ra'ûf sene 1229 (m. 1814), (1933), 1161 sene-i hicriyesinden 1228 senesine kadar vefeyâti muhtevîdir.

III. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME:

Bu çalışmada XIX. yy. tezkirelerinden biri olan Tezkire-i Şefkat-i Bağdâdî'yi çeşitli yönleriyle tanıtmaya çalıştık. Eserin antoloji mahiyetinde yazılması sebebiyle, eserde şairler hakkında doyurucu bilgilere yer verilmemektedir. Tezkire bu özelliği dolayısıyla uzun zamandan beri incelemeye alınmamıştır. Ancak diğer tezkirelerde adı geçmeyen şairlere yer vermesi sebebiyle edebiyat tarihi açısından önemli bir eserdir.

Eserin antoloji olması sebebiyle şairlerin şiir kabiliyetleri ile ilgili değerlendirmelere yer verilmemektedir. Bununla birlikte birkaç şairin edebî yönü ele alınmıştır. Eserde her şairden en az bir beyit ya da bir şiire yer verilmiştir. Bazı şairlerden ise oldukça fazla sayıda şiir örneği alınmıştır. Mesela Akif Bey'den 26 gazel, 1 tahmis, Naşid Bey'den ise 15 gazele yer verilmiştir. Şefkat Efendi şairlerden sadece Pertev hakkında bilgi vermemiştir. Bunun dışında kalan şairleri en az bir cümleyle bile olsa tanıtmıştır. Şefkat Efendi şairleri tanıtırken sırayla şairlerin isimlerini, akrabalık bağlarını, mesleklerini ve ölüm tarihlerini vermiştir. Tezkiredeki şiirlerin büyük kısmı gazeldir. Bununla birlikte ünlü şairlerin şiirlerine yapılmış tahmisler de bulunmaktadır. Ele alınan şairlerin büyük bir kısmı aynı devrin şairi olmaları hasebiyle birbirlerine yazdıkları nazirelere de yer verilmiştir.

Bu tezkire, yaklaşık olarak 1730-1814 tarihleri arasında yetişmiş şairleri ele almaktadır. Eserde 125 şairin hâl tercümesine ve bu şairlerin onlarca şiirine yer verilmektedir. Bu çalışmayla birlikte devrin şiir anlayışı ve edebiyat zevki ile ilgili daha sağlam tespitlerde bulunabileceğiz.

KAYNAKÇA

- ABDULKADİROĞLU Abdulkerim, İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-âsâr li Zeyli Zübdeti'l-eş'âr, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, B. 2, Ankara, 1999.
- AYPAY Ali İrfan, Lale Devri Şairi İzzet Ali Paşa (Hayatı-Eserleri-Edebî Kişiliği, Divan-Nigâr-nâme-Tenkitli Metin), İstanbul,1998.
- BANARLI Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. I-II, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1947-48.
- DÂVUD Fatîn, Tezkire-i Hâtimetü'l-Eş'âr , İst. 1271.
- DEVELLİOĞLU Ferit, Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 1993.
- ERDEM Sadık, Ramiz ve Adab-ı Zurafâ'sı (inceleme-tenkidli metin-indeks-sözlük), Atatürk Kültür Merkezi Yay. , Ankara 1994.
- GENÇ İlhan, Tezkire-i Şu'ara-yı Mevleviyye (inceleme-metin) Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2000.
- HEFFENİNG, “Tabakât”, İslâm Ansiklopedisi, C. XI, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1979, s.590-592.
- İNAL İbnülemin Mahmut Kemal, Son Asır Türk Şairleri, C. I, Dergâh Yay. İstanbul 1988.
- İPEKTEN Haluk , Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'ara Tezkireleri, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak. Yayını Erzurum -1991.
- KARAHAN Abdülkadir, “Tezkire” , İslâm Ansiklopedisi, C. XII/I, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1979, s. 226-230.
- LEVEND Agah Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi C. I , Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, 1973.
- Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi, “Tezkere” C. XII, Meydan Yayınevi, İstanbul 1990, s. 117-118.
- PAKALIN Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. III, 1993, s.486-491.
- SÂMÎ Şemseddin, Kâmusu'l-âlâm, C.4 İstanbul Mihran Matbaası 1311.
- SÂMÎ Şemseddin, Kâmus-ı Türkî, Enderun Yayınları, İstanbul 1989.

SÜREYYÂ Mehmed, Sicill-i Osmanî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniye C. III (Hazırlayanlar : Ali Aktan, Abdülkadir Yuvalı, Mustafa Keskin) , Sebil Yay. İstanbul 1995, s.169.

ŞENTÜRK Ahmet Atillâ, KARTAL Ahmet , Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergah Yayınları, İstanbul , Ekim 2004, s. 480.

ŞÜKÛN Ziya Şükûn, Farsça- Türkçe Lûgat (Ferheng-i Ziyâ) C.I-III, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994.

TAHİR Bursalı Mehmed, Osmanlı Müellifleri C. II (Hazırlayanlar: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz) , Bizim Büro Basımevi Yayın Dağıtım Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi, Ankara 2000, s. 265-266.

TEZKİRE-İ ŞEFKAT-İ BAĞDÂDÎ 'NİN ÖZEL İSİMLER İNDEKSİ

A

Abdâl Bâbâ, 46
 ' Abdî, 171
 ' Abdî, Şubhî-zâde, 170
 ' Âbid, 169
 ' Âbid, Feyzu'llâh, 168
 ' Abdu'r-ra'ûf, 268
 ' Abdü'l-hamîd Efendi, 53
 ' Abdü'l-Hamîd Hân, 246
 ' Acem, 39, 81
 ' Aden, 264
 ' Adn, 155, 209
 ' Âkif, 43, 118, 119, 164, 178, 179, 180, 181, 182,
 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192,
 193, 194, 195
 ' Âkif, Luţfu'llâh Efendi, 177
 Akşehir, 206
 ' Alevî, 202
 ' Alî, 261
 Âmid, 86,89
 Anatolı, 76, 260
 ' Anka, 239
 ' Arab, 39
 ' Arab Câmî'î, 47
 ' Ârif, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 189
 ' Ârif Efendi, 176
 ' Ârif, Süleymân Beg, 171
 Âşaf, 54, 55, 57, 61, 105, 121, 139
 Âşaf, Muhammed Paşa, 54
 Âşaf Meḥmed Paşa, 54
 ' Âşım, 140
 ' Âşir Efendi, 260
 ' Aţâ, 170
 ' Aţâyi, 170
 ' Avnî, 154
 ' Azîz, 198
 ' Âzîz, 50, 197
 ' Azmî, 198

B

Bâbil, 183
 Bâbilistân, 204
 Bağdâd, 55, 116, 150, 202
 Başîrî, 60, 61
 Başîrî, Halil Efendi, 59
 Bedaḥşân, 124, 191, 264
 Behcet, 58, 59, 62, 63, 64, 182, 197
 Behcet, E's-Seyyid ' Ali Efendi, 58
 Behcet, Muştafa Efendi, 61
 Bektâşî, 114
 Belîğ Efendi, 141

Bengâle, 91
 Berberî, 149
 Bezmî, 198
 Bihîşt, 203
 Bihzâd, 53, 179, 184
 Boğaz, 266
 Boğaz içi, 62, 150
 Boğdan, 165
 Bosna, 112
 Bosna Vâlîsi Muştafâ Paşa, 50
 Boza, 100
 Buḥûr-ı Meryem, 125
 Burhân, 64, 65
 Burhân, Meḥmed, 64
 Bükreş, 186

C

Cebel-i Tûr, 54
 Celâlî, 76, 77
 Cem, 54, 62, 68, 99, 105, 110, 162, 200, 242
 Cengîz, 169
 Cezâyir, 78, 124, 149
 Cezmî, 198
 Cibril, 130, 242, 266
 Cidde, 134

Ç

Çamlıca, 119
 Çelebi Efendi, 125
 Çengelköy, 266
 Çerkes, 89, 174, 258
 Çerkesî, 174
 Çîn, 48, 55, 124, 189, 191, 249, 263, 264

D

Daḥḥâk, 240
 Dâniş, 106, 107
 Dâniş, Süleymân efendi, 106
 Dârâ, 242, 244
 Darb-ḥâne-i ' Âmire, 52
 Dâvûd İsmâ'îl Efendi, 154
 Defterdâr ' Avnî, 153
 Dervîş Âgâh, 86
 Dîvân-ı İḥyâ, 48
 Diyârbekir, 222
 Dülger-zâde Rızâ Efendi, 256

E

Edirne, 120, 130, 168
 Eflak, 165
 Elîf, 42, 43
 Elîf Aḥmed Dede, 42
 Emîn, 47, 50, 52, 153, 163, 217
 Emîn Meḥmed, 52
 Enîs, 58
 Enîs Efendi, Bandırmalı-zade, 57
 Ergili, 127
 Erîb, 44
 Erîb Aḥmed, 44
 Erjeng, 224
 Erşed, 53
 Erzurûm, 95, 112
 Es'ad, 44, 45, 55, 56, 57, 199, 201, 202, 203, 204, 231
 Es'ad, 227
 Es'ad Beg, 44
 Es'ad Efendi, 55
 Es'ad, Seyyid Mehmed Efendi, 55
 Esîrî-zâde İsmâ'îl Efendi, 128
 Eşbâh, 263
 Eşref, 45, 46
 Eşref Monlâ Efendi, 45

F

Fâriğ, 206
 Fas, 174
 Fâs, 149
 Fehîm, 206, 207
 Fehîm, Muḥammed Efendi, 206
 Felâṭûn, 69, 188, 237
 Fenârî, 240
 Ferhâd, 40, 259
 Ferhâd, 158
 Ferhâr, 263, 264
 Ferri, 210, 211, 212
 Ferri, Muḥammed Efendi, 210
 Fetâ, 212
 Fetâ Beg, Nûḥ Beg-zâde, 212
 Feyzî, 208, 209, 210
 Feyzî, Feyzu'llâh Efendi Üsküdarî Ḳassâm -zâde, 209
 Feyzî, Feyzu'llâh Efendi, 207
 Fırât, 98
 Fir'avn, 223

G

Ġalaṭa, 47
 Ġalaṭa Gümriği, 160

Ġâlib, 111, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 240
 Ġâlib Es'ad Efendi, 199
 Ġâveyan, 240
 Gerbeniş, 251
 Gordes, 141
 Gülistân, 182

H

Ḥabeş, 74
 Ḥabeşî, 128
 Ḥâcî Meḥmed, 266
 Ḥâcî Yegen Paşa, 215
 Ḥâkânî, 262
 Ḥâkim, 78
 Ḥâkîm, 137
 Ḥâkim, Seyyid Muḥammed, 77
 Ḥâkîm-zâde 'Alî Paşa, 100
 Ḥaleb, 25, 130, 144
 Ḥalîmî, 83
 Ḥalîmî Paşa, 82
 Ḥâmi, 87, 92
 Ḥâmi, 88, 89, 90, 91, 93, 95, 97
 Ḥâmi, Aḥmed, 86
 Ḥamid, 82
 Ḥamid, 77
 Ḥamid, Hüseyin, 77
 Ḥamid, Muḥammed, Neylî-zâde, 82
 Ḥanîf, 73, 83, 84, 85
 Ḥanîf, İbrâhîm, 83
 Ḥaremeyn, 58, 256
 Ḥasîb, 79, 80, 81, 117, 221
 Ḥasîb, Çorûmî-zâde, 78
 Ḥassân, 105, 262
 Ḥaşmet, 86
 Ḥaşmet, 'Abbâs-zâde, 86
 Ḥâtem, 242, 243
 Ḥayâlî, 77
 Ḥayâti, 82
 Ḥayâti, Seyyid İbrâhîm, 81
 Ḥayâtü'l-ḥayvân, 263
 Ḥayrabolî, 78
 Ḥayri, 70, 102
 Ḥayri, 79, 101, 103, 104, 105, 148
 Ḥayri Efendi, 241
 Ḥayri, Seyyid muḥammed, 100
 Hâtif, 265, 266
 Hâtif, Seyyid Çelebi, 265
 Ḥâzîk, 95, 96, 97, 98, 99, 100
 Ḥâzîk, Seyyid Muḥammed, 95
 Ḥıfzî, Muḥammed, 85
 Ḥızır, 232
 Ḥızır, 109, 119, 238
 Ḥicâz, 92
 Hind, 264

Hindî, 249
 Hindü, 185, 189
 Hoten, 47, 48, 78, 120, 189, 249, 264
 Humkulesi, 160
 Husrev, 71, 105
 Hüseyin, 114
 Hüseyinî, 255
 Hüsrev Paşa Cāmi'î, 159
 Hülāgū Hān, 194
 Hümā, 244, 247

I

İrāk, 151, 211

İ

İbnü Nüceym, 263
 İhsân, 50, 52, 197, 198
 İhsân Efendi, 197
 İhyâ, 47, 48, 49, 50, 252
 İhyâ Seyyid Yahyâ Efendi, 47
 İrân Şāhi Zen Kerîm Hān, 261
 İrem, 117
 İsâ, 89, 242
 İsağça, 172
 İsfahân, 127
 İsi, 53
 İskender, 238
 İstanbul, 210
 İstanbul, 82, 100, 159, 162, 213
 İzdin, 177
 İzmir, 141
 İzzî, 196, 197
 İzzî, Süleymân Efendi, 195

K

Kâbil, 264
 Ka'be, 50, 70, 128, 130, 203, 220
 Kaçārî, 249
 Kahramân, 231
 Kā'il, 213, 214
 Kā'il, Muştafâ Efendi, 213
 Kādî-zâde Muştafâ Ağa, 43
 Kandahârî, 249
 Kāndehâr, 264
 Kāni, 218, 220
 Kānî, 163, 216, 217, 218, 219
 Kānî Efendi, 163
 Kanlıca, 119
 Kanlıcaqlı Şeyh 'Atâ, 78
 Kānûn-ı Şifâ, 50
 Kara Bekir-zâde 'Oşmân Efendi, 47

Karaferye, 151
 Karaferyeli Lāniye-zâde Rüşdî Efendi, 151
 Karahışārî, 240
 Kaşr-ı Hākāniyye, 135
 Kāşân, 124
 Kāşâne, 191, 253
 Kātib Şükri, 52
 Kātib-zâde Efendi, 131
 Qays, 40, 58, 66, 76, 151
 Qayseriye, 264
 Ken'an, 232, 264
 Kerbelâ, 109, 114
 Kerkütî, 165
 Keşānî, 210
 Keşānî', 113
 Keşmîr, 204, 264
 Keşudâ-yı Şadr-ı 'Ālî İbrāhîm Efendi, 45
 Kezûbî, 257
 Kibleli-zâde Maḥmūd Beg, 136
 Kızılirmağ, 265
 Kili(Kilis), 213
 Kilisî Hüseyin Resîm Efendi, 130
 Kîşāna, 192
 Qonya, 119
 Köprili-zâde 'Abdu'llāh Paşa, 86
 Kör Mu'allim Ḥayâtî, 81
 Kūh-ı Kāf, 23
 Qulle-i Kāf, 244
 Qurd Paşa, 113
 Qun Çeşme, 150

L

La'lî, 221
 La'lî, Ahmed Efendi, 220
 Lebîb, 223, 224, 225, 226
 Lebîb, 'Abdu'l-ğafūr Efendi, 222
 Leylâ, 80, 126, 204
 Leylî, 47, 58, 65, 183, 251
 Luţfî, 222
 Luţfî, Süleymân Efendi, 221
 Luţfî:, 222

M

Mağrib, 121, 174
 Māhān, 105
 Maşşūr, 147, 216
 Mānî, 224
 Mānî vü Bihzād, 42
 Maḥmūd Hān, 42
 Maḥmūd Hān, 111
 Mecnûn, 47, 80, 126, 141, 158, 172, 183, 195, 203,
 204, 225, 231, 251
 Medîne, 220

Melek Mehmed Paşa, 149
 Merve, 115
 Meryem, 53, 242
 Mevlevî, 80, 96, 183
 Midilli, 143, 149
 Midillili ‘Osmân Efendi, 149
 Mi‘râc, 216
 Mirrih, 216
 Mora, 139, 141
 Muhammed Efendi, 50, 206, 210, 228
 Muhteşem, 125
 Muhteşem, 71
 Muştafâ Paşa, 197
 Murâd Monlâ Efendi, 44
 Muşul, 58, 59
 Mülâzımî Râfet Efendi, 53
 Münib, 45, 227
 Münib, Seyyid Mehmed Efendi, 226
 Münîfâ, 52
 Müstağim-zâde, 82, 139

N

Nâbî, 244, 245
 Nâfiz, 257
 Nâfiz Efendi, Şeyhu ‘l-islâm İmâm Muhammed, 257
 Naḥîfî, 243
 Naḥşeb, 101, 264
 Naşûhî-zâde Şeyh Es-seyyid Fâzıl Efendi, 108
 Nâşid, 40, 65, 72, 125, 156, 159, 192, 247, 248, 249,
 250, 251, 252, 253, 254, 255
 Nâşid İbrâhîm Bey Ḥâzretleri, 40
 Nâşid, İbrâhîm Beg Efendi, 246
 Nâşidâ, 248
 Necef, 116
 Nedîm, 168, 194, 195, 245, 246
 Nerimân, 173
 Nesîb, 233
 Nesîb Efendi, İki Bayraklı, 232
 Neş’et, 180, 202, 232
 Neş’et Efendi, 50, 167, 197
 Ni’met, 258
 Ni’met, 258, 259
 Ni’met Efendi, Mevâlî, 258
 Nihâlî, 241
 Nihâlî, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243,
 244, 245
 Nihâlî Efendi, 244
 Nihâlî, Mehmed Efendi, 234
 Nîl, 237
 Nürî, 260
 Nürî Efendi, 259
 Nuşret, 260
 Nuşret Efendi, 260
 Nüş-i Revân, 217

Nüzhet, 60, 61, 256, 257
 Nüzhet Efendi, 102
 Nüzhet, ‘Ömer Efendi, 255

O

‘Osmâniye Câmî’, 260
 ‘Osmânî, 202, 232

Ö

‘Ömer Paşa, 55

P

Pertev, 49, 62, 65, 66, 143, 148, 149, 151, 187, 194
 Pîr-i Ken‘ân, 60
 Pür-i Zâl, 138

R

Râğıb, 244
 Râğıb Paşa, 59, 86, 110, 243
 Raḥmî, 122, 123, 135
 Raḥmî, ‘Abdu’r-raḥîm, Tâtâr Raḥmî, 122
 Râ’if, 140
 Râ’if İsmâ‘îl Paşa, 139
 Râif, 141
 Râkım, 135
 Râkım, Mehmed, 134
 Râmî, 197
 Râmî Çelebi, 196
 Râmiz, 120, 121, 122, 124
 Râmiz, Aḥmed Beg, 123
 Râmiz, Seyyid Mehmed, 120
 Râsim, 117, 118, 119
 Râsim Efendi, 185
 Râsim, Feyzu’llâh Efendi, 117
 Râsih, 119, 135
 Râsih, Muştafâ, 119
 Râsih, 126
 Râsih, Seyyid Mehmed Sa‘îd, 125
 Râtib Aḥmed Paşa, 54, 139, 246
 Râtib Aḥmed Paşa, ‘Osmân Paşa-zâde, 139
 Re’fet, 125, 129, 136
 Re’fet, Aḥmed Beg, 136
 Re’fet, ‘Abdu’r-raḥmân, 124
 Re’fet, Mehmed, 129
 Re’fet, Mehmed, Vâsiḳ Efendi-zâde, 129
 Refî‘, 128, 132, 133, 134, 193
 Refî‘, Muhammed, 131
 Remzî, 51, 127
 Remzî, Aḥmed, 127
 Resîm, 130, 131
 Resîm, Hüseyin, 130
 Resmî, 127, 129, 248

Resmî, Aḥmed, 128
 Resmî, Aḥmed, 126
 Reşîd, 137, 138
 Reşîd, Muştafâ, 136
 Revân, 169
 Rezmî, 52, 199
 Ruscuḡ, 184, 185
 Ruscuḡ, 118
 Rüstem, 133, 140, 239, 244
 Rüşdî, 120, 121, 122, 151
 Rüşdî, Alî, Kara Feyrevî Lâyine-zâde, 119
 Rûm, 40, 43, 111, 131, 228, 234, 257
 Rûm İli, 44, 119, 126, 127, 135, 146, 177, 207, 261
 Rûm İli Hişârı, 135
 Rûmî, 185, 191

S

Şabîḥ, 160
 Şabîḥ, 161
 Şâbit, 206
 Sa' deddîn, Süleymân, 144
 Şadıḡ, 162
 Şadıḡ, Meḥmed, 161
 Şadıḡ, 159, 160
 Şadıḡ, Yaḥyâ, 159
 Şadr-ı A' zam Muştafâ Paşa, 22, 110
 Şadr-ı A' zam Silâhdâr Muḥammed Paşa, 197
 Şadr-ı A' zam Silâhdâr Muḥammed Paşa, 50
 Şafder, 163
 Sâhib, 142
 Sâhib, Pîri-zâde 'Osmân Monlâ Efendi, 142
 Sa' id, 143
 Sa' id, Meḥmed, 142
 Şâkıb, 76
 Şâkıb, Seyyid Muḥammed, 75
 Saḡız, 186
 Şalâḥî, 163
 Şalâḥî, 'Abdî, 162
 Sâlik, 144, 145
 Sâlim, 80
 Sâlim Efendi, 80
 Sâlim-i Kâdî, 79
 Sâmirî, 93
 Sâmirî, 91
 Şânî, 148, 149
 Şarı Şaltuḡ Baba, 152
 Sebâ, 111, 263
 Seb' a-i Mu' allaḡa, 39
 Seḡbân, 40
 Seḡbânî, 39
 Selîm, 146, 147, 164
 Selîm, Meḥmed Taḡî Mühtedî, 146
 Semerḡand, 264
 Şervet, 73, 74, 75
 Şervet, 'Osmân, 73

Seyyid, 148
 Seyyid 'Abdu'llâh Neşâtî, 55
 Seyyid 'Alî Behçet Efendi, 59
 Seyyid 'Alî Behçet Efendi, 55
 Seyyid Meḥmed Efendi, 55
 Seyyidâ, 148
 Seyyidâ, Meḥmed, 147
 Sicil-i 'Osmânî, 119
 Sikender, 78
 Sind, 264
 Sivri-ḡişâr, 149
 Şofya, 168
 Sulṡân Aḥmed, 170
 Sulṡân Aḥmed-i emced, 46
 Sulṡân Muştafâ Ḥân-ı şâliş, 257
 Sulṡân Muştafâ Ḥân-ı Şâliş, 246
 Sulṡân Selîm, 48
 Sulṡân 'Osmân, 112
 Süzenî, 61
 Süleymân, 174, 260
 Şüreyyâ, 242

Ş

Şa' bân-zâde Râsim Feyzu'llâh Efendi, 184
 Şâhin Girây, 263
 Şâkir, Aḥmed Beg, 153
 Şâmî, 128
 Şefḡat, 151
 Şefḡat, 'Alî, 149
 Şefḡat, Seyyid 'Abdü'l-fettâḡ, 150
 Şefḡat-i Bağdâdî, 40
 Şehzâde Sulṡân Aḥmed, 46, 170
 Şehzâde Sulṡân Meḥmed, 170
 Şems, 205
 Şerîf, 159
 Şermî, 153
 Şermî, Meḥmed Emîn, 152
 Şevket, 70
 Şevḡî, Seyyid Meḥmed, 149
 Şeyḡ Cemâlî, 162
 Şeyḡ Ümmî Sinân, 108
 Şeyḡî, 151, 152
 Şeyḡu'l-islâm İbrâḡim Beg-zâde Muştafâ Beg, 153
 Şeyḡu'l-islâm İbrâḡim Efendi, 129
 Şîrâz, 264
 Şîrin, 65, 76, 119, 158, 200, 202
 Şükri, 155, 156, 157, 158, 159
 Şükri, Dâvûd 'İsmâ' il Efendi-zâde, 154

T

Tâhir, 165
 Tâhir Aḡa, 162

Tāhir, Ḥalīfe-zāde Tāhir Efendi, 164
 Tārīḳ-ı Celvetiye, 57
 Tārīḳ-i Mevlevī, 199
 Tātār, 191, 193, 206, 250
 Tātār Bāzārī, 210
 Tātārī, 249
 Tebrīz, 169
 Tekfūr Taḡı, 153
 Tesnīm, 39
 Tevfīḳ, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 111, 194, 210, 255
 Tevfīḳ, Muştafā, 66
 Tevfīḳ, Seyyid Yaḥtā Efendi, 67
 Tıflī, 165, 166, 167
 Tıflī Efendi, 261
 Tıflī, Aḥmed, 165
 Tıflī, Ğalaṭavī, 166
 Tırsī, 138
 Tīmūr-ı Firengī, 86
 Toḳād, 215
 Toḳādī Emīn Efendi, 144
 Tūbā, 203
 Tunus, 124
 Tūr, 260
 Tūra, 223
 Türk, 97
 Türkī, 267
 Türkmanlı, 202

U

‘Urfa, 105
 Urfa, 59
 ‘Uṭārid, 154, 216

Ü

Üsküdār, 119

V

Vārid, 261
 Vārid, Ğalaṭavī, 261
 Vehbī, 262, 263, 264, 265

Vehbī Efendi, Ürgüplili ‘İsā, 264
 Vehbī Efendi, Vehbī Efendi, 261
 Vīrānşehir, 100

Y

Yahyā Paşā-zāde ‘Alī Beḡ Efendi, 41
 Ya‘kūb, 69, 181
 Yanyevī, 113
 Yeksān, 267
 Yeksān, Maḥmūd, 266
 Yenişehir, 169, 209
 Yenişehirī Ḥātem Efendi, 141
 Yezīd, 114
 Yıldız ‘Abdu’llāh Efendi, 76
 Yūsuf, 97, 209, 211, 242
 Yūsuf Nābī Efendi, 234

Z

Zāhir, 168
 Zāhir, Seyyid Aḥmed, 167
 Zekāyī, Muştafā, 108
 Zekāyī, 109, 110
 Zeliḥā, 209, 242
 Zihni, 111, 112
 Zihni, 46, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117,
 210
 Zihni, Devriye Monlāsı, 112
 Zihni, Ḥudāverdi, 112
 Zihni, Seyyid Muḥammed Sa‘id, 113
 Ziver, 142
 Ziver, Aḥmed, 141, 269
 Ziyāyī, 164
 Ziyāyī, İsmā‘il, 164
 Zuḥal, 236
 Zühdi, 141
 Zūḥal, 216
 Zü’n-nūn, 237

کبینه مزه • آدمه عالمده آمده طلسم حیرتند • قفل اندیشا بلیه فتح اولمز در
 کبینه مزه • صبح انقاس فیوض شمس اولوب آینه وار • فاله مشدر چه خله
 غالب غبار کینه مزه بوغولده آنکدر عشق بر شمع الهیدرینم پروانه سی •
 شوق بر زنجیر در کولوم آنک دیوانه سر • محرم راز اوله لاله غمزه کله اوله غلام
 آشنا آنک آشنا بیکانک بیکانه سر • زید خشکی بزم نوشت نوشت خرقه بلبل
 بویله در ارباب حالک مشرب زندان سی • عالم آتیک سواد خانکی برب پر فیض
 اولور چشمه خورشید حکمت در خم میخانه سر • اول نگاه چشم زهر آلود در
 میوش ناز • بن خمار زکس شهلا سنگ مستانه سر • الح ز غافل بولنده
 خنجر خوابیده در • کفتگوی قلندر دائم آنک افشاسی • محرم جلوتسرای
 دوقی اول غالیده کور • بشقه هر زده خیرینک مشرب فرزانه • بوغولده
 آنکدر افشام لکی بول و پراخ یا پهدوشدی • خنجر نه در بر کا در صحنه طایه دوشدی
 لعل نیکانک اونو دوش سینه سم او پدم • ملاح محبت غلط ایندر شاپه دوشدی •
 دل تخمه شوق اولمشکین تیر جفایه • تا تارنگه غارت کلدی چاپه دوشدی • کیم
 بلیدی بو قدر سمت خلفه • بیخاک بول میخانه نی و اردی صاپه دوشدی • ثابت
 دخی جو کانه قلله کیم نورکن غالب پیشوب کور ادایی قاپه دوشدی • فهیم محمد
 افندراق شهر مفتی سر دادم در و فارغ مخلصیله دیوانه مرتیب آنکدر
 زیا و بزم شوقه ویرد انما کسل • نیزه افندرتقلتی کواول هر غسل •
 قابل و کل دیغنی خنجر مرزایدک • ناپاکدر کواول هر زمره مغتسل •
 مشکین کاکلند از کلدر بودم • کرجه ارآده آهسته او مشدر مرسل •

۱۴۰

وار کور یا سه ایله سلام بزده ام صبا • محض غم کجیب و حاله و مسل •
 طبعه خلل و بر سه فهما چکر مر غم • ز یاد بزم شوقه و بر روانما گل •
 بود آنگدر مدد بیکد ز ایشدر بکا شراب شراب • اسلم توبه لوی آید
 خواب شراب • کتور فلان غنسا لیدی مثلنم • زمانی کلد رینه طوندر اضطراب
 شراب • دم حس بد حقدرا ستم اندیز • بجز فیهه صومز یار یار آب شراب
 فیض فیض الله افندز کوچک قاضر فام • روم ابلی قضانی زوه سندنز اید
 فوت شد **تپیلنه** بلسیل ده ایدرنالیدی کتد کجه زیاده • کل خندان ایزه
 غنچه دخی اولد کشف • رندک ایانی برمی بصر کل کبی ساقی • بردسته سغ
 اله بردسته باده • دلبر سه اوزوه یوبلو کک سر و منانی • عشاقی اوزانوخه
 اوجم نازر اوزام • که قاشر که حبشمنی اوزلد اولوشوخک • شمشیر نه تنغینه
 باقوب قالد ارارام • بازار قتی کوز لیدر اول تا جرتازک • شایده دخی لازم
 دکل اول بیه شراب • مس ایلیدر او قدر شیخی ضرورت • و بر مز ایدر کالای
 کراماتی صرام • بارانزد و ننه مزدی آتی فیضی زامه • دو شمش کبی اول آفسته
 اولد قچه و شام • بوغزله **آنگدر** ایل حالک کجه کونوز نظری حالک در • جسم
 ارباب حکم نقطه رعالت در • نیتک خیره و کل اول صندک حقدده • وار ایه
 ابدل غمدیده خطا فالت در • دل برایتسه نوله اول سر و قدک کاکلتر • لانه
 معن بجن نخل کل آلد در • اوچر لر سه نوله خطله حسس باردر • معن چابکده
 اقبال بر و بالده در • طوغزی ککاسه غرض بار ریایی آت کور • زاید راست روش
 خفتت محالک در • یاره یلوار کولکل ابرامه در جمله مرام • دو لنتک کلیمس آدم

زهاد بزم شوق ویر داما کل
 قابل دکل دباغی هنر زاهد
 مکیه کالنده اثر کلمدی بوم
 واکوی یاره ایله سلام بزده ای صبا
 طبع فضل ویر فرجیا فکر می غم

نیزاضه نقلی کرادسه عمل
 نایا کدر کرادسه زمره مفضل
 کره آاره آهنز اولمشه مرسل
 محضه عمه الحیب درمه لاته دکل
 زهاد بزم شوق ویر داما کل

بود فی آنکه
 مدد لکیده ایرنده کجا شران شران
 کتوبه ثلاثه غنای قلنده
 دم هابره عقیده الیرم آنده

اسکی قوبه لری اتمه دمه شران شران
 زمانی کله یه نه طوتمه اضطران شران
 بیخونه فرجه صور بایره بایره آن شران

فیضی

فیضیه افق کوچوک قاضی زاره روم ای قضا قاضی زمره کلمده ایدی. بید ای بیوز
 سه سی جهازی ایلا دلیسک ایکیجه کوی عازم بقا اولمشه. بوقر لری دهمه

بلبلده اید نالی کتیر زیاده
 رنده آباغی برمی باصر کل کی ساقی
 دلیر سوز وده بویلو کون سرو عشالی
 که قاشی که چیخی اونه لر دل او شوخه
 یازاری قتی کیزلید اول تا جبر نازک
 مستی ایلمدی اوقده شیخی ضرورت
 یاره دوشمزدی آئی فیضی زاره

کل غننه اید غنجه دخی اول کتاده
 بردسته ساغر آله بردسته باده
 عشاقی اوز اند قیج ادره نازی اوزاره
 شمشیرنه تیغه باقون قادی آاره
 شاهد دخی لازم دکل اول بیع و شراره
 دیریز ایدی کالاه کراماتی مزاره
 دوشمه کی اول آفته اول تمجید ققاده

بود فی آنکه

اهل ماهه کچه کونند نظری مثال ده ده -
 نیت غمیه دکل اول صفت مقصد
 دل برایتی نوله اول سروقده کاکلی
 او چور برسه نوله غطله سه یای
 طوغره کتیک غمیه یای ریای آت کور
 یایه یالوا کورکل ایرامله در جمله مرام
 تازه مضمونه غمیه آئیده بولور صفت نیرا
 بوردی انکده
 دلا باجه اولده مر فک دکله نده
 عماد دینه صلوة اولدغی مبتدا
 کتی ایدرمی خیانته دلی لغت
 او دل خیزه کوسیه آهون امانه دیمده
 باقله فیضی او طفل نشیه کهوره
 بوردی انکده
 دله آل آیاغله
 عدده اولم دوراغله
 کچیک لای آما
 کوسه اید قولاغله
 هیت رتقی سه دو شمه اصول ایدم دو کیده
 دجا ملی قوت یاره کور سله شکده
 ناقابل ایدم جسم عمل ستم خیاطه
 لیر کچیک بو کور مشور عا طره انکده

فیضی

فیضیه افقه اسکدری قسام زاره دیکلمه معروف ایدی یکیشهر ملاسی اولوب
 او محله فوت اولمده بوغزکی دیمده

دله آل آیاغله
 عدده اولم دوراغله
 کچیک لای آما
 کوسه اید قولاغله
 هیت رتقی سه دو شمه اصول ایدم دو کیده
 دجا ملی قوت یاره کور سله شکده
 ناقابل ایدم جسم عمل ستم خیاطه
 لیر کچیک بو کور مشور عا طره انکده

۱۵۶

بوده اند

زهار بنم سوخته ویر - دنا کاس

نیز افندی نقلی که اولم در عمل

(نفس)

فیه افندی . کوهک قاضی زاده روم این قضای رفته سنده

ایک . باریک ایکی بو بنم بی خجادی اولو لاسلیک ایکی کوف

عایم بقا اولسه . بوغزللری دیکند

غزل

ببلعه ایله نالمه کتیکیم زیاره کل ضنده ایله غنیم دخی اولم ک ده

رندک اینی بری باجه کل کپاتی بردشم ساغالم بردستم باره

دلبرم اوزون بو بلوک ک سرولی عسلی اوز ایدیم اوده نازی اوزاره

کم قاسی کم هسن اوز لر دل بولون سحرینه تیرینه باقوب فالگی آاره

نازاری قن کیز لیدر اول تا جریان زاهد دخی لازم دکل اول بیج و سزاره

من ایچیدی اوقده شیخی صورت در میزایدی کالای لرامانی مزاره

باران دو سور مردی انی فیهن زاره دوشمه کبی اول افته اوله قیم فتاده

بوغزله اندک

اهل حال کیم کونده نظری قالدور - جسم ارباب حکم نقطه رقالدور

بنتل

79

دایه ای دل غمخیزه خطا فایده در	نیتک خیره دخل اول صغیر هفتده
لذت مرغ همین تخیل کل آلوده در	دل بر ایتم نولم اول سردق کاکلی
مرغ جا کرده اقبال برود باله در	اوهده لرسم نولم خطایه صبه باری
زاهد است رسه خفت آخماله در	کوه غری تیکم غرض باری ربای آه کو
دوتنک صلمس اوم اهما لده در	بایه مایوا کوهلا ابرامه در جلم نرم
دل فیض دایه اول مه نوسالده در	تازه و صغیره صوسه آینه بو بو هیکه

بوغزله امله

بوغزایله اویری رودنک دکلده ندر	دره باجه اول راه مه نکل دکلده ندر
بنای فایط اساس دیرک کولده	عما و بیمه صغوره اول فیض هیکه
ینمه درنده کی آن دکل دکلده ندر	کسی ای بیس فیانت ولی نغمه
مرادی عاتقل اولده دیکم دکلده ندر	اورال ضحیه کونسی اوجوب امامه دیکم

باقیم نغمه اول فیض نسیه کوهاره
 فیالی دیده لومه بیلک دکلده ندر

افضی

فیضه افندی . اکلاری تمام زاده دیکلم معروف ایچک
 یکیشر عداس اولوب اوصلده فوت ایلدیه بوخته او امله

